

5. EU:s yttre förbindelser

5.1. Politiken för yttre förbindelser.....	3
5.1.1. Utrikespolitiken: mål, instrument och resultat.....	4
5.1.2. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.....	9
5.2. Utrikeshandelsförbindelser.....	14
5.2.1. Europeiska unionen och dess handelspartner.....	15
5.2.2. Europeiska unionen och Världshandelsorganisationen.....	19
5.2.3. Handelsordningar som är tillämpliga på utvecklingsländer.....	24
5.3. Utvecklingspolitiken.....	29
5.3.1. Allmän översikt över utvecklingspolitiken.....	30
5.3.2. Humanitärt bistånd.....	35
5.4. Mänskliga rättigheter och demokrati.....	41
5.4.1. Mänskliga rättigheter.....	42
5.4.2. Att främja demokrati och övervaka val.....	48
5.5. Utvidgning av unionen och unionens grannskap.....	53
5.5.1. Unionens utvidgning.....	54
5.5.2. Västra Balkan.....	59
5.5.3. Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), Schweiz och Norden.....	64
5.5.4. Storbritannien (Förenade kungariket).....	70
5.5.5. Den europeiska grannskapspolitiken.....	73
5.5.6. Tre länder i det östliga partnerskapet: Ukraina, Moldavien och Belarus... 80	
5.5.7. Tre länder i det östliga partnerskapet i Sydkaukasien.....	97
5.5.8. Sydliga partner.....	105

5.6. Förbindelser med andra länder än grannländer.....	111
5.6.1. De transatlantiska förbindelserna: USA och Kanada.....	112
5.6.2. Latinamerika och Karibien.....	118
5.6.3. Ryssland.....	123
5.6.4. Centralasien.....	132
5.6.5. Gulfstaterna, Iran, Irak och Jemen.....	142
5.6.6. Afrika.....	149
5.6.7. Sydasien.....	154
5.6.8. Östasien.....	169
5.6.9. Sydostasien.....	182
5.6.10. Stillahavsområdet.....	197

5.1. POLITIKEN FÖR YTTRE FÖRBINDELSER

5.1.1. UTRIKESPOLITIKEN: MÅL, INSTRUMENT OCH RESULTAT

EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp) inrättades 1993 och har sedan dess stärkts i de efterföljande fördragen. I dag bidrar parlamentet regelbundet till utvecklingen av Gusp, särskilt genom att granska dess institutionella aktörers och organs verksamhet: den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik, Europeiska utrikestjänsten, EU:s särskilda representanter och EU:s delegationer. Parlamentets budgetbefogenheter kan också sätta ramar för omfattningen och räckvidden av Gusp.

GUSP: UTVECKLING GENOM FÖRDRAG

EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp) inrättades genom fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) 1993 med målet att bevara freden, stärka den internationella säkerheten, främja internationellt samarbete och utveckla och befästa demokratin, rättsstaten och respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Genom EU-fördraget infördes systemet med tre pelare, där Gusp utgjorde den andra pelaren. Genom Amsterdamfördraget från 1997 effektiviserades beslutsprocessen betydligt, tack vare begrepp som "konstruktiv röstnedläggning" och omröstning med kvalificerad majoritet. I december 1999 skapade Europeiska rådet posten som hög representant för Gusp. Genom Nicefördraget från 2003 infördes ytterligare ändringar i syfte att rationalisera beslutsprocessen. Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (Kusp), som hade inrättats genom ett rådsbeslut i januari 2001, fick då i uppdrag att ansvara för den politiska kontrollen och den strategiska ledningen vid krisanteringsinsatser.

I och med Lissabonfördraget, som trädde i kraft den 1 december 2009, fick unionen ställning som juridisk person och en utrikestjänst i form av en institution. Likaså avskaffades den pelarstruktur som infördes genom EU-fördraget 1993. Fördraget medförde en rad nya Gusp-aktörer, bland annat unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som även fungerar som vice ordförande för kommissionen, och en ny permanent ordförande för Europeiska rådet. Vidare föreskrev fördraget inrättandet av Europeiska utrikestjänsten och en uppgradering av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP), som är en del av Gusp (för detaljer se faktablad [5.1.2](#)).

Den rättsliga grunden för Gusp fastställdes i EU-fördraget och reviderades i Lissabonfördraget. I artiklarna 21–46 i avdelning V i EU-fördraget anges "allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken" (Gusp). I artiklarna 205–222 i del 5 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) behandlas unionens yttre åtgärder. Artiklarna 346 och 347 i del 7 är också tillämpliga.

När det gäller framtiden föreslogs i [slutrapporten från EU:s konferens om Europas framtid](#), som lades fram för ordförandena för de tre EU-institutionerna den 9 maj 2022, att EU skulle förbättra sin förmåga att fatta snabba och effektiva beslut, särskilt på

Gusp-området, tala med en röst och agera som en verkligt global aktör, visa upp en positiv roll i världen och göra skillnad i hanteringen av alla eventuella kriser.

EUROPAPARLAMENTETS UTRIKESPOLITISKA BEFOGENHETER OCH INSTRUMENT

Trots att parlamentet har en begränsad formell roll i samband med utrikespolitiska beslut har det ända från början ställt sig bakom Gusp och försökt utvidga dess räckvidd.

Enligt artikel 36 i EU-fördraget måste den höga representanten regelbundet höra parlamentet om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valmöjligheterna när det gäller Gusp samt informera parlamentet om hur denna politik utvecklas. Två gånger om året håller parlamentet debatter om Gusp-lägesrapporter och ställer då frågor och lämnar rekommendationer till rådet och den höga representanten.

Parlamentets rätt att bli informerat och rådfrågat om Gusp/GSFP stärktes ytterligare genom [den höga representantens uttalande om politiskt ansvar från 2010](#), som bifogades parlamentets resolution om inrättandet av utrikestjänsten. I uttalandet anges bland annat följande:

- De gemensamma samrådsmötenas status ska stärkas. På dessa möten kan en utsedd grupp ledamöter av Europaparlamentet träffa motparter från rådets kommitté för utrikes- och säkerhetspolitik (Kusp), utrikestjänsten och kommissionen för att diskutera planerade och pågående civila GSFP-uppdrag.
- Rätten för parlamentets särskilda kommitté att få tillgång till sekretessbelagd information om Gusp och GSFP bekräftas. Denna rättighet bygger på ett interinstitutionellt avtal från 2002.
- Diskussioner ska hållas med chefer för uppdrag, delegationschefer och andra högre EU-tjänstemän under sammanträden och utfrågningar i parlamentets utskott, bland annat diskussioner i utskottet för utrikesfrågor (AFET) med utvalda nyutnämnda chefer för EU:s delegationer eller särskilda representanter som parlamentet anser vara strategiskt viktiga, innan de tillträder sina tjänster.
- Den höga representanten får i uppdrag att besöka parlamentet minst två gånger om året för att rapportera om det rådande läget när det gäller Gusp/GSFP och besvara frågor.

Förutom denna politiska dialog utövar parlamentet sina befogenheter genom budgetförfarandet. Eftersom parlamentet utgör den ena grenen av EU:s budgetmyndighet måste den årliga Gusp-budgeten godkännas av parlamentet. I ett interinstitutionellt avtal från december 2020 om budgetdisciplin fastställs ramen för det årliga godkännandet och grundstrukturen för Gusp-budgeten samt rapporteringsmekanismerna. Parlamentet och rådet antar lagstiftning som fastställer ramarna för finansieringen av EU:s internationella samarbete och bistånd, på grundval av ett förslag från kommissionen.

Parlamentet granskar regelbundet utrikestjänstens verksamhet och ger förslag i strukturella frågor, som rör allt från utrikestjänstens geografiska balans och könsfördelning till dess samspel med andra EU-institutioner och medlemsstaternas diplomattjänster. Parlamentet för även regelbundna samtal med den höga representanten och de särskilda EU-representanter som utses för vissa regioner eller frågor.

Parlamentet har också en roll att spela i övervakningen av förhandlingarna om och genomförandet av internationella avtal. Parlamentets godkännande krävs innan rådet kan ingå sådana avtal (se faktablad [5.2.1](#) och [5.2.3](#)).

INTERNA PARLAMENTSTRUKTURER INVOLVERADE I GUSP

Mycket av parlamentets arbete med Gusp sker i de specialiserade utskotten, framför allt AFET med sina två underutskott (underutskottet för säkerhet och försvar, SEDE, och underutskottet för mänskliga rättigheter, DROI). Deras arbete kompletteras av utskottet för internationell handel (INTA) och utskottet för utveckling (DEVE). Dessa utskott utformar Gusp genom sina betänkanden och yttranden, genom att ge rekommendationer och utbyta synpunkter med motparter i länder utanför EU i samband med uppdragsresor och genom parlamentarisk demokrati. De utbyter också regelbundet synpunkter med företrädare för globala och regionala multilaterala organisationer (däribland FN), andra EU-institutioner, rådets ordförandeländer och medlemsstaternas nationella parlament.

Gusp-relaterat arbete utförs också av parlamentariska delegationer, som har uppgiften att upprätthålla och utveckla parlamentets internationella kontakter (särskilt genom interparlamentariskt samarbete) och att i detta främja unionens grundläggande värden, såsom frihet, demokrati, mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och rättsstatliga principer. Det finns för närvarande 45 ständiga [interparlamentariska delegationer](#), däribland gemensamma parlamentarikerkommittéer, parlamentariska samsamarbetskommittéer, andra parlamentariska delegationer, gemensamma parlamentariska församlingar samt delegationer till multilaterala församlingar.

PARLAMENTETS INFLYTANDE ÖVER GUSP

Europaparlamentets medverkan i Gusp bidrar till att stärka den demokratiska ansvarsskyldigheten för denna politik. Parlamentet har varit en stark anhängare av det nya institutionella systemet efter Lissabonfördraget och har förespråkade en utökad roll för vice ordföranden/den höga representanten, utrikestjänsten, EU-delegationerna och de särskilda EU-representanterna, liksom en mer sammanhållen politik och större genomslag för Gusp, inbegripet sanktioner. Vidare har parlamentet velat se en större samstämdhet mellan EU:s politiska och finansiella instrument på det utrikespolitiska området, så att man undviker dubbelarbete och ineffektivitet.

Parlamentet rådfrågas om och granskar Gusp och bidrar till den strategiska politiken. Parlamentets deltagande sker främst i form av regelbundna debatter om centrala utrikespolitiska frågor med vice ordföranden/den höga representanten vid plenarsammanträdet eller i AFET-utskottet, särskilt om årsrapporten om genomförandet av Gusp.

I sin [årliga resolution om genomförandet av Gusp 2022](#), som antogs den 18 januari 2023, underströk parlamentet "den omvälvande förändring i det geopolitiska landskapet som orsakats av Rysslands anfallskrig mot Ukraina", utöver andra internationella utmaningar, såsom "den fortsatta globala ökningen av auktoritära regimer, det ökande kinesisk-ryska samarbetet, Folkrepubliken Kinas påstridiga utrikespolitik, klimatnödläget och effekterna av covid-19-pandemin". Dessa utmaningar ledde till krav på "ett snabbare genomförande av begreppet strategiskt oberoende och solidaritet samt ett geopolitiskt uppvaknande för EU:s del". Parlamentet stödde införandet av

EU-sanktioner (restriktiva åtgärder) mot Ryssland och uppmanade rådet att införa sanktioner mot länder som möjliggjorde Rysslands invasion av Ukraina.

Det är viktigt att notera att parlamentets senaste årliga [resolution för 2023 om genomförandet av GSFP](#) (för närmare uppgifter, se faktablad [5.1.2](#)) och den årliga [resolutionen om mänskliga rättigheter och demokrati i världen](#) (för närmare uppgifter, se faktablad [5.4.1](#)) innehåller ytterligare ståndpunkter inom deras respektive områden.

I sin senaste politiska vägledning om EU:s institutionella ram för yttre åtgärder rekommenderade parlamentet i sin [resolution](#) av den 15 mars 2023 om Europeiska utrikestjänstens funktionssätt och ett starkare EU i världen att rådet, kommissionen och vice ordföranden/den höga representanten skulle ”förbättra samordningen och integreringen av EU:s utrikespolitik och den externa dimensionen av EU:s interna politik”. Parlamentet efterlyste också en förstärkning av ”den strategiska samordningsstrukturen som består av alla berörda kommissionärer, vice ordföranden/den höga representanten samt kommissionen och utrikestjänsten för att säkerställa samstämmighet, synergi, transparens och ansvarsskyldighet i EU:s yttre åtgärder”. Parlamentet förespråkade också meningsfulla revideringar av både [rådets beslut från 2010 om inrättande av Europeiska utrikestjänsten](#) och [vice ordförandens/den höga representantens förklaring från 2010 om politisk ansvarsskyldighet](#). Parlamentet har upprepade gånger rekommenderat att omröstning med kvalificerad majoritet ska användas fullt ut på vissa utrikespolitiska områden, såsom EU:s globala system för sanktioner avseende mänskliga rättigheter, med undantag för inrättandet av militära uppdrag eller operationer med ett verkställande mandat. Innan detta blir verklighet har parlamentet förespråkade att man ska använda sig av konstruktiv röstnedläggning i enlighet med artikel 31.1 i EU-fördraget.

Dessutom efterlyste parlamentet ett effektivt tillhandahållande av utländskt bistånd under namnet [Team Europe](#), som inrättats som ett svar på de globala konsekvenserna av covid-19 och som består av EU-institutioner och medlemsstaternas och EU:s externa finansieringsorgan och banker.

EU:S UTRIKESPOLITISKA STRATEGISKA RAM OCH EUROPAPARLAMENTET

Den 28 juni 2016 presenterades [den globala EU-strategin för utrikes- och säkerhetspolitiken](#) för Europeiska rådet av den höga representanten. Med sitt fokus på säkerhet, sin strävan efter strategiskt oberoende och sin principfasta men pragmatiska syn på Europas omgivning utgör EU:s globala strategi en betydande förändring av tänkesätt jämfört med den europeiska säkerhetsstrategin från 2003. Tillsammans med medlemsstaterna, de nationella parlamenten, experter och den bredare allmänheten engagerade sig Europaparlamentet i samrådsprocessen för den globala strategin.

Säkerhets- och försvarsaspekterna i EU:s globala strategi gavs en betydande komplettering genom [EU:s strategiska kompass](#), som godkändes av Europeiska rådet den 24–25 mars 2022. Som en följd av den strategiska utmaningen för Europas säkerhet och den globala stabiliteten till följd av Rysslands invasion av Ukraina har EU nyligen genomgått ett paradigmskifte och lanserat flera nya initiativ om GSFP och försvarsindustrin (för närmare detaljer, se faktablad [5.1.2](#)).

För att tillhandahålla ett hållbart alternativ för globala infrastrukturinvesteringar och för att möta den geopolitiska utmaning som Kinas investerings- och styrningsmodell innebär lade EU fram en [Global Gateway-strategi](#) 2021. Detta initiativ syftar till

att mobilisera upp till 300 miljarder euro i offentliga och privata investeringar i olika konnektivetssektorer runt om i världen, och samtidigt främja EU:s värden och en global regelbok. Parlamentet lyfte också fram den geopolitiska betydelsen av konnektivetsstrategin i Global Gateway i sin nyligen antagna resolution om genomförandet av Gusp 2022. Detta initiativ bygger delvis på pengar från EU-budgetens instrument [Europa i världen](#) (även kallat instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – NDICI), till ett värde av cirka 80 miljarder euro 2021–2027.

Mer information om detta ämne finns på webbplatsen för [utskottet för utrikesfrågor \(AFET\)](#).

Michal Malovec

10/2023

5.1.2. DEN GEMENSAMMA SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIKEN

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) är en integrerad del av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp). GSFP är den viktigaste politiska ramen genom vilken medlemsstaterna kan utveckla en europeisk strategisk säkerhets- och försvarskultur, hantera konflikter och kriser tillsammans, skydda unionen och dess medborgare och stärka internationell fred och säkerhet. Till följd av den spända geopolitiska situationen har GSFP varit ett av de politikområden där utvecklingen gått som snabbast under de senaste tio åren. Sedan den 24 februari 2022 har Rysslands anfallskrig mot Ukraina fungerat som en geopolitisk omstart för Europa och skapat ytterligare drivkrafter till vad som bör bli en försvarsunion för EU.

RÄTTSLIG GRUND

GSFP beskrivs i Lissabonfördraget, även kallat fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), som trädde i kraft 2009.

Närmare bestämt förklaras hur GSFP fungerar i avdelning V (Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken), kapitel 2 (Särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken) och avsnitt 2 (Bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik) i Lissabonfördraget. Avsnitt 2 består av fem artiklar: artiklarna 42–46.

Europaparlamentets roll i Gusp och GSFP definieras i avdelning V kapitel 2 avsnitt 1 (Gemensamma bestämmelser) och artikel 36, och finansieringsarrangemangen för båda politikområdena anges i artikel 41.

GSFP beskrivs närmare i ändringarna av Lissabonfördraget, främst protokoll nr 1 (om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen), nr 10 (om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel 42 i EU-fördraget) och nr 11 (om artikel 42 i EU-fördraget) samt i förklaringarna nr 13 och 14 (förklaringar om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken).

ORGANISERINGEN

Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som också fungerar som vice ordförande för Europeiska kommissionen, innehar den centrala institutionella rollen. Sedan december 2019 är det Josep Borrell som är vice ordförande/hög representant. Han är ordförande i rådet (utrikes frågor) i dess konstellation med försvarsministrar, som är det beslutsfattande organet för GSFP. Han ansvarar för att lägga fram GSFP-förslag för medlemsstaterna. Vice ordföranden/den höga representanten är chef för Europeiska utrikestjänsten och direktör för Europeiska försvarsbyrån (EDA).

Europeiska rådet och Europeiska unionens råd fattar enhälligt beslut om GSFP (artikel 42 i EU-fördraget). Några anmärkningsvärda undantag är beslut som rör EDA (artikel 45 i EU-fördraget) och permanent strukturerat samarbete (Pesco, artikel 46 i EU-fördraget), där omröstning med kvalificerad majoritet tillämpas.

Genom Lissabonfördraget infördes en europeisk politik för kapacitet och försvarsmateriel (artikel 42.3 i EU-fördraget), och det fastställdes att EDA vid behov ska arbeta i samråd med kommissionen (artikel 45.2 i EU-fördraget), särskilt när det gäller EU:s forsknings-, industri- och rymdpolitik.

Dessutom erinras det i artikel 21 i EU-fördraget om att multilateralism utgör kärnan i EU:s yttre åtgärder. EU:s partner kan därmed delta i GSFP-uppdrag och GSFP-insatser. EU är fast beslutet att fördjupa samordningen och samarbetet inom olika multilaterala ramar, särskilt med Förenta nationerna (FN) och Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato), men även med andra regionala organ såsom Afrikanska unionen.

UTVECKLINGEN

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har GSFP utvecklats avsevärt, både politiskt och institutionellt.

I juni 2016 lade vice ordföranden/den höga representanten, Federica Mogherini, fram EU:s globala strategi för utrikes- och säkerhetspolitiken för Europeiska rådet, ett dokument som anger strategin för GSFP. Fem prioriteringar identifierades: unionens säkerhet, motståndskraft hos stater och samhällen öster och söder om EU, utveckling av en integrerad strategi för konflikter, regionala ordningar som bygger på samarbeten, samt global styrning anpassad till 2000-talet. Genomförandet av den globala strategin bör ses över årligen i samråd med rådet, kommissionen och parlamentet.

I november 2016 förelade vice ordföranden/den höga representanten rådet en genomförandeplan för säkerhet och försvar för att förverkliga visionen i den globala strategin. Planen innehöll 13 förslag, däribland en samordnad årlig försvarsöversikt och ett nytt gemensamt permanent strukturerat samarbete för de medlemsstater som är villiga att ytterligare engagera sig för säkerhet och försvar.

Parallellt med detta presenterade Mogherini en europeisk försvarshandlingsplan för medlemsstaterna, med viktiga förslag om skapandet av en europeisk försvarsfond med fokus på försvarsforskning och kapacitetsutveckling. Dessa har genomförts under de senaste åren.

I juni 2021 inledde EU en diskussion om framtiden för Europas säkerhet och försvar. Denna process ledde till inrättandet av den strategiska kompassen för säkerhet och försvar, ett policydokument som fastställer EU:s säkerhets- och försvarsstrategi för de kommande 5–10 åren. Den strategiska kompassen utgör en handlingsram för utvecklingen av en gemensam vision på säkerhets- och försvarsområdet. Dokumentet har utarbetats i tre steg: en hotbildsanalys, en strukturerad strategisk dialog och vidareutveckling och översyn före antagandet. Huvudsyftet med den strategiska kompassen är att ge politisk vägledning för genomförandet av "strategiskt oberoende" för EU på fyra nyckelområden: krishantering, resiliens, kapacitet och partnerskap. Processen är utformad för att tillgodose EU:s växande behov att kunna agera som säkerhetsgarant. Vice ordföranden/den höga representanten Borrell presenterade den ursprungliga versionen av dokumentet vid ett gemensamt möte med EU:s utrikes- och försvarsministrar i november 2021.

Mot bakgrund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina (som inleddes den 24 februari 2022) fick dock dokumentet ändras avsevärt för att beakta destabiliseringen av den europeiska säkerhetsordningen och den efterföljande förändringen av EU:s

ståndpunkter, ambitioner och verktyg på försvarsområdet. Den 24–25 mars 2022, under det franska rådsordförandeskapet, godkände Europeiska rådet den slutliga versionen av den strategiska kompassen.

Som en följd av kriget har Danmark avskaffat sitt undantag avseende EU:s försvarspolitik, som landet fick 1992. Danskarna gick med på att ansluta sig till GSFP genom en folkomröstning den 1 juni 2022 (där 66,9 % röstade för). Alla 27 medlemsstater bidrar därför nu till GSFP.

Krishanteringsuppdrag och krishanteringsinsatser är de mest synliga och konkreta uttrycken för GSFP. Den strategiska kompassen tar itu med luckorna i EU:s globala strategi när det gäller krishanteringsverktyg och institutioner, till exempel genom att skapa en ny EU-kapacitet för snabba insatser. I 2021 års betänkande om genomförandet av GSFP uttryckte parlamentet sitt stöd för den föreslagna ”snabbinsatsstyrkan”. Den strategiska kompassen syftar också till att tillhandahålla enhetliga mål för andra initiativ och relevanta processer (såsom Pesco, Europeiska försvarsfonden och den samordnade årliga försvarsöversikten).

Även om parlamentet inte hade någon direkt roll i inrättandet av den strategiska kompassen måste det regelbundet informeras om genomförandet och ges möjlighet att yttra sig över processen, i synnerhet under genomgångar till underutskottet för säkerhet och försvar (SEDE). Genom sina egna årliga betänkanden om GSFP har SEDE-underutskottet i praktiken en rådgivande roll i fråga om GSFP.

GSFP-VERKTYGSLÅDAN

Sedan 2016 har GSFP gjort ett antal landvinningar, bland annat lanseringen av det permanenta strukturerade samarbetet, en permanent lednings- och kontrollstruktur för planering och genomförande av icke verkställande militära uppdrag, Europeiska försvarsfonden, den civila GSFP-pakten, en strategisk översyn av den civila dimensionen av GSFP, samt en europeisk fredsfacilitet utanför budgeten.

Den första rapporten om den gemensamma försvarsöversikten lades fram för EU:s försvarsministrar i november 2020 och hade författas av Europeiska försvarsbyrån. I den kartlades 55 samarbetsmöjligheter för hela kapacitetsspektrumet.

I december 2020 nådde rådet en preliminär politisk överenskommelse med parlamentets företrädare om en förordning om inrättande av Europeiska försvarsfonden, inom ramen för den fleråriga budgetramen för 2021–2027. Den anslagna budgeten för sju år uppgår till 8 miljarder euro. Europeiska försvarsfonden kommer att stimulera samarbete inom den europeiska försvarsindustrin. Den 30 juni 2022 inledde kommissionen de första ansökningsomgångarna för fonden.

Genom den europeiska fredsfaciliteten, ett instrument utanför budgeten, kommer EU att finansiera de gemensamma kostnaderna för de militära GSFP-uppdragen och GSFP-insatserna och därigenom förbättra bördefördelningen mellan medlemsstaterna. Den europeiska fredsfaciliteten kan också användas för att finansiera tillhandahållandet av utbildning och militär utrustning (inklusive dödlig utrustning) för EU:s partnerländers säkerhets- och försvarssektorer. Genom att förstärka kapaciteten för fredsfrämjande insatser, liksom kapaciteten hos länder utanför EU och partnerorganisationer i militära frågor och försvarsfrågor, kommer EU att öka effektiviteten i sina yttre åtgärder. Fram till och med mars 2023 hade EU tillhandahållit omkring 3,6 miljarder euro i militärt bistånd till Ukraina genom den europeiska fredsfaciliteten för att hjälpa till att avvärja den ryska

invasionen. Den ursprungliga budgeten för faciliteten på 5 miljarder euro för 2021–2027 ökades med 2 miljarder euro 2023 (med möjlighet till en ytterligare ökning på 3,5 miljarder euro vid behov).

Den 19 juli 2022 lade kommissionen fram ett förslag till förordning om inrättande av instrument för förstärkning av den europeiska försvarsindustrin genom gemensam upphandling (Edirpa) efter att ha fått ett mandat för detta vid toppmötet i Versailles i mars 2022. Edirpa är ett kortfristigt instrument för gemensam försvarsupphandling till ett värde av 500 miljoner euro. Syftet är att åtgärda de mest akuta och kritiska bristerna i försvarskapaciteten och att uppmuntra medlemsstaterna att upphandla försvarsprodukter gemensamt. Efter interinstitutionella förhandlingar antog parlamentet förordningen i kammaren den 12 september 2023. Den 3 maj 2023 lade kommissionen fram ett förslag till en akt till stöd för ammunitionstillverkning, som syftar till att förse Ukraina med ammunition, utöka den gemensamma upphandlingen och stärka produktionskapaciteten. Efter korta interinstitutionella förhandlingar antog parlamentet rättsakten den 13 juli 2023. Dessutom kommer kommissionen att föreslå en förordning om ett europeiskt försvarsinvesteringsprogram, som kommer att fungera som grund för framtida gemensamma utvecklings- och upphandlingsprojekt av stort gemensamt intresse för medlemsstaternas och unionens säkerhet.

UPPDRAG OCH INSATSER INOM GSFP

Sedan 2003 och de första insatserna på västra Balkan har EU inlett och genomfört 37 insatser och uppdrag på tre kontinenter. I oktober 2023 pågick 22 GSFP-uppdrag och GSFP-insatser (12 civila uppdrag och 9 militära insatser, varav 2 på det maritima området). Omkring 4 000 militära och civila EU-anställda är för närvarande stationerade utomlands. EU:s beslut om att genomföra uppdrag eller insatser fattas normalt på begäran av partnerlandet och/eller på grundval av en resolution från FN:s säkerhetsråd.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Europaparlamentet ger sitt stöd till EU:s integration och samarbete på försvarsområdet. Parlamentet granskar GSFP och kan vända sig till vice ordföranden/den höga representanten och rådet med frågor och rekommendationer (artikel 36 i EU-fördraget). Parlamentet granskar också budgeten för GSFP (artikel 41 i EU-fördraget). Två gånger om året håller parlamentet debatter om genomförandet av Gusp och GSFP och antar betänkanden: ett om utvecklingen inom Gusp, som utarbetas av utskottet för utrikesfrågor, och ett om utvecklingen inom GSFP, som författas av SEDE-underutskottet.

[Årsrapporten för 2022 om genomförandet av GSFP](#) antogs vid parlamentets plenarsammanträde i januari 2023. Den är inriktad på att öka EU:s stöd till Ukraina, behovet av ett korrekt genomförande av den strategiska kompassen, vikten av att samordna investeringar och öka finansieringsmöjligheterna för den europeiska försvarsindustrin, att stärka EU:s säkerhets- och försvarskapacitet, särskilt genom den europeiska fredsfaciliteten, att förbättra komplementariteten med Nato och samtidigt säkerställa Europas strategiska oberoende, att förbättra motståndskraften i samband med hybridkrig, och att skapa en mer flexibel beslutsprocess. Rapporten uppmanar i synnerhet EU och medlemsstaterna att "öka och påskynda sina ansträngningar och förse Ukraina med det nödvändiga ekonomiska, humanitära och militära bistånd och den utrustning, inklusive dödlig utrustning och i synnerhet tunga vapen, som behövs"

och stöder inrättandet av EU:s uppdrag för militärt bistånd till Ukraina. Parlamentet påminner vidare om att den strategiska kompassen måste vara "en dynamisk process" som bör hjälpa EU att stärka sitt strategiska oberoende. Parlamentet beklagar dessutom att det "inte har möjlighet att utöva en ordentlig granskning av Pescoprojekten" och uppmanar därför EU att "stärka parlamentets granskning av GSFP". I årsrapporten betonas också parlamentets vilja att bli mer delaktigt i beslutsfattandet inom GSFP och politiken för försvarsindustrin, särskilt när det gäller genomförandet av den strategiska kompassen, Europeiska försvarsfonden, Edirpa, det europeiska försvarsinvesteringsprogrammet, den europeiska fredsfaciliteten och olika politiska strategier. I detta avseende rekommenderar parlamentet bland annat inrättandet av "ett fullfjädrat försvarsråd", där man använder halvtidsöversynen av Europeiska försvarsfonden och de kommande förhandlingarna om Edirpa för att genomföra effektiva rättigheter till parlamentarisk granskning och ett klagande av parlamentets rätt till och tillgång till information enligt artikel 36 i EU-fördraget. Sedan 2012 har Europaparlamentet och medlemsstaternas nationella parlament, på grundval av protokoll nr 1 till Lissabonfördraget, anordnat två interparlamentariska konferenser om året för att diskutera frågor som rör Gusp.

I allmänhet gör fördraget det möjligt för parlamentet att spela en fullvärdig roll i utvecklingen av GSFP, vilket gör det till en partner i utformningen av EU:s yttre förbindelser och hanteringen av säkerhetsutmaningar. För att fullgöra denna roll håller parlamentet regelbundet överläggningar, utfrågningar och seminarier angående bland annat civila och militära GSFP-utstationeringar, internationella kriser med konsekvenser för säkerhet och försvar, multilaterala ramar för säkerhets-, vapenkontroll- och icke-spridningsfrågor, bekämpning av terrorism och organiserad brottslighet, god praxis för att förbättra ändamålsenligheten på säkerhets- och försvarsområdet samt rättslig och institutionell utveckling på EU-nivå på dessa områden.

Efter vice ordförandens/den höga representantens uttalande från 2010 om politisk ansvarsskyldighet har parlamentet deltagit i gemensamma samrådsmöten som anordnas regelbundet för informationsutbyte med rådet, utrikestjänsten och kommissionen.

Parlamentet ställer också frågor och lämnar muntliga förslag till utrikestjänsten om GSFP, särskilt under SEDE-underutskottets sammanträden.

Oliver Krentz
10/2023

5.2. UTRIKESHANDELSFÖRBINDELSER

5.2.1. EUROPEISKA UNIONEN OCH DESS HANDELSPARTNER

Under årens lopp har EU rört sig bort från produktion av arbetsintensiva, billiga produkter för att specialisera sig på mer högkvalitativa märkesvaror. Med sin öppna ekonomi är EU helt beroende av handeln. För att överbrygga handelshinder och skapa likvärdiga förutsättningar för sina företag förhandlar unionen om ett antal frihandelsavtal. EU är också en av grundarna till och en nyckelaktör inom Världshandelsorganisationen (WTO).

RÄTTSLIG GRUND

Genom artikel 207 i [fördraget om Europeiska unionens funktionssätt](#) fastställs den gemensamma handelspolitiken som en exklusiv befogenhet för Europeiska unionen.

EU:S CENTRALA POSITION

EU, Kina och USA är världens [största ekonomier](#), och EU och Kina stod vardera för omkring 17 % av den globala bruttonationalprodukten (BNP) 2022. Siffran för USA låg på omkring 25 %. Tack vare sin BNP på cirka 16,6 biljoner euro och marknadens öppenhet har EU spelat en central roll i utformningen av det globala handelssystemet, bland annat genom att stödja WTO. Ekonomisk öppenhet har medfört betydande fördelar för EU, med tanke på att mer än 30 miljoner arbetstillfällen i EU är beroende av utrikeshandeln och att den globala ekonomiska tillväxten huvudsakligen förväntas skapas utanför Europa. Nya ekonomiska aktörer och teknisk innovation, särskilt digitalisering, har förändrat den internationella handels struktur och mönster. Dagens globala ekonomi är starkt integrerad, och globala leveranskedjor har i stort sett ersatt den traditionella handeln med färdigvaror.

Även om den globala finanskrisen 2009 hade en negativ inverkan på EU:s ekonomiska resultat har EU kunnat bevara en relativt stark ställning i handeln med varor och samtidigt stärkt sin ledande roll i handeln med tjänster. Covid-19-pandemin bromsade den ekonomiska tillväxten och handeln över hela världen och utlöste diskussioner om att flytta tillbaka industrier till Europa (så kallad hemflytt). Hemflytt kommer sannolikt att tillämpas selektivt i kritiska sektorer, medan de globala leveranskedjorna upplever en viss fragmentering på grund av allt fler separata leverantörer av varor och tjänster, vilket i vissa fall gör dem ännu längre.

EUROPEISKA KOMMISSIONENS OCH EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Internationell handel var ett av de första områden där medlemsstaterna kom överens om att förena sina befogenheter. De gav därför kommissionen i uppdrag att hantera handelsfrågor, inbegripet förhandlingar om internationella handelsavtal, på deras vägnar. Med andra ord förhandlar EU, genom att agera som en enhet, om både bilaterala och multilaterala handelsavtal på alla sina medlemsstaters vägnar. Om vi tittar på WTO:s tvistlösningssystem kan vi se att EU har kunnat försvara sina egna intressen i internationella handelstvister. EU har även använt internationella

handelsinstrument för att främja sina värden och strategier och har försökt sprida sin egen regleringspraxis till resten av världen. EU har av tradition gynnat ett öppet och rättvist internationellt handelssystem.

I Lissabonfördraget förstärktes parlamentets roll genom att det gjordes till medlagstiftare i frågor som rör handel och investeringar på samma villkor som rådet. Lissabonfördraget gav också parlamentet en mer aktiv roll vid förhandlingar om och ratificeringar av internationella handelsavtal, eftersom parlamentets godkännande blev obligatoriskt. Samtidigt tillhör vissa delar av handelspolitiken fortfarande medlemsstaternas befogenheter. Den 16 maj 2017 avgav Europeiska unionens domstol ett yttrande som skapade klarhet i uppdelningen mellan medlemsstaternas och EU:s befogenheter.

HANDELSPOLITIK OCH HANDELSINRIKTNING

När de multilaterala förhandlingarna inom WTO om utvecklingsagendan från Doha strandade under 2000-talets första decennium var EU tvunget att hitta alternativa sätt att garantera bättre tillträde till marknaderna i länder utanför EU. I detta syfte har en ny generation övergripande frihandelsavtal införts, som gäller mer än bara minskade avgifter och varuhandel. Det första av detta slags ”nya generationens” frihandelsavtal slöts med Sydkorea och trädde, efter parlamentets ratificering, formellt i kraft i december 2015. Flerpartsavtalet om handel mellan EU och Peru, Colombia och senare Ecuador (sedan 2016), som varit i kraft sedan 2013, associeringsavtalet med länderna i Centralamerika, vars handelspelare har tillämpats provisoriskt sedan 2013 (med Honduras, Nicaragua, Panama, Costa Rica, El Salvador och Guatemala), det övergripande avtalet mellan EU och Kanada om ekonomi och handel (Ceta), som tillämpats provisoriskt sedan september 2017, frihandelsavtalet mellan EU och Singapore, som varit i kraft sedan slutet av 2019, samt frihandelsavtalet mellan EU och Vietnam, som varit i kraft sedan mitten av 2020, vittnar alla om den nya politiken. Ett avtal om ekonomiskt partnerskap med Japan trädde i kraft den 1 februari 2019.

Sedan förhandlingarna med USA om det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) avbröts 2016 har EU fokuserat på avtal med USA på specifika områden, såsom tullar på industrivaror och bedömning av överensstämmelse. Förhandlingarna om ett handelsavtal med de grundande medlemmarna i Mercosur slutfördes 2019, och utkastet till avtal väntar på ratificering. Utkastet till avtal om ett omfattande och ambitiöst handelsavtal med Nya Zeeland undertecknades av rådet den 9 juli 2023 och väntar på Europaparlamentets godkännande för ratificering. EU har även inlett förhandlingar om frihandelsavtal med Indonesien, Tunisien, Filippinerna och Australien. Förhandlingar med Indien återupptogs 2021 och med Thailand 2023, och förhandlingarna med Malaysia kommer att återupptas så snart förhållandena är gynnsamma.

Strategin ”Handel för alla” från 2015 syftade till en handelspolitik för EU som förenar främjande av tillväxt, sysselsättning och investeringar med strävan efter handel som är rättvis i fråga om respekten för de mänskliga rättigheterna och miljön. Det fanns också krav på att WTO skulle förnyas och reformeras. I februari 2021 lade kommissionen fram sin översyn av handelspolitiken [En öppen, hållbar och bestämd handelspolitik](#), som syftar till att fastställa inriktningen för handelspolitiken fram till 2030. Översynen är efterföljaren till 2015 års strategi ”Handel för alla” och återspeglar de geopolitiska förändringar som har ägt rum sedan dess, genom att införa termer som ”beslutsamhet” och ”motståndskraft” i handelsordlistan, utöver de välkända begreppen ”rättvisa” och

”hållbarhet”. Avsikten är att handelspolitiken ska möta de nuvarande utmaningarna och underlätta den gröna och den digitala omställningen genom ett ”öppet strategiskt oberoende”.

EU:S VIKTIGASTE HANDELSPARTNER

Europa är världens största exportör av tillverkade varor och tjänster. 2022 var USA den främsta destinationen för varor från EU med en andel på 20 % av den totala exporten, följt av Storbritannien (13 %) som genom sin andraplats petade ner Kina, som står för 9 % av EU:s totala export. [Andra viktiga handelspartner för varor 2022](#), i fallande ordning, var Schweiz (7 %), Turkiet (4 %), Japan och Norge (3 % vardera), Sydkorea (2,5 %), Ryssland och Mexiko.

När det gäller handeln med tjänster 2021 [var USA EU:s viktigaste handelspartner](#), följt av Storbritannien och Schweiz.

Covid-19-pandemin fick den internationella varuhandeln att minska avsevärt under 2020 och 2021, inbegripet EU:s handel med sina viktigaste handelspartner. Rysslands oberättigade och oprovocerade krig mot Ukraina har lett till störningar på energi- och livsmedelsmarknaderna. [EU-länderna har en tät samordning av sina insatser](#) för att hantera stigande priser och varubrist.

INVESTERINGAR

EU är världens största investerare och en stor mottagare av andra länders utländska direktinvesteringar. Lissabonfördragets ikraftträdande 2009 utökade ytterligare EU:s exklusiva befogenheter i internationella handelsfrågor, som numera omfattar utländska direktinvesteringar. För att klargöra den exakta omfattningen av befogenheterna avseende investeringar begärde kommissionen ett yttrande från Europeiska unionens domstol över frihandelsavtalet mellan EU och Singapore. Domstolens yttrande från 2017 bekräftade att de flesta aspekter av utländska direktinvesteringar omfattas av EU:s befogenheter, med vissa undantag, i synnerhet när det gäller tvistlösning^[1].

Fördelning av utländska direktinvesteringar globalt 2021
(i miljarder US-dollar och procent av det totala antalet)

	Inflöde av direktinvesteringar	Utflöde av direktinvesteringar
Globalt i miljarder US-dollar	47 079,311 (100 %)	42 667,167 (100 %)
EU	12 098,672 (25,7 %)	13 993,717 (32,8 %)
USA	13 056,382 (27,73 %)	9 765,936 (22,9 %)
Kina	3 633,317 (7,72 %)	2 785,15 (6,5 %)
Kanada	1 442,334 (3,06 %)	2 155,634 (5,05 %)
Japan	241,125 (0,5 %)	1 935,653 (4,5 %)
Storbritannien	2 689,966 (5,2 %)	2 376,02 (5,6 %)

Källa: Beräkningar från Europaparlamentets generaldirektorat för EU-extern politik på grundval av uppgifter från Europeiska kommissionen/Eurostat

[1]UNCTAD, [World Investment Report 2013](#). Utflöde och inflöde i miljoner US-dollar, som i denna tabell har ändrats till miljarder US-dollar, och andelar har beräknats enligt följande: (landsvärde/globalt värde)*100.

EU slutförde i princip förhandlingarna om ett övergripande investeringsavtal med Kina i december 2020, och det väntar nu på ratificering. Avtal om investeringskydd med Singapore och Vietnam ratificerades 2019 respektive 2020. EU har också inlett förhandlingar om investeringar med Myanmar/Burma och kommer att undersöka möjligheten att göra detsamma med Taiwan och Hongkong. Förhandlingar med Iran kommer att övervägas efter landets anslutning till WTO. I december 2020 ingick EU också ett handels- och samarbetsavtal med Storbritannien, som parlamentet godkände i maj 2021. Avtalet mellan EU och Storbritannien föreskriver nolltullar på varuhandeln och omfattar även investeringar och flera andra politikområden.

Besök gärna [Europaparlamentets hemsida om handel och globalisering](#).

Wolfgang Iglér
10/2023

5.2.2. EUROPEISKA UNIONEN OCH VÄRLDSHANDELSORGANISATIONEN

Världshandelsorganisationen (WTO) verkar för införandet av ett regelbaserat internationellt handelssystem. Trots dödläget i handelsförhandlingarna undersöker man möjligheter att modernisera WTO:s regler och hantera de nya globala utmaningarna. I enlighet med Lissabonfördraget är Europaparlamentet likställt med rådet som lagstiftare, och parlamentet ska godkänna alla ändringar och nya WTO-avtal och spelar en viktig roll i granskningen av den internationella handelspolitiken.

Under 1900-talets första årtionden tvingade handelsfrågorna länderna till ett alltmer invecklat samspel, som skapade behov av en plattform för att underlätta och reglera handelsförbindelserna. Detta resulterade 1947 i Allmänna tull- och handelsavtalet (Gatt). Genom Gatt inrättades inte bara en rundabordskonferens som utformade en multilateral handelsstrategi, utan även ett system med internationellt erkända handelsregler. Den bakomliggande idén var att skapa lika villkor för samtliga medlemmar genom ”väsentlig nedsättning av tullar och andra hinder för handeln” och ”avskaffande av diskriminerande behandling i internationella handelsförbindelser”^[1].

Eftersom den internationella handeln nu inte bara omfattar materiella varor utan även utbyte av tjänster och idéer, institutionaliserades Gatt och omvandlades till Världshandelsorganisationen (WTO). WTO inrättades 1995 som ett resultat av handelsförhandlingarna i Uruguayrundan och integrerade tidigare handelsavtal – såsom själva Gatt, jordbruksavtalet och avtalet om textil och konfektion – samt andra allmänna avtal. De viktigaste av dessa nya avtal är det allmänna tjänstehandelsavtalet (Gats) och avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (Trips). I februari 2017 trädde avtalet om förenklade handelsprocedurer i kraft, som är det första multilaterala avtalet sedan WTO inrättades. Efter att ha skjutits upp två gånger på grund av restriktionerna till följd av covid-19-pandemin uppnådde man 2022 en överenskommelse om fiskesubventioner och en ändring av Trips för covid-19-vacciner vid den 12:e ministerkonferensen i Genève. För att hålla jämna steg med den senaste utvecklingen i en snabbt föränderlig handelsmiljö anser många medlemmar, däribland EU, att det fortfarande behövs en genomgripande reform av WTO, till exempel på områdena handel och hälsa, energi, e-handel, underlättande av investeringar och industrisubventioner.

WTO verkar för att främja frihandel genom att se till att länderna fortsätter sina insatser för att undanröja handelshindren i samband med nya handelsförhandlingar. För närvarande är två tredjedelar av WTO:s medlemmar utvecklingsländer, vilket innebär att övergångsekonomierna och de minst utvecklade länderna kan utnyttja öppen handel för att nå framsteg i sitt utvecklingsarbete.

TVISTLÖSNINGSMEKANISMEN

Ett av WTO:s främsta resultat är konsolideringen av tvistlösningsorganet, som har befogenhet att fatta beslut i handelstvister och att se till att besluten verkställs. Tvistlösningsmekanismen är ett system som fungerar på basis av i förväg fastställda

[1]Ingressen i Gatt-avtalet (1947).

regler som ger WTO:s medlemmar, oavsett deras politiska eller ekonomiska tyngd, en möjlighet att lämna in klagomål över påstådda överträdelser av WTO:s regler och att begära kompensation. Denna mekanism har lett till att länderna i mindre utsträckning använder ensidiga försvarsmekanismer, som i många fall gav upphov till motåtgärder från de berörda ländernas sida och ibland ledde till fullständiga handelskrig.

WTO:s system för tvistlösning har hittills garanterat att de starkare medlemmarna inte väger tyngre än de svagare och tydliga regler har fastställts när det gäller motåtgärder. WTO:s överprövningsorgan är emellertid i praktiken inte längre i kraft eftersom dess medlemmar har nått slutet på sina mandat och lediga tjänster inte har tillsatts. För att komma till rätta med denna situation har EU och dess medlemsstater, tillsammans med 25 WTO-medlemmar, inlett ett initiativ till en alternativ mekanism, det så kallade tillfälliga flerpartsarrangemanget för skiljedomsförfaranden, bestående av 10 skiljemän som ska behandla överklaganden av WTO-panelrapporter inom ramen för det tillfälliga arrangemanget.

Sedan WTO inrättades har EU varit en av de flitigaste användarna av dess tvistlösningsmekanism. Mellan 1995 och 2022 har unionen varit involverad i 203 tvistlösningsärenden, varav 110 som klagande och 93 som svarande^[2]. I 216 andra fall har unionen begärt status som tredje part, vilket gör det möjligt för WTO:s medlemmar att bevaka tvister som involverar andra parter. EU, som representeras av kommissionen, har också ofta strävat efter att förbättra och klargöra WTO-avtalen genom att begära beslut från WTO:s paneler och överprövningsorgan.

Europaparlamentet bevakar noga utvecklingen av de tvister som involverar EU. Parlamentets utskott för internationell handel framför sina synpunkter på handelstvister genom betänkanden, offentliga utfrågningar och muntliga frågor till kommissionen och rådet.

DOHARUNDAN OCH PERIODEN DÄREFTER

Sedan 2001 har WTO:s medlemmar varit involverade i breda multilaterala handelsförhandlingar, den så kallade Doharundan, eller utvecklingsagendan från Doha, vars viktigaste mål är att sätta utveckling i centrum för världshandelssystemet. Dohaförhandlingarna syftar till att ge utvecklingsländerna en större roll och stärka deras kapacitet att dra nytta av världshandeln och hjälpa dem att bekämpa fattigdom.

Utvecklingsagendan från Doha baserades från början på principen om ett samlat helhetsåtagande^[3] och pågår fortfarande.

Förhandlingarna har dock kört fast i viktiga frågor, främst avseende marknadstillträde. De mest betydande skillnaderna ligger mellan å ena sidan de stora tillväxtekonomiernas ståndpunkter och å andra sidan industriländernas eller blockens ståndpunkter i fråga om hur det internationella handelssystemet bör omstöpas.

EU ville att en bred och ambitiös runda skulle inledas, eftersom man ansåg att detta var det bästa sättet att skapa ekonomisk tillväxt och utvecklingsvinster för alla deltagare och möjliggöra nödvändiga kompromisser. Ett framgångsrikt slutförande av förhandlingarna som helhet verkar dock inte vara inom räckhåll trots de stora ansträngningar som många deltagare gjort (framför allt EU). Vid den 11:e

---

[2]Uppgifter per den 1 oktober 2023. [WTO website](https://www.wto.org/).

[3]Principen om ett samlat helhetsåtagande innebär huvudsakligen att ingenting är överenskommet förrän allt är överenskommet.

ministerkonferensen i december 2017 gjorde likasinnade grupper av WTO-medlemmar gemensamma uttalanden om att påskynda diskussionerna om e-handel, utveckla en multilateral ram för underlättande av investeringar, inrätta en arbetsgrupp för mikroföretag samt små och medelstora företag och påskynda de pågående samtalen om inhemsk reglering av handeln med tjänster. Dessa plurilaterala förhandlingar inom ramen för [initiativet till gemensamt uttalande](#) är öppna för alla WTO-medlemmar.

Den 17 juni 2022 nådde WTO:s 12:e ministerkonferens en historisk överenskommelse om att avskaffa ohållbara fiskesubventioner, efter över 20 års förhandlingar. Detta är det första multilaterala avtalet någonsin inriktat på hållbarhet och det första nya WTO-avtalet sedan 2013. Avtalet är ett avgörande steg för att säkerställa att hållbarhet är det centrala målet för fiskesubventionerna och att de inte skadar haven och fiskbestånden, eftersom dessa är oumbärliga för försörjningen för kustsamhällen runt om i världen.

Dessutom enades man om specifika nya steg mot en reform av WTO, bland annat att återställa en fullt fungerande tvistlösningsroll för organisationen. En [ministerförklaring om WTO:s svar på pandemin och beredskapen inför framtida pandemier](#) antogs också, tillsammans med ett undantag från vissa immaterialrättsliga skyldigheter i samband med covid-19-vacciner. Som ett gemensamt svar på den nuvarande dramatiska livsmedelssituationen till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina enades WTO-medlemmarna om att begränsa exportrestriktionerna och undanta Världslivsmedelsprogrammets humanitära inköp från sådana restriktioner. Slutligen nåddes en överenskommelse om att förlänga moratoriet för tullar på e-handel fram till WTO:s nästa ministerkonferens.

Som en följd av EU:s initiativ upprepade de flesta medlemmar återigen sin solidaritet med Ukraina. EU främjade också ytterligare samarbete för att hantera klimatförändringarna. Den parlamentariska konferensen om WTO, som anordnas av Europaparlamentet och Interparlamentariska unionen (IPU), erbjuder en möjlighet till konstruktivt deltagande (se nedan för mer ingående information om denna konferens). Parlamentet har flera gånger begärt att förhandlingarna ska återupptas och betonat betydelsen av Doharundan för världshandeln och den ekonomiska utvecklingen.

Parlamentet har också varit nära knutet till förhandlingarna om mer begränsade avtal, till exempel de pågående förhandlingarna om e-handel, och deltar i WTO:s ministerkonferenser som en del av EU:s delegation. Parlamentet fortsätter att följa utvecklingen inom WTO, särskilt förberedelserna inför WTO:s 13:e ministerkonferens (MC13) som ska hållas den 26–29 februari 2024 i Abu Dhabi, Förenade Arabemiraten.

EU OCH WTO

EU har hittills haft en central roll i utvecklandet av det internationella handelssystemet sedan andra världskriget. För närvarande undersöker EU möjligheten att modernisera WTO^[4].

Precis som Gatt (och därefter WTO) utformades EU ursprungligen för att undanröja tullhinder och främja handeln mellan medlemsstaterna. EU:s inre marknad byggde delvis på Gatts principer och metoder. Unionen har alltid varit en av de främsta befrämjarna av en effektiv internationell handel baserad på rättsstatsprincipen. Detta system bidrar till att garantera att företagen i EU har ett rättvist tillträde till

---

[4] Pressmeddelande om [Europeiska kommissionens övergripande strategi för modernisering av WTO](#).

utländska marknader och främjar därmed den ekonomiska tillväxten, både internt och i tredjeländer, framför allt i mindre utvecklade länder.

EU:s gemensamma handelspolitik är ett av de områden där unionen har fullständig och exklusiv behörighet. EU fungerar med andra ord som en enda aktör i WTO och företräds av kommissionen och inte av medlemsstaterna. Kommissionen förhandlar fram handelsavtal och försvarar EU:s intressen inför WTO:s tvistlösningsorgan för samtliga 27 medlemsstaters räkning. Kommissionen konsulterar och rapporterar regelbundet till rådet och parlamentet när det gäller innehåll och strategi i samband med multilaterala diskussioner. I enlighet med Lissabonfördraget är rådet och parlamentet medlagstiftare och har därmed samma behörighet i internationella handelsfrågor.

EU har även inom WTO strävat efter att främja en multilateral ram för handelsförhandlingarna, som skulle komplettera de bilaterala förhandlingarna. Doharundan har dock strandat och andra parter har nu övergått till bilaterala avtal, vilket har tvingat EU att delvis se över sin långsiktiga strategi och återgå till regionala och bilaterala förhandlingar.

De nuvarande dödlägena i WTO är också ett tecken på att det internationella handelssystemet har förändrats dramatiskt de senaste 20 åren. Systemet har utvecklats, med nya aktörer, främst övergångsländer och utvecklingsländer, som spelar en central roll. Liberaliseringen av det internationella handelssystemet har gynnat en del utvecklingsländer, som har upplevt en period med oavbruten ekonomisk tillväxt utan motstycke. Unionen är väl medveten om denna nya dynamik. Den har framhåvt behovet av att gå ifrån de senaste årens förhandlingsstrategi och pröva mer innovativa strategier för att hantera regleringsfrågornas allt större betydelse i förhållande till tullar. [I februari 2023 föreslog EU tre centrala områden för riktade överläggningar](#)^[5] inom ramen för den trettonde ministerkonferensen, nämligen handelspolitik och statliga ingripanden för att stödja industrin, handel och globala miljöutmaningar samt handel och delaktighet.

DEN PARLAMENTARISKA KONFERENSEN OM WTO

Den parlamentariska konferensen om WTO anordnas av Europaparlamentet och Interparlamentariska unionen (IPU) och syftar till att stärka demokratin i världen genom att ge det multilaterala handelssamarbetet en parlamentarisk dimension.

Det första formella mötet för parlamentsledamöter i WTO går tillbaka till WTO:s ministermöte i Seattle i december 1999. Parlamentet och IPU enades 2001 om att samordna sina insatser för att få till stånd ett möte för parlamentsledamöter i samband med WTO:s konferens i Doha. Detta möte lade grunden till den nuvarande parlamentariska konferensen om WTO.

Konferensen utgör ett forum där parlamentsledamöter från hela världen utbyter åsikter, information och erfarenheter om internationella handelsfrågor. Deltagarna övervakar WTO:s verksamhet, främjar effektivitet och rättvisa inom WTO, främjar transparens i WTO:s förfaranden, verkar för att förbättra dialogen mellan regeringar, parlament och civilsamhälle, påverkar diskussionernas inriktning inom WTO och stärker de nationella parlamentens kapacitet i internationella handelsfrågor.

---

[5]Se även Europeiska kommissionen: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/eu-calls-wto-address-current-policy-challenges-through-focused-deliberation-2023-02-22_en#:~:text=A%20fully%20functioning%20WTO%20dispute,ambitious%20outcomes%20in%20ongoing%20work.

Den parlamentariska konferensen om WTO sammanträder under WTO:s ministerkonferenser. Till följd av pandemin var det dock inte möjligt att hålla ett sammanträde inom den begränsade ramen för den 12:e ministerkonferensen, men det kommer förhoppningsvis att vara möjligt vid den kommande 13:e ministerkonferensen.

Wolfgang Iglér
10/2023

5.2.3. HANDELSORDNINGAR SOM ÄR TILLÄMPLIGA PÅ UTVECKLINGSLÄNDER

EU:s utvecklingspolitik betonar handelns betydelse och fokuserar på de länder som har störst behov. Det allmänna preferenssystemet ger vissa varor från utvecklingsländer förmånstillträde till EU:s marknad. Avtal om ekonomiskt partnerskap säkerställer förmånsbehandling för länder i Afrika, Karibien (tidigare Västindien) och Stilla-havsområdet, medan de minst utvecklade länderna omfattas av "Allt utom vapen"-systemet. Dessa system överensstämmer med Världshandelsorganisationens (WTO) regler.

RÄTTSLIG GRUND

Rättslig grund för den gemensamma handelspolitiken är artikel 207 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). I artikel 188 andra stycket i EUF-fördraget fastställs att det ordinarie lagstiftningsförfarandet, som kräver parlamentets godkännande, ska tillämpas på genomförandet av den gemensamma handelspolitiken.

Enligt artikel 218 i EUF-fördraget krävs parlamentets godkännande för ingående av internationella handelsavtal, såsom avtal om ekonomiskt partnerskap.

EU:S HANDEL OCH UTVECKLING

Kommissionens meddelande från 2012 *Handel, tillväxt och utveckling: Att skräddarsy handels- och investeringspolitik för de länder som bäst behöver det*^[1] visade på en tydlig förändring av EU:s hantering av "handel och utveckling". Även om man i meddelandet fortfarande satte handeln i centrum för utvecklingsstrategier, betonades samtidigt det växande behovet av att skilja mellan olika utvecklingsländer för att fokusera på länder med störst behov. Meddelandet syftade till att stärka synergieffekterna mellan handels- och utvecklingspolitik, såsom EU:s princip om en konsekvent politik för utveckling och meddelandet från 2011 om en agenda för förändring^[2], och underströk att EU:s grundläggande värderingar, såsom de mänskliga rättigheterna, måste respekteras.

På multilateral nivå stöder EU WTO:s utvecklingsagenda, som lanserades i Doha 2001. I oktober 2015 ratificerade EU det avtal om förenklade handelsprocedurer som ingicks vid WTO:s 9:e ministerkonferens i Bali, och som är särskilt viktigt för utvecklingsländer och kustlösa stater. Vid WTO:s tionde ministerkonferens i Nairobi engagerade sig EU, tillsammans med några andra WTO-medlemmar, för att främja andra frågor som är viktiga för utvecklingsländerna. Resultaten från WTO:s 11:e ministerkonferens i Buenos Aires (2017) och WTO:s 12:e ministerkonferens i Genève (2022) stärkte dock inte de befintliga bestämmelserna om särskild och differentierad behandling genom att göra dem mer exakta, effektiva eller operativa eller genom att skapa ett mer balanserat regelbaserat system.

Vid WTO:s ministerkonferens i december 2005 inleddes initiativet [Aid for Trade](#). Initiativet kompletterar utvecklingsagendan från Doha och stöder uppbyggnaden av handelskapacitet i syfte att skapa tillväxt och bekämpa fattigdom. År 2007 antog EU en

[1] [COM\(2012\)0022](#).

[2] Att göra EU:s utvecklingspolitik mer effektiv: en agenda för förändring ([COM\(2011\)0637](#)).

särskild [strategi för Aid for Trade](#), som har anpassas till [FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling](#), [det europeiska samförståndet om utveckling](#) och [EU:s globala strategi](#). I juli 2017 lade kommissionen fram en [rapport](#), som följdes av ett nytt [meddelande](#) i november 2017. Den 11 december 2017 antog rådet slutsatser om meddelandet, och parlamentet anordnade en [utfrågning](#) i augusti 2017. I 2022 års lägesrapport om EU:s Aid for Trade bekräftas att EU och dess medlemsstater leder tillhandahållandet av handelsrelaterat bistånd globalt, med 23 miljarder euro 2020, vilket är en höjning jämfört med 2019, då siffran var 17,9 miljarder euro. Detta bistånd gynnade omkring 140 länder och områden berättigade till offentligt utvecklingsbistånd. Detta motsvarar cirka 38 % av det handelsrelaterade biståndet i världen och en ökning med 44 % jämfört med 2018.

DET ALLMÄNNA PREFERENSSYSTEMET

[Det allmänna preferenssystemet](#) syftar till att underlätta för utvecklingsländer och utvecklingsterritorier att få tillträde till EU:s marknad genom att sänka tullavgifterna för deras produkter. Ursprungligen beviljade EU ensidiga tullförmåner för att generera ytterligare exportinkomster för utvecklingsländerna, som länderna kunde återinvestera i sin egen hållbara utveckling. I samband med 2012 års reform^[3] inriktades det allmänna preferenssystemet mer på de länder som bäst behöver det – dvs. de minst utvecklade länderna – samtidigt som man behöll systemets [tre komponenter](#). Den första komponenten är standardformen av det allmänna preferenssystemet: en ordning med autonoma handelsförmåner där EU ger vissa utländska varor förmånstillträde till EU:s marknad på icke-ömsesidiga villkor i form av tullfrihet eller sänkta tullavgifter. Den andra delen, GSP+, är en särskild stimulansordning som erbjuder sänkta avgifter för sårbara länder som har ratificerat och genomfört internationella konventioner om mänskliga rättigheter, arbetstagarrättigheter, miljö och goda styrelseformer. Den tredje delen, ”Allt utom vapen”-initiativet, garanterar de 48 minst utvecklade länderna tull- och kvotfritt tillträde till EU-marknaden för alla produkter utom vapen och ammunition.

Kriterierna för att omfattas av standardformen av det allmänna preferenssystemet – som innebär en sänkning av tullavgifterna på omkring 66 % av alla tullpositioner – skärptes så att endast de mest sårbara länderna med låga eller medellåga inkomster omfattades. Därmed reducerades gruppen av länder som omfattades avsevärt från 176 till 23 under perioden 2016–2017. År 2020 var antalet endast 15, samtidigt som länder som Världsbanken klassificerat som höginkomstländer eller högre medelinkomstländer successivt togs ut ur systemet.

GSP+, den särskilda stimulansordningen för hållbar utveckling och gott styre, ger fortfarande tullfrihet på cirka 66 % av alla tullpositioner som fastställs i det allmänna preferenssystemet för utvecklingsländer som ses som sårbara. För att ett land ska omfattas av ordningen krävs det att landet har ratificerat och genomfört 27 internationella konventioner om hållbar utveckling, bl.a. konventioner om skydd av de grundläggande mänskliga rättigheterna, konventioner om arbetstagares rättigheter, vissa konventioner om miljöskydd samt konventioner om bekämpning av tillverkning av och handel med narkotika. Om länderna inte uppfyller dessa krav upphävs tullmedgivandena. Åtta länder omfattas. Dessa två GSP-ordningar skulle ursprungligen löpa ut i december 2023, men har förlängts till december 2027, eftersom parlamentet och rådet för närvarande diskuterar en ny förordning om det allmänna

---

[3] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 978/2012 av den 25 oktober 2012 om tillämpning av det allmänna preferenssystemet och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 732/2008 (EUT L 303, 31.10.2012, s. 1).

preferenssystemet. Den nya förordningen bör fortsätta att främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i förmånsländerna, inbegripet respekt för god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, med fattigdomsutrotning som det primära målet.

Genom "Allt utom vapen"-initiativet beviljas de minst utvecklade länderna på obegränsad tid tull- och kvotfritt marknadstillträde för alla produkter, utom vapen och ammunition, som importeras från de 48 minst utvecklade länderna. Av dessa länder ligger 34 i Afrika, 8 i Asien, 5 i Stillahavsområdet och 1 i Karibien (Haiti). Alla länder som har undertecknat och ratificerat ett frihandelsavtal med EU kommer automatiskt att upphöra att omfattas av förmånsbehandling, oavsett ländernas utvecklingsnivå.

AVTAL OM EKONOMISKT PARTNERSKAP

Sedan Cotonouavtalet trädde i kraft 2000 är avtal om ekonomiskt partnerskap det viktigaste instrumentet för att främja handel mellan EU och länderna i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (AKS-länderna). Dessa avtal utgör byggstenarna i handelsförbindelserna mellan EU och AKS-länderna, som är en av Cotonouavtalets tre pelare, och är utformade så att de överensstämmer med WTO:s regler. De kommer successivt att ersätta EU:s unilaterala förmånshandelsordning.

Förhandlingarna om avtalen om ekonomiskt partnerskap inleddes 2002 och förväntades vara slutförda senast 2008. Eftersom förhandlingsprocessen tog betydligt längre tid än väntat antog EU en förordning om marknadstillträde för att säkerställa tillfälliga arrangemang för marknadstillträde fram till 2014. Arrangemangen förlängdes sedan med ytterligare två år i väntan på att avtalen om ekonomiskt partnerskap skulle ingås, undertecknas och ratificeras. Processen har dock inte åstadkommit den avsedda regionala dimensionen. När förordningen om marknadstillträde upphörde att gälla (den 1 oktober 2016) hade endast två hela regioner undertecknat ett avtal om ekonomiskt partnerskap – som ännu inte har ratificerats – och endast ett regionalt avtal om ekonomiskt partnerskap var i kraft. Den 28 juli 2016 upphävdes förordningen om marknadstillträde och ersattes av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1076 av den 8 juni 2016^[4]. Avtal om ekonomiskt partnerskap kommer sannolikt att finnas kvar även om Cotonouavtalet löpte ut i december 2020, och kommer att fortsätta att spela en central roll i partnerskapet efter Cotonouavtalet, särskilt eftersom ett utkast till avtal godkändes av rådet den 20 juli 2023 och för närvarande ses över av Europaparlamentet.

LÄGESRAPPORT

Det första regionala ekonomiska partnerskapsavtalet var [avtalet om ekonomiskt partnerskap mellan EG och forumet för länderna i Karibien](#) (Cariforum). Det undertecknades i oktober 2008 och godkändes av parlamentet den 25 mars 2009. Det är för närvarande i kraft provisoriskt, och de gemensamma institutionerna sammanträder regelbundet sedan 2010. Den första översynen gjordes 2015. Båda parter håller på att inrätta ett gemensamt övervakningssystem för att mäta genomförandet och effekterna av avtalet om ekonomiskt partnerskap. Det pågår

---

[4]Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1076 av den 8 juni 2016 om tillämpning av de ordningar som ska tillämpas på produkter med ursprung i vissa stater som ingår i gruppen av stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS) enligt avtal om att sluta ekonomiska partnerskapsavtal eller som leder till att sådana partnerskapsavtal sluts (EUT L 185, 8.7.2016, s. 1).

förhandlingar om avtalet för att skydda vissa geografiska beteckningar samt även en efterhandsutvärdering av de första tio åren av genomförandet.

Västafrika: Förhandlingarna om ett regionalt avtal om ekonomiskt partnerskap mellan EU och 16 västafrikanska länder slutfördes i februari 2014. Samtliga medlemsstater i EU och 15 västafrikanska länder, utom Nigeria, har undertecknat avtalet. Den 9 augusti 2017 undertecknade Mauretaniens och Västafrikanska staters ekonomiska gemenskap (Ecowas) ett associeringsavtal för att fastställa Mauretaniens deltagande i Ecowas handelspolitik, däribland även i avtalet om ekonomiskt partnerskap. Elfenbenskusten och Ghana undertecknade bilaterala interimsavtal om ekonomiskt partnerskap den 26 november 2008 respektive den 28 juli 2016. Den 1 december 2016 gav Europaparlamentet sitt godkännande, och båda interimsavtalen har tillämpats provisoriskt sedan dess. Ghana och EU godkände Ghanas förslag om fullständigt marknadstillträde och tidsplan. Ghana började liberalisera sin marknad för EU-produkter 2020, och denna process förväntas vara klar 2029. Parterna enades också om den slutliga versionen av protokollet om ursprungsregler.

Centralafrika: Kamerun är det enda landet i Centralafrika som har undertecknat avtalet om ekonomiskt partnerskap med EU, vilket skedde den 15 januari 2009. Europaparlamentet gav sitt godkännande i juni 2013. I juli 2014 ratificerade Kameruns parlament avtalet, som började tillämpas provisoriskt den 4 augusti 2014. Under tiden pågår diskussioner mellan regionen och EU om anslutning av andra centralafrikanska länder, men ännu har inget regionalt avtal om ekonomiskt partnerskap undertecknats.

Östra och södra Afrika: År 2009 undertecknade fyra länder i regionen (Mauritius, Seychellerna, Zimbabwe och Madagaskar) ett avtal om ekonomiskt partnerskap, som har tillämpats provisoriskt sedan den 14 maj 2012. Europaparlamentet gav sitt godkännande den 17 januari 2013. Avtalet är öppet för andra länder, och Komorerna undertecknade det i juli 2017. Det började tillämpas provisoriskt den 7 februari 2019. Förhandlingar pågår om att utöka avtalets tillämpningsområde till att omfatta alla handelsrelaterade frågor, såsom kopplingen mellan handel och hållbar utveckling, samt om att inrätta rådgivande organ för det civila samhället och parlamenten, och den senaste förhandlingsomgången hölls i juli 2023.

Östafrikanska gemenskapen: Förhandlingarna om det regionala avtalet om ekonomiskt partnerskap slutfördes framgångsrikt den 16 oktober 2014. Den 1 september 2016 undertecknade Kenya och Rwanda avtalet tillsammans med EU och dess medlemsstater. Kenya har ratificerat avtalet, och i september 2023 lade kommissionen fram ett interimsavtal om ekonomiskt partnerskap för rådets godkännande. Uganda och Burundi överväger att underteckna avtalet. Den 11 november 2016 röstade ledamöterna i Tanzanias parlament tyvärr emot ratificering av avtalet.

Södra Afrikas utvecklingsgemenskap (SADC): Efter tio års förhandlingar slutförde man framgångsrikt förhandlingarna om avtalet om ekonomiskt partnerskap i juli 2014. Avtalet undertecknades i juni 2016 av EU och de avtalsslutande SADC-staterna, som består av 6 av de 15 medlemmarna i Södra Afrikas utvecklingsgemenskap (Botswana, Lesotho, Moçambique, Namibia, Eswatini och Sydafrika), och det trädde i kraft provisoriskt i oktober 2016 efter att Europaparlamentet gav sitt godkännande i september 2016. Moçambique ratificerade avtalet i april 2017 och det har nu tillämpats provisoriskt sedan den 4 februari 2018. Sydafrika drog sig officiellt ur SADC-protokollet 2019. Angola har observatörsstatus och inledde förhandlingar om ett avtal

om underlättande av hållbara investeringar 2021, och [kommissionen översände sina förslag till rådet i juni 2023](#).

[Stillahavsområdet](#): Avtalet om ekonomiskt partnerskap undertecknades av EU och Papua Nya Guinea i juli 2009 och av Fiji i december 2009. Europaparlamentet gav sitt godkännande i januari 2011. Papua Nya Guineas parlament ratificerade avtalet i maj 2011. I juli 2014 beslutade Fiji att börja tillämpa avtalet provisoriskt. I juli 2018 meddelade Tonga sin avsikt att ansluta sig till avtalet. Mer nyligen slutförde Samoa processen för anslutning till avtalet i december 2018. Detsamma gjorde Salomonöarna i maj 2020.

Wolfgang Iglér
10/2023

5.3. UTVECKLINGSPOLITIKEN

5.3.1. ALLMÄN ÖVERSIKT ÖVER UTVECKLINGSPOLITIKEN

Utvecklingspolitiken är en central del av EU:s externa politik. Den syftar till att minska och i slutänden utrota fattigdomen och är mycket viktig för EU:s åtgärder på grundval av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Utvecklingspolitikens mål är bland annat att främja hållbar tillväxt, försvara mänskliga rättigheter och demokrati, uppnå jämställdhet, främja fred och inkluderande samhällen samt hantera utmaningar på miljö- och klimatområdet. EU verkar på global nivå och är världens största givare av utvecklingsbistånd. Samarbetet med EU:s medlemsstater och anpassningen till Agenda 2030 underlättar ett effektivt tillhandahållande av bistånd.

RÄTTSLIG GRUND

- Artikel 21.1 i [fördraget om Europeiska unionen](#) (EU-fördraget): övergripande mandat och riktlinjer för EU:s utvecklingssamarbete.
- Artikel 4.4 och artiklarna 208–211 i [fördraget om Europeiska unionens funktionssätt](#) (EUF-fördraget).
- Artiklarna 312–316 i EUF-fördraget: budgetfrågor.
- [Cotonouavtalet](#) (för gruppen av stater i Afrika, Västindien och Stillehavsområdet (AVS)^[1]), som fortsätter att gälla till dess att det efterföljande avtalet – [partnerskapsavtalet mellan EU och Afrika, Karibien och Stillehavsområdet](#), som nu väntar på ratificering – träder i kraft.

POLITISKA RAMAR

Europeiska unionen stöder utvecklingsländer genom att främja hållbar utveckling och stabilitet. Det långsiktiga målet är att utrota fattigdomen, och detta mål har stått i centrum för EU:s externa politik sedan Europeiska utvecklingsfonden (EUF) inrättades genom Romfördraget 1957. EUF inrättades för att stödja en särskild relation med tidigare kolonier i AKS-regionerna. Sedan den 1 januari 2021 har EU:s utvecklingsbistånd tillhandahållits via det breda instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – [Europa i världen](#) (se närmare uppgifter nedan). Genom instrumentet slogs flera tidigare EU-instrument för extern finansiering samman, däribland EUF.

EU och dess medlemsstater utgör tillsammans [världens största biståndsgivare](#). 2021 tillhandahöll de 70,2 miljarder euro i offentligt utvecklingsbistånd. Utvecklingssamarbete är en av EU:s delade befogenheter: unionen kan bedriva en gemensam utvecklingspolitik så länge den inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina egna befogenheter på området. Graden av samarbete är sådan att medlemsstaternas utvecklingsorgan ofta genomför EU-finansierade program.

EU åtog sig 2005 att bedriva en konsekvent politik för utveckling, vilket innebär att man måste integrera utvecklingsmål i all politik som påverkar utvecklingsländerna. 2009 delades detta åtagande upp i följande fem områden: 1) handel och ekonomi,

[1] Gruppen bytte namn till Organisationen för stater i Afrika, Karibien och Stillehavsområdet (AKS-länderna) i april 2020.

2) hantering av klimatförändringarna, 3) säkerställande av global livsmedelstrygghet, 4) tillvaratagande av migrationens positiva verkningar för utvecklingen samt 5) stärkande av kopplingarna och synergierna mellan säkerhet och utveckling inom ramen för en global fredsbyggande agenda. En [rapport](#) från kommissionen, som tidigare kom vartannat år men som nu ges ut mer sällan, följer EU:s framsteg på området en konsekvent politik för utveckling. Den senaste rapporten offentliggjordes i januari 2019. Europaparlamentets utskott för utveckling har sedan 2010 en ständig föredragande för en konsekvent politik för utveckling. Denna roll innehas för närvarande av Janina Ochojska (Europeiska folkpartiet, Polen). I mars 2023 antog parlamentet en [resolution](#) om en konsekvent politik för utveckling där kommissionen, Europeiska utrikestjänsten och medlemsstaterna uppmanas att öka sina insatser för en konsekvent politik för utveckling. Parlamentet betonade att en konsekvent politik för utveckling måste förbli en central del av EU:s yttre förbindelser och uppmanade kommissionen att klargöra tillämpningen av en konsekvent politik för utveckling inom ramen för målen för hållbar utveckling.

Utvecklingsbistånd är en begränsad resurs. Av detta skäl engagerar sig EU för biståndseffektivitet och främjar nära relationer med partnerländerna i programplaneringen och genomförandet av utvecklingsåtgärder. EU:s uppförandekod om arbetsfördelning inom utvecklingspolitiken från 2007 och den operativa ramen för biståndseffektivitet från 2011 antogs båda med detta i åtanke. Dessa insatser är förenliga med de internationella åtgärder som lyder under OECD:s Parisförklaring från 2005 om främjande av fem nyckelkoncept för utvecklingsbistånd: utvecklingsländernas egenansvar för utvecklingsstrategier, givarländernas anpassning till lokalt fastställda strategier, harmonisering av det internationella utvecklingsbiståndet, resultatövervakning och ömsesidig ansvarighet mellan givare och partner när det gäller utvecklingsresultat. Den internationella ramen för biståndseffektivitet har reviderats genom Accra-handlingsplanen (2008) och partnerskapet från Busan för effektivt utvecklingssamarbete (2011). Efter antagandet av FN:s mål för hållbar utveckling gjordes ytterligare åtaganden i slutdokumentet från Nairobi (2016).

A. FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling

EU deltog aktivt i utarbetandet av [Agenda 2030](#), som upprättar ett nytt globalt paradig för att hjälpa till att utrota fattigdom och uppnå hållbar utveckling och som inbegriper principerna om att ingen ska lämnas på efterkälken och att man ska tillgodose behoven hos dem som ligger längst efter först. Agendan, som godkändes i New York i september 2015, bygger vidare på millennieutvecklingsmålen med 17 nya mål för hållbar utveckling som är inriktade på ekonomiska, sociala, miljörelaterade och förvaltningsmässiga mål som ska uppnås senast 2030. EU och dess medlemsstater lade fram en [gemensam sammanfattande rapport](#) för FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling för första gången 2019. Dokumentet fokuserar på EU:s åtgärder för att uppnå Agenda 2030 och kommer att utfärdas vart fjärde år. I juli 2023 lade EU fram sin första [frivilliga översyn](#) av genomförandet av Agenda 2030 vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling.

B. Det nya europeiska samförståndet om utveckling och EU:s agenda för förändring

Efter godkännandet av Agenda 2030 enades EU om en reviderad version av [det europeiska samförståndet om utveckling](#) från 2005. I det nya samförståndet fastställs huvudprinciperna för målen för hållbar utveckling och en strategi som kommer att

vägleda EU och dess medlemsstater i arbetet för att uppnå dessa mål vad avser utvecklingsländerna. Även om samförståndet främst är inriktat på utvecklingspolitik berör det också åtgärder inom andra politikområden genom tillämpning av principen om en konsekvent politik för utveckling. Att utrota fattigdomen är fortfarande det främsta målet för EU:s utvecklingspolitik. Samförståndet undertecknades den 7 juni 2017 av Europaparlamentets talman, Maltas premiärminister på rådets och medlemsstaternas vägnar, kommissionens ordförande samt vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Parlamentet har varit kritiskt till EU:s insatser för att uppnå målen för hållbar utveckling till 2030, särskilt med tanke på att covid-19-pandemin, Rysslands invasion av Ukraina och andra kriser har omintetgjort några av de framsteg som uppnåtts sedan 2015. Parlamentet har upprepade gånger uppmanat kommissionen att öka sina ansträngningar för att uppnå målen för hållbar utveckling, senast i en [resolution](#) från 2023.

I kommissionens [meddelande](#) från 2016 *Nästa steg för en hållbar europeisk framtid – EU-åtgärder för hållbarhet* integreras målen för hållbar utveckling i EU:s politiska ramverk och nuvarande prioriteringar för EU. Med blicken bortom sina gränser har EU på nytt åtagit sig att 0,7 % av unionens bruttonationalinkomst (BNI) ska gå till utvecklingsbistånd, ett mål som nu ska uppnås senast 2030, med en komponent för de minst utvecklade länderna på 0,15–0,2 % av BNI. Detta återspeglar de åtaganden som gjordes i Addis Abeba-handlingsplanen för utvecklingsfinansiering (som man enades om vid en FN-konferens 2015) och är en integrerad del av Agenda 2030. 2021 uppgick EU:s samlade offentliga utvecklingsbistånd (från EU och från EU:s medlemsstater) till 0,49 % av EU:s BNI.

C. Lagstiftnings- och finansieringsramar

EU:s finansieringsstrategi för yttre åtgärder (se tabellen nedan) har ändrats till följd av inrättandet av instrumentet Europa i världen. Efter kommissionens förslag till förordning av den 14 juni 2018 om inrättande av detta instrument och efter tre års förhandlingar med rådet och parlamentet trädde [förordningen](#) i kraft den 14 juni 2021. Den tillämpas retroaktivt från den 1 januari 2021.

En stor nyhet är instrumentet Europa i världen, som för närvarande är det viktigaste finansieringsinstrumentet för EU:s yttre åtgärder, med ett totalt anslag på 79,5 miljarder euro för perioden 2021–2027. Instrumentet förenklar EU:s externa finansieringsstruktur (genom att slå samman tidigare program, däribland instrumentet för utvecklingssamarbete, det europeiska grannskapsinstrumentet, partnerskapsinstrumentet, det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter, Europeiska fonden för hållbar utveckling och instrumentet som bidrar till stabilitet och fred). Det omfattar samarbete med alla länder utanför EU, med undantag av länder som är knutna till EU:s föranslutningsstöd, utomeuropeiska territorier och territorier som omfattas av geografiska program.

Instrumentet Europa i världen är strukturerat kring tre huvudpelare:

- a. Den geografiska pelaren, som består av program för länder i det (östra och södra) europeiska grannskapsområdet, Afrika söder om Sahara, Asien och Stillahavsområdet, Nord-, Syd- och Centralamerika och Karibien. Dessa program är inriktade på samarbetsområden såsom god samhällsstyrning, fattigdomsutrotning, migration, miljö och klimatförändringar, tillväxt och sysselsättning samt säkerhet och fred,

bland andra övergripande frågor. Merparten av medlen för instrumentet Europa i världen går till denna pelare.

- b. Den tematiska pelaren, som består av program med global täckning för mänskliga rättigheter och demokrati, organisationer i det civila samhället, stabilitet och fred samt globala utmaningar.
- c. Snabbinsatser, som gör det möjligt att finansiera snabb kapacitet för krishantering, konfliktförebyggande och fredsbyggande. Sådana åtgärder syftar exempelvis till att koppla ihop humanitära insatser med utvecklingsinsatser, bygga upp resiliens i krisdrabbade länder och hantera utrikespolitiska prioriteringar.

Eftersom instrumentet Europa i världen också är utformat som ett flexibelt instrument omfattar det en ytterligare buffert för finansiering av nya utmaningar och prioriteringar (t.ex. insatser vid oförutsedda omständigheter, migrationstryck, kris-/ efterkrissituationer och nya EU-initiativ eller internationella initiativ).

D. Fördelning av utgifterna för instrumentet Europa i världen

Den största delen av EU:s medel för yttre åtgärder slussas genom instrumentet Europa i världen, med en total budget på 79,5 miljarder euro (för perioden 2021–2027). Geografiska program får cirka 75 % av medlen och de tematiska programmen 8 %. Dessutom är 12 % reserverade för bufferten för nya utmaningar och prioriteringar och 4 % för snabbinsatser. Återstoden, cirka 2 %, avser stödutgifter.

Mer information finns i [budgetförslaget](#) för 2023.

Finansieringsanslagen för instrumentets tre pelare anges nedan. Siffrorna anges i miljoner.

Geografiska program	9 343,6
Tematiska program	1 019,4
Snabbinsatser	484,4
Buffert för nya utmaningar och prioriteringar	1 538,3

Instrumentet Europa i världen stöder också storskaliga projekt som finansieras genom Team Europe-initiativ, som samlar finansiella bidrag från EU, dess medlemsstater och finansieringsinstitutioner, såsom Europeiska investeringsbanken och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling. Team Europe-stödet lanserades den 8 april 2020 och har hjälpt EU:s partnerländer att hantera covid-19-pandemin.

Instrumentet Europa i världen är också ett centralt inslag i EU:s nya strategi [Global Gateway](#), ett nyckelprojekt som syftar till att mobilisera upp till 300 miljarder euro i investeringar i hållbar digital infrastruktur och energi- och transportinfrastruktur runtom i världen. Global Gateway är tänkt som både EU:s bidrag till att minska det globala investeringsgapet och EU:s svar på den geopolitiska utmaning som Kinas globala investeringsstrategi innebär. Investeringar som görs genom Global Gateway används för att finansiera hållbar infrastruktur för att bekämpa klimatförändringarna, skydda miljön och främja hållbar utveckling i hela världen. Ett viktigt exempel är [investeringspaketet Global Gateway EU–Afrika](#), som lovar att mobilisera 150 miljarder euro i investeringar i Afrika fram till 2030. Dessa investeringar syftar till att påskynda den gröna och den digitala omställningen, skapa hållbar tillväxt, stärka de nationella hälso- och sjukvårdssystemen och förbättra utbildningen i afrikanska länder.

Instrumentet Europa i världen kommer att bidra till strategin genom sina fonder sin och garantikapacitet.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

- Rättslig ram: enligt artikel 209 i EUF-fördraget ska parlamentet och rådet ”i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om de åtgärder som krävs för att genomföra politiken för utvecklingssamarbete”.
- Parlamentarisk granskning av genomförandet av politiken: parlamentet har rätt att ifrågasätta kommissionen och invända mot genomförandebeslut om det anser att kommissionen överskrider sina befogenheter. Parlamentet försöker också påverka genom att regelbundet diskutera politiken med kommissionen, i såväl formella som informella sammanhang. Inom ramen för instrumentet Europa i världen deltar parlamentet två gånger per år i en geopolitisk dialog med kommissionen.
- Budgetansvarig myndighet: parlamentet och rådet är EU:s gemensamma budgetmyndighet. Rådet har fortfarande den primära befogenheten att fatta beslut om den sjuåriga fleråriga budgetramen, men parlamentets godkännande krävs för att ramen ska kunna antas (artikel 312 i EUF-fördraget). I artikel 314 i EUF-fördraget fastställs ett förfarande för den årliga budgeten, som ska behandlas en gång i både parlamentet och rådet. När dessa behandlingar är avslutade kan parlamentet godkänna eller förkasta budgeten. På området internationellt samarbete följer [parlamentets utskott för utveckling](#) budgetförhandlingarna och lägger fram konkreta förslag rörande de budgetposter som hör till dess ansvarsområde.

Malte Frederik Hergaden
10/2023

5.3.2. HUMANITÄRT BISTÅND

Humanitärt bistånd är ett område inom EU:s yttre åtgärder som möter behoven i händelse av katastrofer orsakade av människan eller naturkatastrofer. Europeiska kommissionens [generaldirektorat för europeiskt civilskydd och humanitära biståndsåtgärder](#) finansierar hjälpinsatser och samordnar medlemsstaternas politik och verksamhet. Europaparlamentet och rådet agerar som medlagstiftare i utarbetandet av EU:s politik för humanitärt bistånd och deltar i den internationella debatten om effektivare humanitära insatser.

RÄTTSLIG GRUND

I artikel 21 i [fördraget om Europeiska unionen](#) (EU-fördraget) fastställs principerna för EU:s alla yttre åtgärder (artikel 21.2 g omfattar humanitära insatser).

Den rättsliga grunden för det humanitära biståndet är artikel 214 i [fördraget om Europeiska unionens funktionssätt](#) (EUF-fördraget).

Artikel 214.5 i EUF-fördraget utgör rättslig grund för inrättandet av en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd.

REGELVERK OCH POLITISKA RAMAR

Reglerna för tillhandahållandet av humanitärt bistånd, däribland finansieringsinstrumenten, anges i [rådets förordning \(EG\) nr 1257/96](#) av den 20 juni 1996 om humanitärt bistånd. När andra instrument sågs över i samband med utarbetandet av den fleråriga budgetramen för 2007–2013 förblev denna förordning oförändrad.

De övergripande politiska ramarna för humanitärt bistånd beskrivs i [det europeiska samförståndet om humanitärt bistånd](#) (från 2007), som undertecknats av de tre största EU-institutionerna (kommissionen, rådet och parlamentet). Genom samförståndet fastställs EU:s gemensamma vision, politiska målsättningar och principer på ett flertal områden, bland annat internationellt humanitärt samarbete, gott givarskap, riskreducering och beredskap, civilskydd samt förbindelser mellan det civila och militära. Samförståndet bekräftar också de fyra principerna för humanitärt bistånd, dvs. humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende. Texten föreskriver ett mer samordnat och sammanhållet tillvägagångssätt för tillhandahållande av bistånd, liksom en sammanlänkning av humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd, så att EU på ett bättre sätt kan möta de växande behoven.

I 2019 års [beslut om en civilskyddsmekanism för unionen](#) regleras EU:s åtgärder på detta område. Genom det beslutet ändrades ett beslut från 2013 om förebyggande, beredskap, insatser och finansiella bestämmelser. I [rådets förordning \(EU\) 2016/369](#) av den 15 mars 2016 om tillhandahållande av krisstöd inom unionen fastställs de omständigheter under vilka medlemsstaterna får ansöka om EU-stöd. Där anges vilka åtgärder och typer av finansiell medverkan som är stödberättigande.

Europeiska kommissionens meddelande från 2021 [om EU:s humanitära insatser: nya utmaningar, samma principer](#) (COM(2021)0110) syftar till att stärka EU:s globala

humanitära inverkan för att möta den ökande efterfrågan på humanitärt bistånd, ett problem som har förvärrats genom covid-19-pandemin.

EUROPEISKA KOMMISSIONENS GENERALDIREKTORAT FÖR EUROPEISKT CIVILSKYDD OCH HUMANITÄRA BISTÅNDSÅTGÄRDER (ECHO)

A. Översikt och inverkan

Inom ramen för den fleråriga budgetramen anslogs 11,6 miljarder euro till EU:s instrument för humanitärt bistånd för perioden 2021–2027. Därmed är EU världens största givare av humanitärt bistånd och står för större delen av den globala finansieringen av nödhjälp till offer för katastrofer orsakade av människor eller naturkatastrofer. En del av dessa medel kommer från medlemsstaterna, men en betydande del kommer från EU-budgeten.

Vid Europeiska kommissionen är generaldirektorat för europeiskt civilskydd och humanitära biståndsåtgärder (Echo) ansvarigt för humanitärt bistånd och civilskydd. Kommissionsledamot med ansvar för krishantering är för närvarande Janez Lenarčič. Under dennes ledning inriktar Echo EU:s humanitära bistånd på livsmedel och näring, husrum, hälso- och sjukvård, vatten och sanitet samt utbildning i nödsituationer. Echo har vuxit betydligt sedan det inrättades och fullgör nu sitt uppdrag med personal vid 40 fältkontor runt om i världen.

Större delen av EU:s budget för humanitärt bistånd används indirekt. Echo genomför inga humanitära biståndsprogram i egen regi, utan finansierar insatser som genomförs av dess [partner](#), närmare bestämt icke-statliga organisationer, FN-organ och internationella organisationer såsom den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen. Echos huvuduppgift är att tillhandahålla medel, säkra en sund förvaltning av medlen och se till att dess partners varor och tjänster når de drabbade befolkningarna på ett snabbt och effektivt sätt för att tillgodose de verkliga behoven.

Efter att en naturkatastrof inträffat, eller något annat hänt som kräver humanitärt bistånd, gör Echos experter på humanitärt bistånd en första bedömning av situationen på plats. Utifrån denna bedömning betalas därefter medel snabbt ut – detta behovsbaserade tillvägagångssätt är kännetecknande för Echos arbete. Bistånd kanaliseras genom fler än 200 partner med vilka Echo har undertecknat förhandsöverenskommelser om avtal. Echos struktur garanterar att medlen används på ett transparent sätt och att partnerna förblir ansvariga. Även om EU:s humanitära bistånd i allmänhet kommer att fortsätta att tillhandahållas av EU:s humanitära partner skulle civilskyddsmekanismen och den europeiska insatskapaciteten för humanitärt bistånd göra det möjligt för Echo att i begränsad omfattning erbjuda direkt bistånd till behövande länder efter katastrofer i fall där traditionella mekanismer för humanitärt bistånd via EU:s partner eller deras kapaciteter eventuellt är ineffektiva eller otillräckliga.

Under 2023 kommer Echo att kunna lägga 1,7 miljarder euro på detta, ett belopp som speglar kommissionens fortsatta åtagande att reagera på de exceptionellt stora globala behoven, som främst beror på flera utdragna konflikter samt effekterna av klimatförändringar, miljöförstöring, den globala befolkningstillväxten eller misslyckad styrning. Under senare år har EU:s ursprungliga budget för humanitärt bistånd regelbundet utökats genom ytterligare överföringar, med pengar som i första hand

kommer från EU:s reserv för solidaritet och katastrofbistånd och omfördelning från andra budgetposter, liksom från Europeiska utvecklingsfonden.

I sitt meddelande från 2021 varnade kommissionen för en ökande klyfta mellan de humanitära behoven och de globala ekonomiska resurserna (till exempel uppskattade FN i december 2022 att bara 47 procent fanns att tillgå av de uppskattningsvis 48 miljarder euro som behövdes för att finansiera dess humanitära bistånd under 2023). Kommissionen betonade också att de humanitära vädjandena hade nått en rekordhög nivå, med 235 miljoner behövande människor 2021. Antalet givare är också begränsat, och under 2020 stod de tio största givarna i världen för 83 procent av den rapporterade finansieringen.

B. Politiska prioriteringar och reaktionen på covid-19-pandemin

Echo arbetar för att förbättra sina insatser i samband med nödsituationer och tillhandahåller stöd till länder utanför EU för att stärka deras kapacitet att själva hantera kriser och bidra till en långsiktig utveckling. Samordning av det humanitära biståndet och utvecklingsbiståndet och insatser för att bryta den onda cirkeln med klimatförändringar, svält och fattigdom utgör viktiga mål för EU.

[Katastrofberedskapsåtgärder](#) ingår också i Echos fokus på resiliens. EU är en betydelsefull aktör i utformningen av det internationella samfundets arbete med katastrofriskhantering. Europeiska unionen stöder 2015 års Sendai-ramverk för katastrofriskreducering och presenterade 2016 sin Sendai-handlingsplan för katastrofriskreducering. Genom den integreras en katastrofriskbaserad strategi för allt politiskt beslutsfattande samt föreslås konkreta verksamheter gällande riskmedvetenhet, investeringar med koppling till risker, katastrofberedskap och resiliens. Kommissionen offentliggjorde 2012 ett meddelande om resiliens, vilket blev föremål för en översyn 2017. Syftet var att fastställa en strategi för resiliens som kan öka effekten av EU:s yttre åtgärder.

Mot bakgrund av det stora antalet flyktingar och fördrivna personer, ofta i långvariga situationer, enades EU 2016 om att ta fram en kraftfullare, utvecklingsorienterad strategi i förhållande till tvångsfördrivning. EU lägger större vikt vid att stödja den socioekonomiska integreringen av tvångsfördrivna personer och angripa grundorsakerna till långvarig fördrivning inom ramen för FN:s flyktingkommisariats [vittomspännande åtgärdsram för flyktingar](#) och Världsbankens åtagande med avseende på [fördrivning](#).

EU och medlemsstaterna spelade en viktig roll vid [världstoppmötet om humanitära frågor](#) i Istanbul i maj 2016. EU själv gjorde 100 åtaganden för att bidra till "agendan för mänskligheten", som presenterades vid toppmötet av FN:s generalsekreterare, och genomföra "[den stora uppgörelsen](#)", en innovativ ny giv mellan olika humanitära aktörer för att öka den finansiella effektiviteten och stödets verkan. I uppgörelsen, som 2021 uppgraderades till "den stora uppgörelsen 2.0", betonas särskilt vikten av rättvisa och principbaserade partnerskap med lokala organisationer samt ansvarsskyldighet i samband med bistånd till drabbade människor.

Integrering av jämställdhet och bekämpning av könsrelaterat våld fortsätter att vara prioriteringar för Echo, som har infört en jämställdhetsmarkör för insatser för humanitärt bistånd. I linje med behovet att prioritera de mest utsatta grupperna är stöd till barns utbildning i nödsituationer ett annat fokusområde.

Sedan covid-19-pandemins utbrott har kommissionen stadigt ökat sina humanitära insatser, som i oktober 2020 uppgick till ett värde motsvarande 420 miljoner euro. Detta inbegrep mobilisering av medel för att stödja Världshälsoorganisationens arbete, anpassning av insatser i länder som Colombia, Nigeria och Ukraina för att ta hänsyn till pandemirelaterade behov, medel för att stödja behov som identifierats i FN:s globala humanitära åtgärdsplan för covid-19 och ytterligare medel för att stärka EU:s humanitära insatser i olika länder.

Utskottet för utveckling har hållit flera möten med kommissionsledamot Lenarčič i syfte att granska kommissionens humanitära arbete för att bekämpa pandemins effekter i utvecklingsländerna. Under 2023 har EU:s fokus skiftat till program för att bidra till den globala återhämtningen från pandemins ekonomiska konsekvenser, vilket är en central fråga för Politiska högnivåforumet för hållbar utveckling under innevarande år.

C. Andra instrument och EU:s svar på översvämningarna i Pakistan 2022

I EU-stödet ingår ytterligare tre strukturer: [Europeiska unionens civilskyddsmekanism](#), Europeiska solidaritetskåren och en ny rättslig ram för tillhandahållande av krisstöd inom unionen.

- EU:s civilskyddsmekanism inrättades ursprungligen 2001 och omfattar i dag EU:s medlemsstater plus sex andra deltagande stater: Nordmakedonien, Island, Montenegro, Norge, Serbien och Turkiet. EU-mekanismen bygger på flera verktyg: 1) [den europeiska civilskyddspoolen](#), som utgörs av en frivillig pool av kapacitet som de deltagande länderna på förhand ställer till förfogande och en strukturerad process för att identifiera potentiella kapacitetsbrister, 2) [Centrumet för samordning av katastrofberedskap](#) (ERCC), som fungerar som en driftcentral och underlättar samordningen av skyddsinsatserna dygnet runt, 3) det gemensamma kommunikations- och informationssystemet för olyckor (Cecis), som är avsett att förbättra kommunikationen i samband med olyckor genom en internetbaserad applikation för varningar och meddelanden samt 4) ett nätverk av utbildade experter som ska finnas tillgängliga med kort varsel. Civilskyddsmekanismen stärktes 2019 genom inrättandet av [rescEU](#), en ny kapacitetsreserv som var i drift redan under 2019 års skogsbrandsäsong. Den förväntas utvidga sin räckvidd till andra områden såsom medicinska nödsituationer och kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära incidenter. Den kommer att användas som en sista utväg, när en medlemsstat har uttömt sina egna medel och inte kan få hjälp av andra medlemsstater, till exempel på grund av att de drabbas av katastrofer av samma karaktär.
- [Den europeiska insatskapaciteten för humanitärt bistånd](#) är EU:s nyaste verktyg för humanitärt bistånd. Denna insatskapacitet stärker i huvudsak civilskyddsmekanismens kapacitet. Den europeiska insatskapaciteten för humanitärt bistånd, som kommissionen föreslog för första gången 2021 och som inrättades 2022, består av en uppsättning operativa verktyg för snabbt bistånd vid kriser i fall där traditionella mekanismer för humanitärt bistånd via EU:s partner eller deras kapaciteter eventuellt är ineffektiva eller otillräckliga. Denna insatskapacitet inbegriper tre verktyg, närmare bestämt gemensamma logistiska tjänster, förhandsutplacerade lager av humanitärt bistånd samt hälso- och logistikexperter. De mobiliseras under samordning av Centrumet för samordning av katastrofberedskap på grundval av en förhandsutvärdering och tillhörande

bedömning av kriserna. Sedan starten har den europeiska insatskapaciteten för humanitärt bistånd reagerat på mer än ett dussin kriser.

- Europeiska solidaritetskåren (2021–2027) är ett nytt program som skapar möjligheter till frivilligarbete på området humanitärt bistånd. Det inbegriper det tidigare initiativet [EU-frivilliga för humanitärt arbete](#), som lanserades i mars 2014 (till följd av artikel 214.5 i EUF-fördraget, där det föreskrivs att en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd ska inrättas). Kommissionen tillhandahåller medel i form av bidrag till organisationer som sedan väljer ut ungdomar (i åldern 18–30 år) för frivilligarbete via Europeiska solidaritetskårens portal. Europeiska solidaritetskåren stärker EU:s kapacitet att reagera på humanitära kriser och gör det möjligt för både unga människor och organisationer som mottar bidrag att hjälpa till att hantera samhällsliga och humanitära utmaningar i och utanför Europa. Budgeten för perioden 2021–2027 uppgår till 1 miljard euro.
- Rådet antog den 15 mars 2016 en förordning om krisstöd inom unionen för att möjliggöra ett bemötande av den svåra humanitära situation som uppstått på grund av flyktingkrisen. Den nya förordningen gör det möjligt för EU att hjälpa Grekland och andra drabbade medlemsstater att tillgodose flyktingars humanitära behov. Förordningen skulle i framtiden kunna användas också för att reagera på andra exceptionella kriser eller katastrofer med allvarliga humanitära följder, såsom kärnenergiolyckor eller terroråd. Echo ansvarar för genomförandet.

EU:s svar på översvämningarna i Pakistan 2022 är ett bra exempel som illustrerar hur vissa av dessa instrument används vid akuta kriser. Mellan juni och oktober 2022 drabbades Pakistan av omfattande plötsliga översvämningar. EU reagerade på tre sätt:

- a. Unionen frigjorde medel för nödåtgärder motsvarande totalt 30 miljoner euro i oktober 2022. Dessa medel kanaliserades till olika humanitära program som tillhandahöll nödbostäder, livsmedel och rent vatten, kontantöverföringar i nödsituationer och grundläggande hälso- och sjukvårdstjänster i de drabbade områdena.
- b. Unionen samordnade det inkommande biståndet från EU:s medlemsstater genom civilskyddsmekanismen för att bidra till ett effektivare tillhandahållande av bistånd till Pakistan.
- c. Unionen mobiliserade 87 miljoner euro som ett bidrag till internationella insatser för att återställa och återuppbygga Pakistan på lång sikt. Dessa medel kommer att användas för att förbättra jordbrukskedjorna, ge tillgång till ren energi och stärka den gröna tillväxten för alla i Pakistan.

Ett annat viktigt fokus för EU:s humanitära bistånd har varit att ge bistånd till Ukraina för att hantera vissa av de svårigheter som orsakats av Rysslands invasion 2022. Sedan februari 2022 har EU anslagit mer än 650 miljoner euro för att hjälpa civila som drabbats av kriget. Dessa medel har använts för att tillgodose människors behov när det gäller mat och andra grundläggande inslag, tak över huvudet, hälso- och sjukvårdstjänster m.m. Katastrofbiståndet till Ukraina är den största insats som hittills har samordnats av EU:s civilskyddsmekanism.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

I fråga om politiken för humanitärt bistånd är Europaparlamentet medlagstiftare tillsammans med rådet. De rättsliga grunder som kommissionen föreslår för

politikområdet humanitärt bistånd (i form av förordningar) förhandlas - och godkänns (eller godkänns inte) - av både rådet och parlamentet, i enlighet med EU:s ordinarie lagstiftningsförfarande. Kommissionens genomförandeåtgärder ska också föreläggas parlamentet, som har tillsynsbefogenheter. Inom parlamentet är det [utskottet för utveckling](#) (DEVE) som ansvarar för frågor som rör humanitärt bistånd, medan [utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet](#) (ENVI) ansvarar för civilskydd.

Dessutom övervakar parlamentet tillhandahållandet av det humanitära biståndet och arbetar för att säkerställa att budgetanslagen i större utsträckning matchar de humanitära behoven globalt sett. Parlamentet har regelbundet, senast i [mars 2023](#), lyft fram behovet av höjda anslag till humanitärt bistånd och har insisterat på att den allt större klyftan mellan åtaganden och betalningar måste överbryggas.

DEVE-utskottet och parlamentet i stort har också - genom yttranden och resolutioner, inbegripet s.k. initiativbetänkanden - försökt att påverka kommissionens strategiska beslut och politiska inriktning, till exempel när det gäller EU:s bidrag till världstoppmötet om humanitära frågor, utbildning i nödsituationer och reaktionen på utbrottet av ebola. Parlamentet granskar kommissionens årliga arbetsprogram och Echos operativa strategi. Kommissionsledamoten med ansvar för krishantering inbjuds regelbundet till diskussioner med DEVE-utskottet. Det europeiska samförståndet om humanitärt bistånd, som antogs 2007, motsvarade till stora delar de fasta ståndpunkter som Europaparlamentet hade antagit. Parlamentet har också varit en aktiv förespråkare i andra politiska frågor såsom resiliens, livsmedelstrygghet och att knyta samman humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd.

För att stärka parlamentets tillsyn över det humanitära biståndet har DEVE-utskottet med två och ett halvt års mellanrum sedan 2006 utsett en ständig föredragande för humanitärt bistånd, som för närvarande är Carlos Zorrinho (S&D, Portugal). Han ska se till att budgeten överensstämmer med de humanitära behoven, övervaka genomförandet av program för humanitärt bistånd och upprätthålla en nära kontakt med biståndsaktörerna.

[Malte Frederik Hergaden](#)
04/2023

5.4. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH DEMOKRATI

5.4.1. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

EU ska stödja demokrati och mänskliga rättigheter i sina förbindelser med omvärlden, i enlighet med de principer som utgör grundvalen för unionen, nämligen frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt rättsstaten. EU strävar efter att integrera människorättsfrågor i all sin politik och i alla sina program, och unionen har också olika politiska verktyg för mänskliga rättigheter som den kan använda för specifika insatser, bland annat finansiering av särskilda projekt genom sina finansieringsinstrument.

RÄTTSLIG GRUND

- Artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget): EU:s värden. EU:s grundläggande värden är "människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter".
- Artikel 3 i EU-fördraget: EU:s mål. I sina "förbindelser med den övriga världen" ska EU bidra till "utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga".
- Artikel 6 i EU-fördraget: EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna och den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Även om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 6.1) uttryckligen säger att bestämmelserna i stadgan riktar sig till EU:s institutioner, organ och medlemsstater bara när dessa tillämpar unionsrätten, måste de respektera stadgan även i EU:s förbindelser med omvärlden. Länder som ansluter sig till EU måste också följa stadgan. Enligt artikel 6.2 uppmanas EU ansluta sig till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna (se faktablad [4.1.2](#)).
- Artikel 21 i EU-fördraget: Principer som genomsyrar unionens yttre åtgärder. Dessa principer är demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheternas och de grundläggande friheternas allmängiltighet och odelbarhet, respekt för människans värdighet, jämlikhet och solidaritet samt respekt för principerna i FN-stadgan från 1945 och i folkrätten. I artikel 21 ställer EU sig bakom principen om "de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas odelbarhet" och förbinder sig att betrakta ekonomiska och sociala rättigheter som lika viktiga som medborgerliga och politiska rättigheter.
- Artikel 205 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget): Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder. Enligt denna artikel ska EU:s internationella insatser vägledas av de principer som anges i artikel 21 i EU-fördraget.

EU:S POLITIK FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

2012 antog rådet en [strategisk ram för mänskliga rättigheter och demokrati](#), åtföljd av en handlingsplan som syftade till att genomföra denna ram. I ramen definieras

de principer, mål och prioriteringar som ska göra EU:s politik mer slagkraftig och konsekvent under de kommande tio åren. En av principerna är att mänskliga rättigheter ska integreras i all EU-politik (som en "röd tråd"), även när intern och extern politik överlappar varandra, liksom att ett mer målinriktat angreppssätt ska antas. På förslag av kommissionen och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik antog rådet i november 2020 EU:s tredje [handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati](#). I handlingsplanen fastställs EU:s ambitioner och prioriteringar för perioden 2020–2024 som är uppbyggda kring fem huvudsakliga åtgärdsområden:

- Skydda enskilda och ge dem egenmakt.
- Skapa motståndskraftiga, inkluderande och demokratiska samhällen.
- Främja ett globalt system för mänskliga rättigheter och demokrati.
- Utnyttja den nya teknikens möjligheter och hantera dess utmaningar.
- Uppnå resultat genom att arbeta tillsammans.

Rådet har antagit en rad tematiska [riktlinjer om mänskliga rättigheter](#). De ger praktiska instruktioner för EU:s representationer runt om i världen om

- insatser mot dödsstraffet,
- dialoger om mänskliga rättigheter,
- barns rättigheter,
- insatser mot tortyr och annan grym behandling,
- skydd av barn under väpnade konflikter,
- skydd av människorättsförsvarare,
- iakttagande av internationell humanitär rätt,
- bekämpande av våld mot kvinnor och flickor,
- främjande av religions- och trosfrihet,
- skydd av rättigheterna för homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella (hbtqi-personer),
- främjande av yttrandefriheten både på och utanför nätet,
- icke-diskriminering inom de yttre åtgärderna, och
- säkert dricksvatten och sanitet.

EU:s landstrategier för mänskliga rättigheter och demokrati följer en nedifrån-och-upp-strategi som syftar till att integrera EU:s riktlinjer och prioriteringar för mänskliga rättigheter i ett enda, sammanhängande policydokument. De är anpassade till varje land och fastställer mål för en period på tre år.

EU tar regelbundet upp de mänskliga rättigheterna i politiska dialoger med tredjeländer eller regionala organisationer. EU deltar också i dialoger och samråd, som är särskilt inriktade på de mänskliga rättigheterna, med cirka 60 länder.

I de bilaterala handelsavtalen och de olika avtalen om associering och samarbete mellan EU och tredjeländer eller regionala organisationer ingår en klausul som definierar respekten för de mänskliga rättigheterna som en "väsentlig del" av avtalet.

Denna klausul fungerar som en inkörsport för engagemang och dialog, men också som en grund för lämpliga åtgärder, såsom att minska eller avbryta samarbetet i händelse av allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna och de demokratiska principerna. Incitament att ratificera och genomföra konventioner om mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter ges i de förmånliga handelsordningar som EU erbjuder utvecklingsländer (se faktablad [5.2.3](#)).

Stränga krav har införts för länder som vill ansluta sig till EU (se faktablad [5.5.1](#)). Innan dessa länder kan anslutas till EU måste de utveckla stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter, en process som aktivt stöds av EU. Den europeiska grannskapspolitiken (se faktablad [5.5.5](#)) bygger också på gemensamma värden som demokrati, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna. EU stöder partnerländerna i genomförandet av reformer och tillämpar en ”mer för mer”-strategi (mer integration och pengar för att belöna framsteg).

EU:s valobservatörsuppdrag har också till syfte att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna genom att avskräcka från våld och hot under val och stärka demokratiska institutioner.

EU främjar mänskliga rättigheter genom sitt deltagande i multilaterala forum, som FN:s generalförsamlings tredje kommitté, FN:s människorättsråd, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Europarådet. EU främjar också aktivt internationell rättvisa, till exempel genom Internationella brottmålsdomstolen.

Med en budget på 1,511 miljarder euro för perioden 2021–2027 stöder och beskyddar det tematiska programmet för mänskliga rättigheter och demokrati inom ramen för [instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen](#) huvudsakligen aktörer i det civila samhället som arbetar för mänskliga rättigheter och demokrati. En viktig egenskap hos detta instrument är att det inte behövs något godkännande från partnerlandets regering. Dessutom har EU åtagit sig att gradvis införliva en rättighetsbaserad strategi i alla sina utvecklingsprogram, med utgångspunkt i en verktygslåda som togs fram av kommissionen 2014 och [uppdaterades 2021](#).

I december 2020 antog rådet en [förordning](#) om inrättande av ett globalt system för människorättsliga sanktioner, som gör det möjligt för EU att rikta sig mot enskilda personer, enheter och organ – inbegripet statliga och icke-statliga aktörer – som är ansvariga för, involverade i eller har samröre med allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna i hela världen. Sedan oktober 2023 har rådet infört [restriktiva åtgärder](#) (frysning av tillgångar och, i förekommande fall, reseförbud) mot 67 personer och 20 enheter.

Till följd av allt fler bevis på och ökad medvetenheten om kränkningar av de mänskliga rättigheterna i globala värdekedjor lade kommissionen i februari 2022 fram ett [förslag](#) till direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet. Detta direktiv skulle rättsligt ålägga företagen att identifiera och vid behov förebygga, stoppa eller begränsa de negativa effekter för de mänskliga rättigheterna och miljön som deras verksamhet medför. I juni 2023 antog parlamentet ändringar av kommissionens förslag i kammaren, medan interinstitutionella förhandlingar pågår.

Den 14 september 2022 offentliggjorde kommissionen ett kompletterande [förslag](#) till förordning som skulle införa ett försäljningsförbud på EU-marknaden för varor

som tillverkats genom tvångsarbete. Parlamentets utskott antog sin ståndpunkt den [16 oktober 2023](#).

En [årsrapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen](#) utarbetas av vice ordföranden/den höga representanten och antas av rådet. Den ger en överblick över situationen för de mänskliga rättigheterna i världen och över EU:s insatser under det gångna året.

AKTÖRER

Europeiska rådet definierar EU:s strategiska intressen och de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) (se faktablad [5.1.1](#)).

Rådet (utrikes frågor) behandlar i allmänhet människorättsfrågor med koppling till Gusp eller EU:s handels- eller biståndspolitik. Rådets arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna (Cohom), som utför förberedande arbete för diskussioner på hög nivå och beslut om människorättsfrågor, består av människorättsexperter från medlemsstaterna och företrädare för Europeiska utrikestjänsten och kommissionen.

Varje EU-delegation har en kontaktpunkt för människorättsfrågor. EU-delegationerna har en nyckelroll när det gäller att utveckla och genomföra nationella strategier för mänskliga rättigheter och demokrati, utarbeta människorättsdialoger, samarbeta med människorättsförsvarare och det civila samhället och fastställa prioriteringar för EU:s ekonomiska stöd.

Kommissionen förhandlar fram internationella avtal, övervakar utvidgningsprocessen och grannskapspolitiken och har hand om utvecklingsprogram och finansieringsinstrument (i nära samarbete med utrikestjänsten).

EU har också en särskild representant för mänskliga rättigheter, vars uppgift är att ge EU:s människorättspolitik större genomslagskraft och synlighet. Den särskilda representanten har ett brett, flexibelt uppdrag och verkar i nära samarbete med utrikestjänsten. Tjänsten innehas för närvarande av Eamon Gilmore, som tillträdde sin tjänst den 1 mars 2019.

Europaparlamentet bidrar till utvecklingen av EU:s politik och övervakar de andra EU-institutionernas arbete.

Enligt artiklarna 207 och 218 i EUF-fördraget måste de flesta internationella avtal ha parlamentets godkännande för att kunna träda i kraft. Till exempel blockerade parlamentet 2011 textilprotokollet till partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Uzbekistan, främst på grund av tveksamheter kring barnarbete. Det gav endast sitt godkännande år 2016 efter avsevärda förbättringar i fråga om användningen av barnarbete och tvångsarbete.

Enligt artikel 36 i EU-fördraget ska vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant samråda med parlamentet om de viktigaste aspekterna och de grundläggande vägvalen inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt informera parlamentet om utvecklingen på dessa politikområden. Parlamentet kan ställa frågor eller komma med rekommendationer till rådet eller vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant.

Parlamentets resolutioner har till syfte att öka medvetenheten om människorättskränkningar, stödja människorättsförsvarare och utforma EU:s människorättspolitik genom konkreta politiska förslag. Resolutionerna kan vara en

del av lagstiftningsprocessen, ett resultat av betänkanden som parlamentets utskott utarbetar på eget initiativ eller ett resultat av de [debatter om brådskande ämnen](#) som vanligtvis äger rum varje onsdag under sammanträdesperioderna i Strasbourg i syfte att kasta ljus över uppenbara människorättskränkningar runt om i världen. I parlamentets årliga resolution om [rapporten om mänskliga rättigheter och demokrati i världen och Europeiska unionens politik på området](#) analyserar man vad EU:s politik uppnått och vilka utmaningar den står inför.

Parlamentets [underutskott för mänskliga rättigheter \(DROI-utskottet\)](#), som hör till utskottet för utrikesfrågor (AFET-utskottet), är ansvarigt för frågor som rör demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheterna – inbegripet minoriteters rättigheter – i tredjeländer och folkrättens principer, och ansvarar för att säkerställa samstämmighet mellan EU:s yttre politik och dess politik för mänskliga rättigheter. Underutskottet sköter också det dagliga arbetet med ärenden om mänskliga rättigheter, och dess delegationer besöker regelbundet de berörda länderna och institutionerna. Underutskottet övervakar uppföljningen av parlamentets brådskande resolutioner och håller täta diskussioner med utrikestjänsten om EU:s människorättsdialoger.

Människorättsfrågor inom EU:s yttre förbindelser behandlas också av följande utskott: utskottet för utrikesfrågor (AFET), utskottet för internationell handel (INTA), utskottet för utveckling (DEVE) samt utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män (FEMM). Mänskliga rättigheter utgör även ett väsentligt inslag i arbetet i parlamentets ständiga delegationer, som samverkar bilateralt med parlament utanför EU och inom ramen för parlamentariska församlingar.

Tack vare sina budgetmässiga befogenheter (enligt artikel 14 i EU-fördraget och artikel 310.1 i EUF-fördraget) har parlamentet ett ord med i laget vid fördelningen av medel till Europa i världen och andra finansieringsinstrument som tjänar till att främja mänskliga rättigheter. Parlamentet är dessutom medlagstiftare för de externa finansieringsinstrumenten.

Varje år delar parlamentet ut [Sacharovpriset för tankefrihet](#) till människorättsaktivister runt om i världen. Den 19 oktober 2023 tilldelades Jina Mahsa Amini och rörelsen "Kvinna, liv, frihet" i Iran 2023 års Sacharovpris. Pristagare 2022 var Ukrainas modiga folk företrätt av sin president, folkvalda ledare och civilsamhället. Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj talade via videolänk vid prisutdelningen den 14 december 2022 i Strasbourg. 2021 tilldelades Sacharovpriset Aleksej Navalnyj, Rysslands mest framträdande oppositionsledare, känd för sin kamp mot korruption och kränkningar av de mänskliga rättigheterna, och 2020 tilldelades det den demokratiska oppositionen i Belarus. Priset har gått till personer som Nelson Mandela, Malala Yousafzai och Raif Badawi. Parlamentet har inrättat ett Sacharovnätverk i syfte att stödja pristagarna, utveckla kontakterna mellan dem och uppmuntra till gemensamma insatser.

Parlamentet främjar de mänskliga rättigheterna som ett led i sina bredare åtgärder för demokratistöd, som omfattar valövervakning, aktiviteter före och efter val, parlamentarisk kapacitetsuppbyggnad, medling och dialog om främjande av demokrati ([5.4.2](#)).

Parlamentets talman stöder aktivt de mänskliga rättigheterna genom uttalanden och skrivelser och genom att ta upp människorättsfrågor under möten med viktiga aktörer.

RASMA KASKINA

10/2023

5.4.2. ATT FRÄMJA DEMOKRATI OCH ÖVERVAKA VAL

Att stödja demokrati i hela världen är en fråga som EU prioriterar. Demokrati är fortfarande den enda styrelseform där människor tillåts förstå och förverkliga sina rättigheter fullt ut, och en avgörande faktor för utveckling och långsiktig stabilitet. Som den enda direktvalda EU-institutionen är Europaparlamentet särskilt angeläget om att främja demokrati.

RÄTTSLIG GRUND

- Artiklarna 2 och 21 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget).
- Artikel 205 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

POLITISKA RAMAR OCH REDSKAP

EU:s strategi för demokrati kompletterar unionens arbete för de mänskliga rättigheterna (se faktablad [5.4.1](#)). Arbetet är förankrat i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och andra internationella och regionala normer för mänskliga rättigheter, demokratiska institutioner och val. Sedan 2015 har EU även baserat sitt demokratistöd på Agenda 2030 för hållbar utveckling, särskilt mål 16 om ansvarsutkrävande och inkluderande institutioner med deltagandebaserat beslutsfattande och mål 10 om minskad ojämlikhet.

Den 17 november 2009 antog rådet slutsatser om demokratistöd i EU:s yttre förbindelser som angav huvuddragen i en ny strategi för demokratistöd genom ett landsspecifikt synsätt, större samordning och medverkan av alla berörda parter. I kommissionens agenda för förändring från 2011 underströks sedan vikten av att stödja mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning inom EU:s utvecklingspolitik. EU antog 2012 en strategisk ram för mänskliga rättigheter och demokrati och en handlingsplan för dess genomförande. Efter upproren i arabländerna 2011 uppdaterade EU sin grannskapspolitik och antog en strategi baserad på principen "mer för mer", där unionens stöd kopplas till demokratisering och "djupgående demokrati". Olika former av incitament – bland annat djupare ekonomisk integration, större ekonomiskt stöd, ökad rörlighet för människor och tillgång till EU:s inre marknad – erbjöds de länder som var villiga att genomföra politiska reformer.

I oktober 2019 antog rådet slutsatser om demokrati, där principerna i dess slutsatser från 2009 bekräftas, samtidigt som det fastställdes nya utmaningar som EU snabbt och heltäckande behöver arbeta med genom sina yttre åtgärder. De problem man identifierat är bland annat att de demokratiska processerna och institutionerna undermineras, att förtroendet för institutioner och politiker är lågt, att det demokratiska utrymmet för det civila samhället krymper, att kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ökar och att uppgifter manipuleras med hjälp av online-teknik.

EU:s åtagande att arbeta hårdare för att främja demokrati bekräftades i [EU:s tredje handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati](#) som antogs av rådet i november 2020. I handlingsplanen, där man fastställer prioriteringarna för perioden 2020–2024,

integreras demokratistödet i de fem handlingslinjerna, varav en är att "Skapa resilienta, inkluderande och demokratiska samhällen".

I sina slutsatser 2012 betonade rådet det civila samhällets roll: "En grund för demokrati och hållbar utveckling: EU:s samarbete med det civila samhället på området yttre förbindelser". I rådets slutsatser av den 19 juni 2017 om unionens samarbete med det civila samhället inom ramen för de yttre förbindelserna bekräftades EU:s åtagande att arbeta för ett starkt och motståndskraftigt civilsamhälle, som ett avgörande sätt att stödja god samhällsstyrning och rättsstatlighet i alla demokratier.

Flera delar av den politik EU utarbetat under årens lopp tar upp både mänskliga rättigheter och demokratiska principer. Detta inbegriper landsspecifika strategier för mänskliga rättigheter och demokrati, där prioriteringar fastställs för de åtgärder och mål som EU ska sträva efter i partnerländerna. Det inbegriper också klausuler om mänskliga rättigheter och demokrati i internationella avtal, som gör det möjligt för EU att avbryta handel eller samarbete om ett land allvarligt kränker de mänskliga rättigheterna och de demokratiska principerna. Ett annat inslag är ett särskilt finansieringsinstrument för att stödja aktörer i det civila samhället på området demokrati och mänskliga rättigheter (se nedan).

Valövervakning är ett centralt EU-verktyg för att stödja demokratisk utveckling i tredjeländer, främja mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen samt bidra till fredsbyggande och konfliktförebyggande insatser. EU:s långsiktiga valobservatörsuppdrag gör bedömningar av händelser under hela valprocessen. Världlandet måste skicka en inbjudan innan ett EU-valobservatörsuppdrag kan sättas in. Observatörer som arbetar långsiktigt börjar vanligtvis arbeta två månader före valet, och de följer hela valprocessen fram till dess att det officiella resultatet tillkännages och överklagandeförfarandet är avslutat. Korttidsobservatörer övervakar själva valdagen och rösträkningen. Chefen för valobservatörsuppdraget är som regel en ledamot av Europaparlamentet. När uppdraget är fullbordat publicerar valobservatörsuppdraget en slutrapport med slutsatser och rekommendationer, som ger vägledning för valreformer och eventuellt framtida stöd från EU. Utöver valövervakning kan EU ge tekniskt och materiellt stöd till partnerländer, förbättra villkoren för demokratiska val, öka kapaciteten hos statliga och icke-statliga aktörer och stödja nödvändiga reformer med hänsyn tagen till hela valprocessen.

I november 2021 lanserade EU och dess medlemsstater initiativet [Team Europe Democracy](#). För att öka effekten av stödet till demokratisering i hela världen omfattar initiativet tre pelare: forskning om demokratistöd, bästa praxis och insatser, ett Team Europe Democracy-nätverk (på global nivå) och tillhandahållande av expertis om demokratistöd på landsnivå.

EU och dess medlemsstater deltar också i multilaterala forum, såsom FN, Europarådet eller Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), för att främja och skydda demokratin. I december 2021 deltog ordförandena för Europeiska rådet och Europeiska kommissionen i det USA-ledda [toppmötet för demokrati](#), där man strävade efter att främja demokratisk förnyelse och uppmuntra ledarna att tillsammans reagera på den globala tendensen mot en tillbakagång för demokratin. Kommissionen deltog i flera av de "demokratigrupper" som inrättades för att möjliggöra engagemang efter toppmötet. Europeiska kommissionens ordförande deltog också i det andra toppmötet för demokrati, som ägde rum den 28–30 mars 2023.

FINANSIERINGSINSTRUMENT

EU:s viktigaste finansieringsinstrument för att stödja demokrati utomlands är [instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen](#) och [instrumentet för stöd inför anslutningen \(IPA\) 2020–2027](#). Instrumentet för stöd inför anslutningen hjälper EU:s kandidatländer och potentiella kandidatländer att uppfylla de relevanta medlemskapskriterierna. Instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen finansierar geografiska program i de återstående länderna som inte omfattas av instrumentet för stöd inför anslutningen samt tematiska program med global räckvidd. Dess allmänna mål inkluderar att befästa, stödja och främja demokrati, rättsstatsprincipen och respekten för de mänskliga rättigheterna. Det tematiska programmet om mänskliga rättigheter och demokrati är inriktat på organisationer i det civila samhället och demokrati- och människorättsförsvare. Med en budget på 1,511 miljarder euro fungerar det oberoende av regeringarnas samtycke. Programmet finansierar också EU:s valobservatörsuppdrag och kompletterande valåtgärder samt samarbete med viktiga internationella partner på området för demokrati och mänskliga rättigheter.

Det [europeiska initiativet för demokrati](#) inrättades 2013. Initiativet drivs självständigt som en privaträttslig stiftelse, som genom ett skräddarsytt ekonomiskt stöd på ett snabbt, flexibelt och obyråkratiskt sätt försöker stödja politiska aktörer och aktörer i civilsamhället som strävar efter demokratiska förändringar, med fokus på EU:s östra och södra grannskap. I stiftelsens styrelse ingår företrädare för EU:s medlemsstater och institutioner, däribland upp till nio ledamöter av Europaparlamentet, och andra sakkunniga.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Europaparlamentet är den enda EU-institution som väljs direkt av unionens medborgare, och det är starkt engagerat i arbetet med att främja hållbara demokratier i världen. Parlamentet har framhållit detta åtagande i ett antal resolutioner. Varje år antar det en resolution om mänskliga rättigheter och demokrati i världen och EU:s politik på området, där man analyserar de viktigaste utmaningarna och resultaten av EU:s strategi för demokratistöd samt utfärdar rekommendationer för framtiden. I november 2023 ska parlamentet anta en [rekommendation om stärkande av rätten att delta i verkliga val](#).

Europaparlamentet har också utvecklat en rad verktyg för att direkt engagera sig i det [globala demokratistödet](#). Parlamentet deltar kontinuerligt i valövervakningsverksamhet, och arbetar för att förbättra legitimiteten i nationella valprocesser och öka allmänhetens förtroende för skyddet av val och mänskliga rättigheter. Varje år skickar Europaparlamentet flera parlamentariska delegationer för att övervaka val eller folkomröstningar i tredjeländer. Europaparlamentet får besluta att skicka ut sådana delegationer med ledamöter för att övervaka val eller folkomröstningar på villkor att valen hålls på nationell nivå, att de nationella myndigheterna har bjudit in EU eller Europaparlamentet och att ett långsiktigt uppdrag finns på plats. Europaparlamentets delegationer är alltid integrerade i EU:s valobservatörsuppdrag eller långvariga uppdrag som sänds ut av kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Europaparlamentet rådfrågas när EU:s valobservatörsuppdrag fastställs och planeras samt vid den senare uppföljningen.

På basis av sin övergripande strategi för demokratistöd kopplar Europaparlamentet valövervakning till kompletterande verksamhet, bland annat aktiviteter före valet och uppföljning av valet, insatser för mänskliga rättigheter och initiativ till stöd för det parlamentariska arbetet. Särskilt fokus läggs på utvidgningsländerna och det europeiska grannskapet. Europaparlamentet bistår olika parlament utanför EU:s gränser när det gäller att stärka deras institutionella kapacitet genom konferenser och seminarier, gemensamma utbildningsprogram och studiebesök för ledamöter och tjänstemän samt stipendier för personal från parlament utanför unionen. Det stöder partnerländernas parlament när det gäller att integrera mänskliga rättigheter i lagstiftningen och att knyta kontakter med det civila samhället. Parlamentet underlättar kapacitetsuppbyggnad för aktörer som arbetar för demokratiska förändringar, däribland människorättsförsvarare, och främjar mediefrihet och oberoende journalistik. Parlamentets [Sacharovpris för tankefrihet](#) och den verksamhet som bedrivs av Sacharovpristagarna är integrerade i denna strategi.

[Simone Veil-programmet](#) är särskilt utformat för att stödja kvinnliga politiker och parlamentsledamöter. Europaparlamentet ger också stöd och sakkunskap inom medling och dialog, genom riktade insatser med partnerländernas parlament och internationella evenemang som fokuserar på medling och förebyggande av konflikter. [Jean-Monnet-dialogen för fred och demokrati](#) är ett medlingsverktyg som tagits fram av parlamentet för att sammanföra politiska ledare i syfte att främja kommunikation och konsensus mellan parterna. Programmet för [unga politiska ledare](#) är ett av flaggskeppsinitiativen för att främja dialog och förståelse bland framtida ledare utanför EU och på så sätt bidra till att bygga upp förtroende och fred. I Europaparlamentets [resolution](#) om uppbyggnad av EU:s kapacitet för konfliktförebyggande och medling som antogs i mars 2019 erkänns vikten av medlings- och dialogprocesser och parlamentets roll i dem. Inom ramen för sitt program för [solidaritet med parlamentsledamöter](#) diskuterar parlamentet regelbundet situationen för de mänskliga rättigheterna för parlamentsledamöter i världen och arbetar för att skydda parlamentsledamöter som befinner sig i riskzonen genom partnersamverkan med ledamöter av Europaparlamentet.

Gruppen för demokratistöd och valsamordning ger politisk vägledning kring Europaparlamentets olika aktiviteter och verksamhet. Denna grupp består av sexton personer som är ledamöter i Europaparlamentet och leds gemensamt av de två ledamöter som är ordförande för Europaparlamentets utrikes- respektive utvecklingsutskott. Gruppen för demokratistöd och valsamordning beslutar om Europaparlamentets valobservatörsuppdrag och antar ett [årligt arbetsprogram](#) för övrig verksamhet. För 2023 bekräftade gruppen för demokratistöd och valsamordning på nytt de sex prioriterade länderna och regionerna (Ukraina, Georgien, Moldavien, Tunisien, västra Balkan och Panafrikanska parlamentet, och Belarus som en tillfällig politisk prioritering efter de politiska händelserna i början av sommaren 2020), samt tematiska områden (verksamhet före och efter val, parlamentarisk medling och dialog, åtgärder för mänskliga rättigheter, inbegripet Sacharovgemenskapen och Sacharovstipendiatprogrammet, parlament och demokratisk innovation).

RASMA KASKINA

5.5. UTVIDGNING AV UNIONEN OCH UNIONENS GRANSKAP

5.5.1. UNIONENS UTVIDGNING

Den 1 juli 2013 blev Kroatien Europeiska unionens 28:e (nu 27:e) medlemsstat. Sedan dess har inga fler länder anslutit sig till EU, och den 31 januari 2020 lämnade Förenade kungariket EU. Anslutningsförhandlingar pågår med Montenegro, Serbien och Turkiet och flera kapitel har öppnats. Albanien och Nordmakedonien inledde anslutningsförhandlingar i juli 2022. I december 2022 fick Bosnien och Hercegovina status som kandidatland och Kosovo lämnade in sin ansökan om EU-medlemskap. I juni 2022 beviljade EU Ukraina och Moldavien status som kandidatländer. Den 8 november 2023 rekommenderade kommissionen att rådet skulle inleda anslutningsförhandlingar med Moldavien och Ukraina (se faktablad [5.5.6](#)).

RÄTTSLIG GRUND

- Artikel 49 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) fastställer vilka stater som får ansöka.
- Artikel 2 i EU-fördraget fastställer EU:s grundläggande värden.

MÅL

EU:s utvidgningspolitik syftar till att förena europeiska länder i ett gemensamt politiskt och ekonomiskt projekt. Utvidgningen, som vägleds av unionens värden och är underställd strikta krav, har visat sig vara ett av de mest framgångsrika instrumenten för att främja politiska, ekonomiska och sociala reformer samt för att befästa fred, stabilitet och demokrati på hela kontinenten. Utvidgningspolitiken förstärker också EU:s närvaro på den internationella arenan.

BAKGRUND

A. Anslutningsvillkor

Alla europeiska stater kan ansöka om att bli medlem i unionen om de respekterar unionens gemensamma värden och förbinder sig att främja dem (artikel 49 i EU-fördraget). Köpenhamnskriterierna, som fastställdes av Europeiska rådet i Köpenhamn 1993, är grundläggande för alla kandidatländers eller potentiella kandidatländers EU-integrationsprocess. I kriterierna ingår följande:

- Stabila institutioner för att säkerställa demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt och skydd för minoriteter.
- En fungerande marknadsekonomi och förmåga att klara av konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU.
- Förmåga att axla de plikter som ett medlemskap innebär, bl.a. genom att ansluta sig till målen för den politiska, ekonomiska och monetära unionen och godkänna de gemensamma regler, normer och politiska strategier som tillsammans utgör unionsrätten (EU:s regelverk).

I december 2006 kom Europeiska rådet överens om en ”förnyad konsensus om utvidgning”, som grundar sig på ”konsolidering, villkorlighet och kommunikation” och på EU:s förmåga att integrera nya medlemmar.

B. EU:s integrationsförmåga: institutionella arrangemang

En stor del av de institutionella förhandlingar som ledde fram till att Lissabonfördraget antogs handlade om den successiva utvidgningen. EU tvingades anpassa sina institutioner och beslutsprocesser på grund av att nya medlemsstater hade tillkommit och var tvunget att se till att utvidgningen inte skedde på bekostnad av en effektiv och ansvarsfull politik. Genom Lissabonfördraget skedde en genomgripande förändring av de viktigaste EU-institutionernas sammansättning och arbete. Vissa av dessa förändringar återspeglade behovet av en stabil uppsättning bestämmelser som inte behöver ändras vid varje ny utvidgning.

C. Förfarande

Ett land som önskar ansluta sig till EU ska lämna in sin ansökan till rådet, som ger kommissionen i uppdrag att avge ett yttrande. Parlamentet underrättas om denna ansökan. Om kommissionen avger ett positivt yttrande kan Europeiska rådet – enhälligt – besluta att bevilja landet kandidatstatus. Efter att kommissionen har lämnat en rekommendation beslutar rådet – enhälligt – om huruvida förhandlingar ska inledas. Unionsrätten (EU:s regelverk) är indelad i över 30 kapitel som täcker olika politikområden. Innan förhandlingarna inleds utarbetar kommissionen en genomgångsrapport för varje kapitel. På grundval av kommissionens rekommendation beslutar rådet enhälligt om huruvida man ska öppna fler förhandlingskapitel eller grupper av förhandlingskapitel. När framstegen bedöms vara tillfredsställande kan kommissionen rekommendera att man ”preliminärt avslutar” ett kapitel eller en grupp av kapitel. Även i detta skede måste rådet fatta beslut enhälligt med beaktande av de övergripande framsteg som har gjorts vad gäller rättsstatsprincipen. När förhandlingarna om samtliga kapitel eller grupper av kapitel har avslutats införlivas villkoren – inklusive eventuella skyddsklausuler och övergångsbestämmelser – i ett anslutningsfördrag mellan medlemsstaterna och det anslutande landet. Först efter parlamentets godkännande och ett enhälligt godkännande i rådet kan anslutningsfördraget undertecknas. Det läggs därefter fram för samtliga avtalslutande stater för ratificering i överensstämmelse med deras konstitutionella bestämmelser (dvs. ratificering av parlamentet eller via folkomröstning).

TIDIGARE UTVIDGNINGAR

Land	Medlem sedan	Kommentarer
Belgien Frankrike Tyskland Italien Luxemburg Nederländerna	1958	De ursprungliga signatärstaterna till Romfördraget 1957.
Danmark Irland	1973	

Förenade kungariket ^[1]		
Grekland	1981	Greklands anslutning befäste demokratin i landet.
Portugal Spanien	1986	Denna utvidgning befäste demokratin i Portugal och Spanien.
Österrike Finland Sverige	1995	
Cypern Tjeckien Estland Ungern Lettland Litauen Malta Polen Slovakien Slovenien	2004	Denna utvidgning syftade till att ena kontinenten efter Berlinmurens fall och Sovjetunionens sammanbrott, och den lanserades av Europeiska rådet vid dess möte i december 1997. Förhandlingar fördes separat med varje land på grundval av gemensamma förhandlingsramar.
Bulgarien Rumänien	2007	Reformtakter i Bulgarien och Rumänien gjorde att dessa länder inte kunde ansluta sig 2004. En "samarbets- och utvärderingsmekanism" inom nyckelområden – rättsliga reformer, korruptionsbekämpning och bekämpning av organiserad brottslighet (den sista punkten berör endast Bulgarien) – inrättades för att övervaka framstegen efter anslutningen.
Kroatien	2013	Anslutningsförhandlingarna med Kroatien följde de striktare villkor som Europeiska rådet fastställde i december 2006 genom "en förnyad konsensus om utvidgning".

FRAMTIDA UTVIDGNING

A. Västra Balkan

Förbindelserna med västra Balkan omfattas av den stabiliserings- och associeringsprocess som inleddes 1999. Den baseras på bilaterala stabiliserings- och associeringsavtal.

Kroatiens anslutning till EU den 1 juli 2013 är ett viktigt incitament för andra länder i regionen. Med utgångspunkt i erfarenheterna med Kroatien föreslog kommissionen i sin utvidgningsstrategi 2011–2012 ytterligare åtgärder för att förbättra sina förhandlingsmetoder, inklusive en starkare betoning av frågor som rör rättsstatsprincipen. Detta innebär att förhandlingskapiteln om rättsliga reformer och grundläggande rättigheter (kapitel 23) och om rättvisa, frihet och säkerhet (kapitel 24) kommer att öppnas i ett tidigt skede av varje framtida förhandling och vara de som avslutas sist. Dessa metoder bekräftades och stärktes i kommissionens meddelande av den 5 februari 2020 "Förbättra anslutningsprocessen – Ett trovärdigt EU-perspektiv för västra Balkan", genom vilket det introducerades en reviderad metodologi för

[1]Förenade kungariket lämnade EU den 31 januari 2020 (kl. 23.00 UTC).

utvidgning till länderna på västra Balkan. De utgör också en väsentlig del av den ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan, som offentliggjordes som en del av kommissionens utvidgningspaket 2020. Den 8 november 2023 antog kommissionen en ny tillväxtplan på 6 miljarder euro för västra Balkan som bygger på fyra pelare och omfattar perioden 2024–2027. Syftet med planen är att ge regionen möjlighet att före anslutningen dra nytta av några av de fördelar som ett EU-medlemskap ger, med stränga förhandsvillkor vad gäller betalningar.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina och EU:s beslut i juni 2022 att bevilja Ukraina och Moldavien status som kandidatländer har också utlöst en pågående debatt om en snabbare integration i EU av kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna på västra Balkan.

Hittills har alla 33 genomgångna förhandlingskapitel med Montenegro öppnats, men endast tre har preliminärt avslutats. Serbien har öppnat 22 av 35 förhandlingskapitel, och två av dem har preliminärt avslutats. Trots att så många kapitel har öppnats har det i dessa två länder under de senaste åren i princip inte skett några framsteg alls vad gäller reformerna med anknytning till EU-integrationen.

I mars 2020 gav rådet slutligen grönt ljus för inledandet av anslutningsförhandlingar med Albanien och Nordmakedonien (med en rad villkor för Albanien). I juli 2020 presenterade kommissionen utkastet till förhandlingsramar – de första som beaktar den ”reviderade metodologin för utvidgning till länderna på västra Balkan” – för medlemsstaterna. Anslutningsförhandlingarna med bägge länderna inleddes formellt i juli 2022 efter stora förseningar som framför allt berodde på tvister avseende identitet, språk och historia mellan Nordmakedonien och Bulgarien.

Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EU och Bosnien och Hercegovina trädde i kraft den 1 juni 2015. I februari 2016 inlämnade Bosnien och Hercegovina sin medlemskapsansökan. I sitt yttrande från maj 2019 listade kommissionen 14 huvudprioriteringar som Bosnien och Hercegovina måste uppfylla innan anslutningsförhandlingarna kan inledas. Trots att Bosnien och Hercegovina misslyckats med att uppfylla de flesta av dessa prioriteringar beviljades landet status som kandidatland i december 2022. Den 8 november 2023 rekommenderade kommissionen att anslutningsförhandlingar skulle inledas med Bosnien och Hercegovina så snart som landet i nödvändig grad uppfyller kriterierna för medlemskap.

Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EU och Kosovo trädde i kraft den 1 april 2016. I december 2022 ansökte Kosovo om EU-medlemskap. Efter en avgörande omröstning i parlamentet i april 2023 kommer Kosovo att senast i januari 2024 åtnjuta viseringsfrihet vid inresa till Schengenområdet. Kosovo för också en EU-ledd dialog med Serbien som bör utmynna i ett rättsligt bindande övergripande avtal om en normalisering av förbindelserna mellan länderna. Varken Kosovo eller Serbien har ännu börjat fullgöra sina skyldigheter enligt ett moderniserat avtal från början av 2023 för att blåsa nytt liv i den avstannade dialogen.

B. Turkiet

Turkiet ansökte om EU-medlemskap 1987 och accepterades som kandidatland 1999. Förhandlingarna inleddes i oktober 2005. Åtta kapitel är blockerade, och inget kapitel kommer att avslutas preliminärt förrän Turkiet börjar tillämpa ”tilläggsprotokollet till Ankaraavtalet” på Cypern. Enskilda medlemsstater har motsatt sig att man öppnar andra kapitel. Efter ett dödsläge som varade i över tre år öppnades ett nytt förhandlingskapitel i november 2013. Ytterligare ett öppnades i december 2015.

Den 18 mars 2016 bekräftade Turkiet och EU på nytt sitt åtagande att genomföra sin gemensamma handlingsplan för att hejda flödet av irreguljära migranter till EU samt för att sätta ny fart på anslutningsprocessen. Detta ledde till att ännu ett förhandlingskapitel öppnades i juni 2016, varvid totalt 16 av 35 kapitel har öppnats, och av dessa har ett preliminärt avslutats. Mot bakgrund av den mycket kraftiga försämringen av rättsstatens principer i Turkiet, särskilt i efterdyningarna av kuppöversöket i juli 2016, är anslutningsprocessen med Turkiet dock de facto lagd på is. Förbindelserna mellan EU och Turkiet har ytterligare försämrats på grund av Turkiets utrikespolitiska val, dess ensidiga agerande i östra Medelhavet och dess främjande av en lösning på Cypernfrågan som innebär "två stater på en ö".

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Enligt artikel 49 i EU-fördraget måste parlamentet godkänna varje ny anslutning till EU. Parlamentet har också mycket att säga till om när det gäller de ekonomiska aspekterna av en anslutning eftersom dess budgetbefogenheter ger det direkt inflytande över de belopp som anslås till instrumentet för stöd inför anslutningen.

Parlamentets utskott för utrikesfrågor utser ständiga föredragande för alla kandidatländer och potentiella kandidatländer. Parlamentet uttrycker sina ståndpunkter om utvidgningen genom årliga resolutioner som svar på kommissionens senaste årliga "landsrapporter". Den 23 november 2022 antog parlamentet rekommendationer om en ny EU-strategi för utvidgning. Parlamentet upprätthåller också bilaterala kontakter med parlamenten i alla utvidgningsländer genom sina delegationer, som regelbundet diskuterar frågor med sina motparter som är relevanta för deras respektive väg till EU-medlemskap. Parlamentet har haft observatörer på plats vid valen i alla utvidgningsländer utom Turkiet, som ännu inte har bjudit in observatörer från parlamentet.

André De Munter
11/2023

5.5.2. VÄSTRA BALKAN

EU har utvecklat en politik som innebär att länderna på västra Balkan gradvis ska integreras med unionen. Den 1 juli 2013 blev Kroatien det första av de sju länderna att ansluta sig, och Albanien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro, Nordmakedonien och Serbien har status som kandidatländer. Anslutningsförhandlingar pågår med Montenegro och Serbien och flera kapitel har öppnats. Förhandlingar med Albanien och Nordmakedonien inleddes i juli 2022 och Kosovo lämnade in sin ansökan om EU-medlemskap i december 2022.

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget): unionens yttre åtgärder.
- Artikel 207 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget): internationella handelsavtal.
- Artikel 49 i EU-fördraget: kriterier för ansökan och medlemskap.

MÅL

EU verkar för fred, stabilitet och ekonomisk utveckling på västra Balkan, och för att skapa utsikter för EU-integration.

ALLMÄN BAKGRUND

1999 lanserades EU:s stabiliserings- och associeringsprocess, ett ramverk för förbindelser mellan EU och länderna i regionen, samt stabilitetspakten, ett bredare initiativ som involverar alla viktiga internationella aktörer. Stabilitetspakten ersattes av det regionala samarbetsrådet 2008. Vid Europeiska rådets möte i Thessaloniki 2003 bekräftades att alla länder i stabiliserings- och associeringsprocessen var potentiella kandidatländer för EU-medlemskap. Detta "europeiska perspektiv" bekräftades på nytt i kommissionens strategi för västra Balkan från februari 2018 och i uttalandena efter flera toppmöten mellan EU och västra Balkan.

INSTRUMENT

A. Stabiliserings- och associeringsprocessen

Stabiliserings- och associeringsprocessen, lanserad 1999, är det strategiska ramverk som används för att länderna på västra Balkan gradvis ska närma sig EU. Den baseras på bilaterala avtalsförbindelser, ekonomiskt stöd, politisk dialog, handelsförbindelser och regionalt samarbete.

Avtalsförbindelserna får formen av stabiliserings- och associeringsavtal. Avtalen föreskriver politiskt och ekonomiskt samarbete samt inrättandet av frihandelsområden med de länder avtalet berör. Varje stabiliserings- och associeringsavtal innebär permanenta samarbetsstrukturer baserade på gemensamma demokratiska principer, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen. Stabiliserings- och associeringsrådet, som sammanträder varje år på ministernivå, övervakar avtalets tillämpning och

genomförande. Det bistås av stabiliserings- och associeringskommittén. Slutligen säkerställer en parlamentarisk stabiliserings- och associeringskommitté samarbetet mellan parlamenten i länderna på västra Balkan och Europaparlamentet.

Sedan stabiliserings- och associeringsavtalet med Kosovo trädde i kraft i april 2016 har stabiliserings- och associeringsavtal ingåtts med alla länder på västra Balkan som är kandidatländer eller potentiella kandidatländer. I Kosovos fall har stabiliserings- och associeringsavtalet ingåtts enbart med EU, och medlemsstaterna behöver inte ratificera det (fem medlemsstater erkänner inte Kosovo som en oberoende stat). Handelsmässiga och handelsrelaterade aspekter av stabiliserings- och associeringsavtalen infogas som ett interimsavtal. De träder vanligen i kraft inom kort efter att de undertecknats, eftersom handel tillhör unionens exklusiva befogenheter.

B. Anslutningsprocessen

Länder som ansöker om EU-medlemskap måste uppfylla de politiska Köpenhamnskriterierna (se faktablad [5.5.1](#) om unionens utvidgning). När ett land har erkänts som kandidatland genomgår det olika stadier i processen i en takt som i stort sett beror på landets egna resultat och framsteg.

Ett kandidatland måste anta och genomföra all unionslagstiftning (EU:s regelverk). Kommissionen rapporterar om framsteg i sina årliga landrapporter. Varje viktigt beslut fattas enhälligt av rådet från det att förhandlingarna inleds till dess att de avslutas. Anslutningsfördraget ska godkännas av parlamentet och rådet, innan det ratificeras av alla avtalslutande stater.

Kandidatländer och potentiella kandidatländer får ekonomiskt stöd för att genomföra de nödvändiga reformerna. Sedan 2007 har stöd inför EU-anslutningen skötts genom en enda enhetlig kanal: instrumentet för föranslutningsstöd.

De flesta kandidatländer och potentiella kandidatländer kan också delta i EU:s program.

C. Regionalt samarbete

Den europeiska integrationen och det regionala samarbetet är tätt sammanflätade. Ett av huvudsyftena med stabiliserings- och associeringsprocessen är att uppmuntra länderna i regionen att samarbeta inbördes på en hel rad områden, såsom lagföring av krigsförbrytelser, gränstvister, flyktingfrågor och kampen mot organiserad brottslighet. En särskild komponent i föranslutningsstödet är inriktad på regionalt samarbete och gränsöverskridande program.

Det regionala samarbetsrådet, med bas i Sarajevo, arbetar under ledning av den sydösteuropeiska samarbetsprocessen. Samarbetsrådet har som mål att stödja de europeiska och euroatlantiska ambitionerna i de stater som ännu inte är medlemmar i EU, samt att utveckla samarbetet på sådana områden som ekonomisk och social utveckling, energi och infrastruktur, rättsliga och inrikes frågor, säkerhet, utveckling av mänskliga resurser och parlamentariska förbindelser. EU och många enskilda medlemsstater stöder och deltar i det regionala samarbetsrådet.

Ett annat viktigt regionalt initiativ är det centraleuropeiska frihandelsavtalet. Dessutom deltar länderna på västra Balkan i ett antal regionala samarbeten.

D. Viseringsfritt resande

Viseringsfritt resande till Schengenområdet beviljades medborgare i före detta jugoslaviska republiken Makedonien (numera Republiken Nordmakedonien),

Montenegro och Serbien i december 2009, och medborgare i Albanien och Bosnien och Hercegovina i november 2010. I januari 2012 inleddes en dialog med Kosovo om liberalisering av viseringsbestämmelserna. I juli 2018 bekräftade kommissionen att Kosovo uppfyllt samtliga kriterier. Efter utdragna interinstitutionella förhandlingar och en slutlig omröstning i Europaparlamentet i april 2023 kommer kosovaner att kunna resa till Schengenområdet viseringsfritt senast i januari 2024.

AKTUELL STATUS

A. Albanien

Albanien ansökte om EU-medlemskap den 28 april 2009. I oktober 2013 rekommenderade kommissionen entydigt att Albanien skulle beviljas kandidatstatus för EU-medlemskap, vilket skedde i juni 2014. Mot bakgrund av Albanien framsteg har kommissionen vid upprepade tillfällen rekommenderat att anslutningsförhandlingar ska inledas. I juni 2018 slog rådet fast att anslutningsförhandlingar skulle kunna inledas med Albanien i juni 2019 om nödvändiga villkor hade uppfyllts. I mars 2020 beslutade rådet slutligen att godkänna att anslutningsförhandlingar inleds i avvaktan på att ett antal villkor skulle uppfyllas. I juli 2020 presenterade kommissionen utkastet till förhandlingsram – den första som beaktar den ”reviderade utvidgningsmetoden för länderna på västra Balkan” som offentliggjordes i februari 2020 – för medlemsstaterna. Anslutningsförhandlingarna med Albanien och Nordmakedonien, som behandlas tillsammans eftersom de båda omfattas av positiv rekommendation från kommissionen, öppnades formellt i juli 2022 efter stora förseningar som framför allt berodde på tvister avseende identitet, språk och historia mellan Nordmakedonien och Bulgarien.

B. Bosnien och Hercegovina

Ett stabiliserings- och associeringsavtal med Bosnien och Hercegovina var redan framförhandlat och undertecknades i juni 2008, men ikraftträdandet lades på is, främst på grund av att landet inte tillämpat ett centralt avgörande från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. EU:s förnyade strategi gentemot landet med större fokus på ekonomisk styrning, gjorde att stabiliserings- och associeringsavtalet med EU äntligen kunde träda i kraft den 1 juni 2015. Bosnien och Hercegovina lämnade in sin medlemsansökan den 15 februari 2016. I maj 2019 offentliggjorde kommissionen sitt yttrande, inbegripet en förteckning med 14 huvudprioriteringar som Bosnien och Hercegovina ska uppfylla för att anslutningsförhandlingar ska inledas. Till dessa hör att säkerställa att den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén fungerar väl, dvs. avtalets parlamentariska dimension (huvudprioritering 3). Den 30 och 31 oktober 2023, nästan åtta år efter stabiliserings- och associeringskommitténs första misslyckade sammanträde i november 2015, hölls ett fullvärdigt tredje möte i Sarajevo i den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén för EU och Bosnien och Hercegovina. Detta gjorde att kommissionen i sin landsrapport för Bosnien och Hercegovina för 2023 kom fram till att resultat uppnåtts i fråga om huvudprioritering 3. Efter Rysslands anfallskrig mot Ukraina och EU:s beslut i juni 2022 att bevilja Moldavien och Ukraina status som kandidatland beslutade Europeiska rådet i december 2022 att även bevilja Bosnien och Hercegovina status som kandidatland. Den 8 november 2023 rekommenderade kommissionen att anslutningsförhandlingar skulle inledas med Bosnien och Hercegovina så snart som den nödvändiga graden av överensstämmelse med medlemskapskriterierna har uppnåtts.

C. Republiken Nordmakedonien

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien (numera Republiken Nordmakedonien) ansökte om EU-medlemskap i mars 2004 och beviljades status som kandidatland i december 2005. Under många år kunde landet emellertid inte inleda anslutningsförhandlingar, främst på grund av tvisten med Grekland om landets användning av namnet Makedonien. Denna tvist löstes genom Prespa-avtalet om landets nya namn – Republiken Nordmakedonien (eller kortformen Nordmakedonien) – som trädde i kraft i februari 2019. Kommissionen har sedan 2009 med Europaparlamentets orubbliga stöd konsekvent rekommenderat att anslutningsförhandlingar med landet borde inledas. I juni 2018 slog rådet fast att anslutningsförhandlingar skulle kunna inledas med Nordmakedonien i juni 2019 om nödvändiga villkor var uppfyllda. I mars 2020 beslutade rådet slutligen att godkänna att anslutningsförhandlingar inleds utan att fastställa några ytterligare villkor. I juli 2020 presenterade kommissionen utkastet till förhandlingsram – den första som beaktar den ”reviderade utvidgningsmetoden för länderna på västra Balkan” – för medlemsstaterna. Anslutningsförhandlingarna med Albanien och Nordmakedonien, som behandlas tillsammans eftersom de båda omfattas av positiv rekommendation från kommissionen, inleddes formellt i juli 2022 efter stora förseningar som framför allt berodde på tvister avseende identitet, språk och historia mellan Nordmakedonien och Bulgarien.

D. Kosovo

Kosovo är en potentiell kandidat för EU-medlemskap. Landet förklarade sig ensidigt självständigt i februari 2008. Fem EU-medlemsstater (Cypern, Grekland, Rumänien, Slovakien och Spanien) och två länder i regionen (Serbien och Bosnien och Hercegovina) har inte erkänt Kosovos självständighet. I juli 2018, sex år efter det att en färdplan för viseringsliberalisering utfärdades, bekräftade kommissionen att Kosovo hade uppfyllt alla kriterier. Efter utdragna interinstitutionella förhandlingar och en slutlig omröstning i Europaparlamentet i april 2023 kommer kosovaner att kunna resa till Schengenområdet viseringsfritt senast i januari 2024. Efter att Belgrad och Pristina i april 2013 nådde en banbrytande överenskommelse om normalisering av förbindelserna (Brysselavtalet) beslutade Europeiska rådet i juni 2013 att inleda förhandlingar om ett stabiliserings- och associeringsavtal med Kosovo, som trädde i kraft den 1 april 2016. Kosovos framtida EU-integration – liksom Serbiens – kommer fortsatt att vara tätt knuten till den EU-stödda dialogen mellan Kosovo och Serbien, vilken bör leda till en rättsligt bindande övergripande överenskommelse om normalisering av förbindelserna mellan länderna. Kosovo (liksom Serbien) har ännu inte börjat fullgöra sina skyldigheter enligt ett moderniserat avtal från början av 2023 som är avsett att blåsa nytt liv i dialogen.

E. Montenegro

Montenegro, som blev självständigt 2006, ansökte om EU-medlemskap i december 2008. Landet beviljades status som kandidatland i december 2010 och anslutningsförhandlingarna inleddes i juni 2012. I linje med EU:s nya förhållningssätt till anslutningsprocessen inleddes de avgörande kapitlen om rättsstatsprincipen – kapitel 23 om rättsliga reformer och grundläggande rättigheter och kapitel 24 om frihet, säkerhet och rättvisa – på ett tidigt stadium i förhandlingarna i december 2013. Hittills har alla 33 genomgångna förhandlingskapitel öppnats, men endast tre har preliminärt avslutats. Det sista återstående centrala kapitlet (om konkurrenspolitik) öppnades i juni

2020. Den politiska oron och instabiliteten i Montenegro har dock lett till att landets EU-integrationsprocess har avstannat under de senaste åren.

F. Serbien

Serbien lämnade in sin ansökan om EU-medlemskap i december 2009 och beviljades status som kandidatland i mars 2012 efter att Belgrad och Pristina hade nått en överenskommelse om Kosovos regionala representation. Anslutningsförhandlingarna inleddes formellt den 21 januari 2014. De första två kapitlen, inklusive det som handlar om normalisering av förbindelserna med Kosovo, öppnades i december 2015. De centrala kapitlen 23 och 24 om rättsstatlighet öppnades den 18 juli 2016. Hittills har 22 av 35 kapitel öppnats, varav två har preliminärt avslutats. De fyra kapitel som utgör kluster 4 om den gröna agendan och hållbar konnektivitet öppnades i december 2021 efter en tvåårsperiod utan några nya öppnade kapitel. Inga nya kapitel eller kluster har öppnats sedan dess. Serbiens framtida EU-integration – liksom Kosovos – kommer fortsatt att vara tätt knuten till den EU-stödda dialogen mellan Serbien och Kosovo, vilken bör leda till en rättsligt bindande övergripande överenskommelse om normalisering av förbindelserna mellan länderna. Serbien (liksom Kosovo) har ännu inte börjat fullgöra sina skyldigheter enligt ett moderniserat avtal från början av 2023 som är avsett att blåsa nytt liv i dialogen.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Parlamentet deltar fullt ut i stabiliserings- och associeringsprocessen och dess godkännande krävs för ingåendet av samtliga stabiliserings- och associeringsavtal (artikel 218.6 i EUF-fördraget). Parlamentet måste också ge sitt godkännande till varje ny EU-anslutning (artikel 49 i EU-fördraget). Dessutom har parlamentet genom sina budgetbefogenheter direkt inflytande över de belopp som tilldelas instrumentet för föranslutningsstöd. Parlamentets utskott för utrikesfrågor utser ständiga föredragande för alla kandidatländer och potentiella kandidatländer. Parlamentet uttrycker sina ståndpunkter om utvidgning genom årliga resolutioner som svar på kommissionens senaste årliga landrapporter. I juni 2020, efter toppmötet i Zagreb mellan EU och västra Balkan (som hölls online), utfärdade parlamentet också en rad rekommendationer om västra Balkan. Den 23 november 2022 antog parlamentet ytterligare rekommendationer om en ny EU-strategi för utvidgning. Parlamentet har också bilaterala förbindelser med parlamenten i länderna på västra Balkan genom sina delegationer, som regelbundet, i genomsnitt två gånger om året, träffar motparterna på västra Balkan för att diskutera frågor som rör stabiliserings- och associeringsprocessen och EU-anslutningsprocessen. På inbjudan övervakar parlamentet de flesta val på västra Balkan och har redan gjort det i alla länder på västra Balkan. Parlamentet har också tagit fram en rad verksamheter och program för parlamentarisk demokrati och kapacitetsuppbyggnad som är anpassade till de behov som partnerparlamenten på västra Balkan har. I Nordmakedonien och Serbien har parlamentet också hjälpt de olika politiska partierna att närma sig varandra.

André De Munter
11/2023

5.5.3. EUROPEISKA EKONOMISKA SAMARBETSOMRÅDET (EES), SCHWEIZ OCH NORDEN

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) inrättades 1994 i syfte att utvidga EU:s bestämmelser om den inre marknaden till att även omfatta länder i Europeiska frihandelssammanslutningen (Efta). EES-parterna är Norge, Island och Liechtenstein. Schweiz är medlem av Efta, men inte i EES. EU och EES-/Eftapartnerna från Norden (Norge och Island) är även knutna till varandra genom olika initiativ kring den nordliga dimensionen och andra forum som fokuserar på den nordiska horisonten och dess snabba utveckling i Europa och den arktiska regionen som helhet.

RÄTTSLIG GRUND

För EES: Artikel 217 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (associeringsavtal).

För Schweiz: Försäkringsavtalet från 1989, bilaterala avtal I från 1999, bilaterala avtal II från 2004.

EES

A. Mål

Syftet med Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) är att utvidga EU:s inre marknad till att även omfatta länder i Europeiska frihandelssammanslutningen (Efta). De nuvarande Eftaländerna vill inte ansluta sig till EU. EU-lagstiftningen för den inre marknaden utgör en del av lagstiftningen i Eftastaterna i EES så snart som länderna beslutar att införliva den. Administrationen och förvaltningen av EES delas mellan EU och EES-/Eftaländerna i en [tvåpelarstruktur](#). Besluten fattas av de gemensamma EES-organen (EES-rådet, gemensamma EES-kommittén, EES gemensamma parlamentarikerkommitté och rådgivande EES-kommittén).

B. Bakgrund

År 1992 förhandlade de vid den tiden sju Eftamedlemmarna fram ett avtal om rätt att delta i det ambitiösa projektet med en inre gemenskapsmarknad, som inleddes 1985 och avslutades i slutet av 1992. EES-avtalet undertecknades den 2 maj 1992 och trädde i kraft den 1 januari 1994.

Antalet EES-/Eftamedlemmar minskade emellertid snart. Schweiz valde att inte ratificera avtalet efter det att en folkomröstning om frågan gett ett negativt utfall, och Finland, Sverige och Österrike anslöt sig till EU 1995. Endast Island, Norge och Liechtenstein stannade kvar i EES. De tio nya medlemsstaterna som anslöt sig till EU den 1 maj 2004 blev automatiskt parter i EES, liksom även Bulgarien och Rumänien när de anslöt sig 2007. Detsamma gällde för Kroatien 2013, men i detta fall har avtalet om landets deltagande i EES tillämpats provisoriskt sedan april 2014. Det kommer att träda i kraft formellt när alla medlemsstater har slutfört ratificeringen.

I juni 2009 ansökte Island om medlemskap i EU som ett sätt att ta sig ur den globala finanskrisen 2007–2008. Rådet godkände Islands ansökan om medlemskap

den 17 juni 2010, och förhandlingarna inleddes i juni 2011. I mars 2015 fastställde Islands regering i en skrivelse till Europeiska unionens råd att Island inte bör betraktas som ett kandidatland för medlemskap i EU. Även om regeringen inte officiellt drog tillbaka ansökan behandlar EU för närvarande inte Island som ett kandidatland.

C. EES tillämpningsområde

EES går längre än de traditionella frihandelsavtalen genom att utvidga rättigheterna och skyldigheterna på EU:s inre marknad till att omfatta EES-/Eftaländerna (med undantag för Schweiz). EES införlivar den inre marknadens fyra friheter (fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital) och därtill anknutna politikområden (konkurrens- och transportfrågor, energi och ekonomiskt och monetärt samarbete). Avtalet innefattar övergripande politikområden som är strikt relaterade till de fyra friheterna, nämligen socialpolitik (inbegripet hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, arbetsrätt och likabehandling av kvinnor och män), konsumentskydds- och miljöpolitik, politik relaterad till statistik och bolagsrätt samt ett antal stödjande åtgärder – såsom åtgärder relaterade till forskning och teknisk utveckling – som inte bygger på EU:s gemensamma regelverk eller rättsligt bindande akter, men som genomförs via åtgärder i samarbete.

D. EES begränsningar

I EES-avtalet fastställs inga bindande bestämmelser inom någon av den inre marknadens sektorer eller inom andra av EU-fördragets politikområden. Närmare bestämt tillämpas avtalets bindande bestämmelser inte på följande områden:

- Den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken (även om avtalet innehåller bestämmelser om handel med jordbruks- och fiskeriprodukter).
- Tullunionen.
- Den gemensamma handelspolitiken.
- Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.
- Rättsliga och inrikes frågor (även om Eftaländerna ingår i Schengenområdet).
- Ekonomiska och monetära unionen

E. EES:s institutioner och mekanismer

1. Införlivande av EU-lagstiftningen

Nya EU-akter om den inre marknaden granskas av en gemensam EES-kommitté, som består av företrädare för EU och de tre EES-/Eftaländerna. Denna kommitté, som sammanträder en gång i månaden, beslutar vilken EU-lagstiftning och vilka EU-akter (åtgärder, program etc.) som ska införlivas i EES. Lagstiftningen införlivas formellt genom att de relevanta rättsakterna inkluderas i förteckningen över protokoll och bilagor till EES-avtalet. Flera tusen akter har på detta sätt införlivats i EES-avtalet. EES-rådet utgörs av företrädare för Europeiska unionens råd och EES-/Eftaländernas utrikesministrar och sammanträder åtminstone två gånger per år för att ge den gemensamma kommittén politiska riktlinjer. EES-avtalet innehåller bestämmelser som gör det lättare för EES-/Eftaländerna att lämna synpunkter i olika skeden av EU:s lagstiftningsförfarande innan ny lagstiftning antas (utformning av beslut).

2. Införlivande

När en unionsrättsakt har införlivats i EES-avtalet måste den införlivas i de tre EES-/Eftaländernas nationella lagstiftning (om detta är nödvändigt enligt den nationella lagstiftningen). Detta kan kräva ett enkelt regeringsbeslut eller parlamentets godkännande. Införlivandet är en formalitet, och i detta skede kan endast tekniska justeringar göras i akterna.

3. Övervakning

När lagstiftningen om den inre marknaden har utvidgats till att omfatta EES-/Eftaländerna, övervakas införlivandet och tillämpningen av Eftas övervakningsmyndighet och Eftadomstolen. Eftas övervakningsmyndighet har en resultatavla för den inre marknaden för att följa hur EES-länderna genomför lagstiftningen.

4. Parlamentens roll

Både Europaparlamentet och de nationella parlamenten i EES-/Eftastaterna är djupt involverade i övervakningen av EES-avtalet. Genom artikel 95 i avtalet inrättas EES gemensamma parlamentarikerkommitté, som sammanträder två gånger om året. Europaparlamentet och EES-/Eftaländernas nationella parlament turas om att vara värdar för sammanträdena i kommittén, vars ordförandeskap alternerar årligen mellan en ledamot av Europaparlamentet och en ledamot av ett av EES-/Eftaländernas nationella parlament. Varje delegation består av 12 ledamöter. Parlamentsledamöter från Schweiz förbunds församling deltar i mötena som observatörer. All EU-lagstiftning som gäller EES granskas av EES gemensamma parlamentarikerkommitté, och ledamöterna i kommittén har rätt att lägga fram muntliga och skriftliga frågor till företrädare för EES-rådet och den gemensamma EES-kommittén och får uttrycka sina åsikter i betänkanden eller resolutioner. Samma förfarande gäller för granskning av lagstiftningens genomförande. Varje år antar den gemensamma parlamentarikerkommittén en [resolution](#) om den gemensamma kommitténs årsrapport om hur EES-avtalets fungerar. I resolutionen uttrycker parlamentarikerkommittén sina synpunkter på de framsteg som gjorts när det gäller införlivandet av EU-lagstiftningen och den befintliga eftersläpningen och utfärdar rekommendationer för en väl fungerande inre marknad.

SCHWEIZ

I egenskap av Eftamedlem deltog Schweiz i förhandlingarna om EES-avtalet och undertecknade avtalet den 2 maj 1992. Omedelbart därefter lade den schweiziska regeringen den 22 maj 1992 fram en ansökan om EU-medlemskap. Efter det att befolkningen i en folkomröstning som anordnades den 6 december 1992 röstade mot deltagande i EES upphörde det schweiziska förbundsrådet dock att arbeta för landets medlemskap i EU och EES. Sedan dess har Schweiz utvecklat sina förbindelser med EU via bilaterala avtal i syfte att trygga sin ekonomiska integration med EU. De bilaterala förbindelserna utsattes för påfrestningar efter det att Schweiz lanserade initiativet mot invandring i februari 2014, vars resultat innebar ett ifrågasättande av principerna för fri rörlighet och den inre marknad som dessa förbindelser grundas på. Den 16 december 2016 antog det schweiziska parlamentet den federala lagen om utländska medborgare och integration, som genomförde 2014 års folkomröstning på

ett sätt som begränsade dess effekter, vilket banade väg för en början till normalisering av förbindelserna mellan EU och Schweiz.

EU och Schweiz har ingått över 120 bilaterala avtal, inbegripet ett frihandelsavtal år 1972, och två större uppsättningar av sektorsvisa bilaterala avtal som anpassade en stor del av den schweiziska lagstiftningen till EU-lagstiftningen vid tidpunkten för undertecknandet. Den första uppsättningen sektorsvisa avtal (så kallade bilaterala I-avtal) undertecknades 1999 och trädde i kraft 2002. Dessa sju avtal (om fri rörlighet för personer, luftfart, landtransport, handel med jordbruksprodukter, tekniska handelshinder, offentlig upphandling och forskningssamarbete) täcker frågorna fri rörlighet och ömsesidigt marknadstillträde. En ytterligare uppsättning sektorsvisa avtal (bilaterala II-avtal) undertecknades 2004 och trädde gradvis i kraft under perioden 2005–2009. Dessa avtal är i första hand kopplade till ett ökat ekonomiskt samarbete och en utvidgning av samarbetet om asylfrågor och fri rörlighet inom Schengenområdet gränser. De gäller också Schweiz deltagande i Dublinsystemet, EU:s Mediaprogram och Europeiska miljöbyrå samt beskattning av inkomst från sparande, bearbetade jordbruksprodukter, statistik, bekämpning av bedrägerier och Schweiz ekonomiska bidrag till ekonomisk och social sammanhållning i de nya EU-medlemsstaterna.

Samtidigt som avtalen bidrog till fördjupade ekonomiska förbindelser skapade de även en komplex och ibland inkonsekvent uppsättning skyldigheter. Bilaterala avtal måste uppdateras regelbundet och har inte EES-avtalets dynamiska karaktär. De saknar också övervakningsmekanismer och effektiva tvistlösningsmekanismer. För att lösa dessa problem inledde EU och Schweiz den 22 maj 2014 förhandlingar om ett institutionellt ramavtal. Förhandlingarna syftade till att lösa flera svåra frågor, alltifrån villkor för EU:s tjänsteleverantörer i Schweiz till EU-domstolens roll vid tvistlösning. Förhandlingarna om det institutionella ramavtalet avslutades på politisk nivå den 23 november 2018. Förbundsrådet kunde dock inte acceptera den slutliga texten på grund av att Schweiz farhågor om att "kompletterande åtgärder"^[1] och införlivandet av EU:s regelverk om fri rörlighet för personer inte hade återspeglats på ett tillfredsställande sätt. Därefter inledde förbundsrådet ett brett internt samråd med relevanta utskott i den schweiziska förbunds församlingen, partier, kantonerna, arbetsmarknadens parter och den akademiska världen/forskarvärlden, som kommer att ligga till grund för ett beslut om huruvida avtalet ska läggas fram för godkännande av den schweiziska förbunds församlingen. Under samrådet, som avslutades i april 2019, togs ett antal frågor upp där den schweiziska sidan krävde ytterligare klargöranden.

Under samrådet framfördes farhågor när det gäller den fria rörligheten för personer mellan Schweiz och EU. Den 27 september 2020 höll Schweiz en folkomröstning, som sponsrades av det schweiziska folkpartiet (SVP), om att upphäva avtalet om fri rörlighet för personer med EU. Nästan 62 % av väljarna avvisade SVP:s initiativ.

Efter folkomröstningen, och när de covid-19-relaterade villkoren gjorde det möjligt, återupptogs diskussionerna om klargörandena avseende det institutionella ramavtalet i januari 2021. Den 26 maj 2021 informerade dock det schweiziska förbundsrådet Europeiska kommissionen om sitt beslut att avsluta förhandlingarna. Kommissionen

---

[1] **Kompletterande åtgärder:** ett antal åtgärder som Schweiz ensidigt införde 2006 för att skydda sin arbetsmarknad. De omfattar anmälningskrav för tjänsteleverantörer från EU, bidrag från EU-operatörer för att täcka kostnaderna för schweiziska trepartskommittéer, EU-företagens skyldighet att tillhandahålla insättningsgarantier och vissa sanktioner. EU anser att dessa åtgärder är oförenliga med den fria rörligheten för personer och ett hinder för handel och tjänster.

gjorde ett [uttalande](#) i vilket man beklagade det schweiziska förbundsrådets beslut och insisterade på att utan detta avtal skulle en modernisering av de bilaterala förbindelserna inte vara möjlig och att de befintliga bilaterala avtalen skulle urholkas med tiden.

Den 23 februari 2022 antog det schweiziska förbundsrådet riktlinjer för sitt förhandlingspaket med EU. Europeiska kommissionens och det schweiziska förbundsrådets chefsförhandlare har sammanträtt flera gånger sedan mars 2022 för att klargöra de nya förslagens räckvidd. Sedan dess har ett antal möten hållits på politisk och teknisk nivå för att klargöra de nya förslagens räckvidd.

Den 21 juni 2023 godkände det schweiziska förbundsrådet parametrarna för ett förhandlingsmandat med EU. Diskussionerna kommer att fortsätta på denna grund, på politisk och teknisk nivå, i syfte att lösa de kvarstående frågorna.

DEN NORDLIGA POLITIKEN

EU deltar aktivt i olika initiativ och forum som fokuserar på den nordiska horisonten och dess snabba utveckling i Europa och den arktiska regionen som helhet. Efter Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari 2022 avbröts särskilt allt samarbete med Ryssland i detta avseende. EU är aktivt i följande forum:

- ”Den nordliga dimensionen”, som sedan 2007 har fungerat som en gemensam politik för EU, Ryssland, Norge och Island. Denna politik har lett till effektiva partnerskap inom olika sektorer för samarbete i Östersjö- och Barents-områdena. Den nordliga dimensionen inbegriper ett parlamentariskt organ – det parlamentariska forumet om den nordliga dimensionen – där Europaparlamentet är grundande medlem.
- Östersjörådet (CBSS) inrättades 1992 av EU och kuststaterna som uppstod efter Sovjetunionens upplösning. Alla medlemsstater i Östersjörådet deltar i den parlamentariska Östersjökonferensen, där även Europaparlamentet är medlem.
- Samarbete i Barentsområdet omfattar de nordliga regionerna i Finland, Norge och Sverige och nordvästra Ryssland. Samarbetet förs inom det interregionala Barents regionråd, det mellanstatliga Euro-arktiska Barentsrådet (där EU är medlem) och en parlamentarisk konferens (där Europaparlamentet är medlem).
- Frågor relaterade till Arktisområdet kring Nordpolen. EU:s politik för Arktis bygger på kommissionens/Europeiska utrikestjänstens meddelanden (2008, 2012, 2016 och 2021), rådets slutsatser (2009, 2014, 2016 och 2019) och Europaparlamentets resolutioner (2011, 2014, 2017 och 2021). Den 16 mars 2017 antog Europaparlamentet en resolution om en integrerad politik för Arktis, och dess senaste resolution på detta område ”Arktis: möjligheter, problem och säkerhetsutmaningar” antogs vid plenarsammanträdet den 7 oktober 2021.
- Den 13 oktober 2021 presenterade Europeiska kommissionen och Europeiska utrikestjänsten EU:s nya politik för Arktis. Sedan 2013 har EU deltagit i möten i Arktiska rådet, som dock ännu inte har fattat beslut om EU:s begäran från 2008 om formell observatörsstatus. Europaparlamentet är medlem av Arktiska parlamentariska konferensen.
- Europaparlamentet bjuds regelbundet in till och deltar i Nordiska rådets årliga möten. Den 6 oktober 2020 godkände parlamentets talmanskonferens Nordiska

rådets begäran om att inleda mer formella förbindelser mellan de båda institutionerna. Interparlamentariska möten mellan EU och Nordiska rådet hålls årligen. Vid sidan av detta sammanträder delegationer från Europaparlamentet och Västnordiska rådet (som består av parlamentsledamöter från Färöarna, Grönland och Island) en gång om året.

María Álvarez López / Algirdas Razauskas
10/2023

5.5.4. STORBRIANNIEN (FÖRENADE KUNGARIKET)

Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, i officiella sammanhang kallat Förenade kungariket, anslöt sig till EU 1973, och hade då haft förbindelser med unionen ända sedan den grundades. Efter en folkomröstning 2016 blev landet den första medlemsstaten att avsluta sitt EU-medlemskap. Storbritanniens utträde ur EU reglerades av ett utträdesavtal som undertecknades den 17 oktober 2019. I det handels- och samarbetsavtal som undertecknades den 30 december 2020 fastställs ramarna för de framtida förbindelserna.

Den 23 juni 2016 höll Storbritannien en folkomröstning där 51,9 % av väljarna ville lämna EU. I mars 2017 underrättade den brittiska regeringen Europeiska rådets ordförande om sin avsikt att utträda ur EU, vilket utlöste det utträdesförfarande som anges i artikel 50 i fördraget om Europeiska unionen.

Storbritannien lämnade formellt EU den 1 februari 2020, men blev kvar i EU:s inre marknad och tullunion fram till den 31 december 2020. I det utträdesavtal som undertecknades den 17 oktober 2019 fastställs reglerna för Storbritanniens utträde ur EU under ordnade former. Det omfattade framför allt

- medborgarnas rättigheter,
- den ekonomiska uppgörelsen,
- styrningsstrukturen i utträdesavtalet,
- ett protokoll om Irland och Nordirland för att undvika att en hård gräns återinförs på ön Irland, skydda hela öns ekonomi och slå vakt om långfredagsavtalet, med bibehållen integritet för EU:s inre marknad, samt
- särskilda bestämmelser för Gibraltar.

Utträdesavtalet trädde i kraft den 1 februari 2020.

Den 1 januari 2021 lämnade Storbritannien EU:s inre marknad och tullunion. Samma dag trädde ett handels- och samarbetsavtal som reglerade det nya förhållandet mellan EU och Storbritannien i kraft provisoriskt fram till den 1 maj 2021, då handels- och samarbetsavtalet formellt trädde i kraft efter Europaparlamentets godkännande.

Utträdesavtalet och handels- och samarbetsavtalet är två separata avtal som förhandlats fram var för sig och reglerar olika områden, även om de i viss mån är beroende av varandra.

Handels- och samarbetsavtalet utgör ett övergripande ramverk för förbindelserna mellan EU och Storbritannien i framtiden och vilar på fyra huvudpelare:

- Ett frihandelsavtal (med nolltullar och nollkvoter för alla varor som uppfyller de relevanta ursprungsreglerna).
- Samarbete om andra ekonomiska frågor, såsom investeringar, konkurrens, statligt stöd, skattetransparens, luft- och vägtransporter, energi och hållbarhet, samordning av de sociala trygghetssystemen och fiskeri.
- Ett nytt partnerskap för medborgarnas säkerhet genom polissamarbete och rättsligt samarbete, inbegripet dataskydd och utbyte av uppgifter.

— Ett heltäckande styrningssystem.

Centralt för styrningen av handels- och samarbetsavtalet är ett ”partnerskapsråd” som leds gemensamt av en företrädare för Europeiska kommissionen och en företrädare för den brittiska regeringen. Partnerskapsrådet övervakar genomförandet av handels- och samarbetsavtalet och stöds av 19 specialiserade kommittéer.

Handels- och samarbetsavtalet ger också det civila samhället möjlighet att påverka genomförandet av avtalet genom inhemska rådgivande grupper, som spelar en nyckelroll genom att ge direkt återkoppling från medborgare och berörda parter.

Handels- och samarbetsavtalet ger en institutionell ram för framtida avtal, då de båda avtalen inte täcker vissa handelsrelaterade områden (såsom standarder för finansiella tjänster eller adekvat uppgiftsskydd). Eftersom Storbritannien nu är ett tredjeland är det föremål för godkännande av tredjelandslikvärdighet på vissa specifika områden.

Avtalen utgör en solid ram för samarbete och skapar säkerhet om rättsläget i en situation som aldrig tidigare uppstått. Inte desto mindre har det blivit problem med genomförandet, särskilt i samband med genomförandet av protokollet om Irland och Nordirland.

PROTOKOLLET OM IRLAND OCH NORDIRLAND

Även om Nordirland enligt protokollet är en del av Förenade kungarikets tullområde kan varor som cirkulerar fritt i Nordirland föras in på EU:s inre marknad utan restriktioner eller kontroller. Det slutgiltiga syftet med protokollet att undvika gränskontroller på ön Irland och att slå vakt om långfredagsavtalet (Belfastavtalet) från 1998. För att bevara EU:s inre marknad omfattas varor som transporteras från Storbritannien till Nordirland av EU:s gränskontroller när de korsar Irländska sjön, eftersom [unionens tullkodex](#) fortsätter att tillämpas på Nordirland. Nordirlandsprotokollet undanröjer därför behovet av tullkontroller på ön Irland, men fastställer regler för varor som transporteras från Storbritannien till Nordirland. Med andra ord ska enligt EU-rätten alla varor som förs in i Nordirland från länder utanför EU, inklusive varor från Storbritannien, omfattas av tulldeklarationer.

Det har varit extremt utmanande att genomföra protokollet sedan det trädde i kraft. Storbritannien har flera gånger vidtagit ensidiga åtgärder för att inte tillämpa delar av protokollet, och kulmen på detta var när [lagförslaget om Nordirlandsprotokollet](#) lades fram den 14 juni 2022.

Den 27 februari 2023, efter månader av intensiva förhandlingar, lade EU-kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, och Storbritanniens premiärminister, Rishi Sunak, fram en politisk överenskommelse om genomförandet av protokollet om Irland/Nordirland, kallat Windsorramen.

Windsorramen omfattar en uppsättning gemensamma lösningar för att hantera utmaningarna och problemen för alla grupper i Nordirland i förhållande till genomförandet av protokollet, samtidigt som integriteten för EU:s inre marknad skyddas. Dessa lösningar ligger inom ramen för utträdesavtalet, i vilket protokollet utgör en integrerad del.

De gemensamma lösningarna omfattar bland annat nya arrangemang för tullar/fri rörlighet för varor mellan Storbritannien och Nordirland, jordbruksbaserade livsmedel,

läkemedel, moms och punktskatter, tullkvoter för vissa stålkatgorier samt villkor som säkerställer att brittiskt statligt stöd inte påverkar handeln mellan Nordirland och EU.

Dessa lösningar åtföljs av åtgärder som gör det möjligt för EU att analysera och bedöma risken för att varor inte stannar i Nordirland, eftersom det inte finns någon fysisk gräns. Om det i praktiken visar sig att varor passerar in i Irland finns det strukturella skyddsåtgärder för att avhjälpa situationen. I sin resolution av den 15 mars 2023 om genomförandet av utträdesavtalet välkomnade Europaparlamentet Windsorramen.

Den 22 mars 2023 röstade det brittiska underhuset för en av delarna i Windsorramen, den så kallade Stormontbromsen, även om omröstningen har kommit att uppfattas som en omröstning om ramen som helhet. Omröstningen utföll med 515 röster för och 29 röster emot. Under debatten i underhuset förklarade premiärminister Rishi Sunak att regeringen hade för avsikt att slopa lagförslaget om Nordirlandsprotokollet.

DEN PARLAMENTARISKA PARTNERSKAPSFÖRSAMLINGEN

I artikel 11 i handels- och samarbetsavtalet föreskrivs möjligheten att inrätta en parlamentarisk partnerskapsförsamling, och de två parlamenten har enats om att inrätta detta organ.

Den parlamentariska partnerskapsförsamlingen sammanträder två gånger per år, växelvis på en av Europaparlamentets ordinarie arbetsorter och i det brittiska parlamentet. Det är ett forum för diskussion om frågor som uppstår till följd av handels- och samarbetsavtalet, inbegripet kompletterande avtal, och övriga frågor av gemensamt intresse. Det första sammanträdet i den parlamentariska partnerskapsförsamlingen ägde rum den 12–13 maj 2022 i Bryssel.

María Álvarez López
04/2024

5.5.5. DEN EUROPEISKA GRANSKAPSPOLITIKEN

Den europeiska granskanspolitikerna omfattar Algeriet, Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Egypten, Georgien, Israel, Jordanien, Libanon, Libyen, Marocko, Moldavien, Palestina, Syrien, Tunisien och Ukraina. Den syftar till att stärka välståndet, stabiliteten och säkerheten för alla. Politiken bygger på demokrati, rättsstatens principer och respekt för de mänskliga rättigheterna och är en bilateral politik mellan EU och varje partnerland med regionala samarbetsinitiativ: det östliga partnerskapet och Medelhavsunionen^[1].

RÄTTSLIG GRUND

- Artikel 8 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget).
- Avdelning V i fördraget om Europeiska unionen (yttre åtgärder).
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

ALLMÄNNA MÅL

Genom den europeiska granskanspolitikerna erbjuder EU sina grannar förmånliga förbindelser som bygger på ett ömsesidigt åtagande i fråga om gemensamma värden (demokrati och mänskliga rättigheter, rättsstaten, god samhällsstyrning, marknadsekonomi och hållbar utveckling). Granskanspolitikerna omfattar politisk samordning och djupare ekonomisk integration, ökad rörlighet och kontakter mellan människor. Ambitionsnivån för förbindelserna är avhängig av i vilken utsträckning det finns gemensamma värden. Granskanspolitikerna är skilda från utvidgningsprocessen, men detta avgör inte hur förbindelserna mellan EU och grannländerna kan komma att utvecklas i framtiden. 2011 såg EU över granskanspolitikerna och stärkte, som en reaktion på utvecklingen i arabländerna, dess fokus på att främja en djupgående och hållbar demokrati samt ekonomisk utveckling för alla. Djupgående och hållbar demokrati omfattar i synnerhet fria och rättvisa val, insatser för att bekämpa korruption, rättsväsendets oberoende, demokratisk kontroll över de väpnade styrkorna samt yttrande-, mötes- och föreningsfrihet. EU betonade också den roll som det civila samhället spelar i den demokratiska processen och introducerade ”mer för mer-principen”, enligt vilken EU utvecklar starkare partnerskap med de grannländer som gör större framsteg i riktning mot demokratiska reformer. I mars 2015 inledde kommissionen och Europeiska utrikestjänsten en samrådsprocess för en ny översyn av granskanspolitikerna. Ett av syftena var att anpassa granskanspolitikernas verktyg så att större hänsyn tas till partnerländernas specifika ambitioner. I detta sammanhang antog parlamentet den 9 juli 2015 en [resolution](#) där man betonade behovet av en mer strategisk, fokuserad, flexibel och sammanhängande europeisk granskanspolitik. Ett [meddelande](#) från utrikestjänsten och kommissionen i linje med detta och baserat på resultaten från samrådsprocessen offentliggjordes den 18 november 2015.

[1] För information om de bilaterala förbindelserna mellan EU och de östliga partnerländerna och partnerländerna i Medelhavsområdet, se faktabladerna om dessa ämnen (se faktablad [5.5.6](#), [5.5.7](#) och [5.5.8](#)).

Den 18 maj 2017 offentliggjorde utrikestjänsten och kommissionen en [rapport om genomförandet av översynen av den europeiska grannskapspolitiken](#). I rapporten framhölls den strategi som EU visat i sitt samarbete med partnerländerna i den europeiska grannskapspolitiken, som präglas av mer flexibilitet och hänsyn och en mer effektiv resursanvändning. Den 27 mars 2019 antog parlamentet en [resolution om tiden efter den arabiska våren och vägen framåt för Mellanöstern och Nordafrika](#), i vilken det erkände att demokratiska landvinningar har befasts i regionen, men uppmanade till ytterligare ekonomiska, demokratiska och sociala reformer. Den 19 juni 2020 antog parlamentet en [rekommendation till rådet, kommissionen och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik om det östliga partnerskapet inför toppmötet i juni 2020](#), där man efterfrågade ”en kontinuerlig rörelse mot ett effektivt samarbete, intensiv dialog och nära partnerskap inom det östliga partnerskapet”.

Det [gemensamma meddelandet *Renewed partnership with the Southern Neighbourhood – A new Agenda for the Mediterranean*](#) (”Förnyat partnerskap med det södra grannskapet – en ny agenda för Medelhavsområdet”) och den åtföljande investeringsplanen för de södra grannländerna, som offentliggjordes den 9 februari 2021 av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och antogs av Europeiska rådet den 19 april 2021, syftar till att fastställa en förnyad agenda för nylanseringen och stärkandet av det strategiska partnerskapet mellan EU och dess partner i det södra grannskapet.

I ett [gemensamt uttalande](#) av den 24 februari 2021 från ordförandena för alla Europaparlamentets delegationer som arbetar med länderna i det södra grannskapet föreslås ett toppmöte mellan EU och alla dess grannländer i söder, till vilket företrädare för det civila samhället och nationella parlament bör knytas, i syfte att gemensamt fastställa de bästa sätten att genomföra denna agenda i en anda av genuint partnerskap och delat ansvar.

INSTRUMENT

Grannskapspolitiken bygger på de juridiska avtalen mellan EU och partnerländerna – partnerskaps- och samarbetsavtalen och mer nyligen associeringsavtalen.

En viktig del av grannskapspolitiken är de bilaterala handlingsplaner och prioriteringar för partnerskapet som har utarbetats mellan EU och de flesta partnerländerna. Planerna omfattar politiska och ekonomiska reformprogram med kort- och medellångsiktiga prioriteringar (tre till fem år). Grannskapspolitikens handlingsplaner och prioriteringar för partnerskapet avspeglar EU:s och varje partners behov, intressen och möjligheter. De strävar efter att utveckla demokratiska, socialt rättvisa och inkluderande samhällen, främja ekonomisk integration och förbättra rörligheten för personer över gränserna.

EU ger ekonomiskt stöd för att grannskapspolitikens mål ska uppfyllas och bedriver även politiskt och tekniskt samarbete i detta syfte. Det europeiska grannskapsinstrumentet var EU:s viktigaste finansieringsinstrument för bilateralt samarbete 2014–2020, med 15,4 miljarder euro som tilldelades under den perioden. Det nya instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete (NDICI) – Europa i världen – kommer att ligga till grund för EU:s samarbete under perioden 2021–2027. Instrumentet är utformat så att det omfattar både bidragsfinansiering och en kombination av bidrag och lån från europeiska och

internationella finansinstitut. Med ett totalt anslag på 79,5 miljarder euro kommer det nya instrumentet att täcka EU:s samarbete med EU:s grannländer och andra länder i Afrika, Asien, Nord- och Sydamerika, Stillahavsområdet och Karibien. Förutom att fokusera på hållbar utveckling kommer Europa i världen att främja centrala tematiska aspekter av EU:s utrikespolitik, inbegripet program som främjar mänskliga rättigheter, demokrati och det civila samhället. Finansieringen från instrumentet kommer också att gå till globala utmaningar, bland annat klimatförändringar, migration, fred och stabilitet, samt till samarbete med strategiska partner och främjande av EU:s egna utrikespolitiska initiativ. Europaparlamentet gav sitt slutliga godkännande till inrättandet av det nya instrumentet Europa i världen [den 9 juni 2021](#), efter två och ett halvt års förhandlingar. Parlamentet säkerställde ett ökat deltagande i fastställandet av instrumentets viktigaste strategiska mål samt en förstärkt roll i granskningen av instrumentets genomförande genom en geopolitisk dialog på hög nivå med kommissionen.

Utöver detta har verktyg utvecklats inom grannskapspolitiken för att underlätta marknadstillträdet, särskilt genom att man förhandlat fram djupgående och omfattande frihandelsområden, och för att förbättra rörligheten och migrationsförvaltningen. Partnerskap för att öka rörligheten och/eller för att göra det lättare att få visum (viseringsliberalisering) har erbjudits och ingåtts med vissa partner, samtidigt som ett särskilt finansieringsinstrument – [instrumentet för partnerskap för rörlighet](#) – infördes 2016. I den södra regionen finansieras ett antal regionala och bilaterala initiativ kring migration och rörlighet inom ramen för Nordafrikadelen av [EU:s förvaltningsfond för nödåtgärder i Afrika](#).

Grannskapspolitiken har utformats som en gemensam politisk verktygslåda, men den gör det också möjligt för EU att anpassa och differentiera sin politik utifrån varje partners specifika särdrag.

REGIONALA DIMENSIONER

A. Det östliga partnerskapet

Det östliga partnerskapet bildades för att ”uppgradera” EU:s förbindelser med de flesta av de östra grannländerna: Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina. Det östliga partnerskapet godkändes 2008 och invigdes 2009, och det bygger på den europeiska grannskapspolitiken.

1. Mål

Huvudmålet för det östliga partnerskapet är att ”påskynda den politiska associeringen och fördjupa den ekonomiska integrationen” mellan EU och dess östra grannländer. Graden av integration och samarbete avspeglar varje partnerlands åtagande att ansluta sig till europeiska värden, normer och strukturer samt dess framsteg mot dessa. Syftet med det östliga partnerskapet är att främja demokrati och god samhällsstyrning, stärka energitryggheten, uppmuntra sektorsreformer (däribland miljöskydd), uppmuntra till kontakter mellan människor, stödja den ekonomiska och sociala utvecklingen samt erbjuda ytterligare medel för projekt som minskar de socioekonomiska skillnaderna och ökar stabiliteten^[2].

---

[2] För ytterligare information, se avsnittet om det östliga partnerskapet på [utrikesjänsrens webbplats](#).

2. Strukturer

Det östliga partnerskapets toppmöten hålls vartannat år, med deltagande av EU-ländernas och partnerländernas stats- och regeringschefer samt företrädare för parlamentet, kommissionen och utrikestjänsten.

Flaggskeppsinitiativ har också lanserats och inbegriper ett program för integrerad gränsförvaltning, en finansieringsmekanism för små och medelstora företag, regionala elmarknader, samt insatser för att förbättra energieffektiviteten, öka användningen av förnybara energikällor, främja god miljöförvaltning och förebygga, förbereda sig för och reagera på naturkatastrofer och katastrofer orsakade av människan.

2019, då det östliga partnerskapet fyllde 10 år, genomförde kommissionen ett brett och omfattande samråd med alla berörda parter för att fastställa de framtida prioriteringarna för politiken och därigenom se till att den fortsätter att ge konkreta fördelar för människor i hela Europa.

Den 18 mars 2020 släppte kommissionen och vice ordföranden/den höga representanten [det gemensamma meddelandet](#) *Det östliga partnerskapet efter 2020: Ökad resiliens – ett östligt partnerskap som fungerar för alla*. Detta dokument belyser fem långsiktiga politiska mål för det framtida samarbetet:

- Ett partnerskap som skapar: EU och partnerländerna kommer att samarbeta för motståndskraftiga, hållbara och integrerade ekonomier.
- Ett partnerskap som skyddar: EU och partnerländerna kommer att förnya sitt engagemang för partnerskapets grundprinciper, särskilt ansvarsskyldiga institutioner, rättsstaten och säkerhet.
- Ett partnerskap som förgrönar: EU och partnerländerna kommer att samarbeta för en motståndskraftig och hållbar framtid.
- Ett partnerskap som sammankopplar: EU kommer att investera ytterligare i den digitala omvandlingen i partnerländerna och sträva efter att låta fördelarna med den digitala inre marknaden komma även dem till del.
- Ett partnerskap som ger egenmakt: EU och partnerländerna kommer att samarbeta för motståndskraftiga, rättvisa och inkluderande samhällen.

Detta dokument låg till grund för överläggningarna vid [videokonferensen för ledarna inom det östliga partnerskapet den 18 juni 2020](#). Mot bakgrund av covid-19-pandemin och dess allvarliga socioekonomiska konsekvenser över hela kontinenten erkände ledarna partnerskapets strategiska betydelse och underströk behovet att fortsätta att bygga upp ett område med gemensam demokrati och stabilitet och gemensamt välstånd, med förankring i deras gemensamma värden, genom en regelbaserad internationell ordning och internationell rätt.

Därefter tillkännagavs i juli 2021 [prioriteringarna för det östliga partnerskapet efter 2020](#). Politiken för det östliga partnerskapet kommer att fortsätta att vara flexibel och möjliggöra betydande differentiering, skraddarsydd strategier och incitamentbaserat förstärkt samarbete som gynnar de länder som i högst grad engagerar sig i reformer. I detta avseende kommer tonvikt att läggas vid följande:

- Gemensamt arbete för resilienta, hållbara och integrerade ekonomier.
- Gemensamt arbete för ansvarstagande institutioner, rättsstatsprincipen och säkerhet.

- Gemensamt arbete för miljö- och klimatresiliens.
- Gemensamt arbete för en resilient digital omvandling.
- Gemensamt arbete för resilienta, jämställda, rättvisa och inkluderande samhällen.
- Ett övergripande mål som stärker den strategiska kommunikationen.

Under programperioden 2021–2027 kommer därför främjandet av mänskliga rättigheter, demokratin och rättsstaten att fortsätta att stödjas.

[Den parlamentariska församlingen Euronest](#), som grundades 2011, är den parlamentariska delen av det östliga partnerskapet och ansvarar för samråd inom och kontroll och övervakning av partnerskapet. Dess huvudsakliga syfte är att sammanföra parlamenten i länderna inom det östliga partnerskapet och Europaparlamentet och att stärka kontakter mellan människor, främja medverkan av det civila samhället och delta i kulturell dialog på ett mer aktivt sätt. Den utgår från gemensamma intressen och ömsesidiga åtaganden samt principerna om differentiering, delat ansvar och gemensamt ansvarstagande. En av dess uppgifter är att granska EU:s stöd till länderna inom det östliga partnerskapet, och församlingen kan också utfärda rekommendationer till det östliga partnerskapets mellanstatliga strukturer för att främja en djupare politisk och ekonomisk integration mellan dessa länder och EU.

Församlingen har hittills hållit tio ordinarie sammanträden, det senaste den 19–21 februari 2023 i Chişinău. En höjdpunkt på dagordningen var en nyckeldebatt om framtiden för politiken för det östliga partnerskapet i efterdyningarna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, den nya regionala säkerhetskontexten, utmaningar och möjligheter.

Församlingen består av 60 ledamöter från Europaparlamentet och 10 ledamöter från varje partnerlands parlament. Eftersom Europaparlamentet inte erkänner Belarus nationalförsamling som en demokratiskt vald institution deltar dock för närvarande inga belarusiska "parlamentsledamöter" i Euronest. På grund av exceptionella omständigheter inbjöds dock företrädare för de belarusiska demokratiska krafterna att delta i de nionde och tionde ordinarie sammanträdena. Euronests parlamentariska församling har fyra ständiga utskott, närmare bestämt utskottet för politiska frågor, mänskliga rättigheter och demokrati, utskottet för ekonomisk integration, tillnärmning av lagstiftning och konvergens med EU:s politik, utskottet för energitrygghet samt utskottet för sociala frågor, sysselsättning, utbildning, kultur och det civila samhället. Den har också en arbetsgrupp för arbetsordningen, en arbetsgrupp för associeringsavtal, en arbetsgrupp för Belarus samt ett informellt kvinnoforum.

Dessutom utfärdar ett forum för det civila samhället^[3] inom det östliga partnerskapet rekommendationer för att påverka EU-institutionerna och de nationella regeringarna i partnerskapet.

B. Medelhavsunionen

Medelhavsunionen omfattar de 27 EU-medlemsstaterna, EU och 15 länder i Medelhavsområdet (Albanien, Algeriet, Bosnien och Hercegovina, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Mauretanien, Monaco, Montenegro, Palestina, Syrien (vars medlemskap har gjorts vilande på grund av inbördeskriget), Tunisien och

---

[3]För ytterligare information om forumet för det civila samhället, se dess [webbplats](#).

Turkiet). Arabförbundet har deltagit i samtliga möten sedan 2008, och Libyen har observatörsstatus.

1. Mål

Medelhavsunionen är ett mellanstatligt partnerskap, en multilateral ram för politiska, ekonomiska och sociala förbindelser mellan EU och länderna i södra och östra Medelhavsområdet. Den lanserades 2008 vid [toppmötet i Paris](#) som en uppföljning av Europa–Medelhavspartnerskapet (Euromed), även känt som Barcelonaprocessen. Medelhavsunionen är inspirerad av de mål som fastställdes i Barcelonaförklaringen 1995, nämligen att skapa ett område med fred, stabilitet, säkerhet och delat ekonomiskt välstånd med full respekt för demokratiska principer, mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, samtidigt som förståelsen mellan kulturer och samhällen i Europa–Medelhavsområdet främjas.

2. Strukturer

Medelhavsunionen leds av ett delat ordförandeskap, vilket understryker det gemensamma ansvar som präglar unionen. Sedan 2012 har EU det nordliga medordförandeskapet och Jordanien det sydliga medordförandeskapet. Det viktigaste styrande organet för unionen är mötena med högre tjänstemän, som övervakar och samordnar unionens arbete. När dessa högre tjänstemän sammanträder godkänner de också budgeten och arbetsprogrammet för sekretariatet, förbereder möten med utrikesministrar och andra ministerkonstellationer samt utser generalsekreteraren och sex biträdande generalsekreterare. Vid mötet diskuteras också de projektförslag som sekretariatet lämnat in för godkännande. Sekretariatets roll är framför allt att identifiera, utarbeta, främja och samordna tekniska projekt inom sektorer som transport, energi, vatten, miljöskydd, högre utbildning och rörlighet, forskning, sociala frågor, kvinnors egenmakt, sysselsättning och affärsutveckling, som alla stärker samarbetet och direkt påverkar försörjningen för människor som lever i länderna inom Medelhavsunionen. EU är den största bidragsgivaren till sekretariatets budget.

[Den parlamentariska församlingen för Medelhavsunionen](#) bygger på arbetet i Europa–Medelhavsområdets parlamentariska församling och består av 280 ledamöter: 132 EU-ledamöter (83 ledamöter från de nationella parlamenten i EU och 49 ledamöter från Europaparlamentet), 8 ledamöter från de europeiska partnerländerna i Medelhavsområdet (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Monaco och Montenegro), 130 ledamöter från de tio länderna i södra och östra Medelhavsområdet (Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Palestina, Syrien (för närvarande avstängt), Tunisien och Turkiet) samt 10 ledamöter från Mauretanien.

Den parlamentariska församlingen för Medelhavsunionen har ett plenarsammanträde per år. Det senaste hölls i Strasbourg den 13–14 februari 2019. Plenarsammanträdet 2020, som ursprungligen planerades äga rum i Antalya (Turkiet) den 7–8 mars, ställdes in på grund av covid-19-pandemin.

Ordförandeskapet för den parlamentariska församlingen för Medelhavsunionen innehåller för närvarande av Marocko (2022–2023). Spanien kommer att ta över det 2023. Den parlamentariska församlingen antar resolutioner eller rekommendationer om alla aspekter av samarbetet mellan EU och Medelhavsområdet som berör de verkställande organen i Medelhavsunionen, rådet, kommissionen och partnerländernas nationella regeringar.

Den parlamentariska församlingen har fem ständiga utskott, som vart och ett består av 56 ledamöter:

- Utskottet för politik, säkerhet och mänskliga rättigheter.
- Utskottet för ekonomiska och finansiella frågor, sociala frågor och utbildningsfrågor.
- Utskottet för främjande av livskvalitet, samhällsutbyte och kultur.
- Utskottet för energi, miljö och vatten.
- Utskottet för kvinnors rättigheter i länder i Europa–Medelhavsområdet.

[Florian Carmona / Christos Trapouzanlis / Kirsten Jongberg](#)
10/2023

5.5.6. TRE LÄNDER I DET ÖSTLIGA PARTNERSKAPET: UKRAINA, MOLDAVIEN OCH BELARUS

EU:s östliga partnerskap, som inrättades 2009, omfattar sex före detta sovjetiska delstater: Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina. Det inrättades för att stödja politiska, sociala och ekonomiska reformsträvanden i dessa länder i syfte att stärka demokratiseringen och en god samhällsstyrning, energitryggheten, miljöskyddet och den ekonomiska och sociala utvecklingen. Alla medlemmar utom Belarus ingår i den parlamentariska församlingen Euronest.

UKRAINA

Under de senaste tio åren har Ukraina varit en viktig partner för EU. Landet har en enorm geopolitisk betydelse och dess påverkan på EU:s politik har aldrig varit större. Europaparlamentet har aldrig vacklat i sitt stöd för Ukrainas väg mot EU-medlemskap och har byggt upp kraftfulla och nära band till sin ukrainska motpart, Verchovna Rada.

De händelser som har pågått i Ukraina sedan november 2013 har i stor utsträckning sin grund i de EU-vänliga demonstrationerna i protest mot dåvarande president Viktor Janukovyts beslut att inte underteckna associeringsavtalet med EU. Euromaidanrörelsen ledde så småningom till regeringsskifte och till parlamentsval i oktober 2014, vilket resulterade i att EU- och reformvänliga partier kom till makten.

I mars 2014 annekterade Ryssland på olaglig väg Krim, och i den östra delen av Ukraina utbröt en väpnad konflikt som drevs på av ryskstödda separatister.

Trots Minskavtalen, som förhandlades fram 2015, och inrättandet av sådana förhandlingsformat som trepartsgruppen (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), Ryssland och Ukraina) och Normandiekvartetten (Ryssland, Ukraina, Tyskland och Frankrike) har strider ändå regelbundet blossat upp och ifrågasatt vapenvilans stabilitet. EU kopplade sina ekonomiska sanktioner mot Ryssland till kravet att Moskva fullt ut skulle respektera Minskavtalen. Sanktionerna har regelbundet förlängts.

Sedan juni 2017 har ukrainska medborgare med biometriska pass kunnat resa in EU utan visum i upp till 90 dagar, eftersom riktmärkena i handlingsplanen för viseringsliberalisering då hade fullgjorts.

[Associeringsavtalet](#) mellan EU och Ukraina trädde i kraft den 1 september 2017, men vissa delar har tillämpats provisoriskt sedan den 1 november 2014. Det djupgående och omfattande frihandelsområdet, som är en av avtalets grundvalar, började fungera fullt ut den 1 januari 2016.

Utöver politiskt stöd anslog EU och dess finansinstitut mellan 2014 och februari 2022 [över 17 miljarder euro i bidrag och lån](#) för att stödja reformprocessen i Ukraina. Enligt en gemensamt fastställd reformagenda har EU noggrant övervakat vilka framsteg som görs inom en rad prioriterade områden: korruptionsbekämpning, reformer av rättsväsendet, konstitutionella reformer och valreformer, energieffektivitet, reformer av den offentliga förvaltningen samt förbättring av affärsklimatet.

I presidentvalet i april 2019 slogs president Petro Porosjenko ut av nykomlingen Volodymyr Zelenskyj. President Zelenskyj upplöste parlamentet och utlyste nyval i juli

2019, där hans parti "Folkets tjänare" fick en absolut majoritet av mandaten. Tack vare detta gick befattningarna både som parlamentets talman och som premiärminister till ledamöter av Folkets tjänare. I mars 2020 genomförde president Zelenskyj en omfattande regeringsombildning, där Denys Sjmyhal tog över som premiärminister.

Under 2021 genomförde president Zelenskyj ytterligare en rad regeringsombildningar och stärkte den roll som Ukrainas nationella säkerhets- och försvarsråd spelar. Samtidigt ersattes talman Дмитро Разумков av Ruslan Stefantjuk efter kontroversen i samband med antagandet av lagförslaget om avveckling av oligarksystemet, som presidenten i början av november 2021 slutligen undertecknade som lagtext.

Den 21 februari 2022 erkände den ryska statsduman officiellt de självutnämnda "folkrepublikerna" Donetsk och Luhansk oberoende. Tre dagar senare, efter flera månader av intensiv militär uppbyggnad längs Ukrainas gränser, invaderade ryska trupper Ukraina på flera fronter. [Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter \(OHCHR\)](#) har registrerat 27 768 offer bland civilbefolkningen i landet mellan den 24 februari 2022 – dagen då Ryska federationens fullskaliga militära angrepp inleddes – och oktober 2023: 9 806 döda och 17 962 skadade. De faktiska siffrorna är dock sannolikt betydligt högre.

Sedan invasionens början har EU i skarpast möjliga ordalag fördömt Rysslands oprovocerade och omotiverade militära aggression mot Ukraina. Den 23 februari 2022 antog Europeiska unionens råd ett nytt sanktionspaket som svar på Rysslands erkännande av regionerna Donetsk och Luhansk som oberoende enheter och beordrande av ryska väpnade styrkor till de områdena. Sedan den 24 februari 2022 har EU mycket kraftigt utökat de restriktiva åtgärderna i flera sektorer genom antagandet av sanktionspaket ([11 sanktionspaket](#) fram till oktober 2023). EU har också fört upp ett stort antal personer och enheter på sanktionsförteckningen. Det övergripande syftet med dessa åtgärder är att öka trycket på Ryssland att avsluta kriget.

Den 28 februari 2022 lämnade Ukraina in sin officiella ansökan om EU-medlemskap. [Landet beviljades status som kandidatland](#) den 23 juni 2022 efter ett enhälligt beslut av ledarna i EU:s 27 medlemsstater. Detta historiska beslut byggde på en [rekommendation från Europeiska kommissionen](#), offentliggjord den 17 juni 2022, i vilken man rekommenderade att Ukraina skulle beviljas status som kandidatland, under förutsättning att landet genomför sju specifika reformer. Europeiska kommissionen övervakar Ukrainas arbete med att uppfylla de villkor som kommissionen fastställt i sitt yttrande över medlemskapsansökan. I juni 2023 lade kommissionen fram en preliminär muntlig [uppdatering](#) om framstegen. Den 8 november 2023 utfärdade kommissionen sin [rapport](#) till Europeiska rådet, vilken är en del av dess regelbundna utvidgningspaket. Mot bakgrund av de resultat som Ukraina har uppnått vad gäller de sju specifika rekommendationerna rekommenderade kommissionen att rådet skulle inleda anslutningsförhandlingar. Kommissionen rekommenderade att rådet skulle anta förhandlingsramarna så snart Ukraina har vidtagit vissa centrala åtgärder inom fyra specifika områden. Kommissionen är beredd att senast i mars 2024 rapportera till rådet om de framsteg som har gjorts i fråga om dessa åtgärder.

Europeiska unionens råd [aktiverade](#) den 4 mars 2022 direktivet om tillfälligt skydd i syfte att erbjuda snabbt och effektivt stöd till människor som flydde från kriget i Ukraina och garantera ukrainska flyktingar samma standarder och rättigheter i alla EU-medlemsstater, inbegripet rätten till bostad, sjukvård, arbete och utbildning. Denna åtgärd förlängdes med ett år på grundval av ett formellt förslag [som kommissionen lade](#)

[fram den 19 september 2023](#) och [som medlemsstaterna godkände](#) den 28 september 2023. I maj 2022 lanserades initiativet för [solidaritetskorridorer](#) mellan EU och Ukraina för att göra det möjligt för Ukraina att exportera jordbruksprodukter och importera de varor landet behöver. EU och Europaparlamentet har dessutom konsekvent stött FN:s [spannmålsinitiativ för Svarta havet](#), som gör att avsevärda mängder spannmål och livsmedel från tre viktiga ukrainska Svartahavshamnar kan nå världsmarknaderna genom en överenskommen Svartahavskorridor. Ryska federationen vägrade emellertid att förnya överenskommelsen i juli 2023.

Sedan det ryska anfallet började har EU och dess medlemsstater stött Ukraina i större omfattning än någonsin tidigare. I oktober 2023 hade man tillhandahållit 82,6 miljarder euro i finansiellt, humanitärt, ekonomiskt och militärt stöd samt flyktingstöd. Kommissionens förslag för Ukrainafaciliteten på 50 miljarder euro i lån och bidrag för perioden 2024–2027 är tänkt att säkerställa stabil och hållbar finansiering till Ukraina under de kommande fyra åren. Parlamentet [antog sin ståndpunkt](#) om förslaget till förordning den 17 oktober 2023, för att öka facilitetens demokratiska ansvarsskyldighet genom effektiv tillsyn, uppmuntra en konsolidering av Ukrainas institutioner och förespråka både motståndskraft och anpassning till villkoren för EU-anslutning.

I januari 2023 införde EU en myndighetsövergripande givarsamordningsplattform för att säkerställa att internationella givare noggrant samordnar sin verksamhet och att stödet till Ukrainas återhämtnings- och återuppbyggnadsprocess tillhandahålls på ett samstämt, transparent och ansvarsfullt sätt.

Den 16 mars 2022 synkroniserades Ukrainas och Moldaviens elnät med det kontinentala europeiska nätet. EU har vidtagit ett antal åtgärder för att bidra till att säkerställa att Ukraina har stabila energileveranser. EU har t.ex. gjort så att gas kan levereras till Ukraina genom fysisk kapacitet för omvända flöden och har gjort det möjligt för Ukraina att dra fördel av EU:s gemensamma inköp av gas, flytande naturgas och vätgas.

Sedan den 24 februari 2022 har EU och dess medlemsstater tillhandahållit över 40 miljarder euro i militärt stöd till Ukraina i form av vapen och utrustning, däribland 4,6 miljarder euro som har uppbådats inom ramen för den [europeiska fredsfaciliteten](#). Fram till oktober 2023 hade EU bidragit med ungefär lika mycket stöd som USA. Dessutom inrättades Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina ([EUMAM Ukraina](#)) den 17 oktober 2022 för att stärka den ukrainska försvarsmaktens militära kapacitet genom utbildningen av 40 000 militärt anställda. Den 20 mars 2023 godkände Europeiska unionens råd en trespårsplan för att akut förse Ukraina med ammunition och, vid behov, missiler, antingen från befintliga nationella lager eller genom gemensam upphandling av nyproducerad ammunition. Medlemsstaterna har också vid flera tillfällen diskuterat förslaget från vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, Josep Borell, om att under de kommande fyra åren tillhandahålla Ukraina upp till 5 miljarder euro om året genom den europeiska fredsfaciliteten.

[Europeiska unionens rådgivande uppdrag för reform av den civila säkerhetssektorn i Ukraina \(EUAM\)](#) inledde sin verksamhet i landet i december 2014 och samordnar internationellt stöd till den civila säkerhetssektorn. Utöver sin operativa verksamhet bistår den de ukrainska myndigheterna med strategisk rådgivning, däribland utbildning, om hur man ska utveckla hållbara, ansvarstagande och effektiva säkerhetstjänster

som stärker rättsstatsprincipen. Efter den ryska invasionen ändrade Europeiska rådet EUAM:s mandat för att det skulle kunna hjälpa Ukraina att utreda och lagföra internationella brott.

A. Europaparlamentets ståndpunkt

Under 2021 antog Europaparlamentet resolutioner om den ryska militära uppbyggnaden längs Ukrainas gräns (en i [april](#) och en i [december](#) 2021). Parlamentet skickade även en delegation bestående av ledamöter i utskottet för utrikesfrågor och underutskottet för säkerhet och försvar till Ukraina i slutet av januari 2022.

Efter att Ryssland inlett sitt fullskaliga anfallskrig mot Ukraina den 24 februari 2022 anordnade Europaparlamentet ett extra plenarsammanträde den 1 mars 2022 och antog där en viktig [resolution](#) som innehåller dess ståndpunkt:

- Europaparlamentet fördömer i starkast möjliga ordalag Ryska federationens olagliga, oprovocerade och orättfärdiga militära aggression och invasion av Ukraina samt Belarus medverkan till denna aggression.
- Europaparlamentet kräver att Ryska federationen omedelbart upphör med all militär verksamhet i Ukraina, villkorslöst drar tillbaka alla militära och paramilitära styrkor och all militär utrustning från hela Ukrainas internationellt erkända territorium, och fullt ut respekterar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende inom landets internationellt erkända gränser.
- Europaparlamentet understryker att den militära aggressionen och invasionen utgör en allvarlig kränkning av internationell rätt, särskilt FN-stadgan, och uppmanar Ryska federationen att återgå till att fullgöra det ansvar som en ständig medlem av FN:s säkerhetsråd har när det gäller att upprätthålla fred och säkerhet och att respektera sina åtaganden enligt Helsingforslutakten, Parisstadgan för ett nytt Europa och samförståndsavtalet från Budapest.
- Europaparlamentet anser att den ryska invasionen i Ukraina är ett angrepp inte bara mot ett suveränt land utan även mot principerna och mekanismen för samarbete och säkerhet i Europa och den regelbaserade världsordningen, såsom de definieras i FN-stadgan.
- Europaparlamentet uppmanar EU-institutionerna att arbeta för att bevilja Ukraina status som EU-kandidatland, i enlighet med artikel 49 i fördraget om Europeiska unionen och på grundval av meriter, och att under tiden fortsätta att arbeta för landets integrering i EU:s inre marknad i linje med associeringsavtalet.
- Europaparlamentet välkomnar rådets snabba antagande av sanktioner, men insisterar på behovet av att anta ytterligare stränga sanktioner.

Europaparlamentet har noggrant följt situationen i Ukraina och har tagit politisk ställning i en rad resolutioner, i synnerhet [resolutionen](#) av den 7 april 2022, i vilken det bl.a. efterlyste följande:

- Ytterligare sanktioner, bl.a. ett omedelbart och fullständigt embargo mot import av rysk olja, kol, kärnbränsle och gas, åtföljt av en plan för att säkra EU:s energiförsörjning och helt överge gasledningarna Nordstream 1 och 2.
- Uteslutande av Ryssland från G20 och andra multilaterala organisationer, såsom FN:s råd för mänskliga rättigheter, Interpol, Världshandelsorganisationen, Unesco m.fl.

- Uteslutande av ryska banker från Swift-systemet och ett förbud för ryska fartyg att ta sig in i EU:s territorialvatten och anlöpa hamnar i EU.
- Avslutande av samarbeten med ryska företag kring befintliga och nya kärnenergiprojekt och stopp för det vetenskapliga samarbetet med ryska energibolag.

Andra resolutioner som Europaparlamentet har antagit i detta ämne är bl.a. följande:

- Resolutionerna av den 5 maj 2022 om [konsekvenserna av kriget mot Ukraina för kvinnor](#) och om [konsekvenserna för EU:s transport- och turismsektorer av Rysslands illegala aggressionskrig mot Ukraina](#).
- Resolutionerna av den 19 maj 2022 om [de sociala och ekonomiska konsekvenserna för EU av Rysslands krig i Ukraina – förstärkning av EU:s handlingsförmåga](#), om förslaget till förordning om [tillfällig handelsliberalisering som kompletterar handelsmedgivanden tillämpliga på ukrainska produkter enligt associeringsavtalet](#) och om förslaget till [förordning vad gäller insamling, bevarande och analys av bevis rörande folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser vid Eurojust](#).
- [Rekommendationen till rådet av den 8 juni 2022](#), i vilken Europaparlamentet upprepade sin uppmaning att EU skulle bevilja Ukraina status som kandidatland, och resolutionen av den 23 juni 2022 [om status som kandidatland](#) för Ukraina, Republiken Moldavien och Georgien, i vilken parlamentet upprepade denna uppmaning.
- [Resolutionen](#) av den 15 september 2022 om människorättskränkningar i samband med tvångsdeporteringen av ukrainska civila till Ryssland och tvångsadoptionen av ukrainska barn i Ryssland.
- [Resolutionen](#) av den 6 oktober 2022 om Rysslands upptrappning av sitt anfallskrig mot Ukraina.
- [Resolutionen](#) av den 23 november 2022 om kategorisering av Ryska federationen som statlig sponsor av terrorism. Kort efter att Europaparlamentet antagit denna resolution utsattes det för en sofistikerad [cyberattack](#), som en Rysslandvänlig grupp tog på sig ansvaret för.
- [Resolutionen](#) av den 15 december 2022, i vilken Europaparlamentet förespråkade att holodomor 1932–1933 ska erkännas som folkmord på det ukrainska folket.
- [Resolutionen](#) av den 19 januari 2023, i vilken Europaparlamentet förespråkade att det skulle inrättas en särskild tribunal för att lagföra ryska brott i Ukraina och att militärt och politiskt ansvar skulle utkrävas av de ryska och belarusiska ledarna.
- [Resolutionen](#) av den 2 februari 2023 om förberedelser inför toppmötet mellan EU och Ukraina, i vilken parlamentet uppmanade både EU:s institutioner och de ukrainska myndigheterna att arbeta för att anslutningsförhandlingarna ska inledas och att stödja en färdplan som beskriver de kommande stegen för att möjliggöra Ukrainas anslutning till EU:s inre marknad, med fokus på att tillhandahålla konkreta fördelar för det ukrainska samhället och medborgarna redan från början av processen.
- [Resolutionen](#) av den 16 februari 2023 om ett år av Rysslands invasion av och anfallskrig mot Ukraina, i vilken Europaparlamentet betonade att Ukraina borde få

militärt bistånd så länge som det behövs, uppmanade EU och dess medlemsstater att vidta ytterligare åtgärder för att fortsätta den internationella isoleringen av Ryska federationen, inbegripet i fråga om Rysslands medlemskap i internationella organisationer och organ såsom FN:s säkerhetsråd, och uppmanade Ukraina, kommissionen och rådet att arbeta för att anslutningsförhandlingar ska inledas detta år.

- [Resolutionen](#) av den 15 juni 2023 om hållbar återuppbyggnad och integration av Ukraina i den euroatlantiska gemenskapen. I denna resolution uttryckte parlamentet sin beslutsamhet att fortsätta att stödja Ukraina fram till dess att landets internationellt erkända gränser återställs och kontrolleras fullt ut, och under hela processen för en hållbar återhämtning och återuppbyggnad av landet. Parlamentet fördömde också Rysslands förstörelse av Kachovka-dammen, vilket utgör en krigsförbrytelse. I resolutionen underströks att den fred som Ukrainas seger medför måste säkras genom att Ukraina integreras i EU och Nato. Parlamentet uppmanade rådet och kommissionen att ange en tydlig väg för inledandet av förhandlingarna om EU-anslutning och att stödja Ukraina så att anslutningssamtalen skulle kunna börja 2023.
- [Resolutionen](#) av den 15 juni 2023 om Ryska federationens tortyr och lagföring av de ukrainska minderåriga Tihiran Ohannisian och Mykyta Chanhanov.

Ledarna för Europaparlamentets politiska grupper (talmanskonferensen) antog en [förklaring den 9 juni 2022](#), i vilken de i kraftfulla ordalag uppmanade Europeiska rådet att bevilja Ukraina status som EU-kandidatland.

2018 fick den ukrainska filmregissören Oleg Sentsov Europaparlamentets prestigefyllda Sacharovpris för tankefrihet, och 2022 gick priset till Ukrainas modiga folk, företrätt av sin president, sina folkvalda ledare och civilsamhället.

Europaparlamentet har bistått Ukrainas parlament, Verchovna Rada, med tekniskt och icke-finansiellt bistånd, i synnerhet inom IT, kommunikation, juridiskt bistånd och översättning. Det har också tagit fram en rad kommunikationsverktyg, såsom [webbplatsen Stand with Ukraine](#) som är tillgänglig på engelska och ukrainska.

Parlamentet har också vidtagit en rad konkreta åtgärder för att nå ut till och stödja Ukrainas civilsamhälle och befolkning. Exempelvis har parlamentet öppnat ett centrum för det ukrainska civilsamhället i byggnaden Station Europa i Bryssel och har lanserat initiativet "[Hoppets generatorer](#)", inom ramen för vilket det [donerade](#) en generator den 8 december 2022 och levererade sju generatorer direkt till Verchovna Rada.

B. Interparlamentariskt samarbete

Det faktum att ett fullskaligt krig har brutit ut och att Ukraina har beviljats officiell EU-kandidatstatus har lett till större dialog och fler personliga besök på alla nivåer, inbegripet mellan de två parlamentens ledare, politiska grupper, parlamentariska utskott och andra relevanta organ, liksom inom den parlamentariska associeringskommittén EU–Ukraina.

Den 1 april 2022 blev Europaparlamentets talman Roberta Metsola den första EU-ledare som reste till Ukraina sedan den ryska invasionen inleddes. Hon besökte Kiev, där hon [talade inför](#) Verchovna Rada och träffade president Zelenskyj, premiärminister Denys Sjmyhal och företrädare för de politiska grupperna i Verchovna Rada. För att högtidlighålla den ukrainska statsbildningens dag den 28 juli 2022 talade talman Metsola till Verchovna Rada via [videolänk](#), där hon på nytt bekräftade EU:s åtaganden

för att bidra till återhämtningen och återuppbyggnaden av Ukraina. Den 5 september 2022 [besökte](#) Ukrainas premiärminister Denys Sjmyhal Europaparlamentet, där han träffade talman Metsola och de politiska gruppernas ledare. Den 14 september 2022 deltog president Zelenskyjs hustru Olena Zelenska i debatten om talet om tillståndet i unionen under Europaparlamentets plenarsammanträde i Strasbourg.

Europaparlamentets generalsekreterare Klaus Welle [besökte](#) Ukraina från den 19 till 22 september 2022 på inbjudan av sin motpart i Verhovna Rada. Under sitt besök [träffade](#) han bl.a. Verhovna Radas första vice talman Oleksandr Korniyenko för att diskutera Europaparlamentets stöd till det ukrainska parlamentet.

President Zelenskyj [talade till](#) Europaparlamentets plenarsammanträde under Sacharovprisutdelningsceremonin den 14 december 2022, och samma dag [talade](#) talman Metsola till Verhovna Rada om Ukrainas framsteg som ett EU-kandidatland. Den 9 februari 2023 höll parlamentet ett [extra plenarsammanträde](#) (formellt möte), vid vilket president Zelenskyj personligen närvarade. Den 4 mars 2023 deltog talman Metsola i [konferensen United för Justice](#) i Lviv, där hon bl.a. träffade president Zelenskyj, Verhovna Radas talman Ruslan Stefantjuk och Ukrainas riksåklagare Andriy Kostin.

Den 2 december 2022 [besökte](#) en delegation av ledamöter från Europaparlamentets utskott för utrikesfrågor och underutskott för säkerhet och försvar Kiev för att träffa ukrainska tjänstemän och ledamöter av Verhovna Rada. Den 20 februari 2023 [besökte](#) sex ledamöter av det särskilda utskottet för frågor om utländsk inblandning i alla demokratiska processer i Europeiska unionen, inbegripet desinformation, och om att stärka integriteten, transparensen och ansvarsskyldigheten i Europaparlamentet (ING2) Kiev. De hade ett intensivt program med möten som var inriktade på utländsk inblandning, desinformation och EU:s stöd till Ukraina mot bakgrund av Rysslands anfallskrig och Ukrainas status som EU-kandidatland. Den 22 och 23 oktober 2023 [besökte](#) en delegation från underskottet för mänskliga rättigheter (DROI) Tjernihiv-regionen och Kiev för att delta i diskussioner om rättvisa och ansvarsskyldighet och den gemensamma människorättsagendan med lokala grupper, inbegripet offer och vittnen, Ukrainas Verhovna Rada, presidentens kansli, riksåklagaren och företrädare för civilsamhället. Ledamöter av utskottet för regional utveckling (REGI) [besökte Ukraina](#) den 30 oktober till den 1 november 2023 för att diskutera Ukrainas återhämtning och återuppbyggnad, dess väg mot EU-anslutning och de tillhörande reformerna.

Den [parlamentariska associeringskommittén EU-Ukraina](#) har träffats regelbundet sedan den fullskaliga ryska invasionen inleddes. Associeringskommitténs 13:e möte, som var ett extra möte, ägde rum den 24 mars 2022 med deltagande på distans av de ukrainska parlamentsledamöterna. Vid mötet antogs ett [gemensamt uttalande](#). Ordinarie möten i den parlamentariska associeringskommittén EU-Ukraina ägde rum i Strasbourg i juni 2022 (se den [gemensamma förklaringen](#)) och i juli 2023 (se den [gemensamma förklaringen](#)). Flera ad hoc-delegationer från Verhovna Rada har besökt Europaparlamentet. Den parlamentariska associeringskommitténs presidium, som består av associeringskommitténs medordförande och vice ordförande, har också träffats regelbundet.

På initiativ av talman Metsola och talman Stefantjuk höll de två parlamenten den 12 april 2023 sitt första möte någonsin mellan sina respektive utskott för att stärka kontakterna mellan parlamentsutskotten i samband med Ukrainas beslut att sträva efter EU-medlemskap och landets agenda för lagstiftningsharmonisering.

Den rättsliga ramen för Europaparlamentets stöd och kapacitetsuppbyggnadsverksamhet utgörs av det samförståndsavtal som undertecknades med Verhovna Rada den 3 juli 2015 och som förnyades för den nya valperioden, och avtalet om administrativt samarbete, som undertecknades av de två lagstiftande församlingarnas generalsekreterare i mars 2016.

Som en del av sin demokratistödande verksamhet i Ukraina genomför Europaparlamentet ett omfattande kapacitetsuppbyggnadsprogram för Verhovna Rada. Dessa insatser bygger på de rekommendationer som utarbetades mellan september 2016 och februari 2017 under det behovsbedömningsuppdrag som genomfördes av Europaparlamentets tidigare talman Pat Cox, som fortfarande är mycket engagerad i genomförandet och uppföljningen av rekommendationerna.

2017 inledde Europaparlamentet en process för politisk dialog och medling som kallas Jean Monnet-dialogen. I Jean Monnet-dialogen med Ukraina deltar regelbundet Verhovna Radas talman och ledarna för de politiska grupperna i diskussioner som rör genomförandet av dessa rekommendationer liksom den interna reformen av Verhovna Rada.

Som ett led i Verhovna Radas ambition att anta en agenda inför anslutningen introducerade Europaparlamentet nyligen en serie onlineseminarier för ukrainska parlamentsledamöter. Tyngdpunkten för dessa ligger på rättslig harmonisering, bästa praxis i lagstiftningsförfaranden samt etik och intressekonflikter. De två parlamenten bedriver också ett närmare samarbete om digitaliseringsagendan, strategisk framsynsförmåga och översättningstjänster. Europaparlamentet håller på att utveckla en viktig parlamentarisk mekanism som kommer att byggas in i Verhovna Radas kontroll- och tillsynsbefogenheter och vars syfte är att granska de externa medel som Ukraina erhåller. Arbetet på detta område sker under överinseende av en särskild ledamot för Europaparlamentet med ansvar för demokratistöd, Michael Gahler. Det håller också på att tas fram program för att stärka kvinnliga parlamentarikers inflytande och för att motverka desinformation.

C. Valövervakning

Fria och rättvisa val är grundvalen i en konsoliderad demokrati. Europaparlamentet skickade valövervakningsuppdrag till Ukraina 2014 och 2015 i samband med president-, parlaments- och lokalvalen, liksom i samband med president- och parlamentsvalen 2019.

EU och Europaparlamentet har noggrant följt valen i de olagligen ockuperade områdena, särskilt valet till den ryska duman i september 2021 som omfattade det ockuperade Krim. I sitt [uttalande från den 20 september 2021 betonade vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant](#) för utrikes frågor och säkerhetspolitik att EU inte erkänner de så kallade val som hållits på den ockuperade Krimhalvön.

Enligt Ukrainas konstitution ska det hållas ordinarie parlamentsval under hösten 2023, presidentval under våren 2024 och lokalval under hösten 2025. Val kan dock inte äga rum så länge det råder militärt undantagstillstånd. Det första valet efter kriget kommer att innebära helt nya utmaningar eftersom en betydande del av valinfrastrukturen har förstörts och miljontals väljare har tvingats fly antingen inom landet eller utomlands.

Arbetet har redan påbörjats med att se över krigets effekter på Ukrainas väljarkår och valinfrastruktur och förbereda för det nya valsystemet. Ukrainas valmyndigheter

får hjälp från det internationella samfundet med att organisera utlandsröstning. Europaparlamentet anordnade en parlamentarisk valdialog om detta ämne i slutet av maj 2023, i samarbete med Internationella institutet för demokrati och fria val och International Foundation for Electoral Systems, som ger Ukraina storskaligt stöd i samband med val och hjälper landet att fastställa den bästa modellen för utlandsröstning, med fokus på ukrainska flyktingar utomlands.

MOLDAVIEN

Den 27 juni 2014 undertecknade EU och Moldavien ett [associeringsavtal](#), inklusive ett djupgående och omfattande frihandelsavtal, som trädde i kraft i juli 2016. Avtalet stärkte Moldaviens politiska och ekonomiska band med EU. Det fastställde en reformplan på områden som är av avgörande betydelse för god samhällsstyrning och ekonomisk utveckling och stärkte samarbetet inom flera sektorer. Genom att underteckna avtalet har Moldavien åtagit sig att reformera sin nationella politik på grundval av EU:s lagstiftning och praxis. Färdplanen för genomförande av associeringsavtalet fastställs i associeringsagendan. Den senaste versionen av agendan – den [reviderade associeringsagendan 2021–2027](#) – är från augusti 2022. EU är Moldaviens absolut största handelspartner och står för 52 procent av landets totala handel. EU är också den största investeraren i landet.

Sedan systemet för kortare vistelser utan visum trädde i kraft i april 2014 har fler än 2,5 miljoner moldavier med biometriska pass rest in i Schengenområdet utan visum, vilket har stärkt turismen, affärsförbindelserna och de direkta personkontakterna.

Den 2 juni 2021 offentliggjorde kommissionen EU:s ekonomiska återhämtningsplan för Moldavien, vilken avsätter 600 miljoner euro för att stödja landets socioekonomiska återhämtning efter covid-19, främja den gröna och den digitala omställningen och frigöra landets outnyttjade ekonomiska potential.

President Maia Sandus EU-vänliga parti Handling och solidaritet (PAS) vann en rungande seger i det tidigare lagda parlamentsvalet den 11 juli 2021. Det PAS-dominerade parlamentet godkände utnämningen av Natalia Gavriļița till premiärminister och stödde hennes ambitiösa program för att lyfta det postsovetiska landet ur en utdragen politisk och ekonomisk kris och föra det närmare EU, vilket är programmets främsta utrikespolitiska prioritering. Detta ska ske genom ett fullständigt genomförande av associeringsavtalet mellan EU och Moldavien. Den 10 februari 2023 avgick premiärminister Gavriļița, och Dorian Recean, tidigare rådgivare till president Sandu, godkändes som ny premiärminister. Även regeringen ombildades. Den innevarande regeringen fortsätter att driva en EU-vänlig agenda, med nytt fokus på nationell säkerhet och på att snabba upp reformgenomförandet som en del av processen för anslutning till EU.

Moldaviens närhet till Ukraina har gjort landet särskilt utsatt för Rysslands anfall mot Ukraina. Detta har allvarligt påverkat landet. Mot denna bakgrund tog Moldavien den 3 mars 2022 det historiska steget att formellt ansöka om EU-medlemskap. Landet beviljades kandidatstatus vid Europeiska rådets möte den 23 juni 2022, vilket inledde en ny strategisk fas i förbindelserna mellan EU och Moldavien.

I ljuset av kriget i Ukraina har EU betonat sin solidaritet med Moldavien. Sedan oktober 2021 har EU tillhandahållit Moldavien över [1,2 miljarder euro i stöd](#), i form av bidrag och lån. EU försöker stärka Moldaviens motståndskraft, säkerhet, stabilitet, ekonomi och energisäkerhet, stärka samarbetet om säkerhet och försvar och stödja

Moldaviens insatser för att genomföra reformer och ansluta sig till EU. I januari 2022 föreslog kommissionen ett makroekonomiskt stödpaket på 150 miljoner euro för Moldavien (två utbetalningar gjordes under 2022–2023), och den 24 januari 2023 föreslog kommissionen att beloppet skulle höjas med upp till 145 miljoner euro. Europaparlamentet antog detta förslag den 9 maj 2023 och rådet gjorde samma sak den 30 maj 2023. Ett villkor för att det makroekonomiska stödet ska betalas ut är att både IMF-programmet och de åtgärder som anges i [samförståndsavtalet](#) genomförs.

Inför toppmötet i den europeiska politiska gemenskapen i Moldavien den 1 juni 2023 [meddelade](#) kommissionens ordförande Ursula von der Leyen att kommissionen ökade sitt stöd till Moldavien och skulle tillhandahålla upp till 1,6 miljarder euro i investeringar genom den ekonomiska planen och investeringsplanen för Moldavien.

Vid ett möte med Europaparlamentets utskott för utrikesfrågor den 28 juni 2023 [aviserade kommissionsledamot Olivér Várhelyi ett stödpaket för Moldavien](#), med fem prioriteringar:

- Ekonomisk utveckling och konnektivitet.
- Stöd för reformer och uppbyggnad av administrativ kapacitet på Moldaviens väg mot EU.
- Energi.
- Säkerhet.
- Desinformationsbekämpning och strategisk kommunikation.

Kommissionen har i detta avseende föreslagit att dess stöd till Moldavien ska ökas i samband med halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen, genom att inom ramen för instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen omfördela 600 miljoner euro till program som är inriktade på att öka stödet till andra länder i EU:s östra grannskap, inbegripet Moldavien, mellan 2024 och 2027.

De moldaviska myndigheterna ökar nu sina reforminsatser för att genomföra de nio villkor som anges i [kommissionens yttrande](#) över Moldaviens ansökan om EU-medlemskap och fullgöra de mål som fastställts i associeringsagendan mellan EU och Moldavien, som fortsätter att vara en drivkraft för reformer och anpassning till EU:s regelverk. Rekommendationerna i [kommissionens analytiska rapport från februari 2023](#) vägleder också landets reform- och anpassningsinsatser.

Det [sjunde mötet i associeringsrådet EU–Moldavien](#) ägde rum den 7 februari 2023 i Bryssel. Under detta möte upprepade EU och Moldavien sitt åtagande att stärka sin politiska associering och fördjupa sin ekonomiska integration. I sin [muntliga uppdatering](#) av den 22 juni 2023 redogjorde kommissionen för de framsteg som hade gjorts. Den kom fram till att Moldavien hade fullgjort tre av de nio villkoren i kommissionens yttrande och att genomförandet av de återstående åtgärderna var på rätt väg med tanke på att stora framsteg hade gjorts på tre andra områden.

Som en del av sitt utvidgningspaket rapporterade kommissionen den 8 november 2023 officiellt om Moldaviens framsteg. Den [rekommenderade](#) rådet att inleda anslutningsförhandlingar med Moldavien och att anta förhandlingsramarna så snart Moldavien antagit vissa centrala åtgärder. Kommissionen konstaterade att sex av de nio villkoren hade fullgjorts, nämligen reformer för att stärka demokratin och rättsstatsprincipen, större deltagande från civilsamhällets sida, förberedelser

för att genomföra reformer av den offentliga förvaltningen samt rättsliga reformer liksom framsteg avseende korruptionsbekämpning och bekämpning av organiserad brottslighet. De centrala åtgärder som måste vidtas är framsteg med avseende på korruptionsbekämpning, fortsatt genomförande av handlingsplanen för avskaffande av oligarksystemet och framsteg för att få till stånd en genomgripande reform av rättsväsendet. Vid sitt möte den 14 och 15 december 2023 förväntas Europeiska rådet besluta huruvida anslutningsförhandlingar ska öppnas med Moldavien (och Ukraina).

Sedan februari 2023 har Ryssland stärkt sin hybridkrigföring mot Moldavien och försöker nu öppet att destabilisera Moldaviens EU-vänliga regering med hjälp av proxyaktörer genom att genomföra cyberattacker, sprida desinformation, anstifta sociala oroligheter och utfärda falska bombhot. Dessutom organiserade det Rysslandvänliga Şor-partiet olagligt finansierade protester under 2022 och 2023. Trots att han dömts till ett femtonårigt fängelsestraff fortsätter oligarken Ilan Şor, som håller sig gömd, att utöva ett avsevärt inflytande i Moldavien och han fortsätter sina ansträngningar för att destabilisera både landet och dess EU-vänliga regering. President Sandu har offentligt bekräftat att det funnits hemliga planer på en Rysslandunderstödd väpnad kupp för att störta henne och hennes regering. Som en reaktion på dessa försök har EU ökat sitt samarbete med Moldavien om säkerhet och försvar, i synnerhet genom att inrätta ett EU-partnerskapsuppdrag (EUPM Moldavien), fördubbla sitt stöd inom ramen för den [europeiska fredsfaciliteten](#) och [utfärda sanktioner](#) mot enskilda personer som destabiliserar landet.

Den 1 juni 2023 stod Moldavien värd för det andra toppmötet i den europeiska politiska gemenskapen i Bulboaca. Vid mötet [stärktes Moldaviens internationella erkännande och dess profil som en pålitlig partner](#). Mötet var också ett tillfälle för EU att skicka en kraftfull signal om stöd till landet, till Ukraina och till det europeiska samfundet i stort och visa att det står enat i stödet för fred. För ett land med begränsad administrativ kapacitet och som är direkt hotat av Ryssland var det en enorm utmaning att stå som värd för mötet.

Utbrytarregionen Transnistrien, som ensidigt förklarade sig självständig 1990, innebär fortfarande en stor utmaning för Moldavien. Med anledning av kriget i Ukraina har utmaningen vuxit sig ännu större till följd av närvaron av ryska trupper och Moldaviens beroende av el från Transnistrien. EU deltar som observatör i 5+2-förhandlingarna om en lösning av konflikten. I Transnistrien Även om förhandlingarna i själva verket har legat nere sedan 2022 fortsätter EU att stödja en övergripande och fredlig lösning grundad på Moldaviens suveränitet och territoriella integritet, med särskild status för Transnistrien. Utöver detta har det redan spända läget mellan den autonoma regionen Gagauzien och centralregeringen i Chişinău blivit ännu mer ansträngt efter Rysslands invasion av Ukraina, och kommer att fortsätta att innebära utmaningar.

A. Europaparlamentets ståndpunkt

I sin [resolution av den 20 oktober 2020](#) konstaterade Europaparlamentet att det skett förbättringar i Moldavien vad gäller främjandet av demokratiska standarder och korruptionsbekämpningen, även om parlamentet fortsatte att efterlysa ett oberoende och opartiskt rättsväsende. En månad efter att Moldavien hade lämnat in sin ansökan om EU-medlemskap antog Europaparlamentet den [5 maj 2022 en resolution](#), i vilken man uppmanade EU:s institutioner att bevilja Moldavien status som EU-kandidatland och att integrera landet i EU:s inre marknad. Parlamentet uppmanade även kommissionen att ytterligare öka det ekonomiska och tekniska stödet till

Moldavien, bl.a. genom ett nytt förslag om makroekonomiskt stöd, åtgärder för liberalisering av transporter och handel samt fortsatt stöd till flyktinghantering och humanitärt arbete.

I sitt [betänkande om genomförandet av EU:s associeringsavtal med Moldavien](#) av den 19 maj 2022 upprepade Europaparlamentet sin uppmaning att Moldavien ska beviljas status som kandidatland. I betänkandet betonade parlamentet att vissa viktiga steg tagits för att genomföra reformerna, men att mycket arbete fortfarande återstod, i synnerhet för att stärka de viktigaste statliga institutionerna. Denna uppmaning upprepades i Europaparlamentets [resolution av den 23 juni 2022](#) om status som kandidatland för Ukraina, Republiken Moldavien och Georgien.

Som en följd av ökningen av hybridhot mot Moldavien mot bakgrund av Rysslands krig mot Ukraina antog Europaparlamentet den [19 april 2023 en resolution](#), i vilken man upprepade sitt orubbliga stöd för landets oberoende, suveränitet och territoriella integritet i dessa synnerligen svåra tider.

Inför presentationen av kommissionens utvidgningspaket och Europeiska rådets möte i december antog Europaparlamentet den [5 oktober 2023 en resolution](#), i vilken det på nytt bekräftade sitt åtagande för Moldaviens framtida medlemskap i EU och förespråkade att ansökningsförhandlingar med Moldavien skulle inledas före årets slut.

B. Interparlamentariskt samarbete

Sedan kriget i Ukraina började har Europaparlamentet visat orubbligt stöd för och solidaritet med Moldavien. Mitt under brinnande krig i Ukraina [talade president Sandu inför Europaparlamentets plenarsammanträde i Bryssel](#) den 18 maj 2022, på inbjudan av talman Metsola. Detta var ett kraftfullt tecken på stöd för landet som har drabbats oproportionerligt hårt av kriget. Talman Metsola besökte Moldavien den 11 november 2022 för att träffa president Sandu, f.d. premiärminister Gavrilău och det moldaviska parlamentets talman Igor Grosu och för att tala till det moldaviska parlamentet. Under sitt besök upprepade hon med kraft Europaparlamentets stöd för Moldaviens EU-medlemskap. Vid sidan om det sjunde mötet i associeringsrådet EU-Moldavien träffade talman Metsola f.d. premiärminister Gavrilău (den 6 februari 2023). Den 21 maj 2023 träffade talman Metsola för första gången premiärminister Recean, liksom talman Grosu när hon besökte Chişinău i samband med medborgarmötet "Nationell enighet för ett europeiskt Moldavien", som sammankallats av president Sandu. Vid den europeiska politiska gemenskapens möte i Bulboaca den 1 juni 2023 uppmanade talman Metsola EU att inleda anslutningsförhandlingar med Moldavien före utgången av 2023. President Sandu utnyttjade toppmötet för att uttrycka sitt lands europeiska strävanden och på nytt bekräfta det mål som Moldavien ställt upp om att ansluta sig till EU senast 2030.

Talman Metsola och talman Grosu träffades igen i Europaparlamentet i Bryssel den 5 juli 2023, då en delegation från det moldaviska parlamentet kom på studiebesök för att lära sig mer om EU-anslutningsprocessen. Besöket, som tjugo ledamöter av det moldaviska parlamentet deltog i, organiserades av Europaparlamentets grupp för demokratistöd och valsamordning.

Europaparlamentets utskott har ägnat situationen i Moldavien mycket uppmärksamhet, och flera delegationer reste till landet under 2022 och 2023. I maj 2023 reste en delegation från underutskottet för säkerhet och försvar till Moldavien och Rumänien för att besöka Europeiska unionens gränsövervakningsuppdrag för Republiken Moldavien och Ukraina och EU:s partnerskapsuppdrag i Republiken Moldavien. I februari 2023

träffade ledamöter av utskottet för internationell handel och budgetutskottet sina moldaviska motparter för att diskutera handelsförbindelserna mellan EU och Moldavien och budgetstöd mot bakgrund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Samma vecka hölls ett möte i Parlamentariska församlingen Euronest i Chişinău, vid vilket en stor delegation från Europaparlamentet deltog.

I mars och april 2022 skickade utskottet för utrikesfrågor och underutskottet för säkerhet och försvar sin första delegation till Moldavien sedan kriget bröt ut, som ett tecken på EU:s enhälliga solidaritet med och stöd för Moldavien. I juni 2023 reste även ledamöter av utskottet för utveckling till Moldavien för att undersöka situationen för de ukrainska flyktingar som uppehåller sig där.

Genom artikel 440 i EU:s associeringsavtal med Moldavien inrättades det en parlamentarisk associeringskommitté. Det första mötet i den parlamentariska associeringskommittén hölls den 16 oktober 2014 och det trettonde mötet ägde rum den 23 mars 2023 i Bryssel. Associeringskommittén har muntligen stött Moldaviens väg till EU-medlemskap sedan landet ansökte om medlemskap i mars 2023. I april 2023 uppmanade associeringskommittén EU:s institutioner att bevilja Moldavien status som EU-kandidatland. Vid de två senaste mötena i den parlamentariska associeringskommittén antogs kraftfulla uttalanden som [uppmanade EU:s institutioner att inleda anslutningsförhandlingar senast i slutet av 2023](#), så snart Moldavien har genomfört kommissionens nio rekommendationer, och att [stegvis integrera Moldavien på den inre marknaden](#).

Europaparlamentet har identifierat Moldavien som ett prioriterat land för sitt demokratistödsarbete och är i färd med att genomföra ett brett spektrum av aktiviteter med Moldaviens parlament på både politisk och administrativ nivå. Den rättsliga ramen för dessa aktiviteter utgörs av det samförståndsavtal som undertecknades av Europaparlamentets talman David Sassoli och det moldaviska parlamentets talman Igor Grosu i november 2021. Detta samförståndsavtal kompletteras av en färdplan.

En del av Europaparlamentets aktiviteter i Moldavien fokuserar på stöd till åtgärder för att motverka desinformation och utländsk inblandning i demokratiska processer (programmet Demokratitriangeln), främjande av en kultur som bygger på dialog och politisk debatt i det moldaviska parlamentet (Jean Monnet-dialogen) och kapacitetsuppbyggnad på både politisk och administrativ nivå.

C. Valövervakning

Europaparlamentet skickade en delegation till det internationella valövervakningsuppdraget, under ledning av OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (OSSE-ODIHR), för att övervaka det moldaviska parlamentsvalet den 11 juli 2021. Övervakarna noterade att valet överlag var väl genomfört, fritt och konkurrensutsatt, trots vissa kvarvarande brister som måste åtgärdas inför framtida val.

I december 2022 antog det moldaviska parlamentet en ny vallag som tar upp de viktigaste rekommendationerna från internationella och lokala expertorganisationer, däribland Venedigkommissionen. Denna nya lag trädde i kraft den 1 januari 2023. Den omfattar rekommendationerna från Europaparlamentets valövervakningsdelegation, som leddes av David McAllister, ordförande för Europaparlamentets utskott för utrikesfrågor.

Europaparlamentet skickade en valövervakningsdelegation till det internationella valövervakningsuppdraget, som stod under ledning av OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (OSSE-ODIHR), för att övervaka regionalvalet den 5 och 19 november 2023. Detta var ett tillfälle att bedöma hur effektiv vallagen är och hur den tillämpas, eftersom detta lokalval var det första som ägde rum enligt de nya bestämmelserna. Trots den spända kampanjen och de exceptionella omständigheter som uppstått till följd av Rysslands hybridkrigföring och upprepade inblandning i Moldaviens valprocess, menade delegationen till det internationella valövervakningsuppdraget att valet hade varit fredligt och skötts effektivt, att valadministrationen hade fungerat öppet och professionellt och att kandidaterna i de flesta fall hade kunnat kampanja fritt och hade gett väljarna tydliga alternativ. Chefen för Europaparlamentets valövervakningsdelegation, José Ramón Bauzá Díaz, rekommenderade att beslut i sista minuten att utesluta kandidater, såsom beslutet avseende Şansă-partiet (som kopplas ihop med oligarken Ilan Shor, som håller sig gömd), inte bör utgöra ett varaktigt prejudikat och bara bör motiveras med allvarlig oro över hot mot den nationella säkerheten. Han uttryckte också delegationens stöd för Republiken Moldaviens genomförande av demokratiska reformer trots det undantagstillstånd som föranletts av Rysslands invasion av Ukraina och det hybridkrig som syftar till att destabilisera Moldaviens demokratiska institutioner.

BELARUS

Under de senaste årtiondena har EU:s förbindelser med Belarus tidvis varit ansträngda på grund av ständiga kränkningar av de mänskliga och medborgerliga rättigheterna i landet. Mellan 2014 och 2020 såg det dock ut som om Belarus hade intagit en öppnare hållning gentemot EU och det östliga partnerskapet. Dess förbindelser med länder i västvärlden hade i vissa avseenden förbättrats och landet spelade en viktig roll som värd för de EU-ledda samtalen om krisen i Ukraina. I gengäld åtog sig EU att föra en politik präglad av "kritiskt engagemang" gentemot Belarus, i enlighet med rådets [slutsatser](#) av den 15 februari 2016. Enligt dessa slutsatser förblir de konkreta steg som Belarus vidtar för att respektera grundläggande friheter, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter – inbegripet yttrandefrihet, åsiktsfrihet och mediefrihet – och arbetstagarrättigheter avgörande för utformningen av EU:s framtida politik gentemot detta land. Förhandlingar om ett partnerskap för rörlighet avslutades 2017 och avtal om förenklade viseringsförfaranden liksom återtagandeavtal trädde i kraft den 1 juli 2020 med målet att främja direkta personkontakter.

Beklagligt nog, trots att människorättsdialogen mellan EU och Belarus har återupptagits, att det 2016 inrättades en samordningsgrupp EU–Belarus bestående av ledande experter och att det antagits en handlingsplan för mänskliga rättigheter för 2016–2019, och trots att Belarus aktivt deltar i bilaterala och multilaterala möten inom det östliga partnerskapet, har landet inte levt upp till sina åtaganden vad gäller mänskliga rättigheter. Det är det enda landet på den europeiska kontinenten som fortfarande verkställer dödsstraff, vilket de jure utesluter det ur Europarådet. Diskussioner om ett moratorium för dödsstraffet med sikte på ett eventuellt avskaffande nämns regelbundet, men det hela förefaller vara ett spel för gallerierna eftersom inga konkreta åtgärder hittills har vidtagits.

EU fördömde kraftfullt det våldsamma tillslaget mot fredliga demonstranter i februari och mars 2017. Det tidigare lagda parlamentsvalet den 18 november 2019 kännetecknades av en rad fel och brister, till följd av vilka oppositionen inte fick någon

representation i parlamentet. Enligt det internationella samfundet var presidentvalet den 9 augusti 2020 varken fritt eller rättvist. Det föregicks av systematisk förföljelse av oppositionsmedlemmar och följdes sedan av ett brutalt tillslag mot fredliga demonstranter, representanter för oppositionen och journalister i en omfattning som aldrig tidigare förekommit i landets historia. Som en konsekvens av detta införde EU [nya sanktionsrundor](#) (den senaste i augusti 2023) mot 233 personer och 37 enheter som är ansvariga för eller medskyldiga till valfusk och det våldsamma förtrycket liksom till underlättandet av Rysslands orättmätiga och oprovocerade anfallskrig mot Ukraina. EU har även sagt sig vara berett att vidta ytterligare restriktiva åtgärder mot regimens enheter och högt uppsatta tjänstemän. EU har dessutom dragit ner det bilaterala samarbetet med de belarusiska myndigheterna på central nivå till ett strikt minimum, ökat sitt stöd till det belarusiska folket och civilsamhället samt justerat sitt bilaterala ekonomiska bistånd till Belarus i överensstämmelse härmed.

Som en motåtgärd har den belarusiska regimen formellt ställt in sitt deltagande i det östliga partnerskapet liksom i sådana strukturer som människorättsdialogen mellan EU och Belarus och samordningsgruppen EU–Belarus, och den har uppmanat EU:s ambassadör i Belarus att lämna landet.

A. Europaparlamentets ståndpunkt

Även före det riggade presidentvalet den 9 augusti 2020 hade Europaparlamentet antagit ett antal resolutioner i vilka Belarus kritiseras på grund av landets politiska fångar, begränsningarna av mediefriheten och restriktionerna gentemot det civila samhället, underlåtenheten att respektera mänskliga rättigheter, inbegripet genom bibehållande av dödsstraffet, samt bristfälliga parlamentsval. I sin [resolution av den 19 april 2018](#) uttryckte Europaparlamentet sitt stöd för EU:s kritiska engagemang gentemot Belarus, så länge som en förutsättning för detta är att konkreta åtgärder vidtas för att få till stånd demokratisering och respekt för grundläggande friheter och mänskliga rättigheter. I synnerhet uppmanade parlamentet Belarus att ansluta sig till ett världsomfattande moratorium för dödsstraffet som ett första steg på vägen mot dess definitiva avskaffande. I sin [resolution av den 4 oktober 2018](#) fördömde Europaparlamentet ännu en gång trakasserierna mot och gripandet av journalister och företrädare för oberoende medier och upprepade på nytt att respekten för demokratiska principer, rättsstatsprincipen samt de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna måste stärkas.

Som en reaktion på det riggade presidentvalet den 9 augusti 2020 och det våldsamma tillslaget efter valet mot demokratiska krafter, civilsamhällesaktivister, fria fackföreningar, oberoende medier och fredliga demonstranter antog Europaparlamentet resolutioner om situationen i Belarus den [17 september 2020](#) och den [26 november 2020](#). I dessa resolutioner noterade ledamöterna att valet genomfördes i uppenbar strid med alla internationellt erkända normer och att en majoritet av belarusierna ansåg att den enade oppositionens kandidat, Svjatlana Tsichanouskaja, var Belarus verkliga tillträdande president. De efterlyste snabba EU-sanktioner mot de tjänstemän som bar ansvaret för valfusk och förtrycket, inbegripet den före detta presidenten Aljaksandr Lukasjenka. De uttryckte sitt stöd för det samordningsråd som inrättats av Svjatlana Tsichanouskaja som en tillfällig företrädare för folket med krav på demokratisk förändring. Ledamöterna upprepade dessa principiella ståndpunkter i sin rekommendation av den 21 oktober 2020 om förbindelserna med Belarus.

Dessutom har ordföranden för Europaparlamentets delegation för förbindelserna med Belarus (D-BY) och den ständiga föredraganden för Belarus gjort ett flertal gemensamma uttalanden i vilka de beklagar den fortsatta försämringen av människorättsläget i landet och kritiserar Lukasjenkas fortsatta maktmissbruk. I december 2020 genomförde Europaparlamentet ett informationsuppdrag om Belarus, i syfte att bedöma de belarusiska demokratiska krafternas behov och utvärdera hur Europaparlamentet skulle kunna stödja dem, på både administrativ och politisk nivå. Detta uppdrag sammanföll symboliskt med 2020 års Sacharovprisvecka, som hedrade den demokratiska oppositionen i Belarus. Europaparlamentet har till följd av detta lanserat en plattform mot straffrihet för människorättskränkningar i Belarus under överinseende av parlamentets underutskott för mänskliga rättigheter och i samarbete med utskottet för utrikesfrågor och D-BY. Dessutom har gruppen för demokratistöd och valsamordning föreslagit en lång rad demokratistödjande åtgärder som utformats utifrån de belarusiska demokratiaktivisternas behov. I sin [resolution av den 10 juni 2021](#) om det systematiska förtrycket i Belarus och dess konsekvenser för säkerheten i Europa efter bortföranden från ett civilt EU-flygplan som stoppats av de belarusiska myndigheterna fördömde Europaparlamentet de omfattande människorättskränkningarna i Belarus och Aljaksandr Lukasjenkas skandalösa utnyttjande av olaglig migration för att destabilisera EU. Dessa principiella ståndpunkter bekräftades på nytt i Europaparlamentets [resolution av den 7 oktober 2021](#) om situationen i Belarus efter ett års protester som våldsamt slagits ned och, efter en ny våg av gripanden, i [resolutionen av den 19 maj 2022](#) om åtal av oppositionen och gripanden av fackföreningsledare i Belarus, [resolutionen](#) av den 24 november 2022 om det fortsatta förtrycket av den demokratiska oppositionen och det civila samhället i Belarus, [resolutionen](#) av den 15 mars 2023 om det fortsatta förtrycket mot det belarusiska folket, särskilt fallen Andrzej Poczobut och Ales Bjaljatsk, och [resolutionen](#) av den 11 maj 2023 om den omänskliga behandlingen och inläggningen på sjukhus av den framträdande oppositionsledaren Viktor Babaryka. I sin [resolution](#) av den 13 september 2023 om förbindelserna med Belarus uppmanade Europaparlamentet Internationella brottmålsdomstolen att utfärda en arresteringsorder mot Lukasjenka, med tanke på hans regims roll i den olagliga deporteringen och indoktrineringen av ukrainska barn.

B. Interparlamentariskt samarbete

Europaparlamentet har inga officiella förbindelser med Belarus parlament, på grund av landets upprepade misslyckanden att anordna fria och rättvisa val och fullgöra de internationella standarderna för demokrati och rättsstatsprincipen, vilket illustreras av de nya proteströrelserna och det omfattande förtrycket efter det riggade parlamentsvalet den 18 november 2019 och presidentvalet den 9 augusti 2020. Belarusiska parlamentsledamöter har ännu inte heller bjudits in att delta i den parlamentariska församlingen Euronest eftersom en förutsättning för tillträde är att landet uppfyller OSSE:s valnormer. Företrädare för de belarusiska demokratiska krafterna har dock regelbundet bjudits in att närvara vid förfarandena i den parlamentariska församlingen Euronest.

Genom D-BY för Europaparlamentet dessutom en aktiv och nära dialog med företrädare för landets demokratiska krafter, oberoende icke-statliga organisationer och aktörer i det civila samhället, inbegripet medlemmar av samordningsrådet och den förenade övergångsregeringen som inrättats av Svjatlana Tsichanouskaja. D-BY håller regelbundna möten i Bryssel och Strasbourg för att diskutera utvecklingen av

EU:s förbindelser med Belarus och bedöma landets politiska och ekonomiska situation liksom den senaste utvecklingen vad gäller demokrati, människorättskränkningar och rättsstatsprincipen. D-BY reste också till Minsk i juni 2015 och juli 2017, och i oktober 2018 och februari 2020 reste delegationens presidium dit. I juni 2022 skickade D-BY en ad hoc-delegation till Vilnius för att träffa representanter för de demokratiska krafterna och civilsamhället i exil och utvärdera situationen vid gränsen mellan EU och Belarus.

C. Valövervakning

Belarus har inte bjudit in Europaparlamentet att övervaka val sedan 2001. Såsom är brukligt i sådana fall förlitar sig Europaparlamentet på de utvärderingar som görs i landet av Europarådets parlamentariska församling och OSSE/ODIHR:s parlamentariska församling. Tyvärr bjöds inte heller dessa internationella observatörer in att övervaka presidentvalet den 9 augusti 2020, trots att den belarusiska regimen tidigare förbundit sig att göra så.

[Vanessa Cuevas Herman / Florian Carmona / Levente Csaszi](#)
02/2024

5.5.7. TRE LÄNDER I DET ÖSTLIGA PARTNERSKAPET I SYDKAUKASIEN

EU:s politik för det östliga partnerskapet inleddes 2009 och omfattar sex före detta sovjetiska delstater: Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina. Partnerskapet inrättades för att stödja politiska, sociala och ekonomiska reformsträvanden i dessa länder i syfte att stärka demokratisering och goda styrelseformer, energitrygghet, miljöskydd och ekonomisk och social utveckling. Alla deltagande länder (utom Belarus vars medlemskap dragits in) sänder ut delegationer till den parlamentariska församlingen Euronest.

Vid sidan av arbetet inom de behöriga utskotten för utrikesfrågor och internationell handel har Europaparlamentet en ständig delegation för förbindelserna med Sydkaukasien ([DSCA](#)) som följer EU:s förbindelser med de tre staterna i Sydkaukasien inom ramen för den parlamentariska associeringskommittén EU–Georgien, den parlamentariska partnerskapskommittén EU–Armenien och den parlamentariska samarbetskommittén EU–Azerbajdzjan, och övervakar det arbete som utförs av EU:s särskilda representant för Sydkaukasien och krisen i Georgien (EUSR).

GEORGIEN

[Associeringsavtalet mellan EU och Georgien](#), inklusive ett djupgående och omfattande frihandelsavtal, trädde i kraft i juli 2016. Georgien har gjort avsevärda insatser för att anpassa sin lagstiftning till EU-nivå, vilket bland annat lett till upphävande av viseringskrav för kortare vistelser i Schengenområdet från och med mars 2017. EU är Georgiens främsta handelspartner och står för cirka [21 %](#) av landets totala handel (2021). EU ger Georgien mer än 100 miljoner euro per år i tekniskt och finansiellt stöd, med fokus på ekonomisk utveckling, god samhällsstyrning, rörlighet för människor och utbildning.

Som en del av Team Europas insatser för att hjälpa partnerländer att hantera de socioekonomiska konsekvenserna av covid-19-krisen har Georgien erbjudits ett skräddarsytt åtgärds paket på 183 miljoner euro som mobiliserar en blandning av befintliga och nya medel för att tillhandahålla befolkningen ett konkret stöd och stärka Georgiens makroekonomiska stabilitet.

Georgiens politiska landskap och medielandskap kännetecknas av en kraftig polarisering. Dessutom har en rad tvivelaktiga händelser under de senaste åren visat att det skett en kraftig demokratisk tillbakagång och att de medborgerliga friheterna fortsatt undergrävs. Dessa omfattar bland annat omfattande straffrihet för korruption på hög nivå, fall av polisvåld, ihållande brist på oberoende och transparens inom rättsväsendet, begränsningar av mediefriheten (vilket framgår av det faktum att Nika Gvaramia, grundaren av den oppositionsvänliga tv-kanalen Mtavari, dömdes till tre och ett halvt års fängelse på falska anklagelser i maj 2022 – Gvaramia benådades slutligen av Georgiens president i juni 2023), verbala och fysiska angrepp mot journalister och oppositionsvänliga medarbetare, och fortsatt stigmatisering och diskriminering av hbtqi+-personer, vilket på ett tragiskt sätt exemplifierades genom de våldsamma angreppen mot den planerade Marschen för värdighet den 5 juli 2021, som man sedan tvingades ställa in. Dessutom observerades ett antal brister och oegentligheter under

presidentvalet 2018, parlamentsvalet 2020 och kommunalvalet 2021. Mot bakgrund av denna svåra situation har Europaparlamentet antagit två viktiga resolutioner: resolutionerna om [kränkningar av mediefriheten och journalisters säkerhet i Georgien](#) (9 juni 2022) och om [situationen för Georgiens f.d. president Micheil Saakasjvili](#) (15 mars 2023). I juli 2021 drog sig ledarna för regeringspartiet "Georgiska drömmen" ensidigt ur den politiska överenskommelse som hade förhandlats fram av Europeiska rådets ordförande Charles Michel (avtalet av den 19 april). I dokumentet behandlades på ett övergripande sätt frågorna om politiserad rättvisa, förbättring av valsystemet och reform av rättsväsendet. Europaparlamentets ledamöter anser fortfarande att avtalet av den 19 april stöder Georgiens demokratiska utveckling.

Efter Ukrainas brådskande vädjan om att få ansluta sig till Europeiska unionen mot bakgrund av Rysslands invasion lämnade Georgien (tillsammans med Republiken Moldavien) in sin egen ansökan om status som kandidatland den 3 mars 2022 enligt ett påskyndat förfarande. I linje med Europeiska kommissionens yttranden och med beaktande av den oroande demokratiska tillbakagång som konstaterats under de senaste åren [beslutade](#) Europeiska rådet den 23 juni att endast erkänna Georgiens "europeiska perspektiv", medan Ukraina och Republiken Moldavien beviljades status som kandidatland.

Det georgiska parlamentet har inrättat tematiska arbetsgrupper för att behandla de tolv nyckelprioriteringar som fastställts av Europeiska kommissionen. På detta sätt har processen med att åtgärda dessa frågor satts igång. Vid det [sjunde mötet i associeringsrådet EU–Georgien](#) den 6 september i Bryssel uttryckte EU dock sin djupa oro över bristen på betydande framsteg och den ytterligare negativa utvecklingen i Georgien när det gäller demokratiska normer och rättsstatsprincipen.

Ryssland fortsätter sin ockupering av Abchazien och Tskhinvaliregionen/Sydossetien, och inför detta har den georgiska befolkningen ställt sitt hopp till närmare förbindelser med EU och Nato. EU har upprepade gånger betonat sitt orubbliga stöd för Georgiens oberoende, suveränitet och territoriella integritet inom landets internationellt erkända gränser, vilket betonades i Europaparlamentets [resolution av den 14 juni 2018](#) om georgiska ockuperade territorier tio år efter den ryska invasionen. EU ger sitt stöd till konfliktlösningsarbetet via EU:s särskilda representant för Sydkaukasien och krisen i Georgien, EU:s övervakningsuppdrag och EU-instrumentet som bidrar till stabilitet och fred, som komplement till de internationella Genèveförhandlingarna. Den årliga strategiska säkerhetsdialogen mellan EU och Georgien är ett tecken på förtroende i förbindelserna mellan de båda parterna. Georgien har också lämnat betydande bidrag till flera av EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitiska insatser, på basis av ett ramavtal för Georgiens deltagande, vilket trädde i kraft 2014. På minuskontot kan konstateras att de georgiska myndigheterna i allt högre grad ställt sig på Kremls sida under de senaste åren, vilket framgår av deras vägran att anamma de EU-ledda sanktionerna mot Ryssland och återupptagandet av direkta flygningar mellan Georgien och Ryssland.

A. Europaparlamentets ståndpunkt och interparlamentariskt samarbete

Den 9 juni 2022 vädjade Europaparlamentets talmanskonferens till Europeiska rådet om att Ukraina och Republiken Moldavien skulle beviljas status som EU-kandidatland, och att man skulle "arbeta för att ge Georgien samma status". På grundval av Europeiska kommissionens tre yttranden av den 17 juni 2022 erkände Europeiska

rådet den 23 juni 2022 endast Georgiens "europeiska perspektiv", medan Ukraina och Republiken Moldavien beviljades status som kandidatland.

Den 9 juni 2022 antog Europaparlamentet också en [resolution](#) om kränkningar av mediefriheten och journalisters säkerhet i Georgien. I detta dokument fördömde ledamöterna den statskapning som utövas av partiet "Georgiska drömmen" och dess grundare Bidzina Ivanishvili och beklagade den betydande försämringen av mediesituationen i landet.

Det elfte mötet i [den parlamentariska associeringskommittén EU–Georgien](#) hölls i september 2022. Deltagarna uppmärksammade framstegen i fråga om harmonisering på tekniska områden, men ledamöterna av Europaparlamentet beklagade den bakåtgående trenden när det gäller respekt för rättsstaten, rättsväsendets oberoende och effektivitet, arbetsrätt och icke-diskriminering. De uppmanade sina georgiska motparter att samarbeta med aktörer i det civila samhället för att åtgärda de tolv nyckelprioriteringar som fastställts av Europeiska kommissionen. De noterade också den ytterligare försämringen av människorättssituationen i de ockuperade regionerna.

Den 14 december 2022 antog Europaparlamentet en resolution om [genomförandet av EU:s associeringsavtal med Georgien](#) på grundval av ett betänkande som utarbetats av den ständiga föredraganden Sven Mikser (S&D-gruppen, Estland). Samtidigt som ledamöterna noterade Georgiens fortsatta reformer trots de utmaningar som covid-19-pandemin inneburit, efterlyste de ett mer systematiskt deltagande för det civila samhällets aktörer i beslutsfattandet, och beklagade den negativa trenden när det gäller rättsstatsprincipen, särskilt fallen med politiserad rättvisa.

B. Valövervakning

Georgien har stått värd för uppdrag från kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), som övervakat landets parlaments-, president- och lokalval sedan 1995. Enligt praxis i OSSE-området har Europaparlamentets observatörer införlivats i OSSE/ODIHR:s valobservatörsuppdrag. Parlamentsvalet 2016 bedömdes som i stort sett demokratiskt och rättvist, trots vissa förfarandemässiga oegentligheter och uppgifter om trakasserier. Koalitionen "Georgiska drömmen" vann och nådde den majoritet (75 % av ledamöterna) som krävs för att godkänna ändringar av konstitutionen. Presidentvalet 2018 fick [kritik](#) från OSSE och EU för missbruk av administrativa resurser, den kraftiga polariseringen av privata medier och negativa kampanjer, men den övergripande bedömningen var dock positiv. På grund av covid-19-krisen och relaterade folkhälsorestriktioner och reserestriktioner skickade Europaparlamentet inte några korttidsobservatörer för att övervaka parlamentsvalet 2020. OSSE/ODIHR sände ut ett begränsat valobservatörsuppdrag, bestående av en kärngrupp av experter och långsiktiga observatörer. På valdagen anslöt sig ODIHR till insatser med kortvariga observatörer som skickades ut av OSSE:s parlamentariska församling, Europarådets parlamentariska församling och Natos parlamentariska församling samt med European Diplomatic Watch, som utplacerats på initiativ av EU:s delegation i Georgien. Valet blev återigen en fullständig seger för den regerande koalitionen "Georgiska drömmen". De internationella observatörerna [ansåg](#) att valet uppfyllde kravet på flera olika kandidater och bedömde att friheterna överlag hade respekterats. Detta utgör utan tvekan en [positiv utveckling](#) för landet, trots vissa enstaka incidenter och fall av påtryckningar på väljarna och en otydlig linje mellan det styrande partiet och staten under hela valkampanjen och på valdagen. Kommunalval hölls i Georgien i oktober 2021 och

Europaparlamentet deltog i det internationella valobservatörsuppdrag som leddes av OSSE/ODIHR.

ARMENIEN

Armeniens förbindelser med EU bygger på det [omfattande och fördjupade partnerskapsavtalet](#), som undertecknades i november 2017 och trädde i kraft fullt ut den 1 mars 2021. Det omfattande och fördjupade partnerskapsavtalet, som ersatte det tidigare partnerskaps- och samarbetsavtalet från 1999, fördjupar de bilaterala förbindelserna på en rad områden, samtidigt som det säkerställer förenlighet med Armeniens medlemskap i Eurasiska ekonomiska unionen. EU-27 står för omkring **16 %** av Armeniens totala handel (2022) och är landets näst största handelspartner efter Ryssland.

Den politiska situationen i Armenien förändrades radikalt i maj 2018, när fredliga gatuprotester ledde till att oppositionsledaren Nikol Pashinyan fick makten (sammetsrevolutionen) och den nya regeringen inledde en ambitiös reformagenda, bland annat på områdena för rättsstatsprincipen, transparens och korruptionsbekämpning. Det tidigare lagda parlamentsvalet i juni 2021 bekräftade på nytt denna förändring, då det styrande Civil Contract-partiet fick 54 % av rösterna, trots det politiska bakslaget på det nationella planet och betydande humanitära utmaningar till följd av landets nederlag i det andra kriget i Nagorno-Karabach 2020.

Det sex veckor långa kriget, som utlöstes av Azerbajdzjan, var det största utbrottet av våld i den utdragna konflikten sedan vapenvilan 1994. Kriget som avslutades med en av Ryssland framförhandlad vapenvila den 9 november 2020 ledde till att armenierna förlorade kontrollen över en del av Nagorno-Karabach – en tidigare autonom enhet i sovjetrepubliken Azerbajdzjan, med en etnisk armenisk befolkning och en icke erkänd de facto-stat sedan Sovjetunionens upplösning – och de angränsande azerbajdzjanska distrikten som de hade ockuperat i 26 år. Spänningarna nådde en ny topp efter azerbajdzjanska attacker mot mål inom Republiken Armeniens territorium (dvs. inte Nagorno-Karabach) i september 2022. Den 19 september 2023, efter att ha blockerat Nagorno-Karabach i nio månader, vilket orsakade en svår humanitär situation, inledde Azerbajdzjan en militär offensiv mot regionen, vilket ledde till hundratals döda och till att de facto-staten besegrades och slutligen avvecklades. Hela lokalbefolkningen på över 100 000 armenier i Karabach flydde till Armenien inom några dagar.

EU har stadigt stärkt sitt engagemang i Armenien och har ökat stödet för att hjälpa landet att hantera i synnerhet de många konfliktrelaterade utmaningarna, bland annat flyktingsituationen. EU:s stöd till Armenien tillhandahålls huvudsakligen inom ramen för instrumentet Europa i världen, från vilket det anslogs ca 180 miljoner euro för perioden 2021–2024. Stödet fokuserar särskilt på att bygga upp resiliens, samt på fortsatt stöd för att främja landets reformer för att stärka demokratin och rättsstatsprincipen. En del av denna finansiering bidrar till EU:s ekonomiska plan och investeringsplan för Armenien, som innehåller ett paket med bidrag, lån och garantier med en potential att mobilisera ca 2,6 miljarder euro i offentliga och privata investeringar.

Genom medling av Europeiska rådets ordförande har EU aktivt deltagit i ansträngningarna för att nå en förhandlingslösning på konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan. EU understryker också behovet av att säkerställa att Karabach-armeniernas rättigheter och säkerhet skyddas så att de kan återvända. Sedan februari 2023 har EU:s civila observatörer, på inbjudan av Armenien, utplacerats längs gränsen

till Azerbajdzjan som en del av [EU:s uppdrag i Armenien](#). EU har betonat sitt orubbliga stöd för Armeniens suveränitet, territoriella integritet och demokrati.

A. Europaparlamentets ståndpunkt och interparlamentariskt samarbete

Europaparlamentet har stått stadigt på den armeniska demokratins sida och försvarat en fredlig lösning på den långvariga konflikten med Azerbajdzjan. I [mars 2023](#) antog parlamentet en övergripande resolution om förbindelserna mellan EU och Armenien, med ett starkt budskap om stöd för demokratiska reformer i landet, fördjupade bilaterala förbindelser och ökat EU-engagemang för säkerhet, särskilt genom EU:s uppdrag i Armenien och medlingsinsatser. I [oktober 2023](#) fördömde parlamentet ”i starkast möjliga ordalag Azerbajdzjans i förväg planerade och omotiverade militära angrepp” mot armenierna i Nagorno-Karabach och efterlyste en betydande ökning av EU:s bistånd till Armenien som svar på tillströmningen av flyktingar, Azerbajdzjans hot och Rysslands destabiliseringsförsök. Parlamentet begärde också ett beslutsamt svar från EU på Azerbajdzjans handlingar, inbegripet riktade sanktioner och en omfattande översyn av förbindelserna. I en tidigare resolution från [januari 2023](#) fördömde parlamentet kraftigt Azerbajdzjans militära aggression i september 2022 och ”Azerbajdzjans olagliga blockad av Latjinkorridoren” och [beklagade](#) dess humanitära konsekvenser. I en resolution från [mars 2022](#) fördömde parlamentet ”skarpt Azerbajdzjans fortsatta politik som går ut på att utplåna och förneka det armeniska kulturarvet i och kring Nagorno-Karabach”. I [maj 2021](#) antog parlamentet en resolution med krav på framför allt ett omedelbart och villkorslöst frigivande av alla armeniska krigsfångar och andra fångar som fortfarande hålls fängslade av Azerbajdzjan. Efter kriget om Nagorno-Karabach 2020 antog parlamentet i [januari 2021](#) en resolution i vilken man [beklagade](#) att ”ändringar i status quo gjordes genom militära styrkor” och betonade att ”en varaktig lösning ännu inte har nåtts”. Parlamentet upprepade också att förhandlingarna om en varaktig lösning bör bygga på principerna om icke-våld, staters territoriella integritet samt folks lika rättigheter och självbestämmande, vilka ligger till grund för OSSE:s Minskgrupps grundläggande principer. År [2015](#) antog Europaparlamentet en resolution om hundraårsminnet av det armeniska folkmordet.

Bilaterala interparlamentariska förbindelser utvecklas inom ramen för den [parlamentariska partnerskapskommittén](#), som höll sitt senaste möte i [mars 2023](#). De ledande ledamöter från Europaparlamentet som följer situationen i Armenien har gjort en rad [uttalanden](#), i vilka de särskilt insisterat på behovet av en övergripande framförhandlad lösning av konflikten och tagit upp frågor som blockaden av Latjinkorridoren, gränsincidenter, armeniska fångar, landminor, provocerande retorik, humanitärt tillträde och skydd av kulturarvet.

B. Valövervakning

Armenien har vid flera tillfällen tagit emot ledamöter av Europaparlamentet – som en del av valobservatörsuppdragen med OSSE-ODIHR – inklusive under det extra parlamentsvalet 2018. Valet 2018 bedömdes positivt, såsom välorganiserat och med minimala oegentligheter, och Europaparlamentets delegation [noterade](#) en betydande minskning av oegentligheter i samband med valet. På grund av covid-19-pandemin kunde Europaparlamentet inte övervaka valet i juni 2021, men ledamöterna [noterade](#) den allmänt positiva bedömning som gjordes av OSSE/ODIHR.

AZERBAJDZJAN

EU och Azerbajdzjan har haft ett [partnerskaps- och samarbetsavtal](#) sedan 1999. Förhandlingar om ett fördjupat avtal inleddes i februari 2017, men har hittills inte lett till några resultat. EU är Azerbajdzjans viktigaste handelspartner och står för ca [52 %](#) av landets totala handel (2022), främst på grund av olje- och gasexporten till EU (som står för ca [4,1 %](#) respektive [3,7 %](#) av EU:s olje- och gasimport netto under 2022). Azerbajdzjans export av naturgas till EU inleddes i december 2020, efter slutförandet av projektet för den södra gaskorridoren. I juli 2022 förklarade EU och Azerbajdzjan sin avsikt att fördubbla kapaciteten i den södra gaskorridoren senast 2027.

Azerbajdzjan låg på [134:e](#) plats av 167 länder i Economist Intelligence Units demokratiindex för 2022 och klassificerades som ["icke fritt"](#) i Freedom in the Worlds rapport från 2023. President Ilham Aliyev, som för närvarande är inne på sin fjärde mandatperiod, efterträdde sin far, Heydar Aliyev, 2003. År 2017 tillsatte presidenten sin fru, Mehriban Aliyeva, på den nyinrättade posten som första vicepresident. Enligt EU:s senaste årsrapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen, som offentliggjordes i [juli 2023](#), är situationen när det gäller skyddet av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och respekten för rättsstatsprincipen i Azerbajdzjan fortsatt oroväckande, i synnerhet när det gäller rättsväsendets oberoende, begränsningarna av de grundläggande friheterna, inbegripet yttrande-, mötes- och föreningsfriheten, samt hot, gripanden, frihetsberövanden och domstolsmål riktade mot människorättsförsvare, medborgaraktivister, journalister och aktivister inom den politiska oppositionen. En ny lag om politiska partier har ytterligare begränsat den politiska mångfalden.

Azerbajdzjans seger i det sex veckor långa kriget om Nagorno-Karabach mot Armenien som landet startade i september 2020 stärkte ytterligare president Aliyevs ställning. Till följd av vapenvilan den 9 november 2020 återfick Azerbajdzjan kontrollen över de distrikt som gränsar till Nagorno-Karabach och som hade varit ockuperade av armeniska styrkor under mer än 26 år, vilket kan göra det möjligt för hundratusentals internflyktingar att återvända i framtiden. Landet tog även kontroll över en del av själva Nagorno-Karabach: en tidigare autonom region som internationellt erkänts som en del av Azerbajdzjan, men som bebos av etniska armenier. I september 2023, efter att ha blockerat det som återstår av Nagorno-Karabach i nio månader, vilket orsakade en svår humanitär situation, inledde Azerbajdzjan en militär offensiv mot regionen, vilket ledde till att den armeniska de facto-staten besegrades och slutligen avvecklades. Hela lokalbefolkningen på över 100 000 armenier i Karabach flydde till Armenien inom några dagar. I september 2022 hade Azerbajdzjan inlett attacker på Armeniens territorium under en farlig upptrappning, vilket väckte farhågor om ytterligare framryckningar utöver Nagorno-Karabach.

EU har aktivt deltagit i ansträngningarna för att nå en förhandlingslösning på konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan, i synnerhet genom medling av Europeiska rådets ordförande. EU understryker behovet av att säkerställa ömsesidig respekt för suveränitet och territoriell integritet, att fortsätta arbetet med fastställandet av den mellanstatliga gränsen och att säkerställa skyddet av Karabach-armeniernas rättigheter och säkerhet så att de kan återvända. Europeiska observatörer har utplacerats i Armenien sedan februari 2023 för att bidra till regional säkerhet.

Azerbajdzjan har dock inte gått med på att EU utplaceras övervakare på landets sida om gränsen.

A. Europaparlamentets ståndpunkt och interparlamentariskt samarbete

I [mars 2023](#) antog Europaparlamentet en omfattande resolution om förbindelserna mellan EU och Azerbajdzjan, där parlamentet uttryckte ”djup oro över att kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan har ett systemomfattande och utbredd mönster och påverkar medborgarnas rätt till frihet och säkerhet”. Parlamentet betonade att ytterligare samarbete mellan EU och Azerbajdzjan måste göras avhängigt av att landet gör verkliga och påtagliga framsteg vad gäller respekten för internationella normer och internationella åtaganden och att frigivning av alla politiska fångar är en nödvändig förutsättning för ett nytt partnerskapsavtal. Samtidigt välkomnade parlamentet Azerbajdzjans humanitära bistånd till Ukraina och erkänner Azerbajdzjans roll som leverantör av energi från fossila bränslen till EU. I resolutionen fördömde parlamentet också med kraft Azerbajdzjans aggression mot Armenien i september 2022 och blockaden av Latjinkorridoren, och Azerbajdzjan uppmanades särskilt att respektera Internationella domstolens dom om blockaden och att tillåta EU-observatörer som är utplacerade i Armenien på den azerbajdzjanska sidan av gränsen.

I [oktober 2023](#) fördömde parlamentet ”i starkast möjliga ordalag Azerbajdzjans i förväg planerade och omotiverade militära angrepp” mot armenierna i Nagorno-Karabach och efterlyste ett beslutsamt svar från EU på Azerbajdzjans åtgärder, bland annat riktade sanktioner, avbrytande av förhandlingarna om ett fördjupat partnerskapsavtal mellan EU och Azerbajdzjan, tillfälligt upphävande av samförståndsavtalet om energi och en omfattande översyn av förbindelserna. I en tidigare resolution från [januari 2023](#) hade parlamentet redan kraftigt fördömt Azerbajdzjans militära aggression i september 2022 och ”Azerbajdzjans olagliga blockad av Latjinkorridoren” och [beklagat](#) dess humanitära konsekvenser. I en resolution från [mars 2022](#) fördömde parlamentet ”skarpt Azerbajdzjans fortsatta politik som går ut på att utplåna och förneka det armeniska kulturarvet i och kring Nagorno-Karabach”. I [maj 2021](#) antog parlamentet en resolution med krav på framför allt ett omedelbart och villkorslöst frigivande av alla armeniska krigsfångar och andra fångar som fortfarande hålls fängslade av Azerbajdzjan.

I en resolution från [september 2023](#) tog Europaparlamentet upp fallet med den politiska fången Gubad Ibadoghlu och uppmanade de azerbajdzjanska myndigheterna att ”frige alla politiska fångar, oberoende journalister och människorättsförsvarare, dra tillbaka alla politiskt motiverade anklagelser mot dem och upphöra med det extraterritoriella förtrycket”. År [2019](#) antog parlamentet en resolution med krav på omedelbar frigivning av Mehman Hüseynov, en bloggare mot korruption, och av andra politiska fångar. Efter avslöjanden om penningtvätt i Azerbajdzjan fördömde Europaparlamentet [2017](#) i kraftiga ordalag ”de försök som gjorts av Azerbajdzjan och andra autokratiska regimer i tredjeländer att påverka europeiska beslutsfattare genom olagliga medel”.

De officiella interparlamentariska förbindelserna återupptogs 2016 efter ett fyraårigt uppehåll och det senaste mötet i [den parlamentariska samarbetskommittén](#) ägde rum i december 2021. De ledande ledamöter från Europaparlamentet som följer situationen i Azerbajdzjan har gjort en rad [uttalanden](#), i vilka de särskilt insisterat på behovet av en övergripande framförhandlad lösning av konflikten och tagit upp frågor som blockaden av Latjinkorridoren, gränsincidenter och attacker, armeniska fångar, landminor, provocerande retorik, humanitärt tillträde och skydd av kulturarvet.

B. Valövervakning

Azerbajdzjan har tagit emot ledamöter av Europaparlamentet som en del av valobservatörsuppdragen med OSSE-ODIHR. Med tanke på att alla de val i landet som övervakats inom ramen för dessa uppdrag inte ansetts uppfylla internationella krav, och att rekommendationer fortfarande måste genomföras, beslutade parlamentet att inte sända valobservatörer till parlamentsvalet 2015 eller presidentvalet 2018, och parlamentet bjöds inte in för att övervaka parlamentsvalet 2020. Inom ramen för ODIHR:s valobservatörsuppdrag för parlamentsvalet 2020 [konstaterades det](#) att den restriktiva rättsliga ramen och den politiska miljön hindrade en verklig konkurrens mellan kandidater, att väljarna inte kunde göra något meningsfullt val på grund av brist på verklig politisk diskussion, att fall av påtryckningar på väljare, kandidater och deras företrädare konstaterats och att betydande förfarandemässiga överträdelser under rösträkningen och sammanställningen gett upphov till farhågor om huruvida resultaten hade fastställts på ett ärligt sätt.

[Florian Carmona / Michal Jiráček](#)
10/2023

5.5.8. SYDLIGA PARTNER

Den europeiska grannskapspolitiken omfattar Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Libyen, Marocko, Palestina, Syrien och Tunisien. Den består av bilateral politik mellan EU och de tio enskilda partnerländerna, plus en ram för regionalt samarbete, nämligen unionen för Medelhavsområdet. Som svar på upproren i sitt södra grannskap stärkte EU 2011 stödet till demokratisk omvandling inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken. 2015 fortsatte unionen arbetet med att se över grannskapspolitiken.

RÄTTSLIG GRUND

- Artikel 8 i [fördraget om Europeiska unionen](#).
- Avdelning V i fördraget om Europeiska unionen: EU:s ”yttre åtgärder”.
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i [fördraget om Europeiska unionens funktionssätt](#).

INSTRUMENT

Den europeiska grannskapspolitiken genomförs genom bilaterala (skräddarsydda för varje land), regionala, grannskapsomfattande och gränsöverskridande samarbetsprogram (mellan EU-länder och grannländer som delar en land- eller sjögräns). Det är associeringsavtal som utgör den rättsliga grunden för EU:s bilaterala förbindelser med Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, den palestinska myndigheten och Tunisien. Det associeringsavtal med Syrien som paraferades innan den syriska regeringen 2011 våldsamt slog ned allmänhetens protester undertecknades aldrig. Förhandlingarna om ett ramavtal mellan EU och Libyen avbröts i februari 2011 och har ännu inte återupptagits.

Inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken har EU och dess sydliga partner (utom Libyen och Syrien) antagit bilaterala handlingsplaner, partnerskapsprioriteringar eller associeringsagendor. De inbegriper agendor för politiska och ekonomiska reformer som ska prioriteras på kort och medellång sikt, det vill säga tre till fem år. Grannskapspolitikens handlingsplaner, som speglar EU:s och de enskilda partnernas behov, intressen och kapacitet, syftar framför allt till att utveckla demokratiska, socialt jämställda och inkluderande samhällen, främja ekonomisk integration och utbildning, stärka små och medelstora företag och jordbruk och förbättra möjligheten för människor att röra sig över gränserna.

Det europeiska grannskapsinstrumentet var EU:s viktigaste finansieringsinstrument för bilateralt samarbete med de sydliga partnerna för perioden 2014–2020. Det nya instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen kommer att rama in EU:s samarbete med dessa länder under perioden 2021–2027. Inom ramen för det nya instrumentet Europa i världen kommer en ökad tonvikt på att kombinera EU-bidrag med lån från europeiska och internationella finansinstitut att göra det möjligt för partnerländerna att frigöra en betydande nivå av subventionerad finansiering för investeringar. Det nya garantisystemet inom ramen

för instrumentet Europa i världen kommer att ge tillgång till ytterligare medel genom mobilisering både av offentliga och privata investerare.

Den 9 februari 2021 antog Europeiska kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ett gemensamt meddelande, i vilket de föreslår en ambitiös och innovativ [ny agenda för Medelhavsområdet](#) för att blåsa nytt liv i och stärka det strategiska partnerskapet mellan EU och dess partner i det södra grannskapet. Denna nya agenda är inriktad på fem politikområden: a) mänsklig utveckling, god samhällsstyrning och rättsstatens principer, b) resiliens, välbefinnande och digital omställning, c) fred och säkerhet, d) migration och rörlighet samt e) grön omställning: klimattålighet, energi och miljö. Samtidigt syftar en särskild ekonomisk investeringsplan för länderna i det södra grannskapet till att stödja den ekonomiska återhämtningen och förbättra livskvaliteten för människorna i regionen, bland annat efter covid-19-pandemin.

EU strävar även efter att öka marknadstillträdet för och samarbetet om migrations- och rörlighetsfrågor med sina sydliga partner. Förhandlingar om djupgående och omfattande frihandelsavtal pågår med Marocko och Tunisien. Partnerskap för rörlighet har ingåtts med Marocko, Tunisien och Jordanien, och förhandlingar pågår med Libanon. Ett antal projekt har genomförts inom dessa ramar, i synnerhet inom ramen för [instrumentet för partnerskap för rörlighet](#), som lanserades 2016. Dessutom finansieras regionala och bilaterala initiativ för migration och rörlighet inom ramen för [EU:s förvaltningsfond för nödåtgärder i Afrika](#), Nordafrikadelen, i Algeriet, Egypten, Libyen, Marocko och Tunisien. [EU:s regionala förvaltningsfond för insatser med anledning av krisen i Syrien](#), Madadfonden, ger stöd till syriska flyktingar, internflyktingar och lokala samhällen i Libanon, Jordanien och Egypten. Madadfonden löpte officiellt ut i december 2021, men projekt som finansieras av fonden kommer att pågå fram till juni 2025.

Genom unionen för Medelhavsområdet, som lanserades 2008 för att blåsa nytt liv i Europa-Medelhavspartnerskapet, skapades en regional ram för samarbete mellan EU-medlemsstaterna och 15 medelhavsländer, däribland de tio sydliga partnerna.

AKTUELL STATUS

A. Algeriet

I egenskap av central regional aktör och viktig energiproducent är Algeriet en viktig partner för EU i det södra grannskapet. Ett associeringsavtal trädde i kraft 2005. EU och Algeriet har ännu inte antagit [prioriteringar för partnerskapet](#) för 2021–2027, så arbetet fortsätter på grundval av de prioriteringar som antogs av associeringsrådet i mars 2017. I prioriteringarna för partnerskapet fastställdes en förnyad ram för politiskt engagemang och fördjupat samarbete, med fokus på i) samhällsstyrning och grundläggande rättigheter, ii) socioekonomisk utveckling och handel, iii) energi, miljö och klimatförändringar, iv) strategisk och säkerhetspolitisk dialog, samt v) den mänskliga dimensionen, migration och rörlighet.

B. Egypten

Förbindelserna mellan EU och Egypten regleras i ett associeringsavtal som har varit i kraft sedan 2004. I juni 2022 bekräftade det nionde associeringsrådet EU–Egypten att de båda parterna hade ett ändamålsenligt och mångfasetterat partnerskap genom att anta nya [prioriteringar för partnerskapet](#) som vägledning för förbindelserna fram till 2027. Dessa ligger i linje med EU:s nya agenda för Medelhavsområdet, dess

ekonomiska plan och investeringsplan och Egyptens vision för hållbar utveckling 2030. EU och Egypten beslutade att ytterligare fördjupa dialogen och samarbetet kring tre huvudprioriteringar: i) Hållbar modern ekonomi och social utveckling ii) Partnerskap inom utrikespolitik iii) Ökad stabilitet.

C. Israel

Förbindelserna mellan EU och Israel är välutbyggda och grundas på starka ekonomiska och handelsrelaterade förbindelser och tekniskt samarbete. Förbindelserna grundas på associeringsavtalet från 2000 och har utvecklats dynamiskt under de följande åren och spridits till allt fler sektorer. Handlingsplanen EU-Israel, som antogs 2005, bygger på gemensamma värderingar om demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, rättsstaten och grundläggande friheter, och den främjar integrering av Israel i EU:s politik och program. 2009 beslutade EU emellertid att framsteg i fredsprocessen i Mellanöstern var en förutsättning för att förbindelserna skulle kunna uppgraderas till "framskjuten ställning". Samarbetet fortsätter dock utifrån [2005 års handlingsplan för grannskapspolitiken](#), som fortsätter att gälla fram till 2025.

D. Jordanien

EU betraktar Jordanien som en viktig partner som spelar en stabiliserande roll i Mellanöstern. Associeringsavtalet mellan EU och Jordanien, som trädde i kraft i maj 2002, utgör den rättsliga grunden för de bilaterala förbindelserna. Jordanien var det första partnerlandet i Medelhavsområdet som slutförde tekniska förhandlingar som ledde till en "framskjuten ställning" med EU 2010. En handlingsplan för den europeiska grannskapspolitiken antogs 2012, och nya [prioriteringar för partnerskapet EU–Jordanien](#) godkändes i juni 2022 för att vägleda förbindelserna fram till 2027, i linje med EU:s nya agenda för Medelhavsområdet och dess ekonomiska plan och investeringsplan. EU och Jordanien kommer att ytterligare fördjupa sin dialog och sitt samarbete kring tre mål: i) Förstärkning av samarbetet om regional stabilitet och säkerhet. ii) Främjande av hållbar ekonomisk stabilitet. iii) Förstärkning av god samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna.

I oktober 2014 inledde EU och Jordanien ett partnerskap för rörlighet och migration. Jordanien har dessutom fått 1,08 miljarder euro i makroekonomiskt stöd från EU sedan 2013. Det senaste låneprogrammet på 700 miljoner euro antogs 2020. Detta kommer att hjälpa Jordanien att stödja ekonomisk stabilisering, förbättra den offentliga skuldens hållbarhet, påskynda de ekonomiska reformerna och begränsa de ekonomiska konsekvenserna av coronaviruspandemin. Jordanien får även stöd från Madadfonden, EU:s regionala förvaltningsfond för insatser med anledning av krisen i Syrien.

E. Libanon

Förbindelserna bygger på associeringsavtalet mellan EU och Libanon från 2006, [prioriteringarna för partnerskapet EU–Libanon](#) från 2016 samt pakten mellan EU och Libanon för att hantera konsekvenserna av krisen i Syrien på Libanon. Giltigheten för de befintliga partnerskapsprioriteringarna har förlängts tills nya prioriteringar kan fastställas inom ramen för instrumentet Europa i världen. Partnerskapsprioriteringarna är inriktade på i) främjande av tillväxt och jobbskapande, ii) främjande av lokalt styre och socioekonomisk utveckling och iii) främjande av rättsstaten och stärkt säkerhet. Samarbetet mellan EU och Libanon inbegriper särskilt stöd till kapacitetsuppbyggnad och institutionsuppbyggnad, liksom åtgärder för det civila samhället. Associeringsrådet EU–Libanon, som hölls i juli 2017, enades om att fortsätta diskussionerna med syftet

att underteckna ett partnerskap för rörlighet. Libanon, som är ett land med 4,4 miljoner invånare, hyser för närvarande cirka en miljon registrerade syriska flyktingar. Libanon får stöd från Madadfonden, EU:s regionala förvaltningsfond för insatser med anledning av krisen i Syrien. I december 2020 meddelade EU att man tillsammans med FN och Världsbanken skulle lansera en ["ram för reformer, återhämtning och återuppbyggnad"](#) för att "åter bygga upp ett bättre Libanon" med utgångspunkt i principerna om öppenhet, inkludering och ansvarsskyldighet. Ett fortsatt villkor för betydande bistånd från EU till återuppbyggnaden av ett demokratiskt, transparent, inkluderande och välmående Libanon kommer dock – förutom en befolkningscentrerad återhämtning – att vara konkreta framsteg med de nödvändiga reformerna.

F. Libyen

Sedan Gaddafiregimen störtades har Libyen hamnat i inbördeskrig mot en bakgrund av komplexa politiska, territoriella, sociala och stamrelaterade splittringar. Landet är även känt som en transitväg i Sahel för människohandel och smuggling. I detta sammanhang arbetar EU för att bistå libyerna i arbetet med att få till stånd en stabil och inkluderande stat. EU stöder FN:s medlingsinsatser för att få ett slut på fientligheterna och tar diplomatiska initiativ gentemot libyska och regionala berörda parter. Libyen har inget associeringsavtal eller några andra avtal med EU, men landet är berättigat till stöd genom instrumentet Europa i världen och andra finansieringsinstrument. Lokal och regional instabilitet har gjort att Libyen, från att ha varit ett destinationsland för migration, har blivit ett transitland, vilket kräver omedelbara EU-insatser för att hantera de mest akuta behoven. Libyen har därför fått finansiering genom Nordafrikadelen av EU:s förvaltningsfond för nödåtgärder i Afrika, som behandlar de bakomliggande orsakerna till irreguljär migration och ger stöd till skydd och migrationshantering.

G. Marocko

Bland de sydliga partnerna hör Marocko till de länder som har de mest utvecklade förbindelserna med EU. Ett associeringsavtal är i kraft sedan 2000, och en ny handlingsplan för grannskapspolitiken antogs 2013. När det gäller grannskapspolitiken fick landet "framskjuten ställning" 2008, vilket speglar ambitionen att stärka samarbetet mellan EU och Marocko och i ytterligare utsträckning stödja ekonomiska och politiska reformer. Partnerskapet för rörlighet mellan EU och Marocko lanserades i juni 2013. För närvarande pågår avtalsförhandlingar om förenklad visering och återtagande samt förhandlingar om ett djupgående och omfattande frihandelsområde. Dessutom trädde ett nytt fiskeriavtal i kraft 2014. Enligt två domar från Europeiska unionens domstol kan EU genomföra sina avtal med Marocko, men dessa avtal är inte tillämpliga på Västsahara. Ytterligare domar väntas komma under 2023.

H. Palestina

EU är den största ekonomiska bidragsgivaren till den palestinska myndigheten, med ett vägledande årligt bilateralt anslag på cirka 300 miljoner euro. Det övergripande målet med EU:s stöd är att bidra till att bygga upp kapacitet till en framtida livskraftig, oberoende och demokratisk palestinsk stat som kan existera sida vid sida med Israel och övriga grannländer, och där människor kan leva i fred och säkerhet. Den rättsliga grunden för EU:s förbindelser med den palestinska myndigheten är [interimsavtalet om associering av handel och samarbete](#), som ingicks 1997. EU och den palestinska myndigheten har undertecknat en handlingsplan för grannskapspolitiken, som trädde i kraft 2013. Samma år erbjöd EU Israel och den framtida palestinska staten "särskilda privilegierade partnerskap" med ett

uniket paket med politiskt, ekonomiskt och säkerhetsrelaterat stöd, på villkor att en framtida överenskommelse om slutgiltig status ingås. EU är aktivt i fredsprocessen i Mellanöstern och medlem av Mellanösternkvartetten och arbetar för en tvåstatslösning på grundval av 2003 års färdplan för fred. I juni 2022 godkände kommissionen ett nytt bilateralt anslag till Palestina till ett värde av 224,8 miljoner euro. Detta nya stödpaket är öronmärkt för att stödja den palestinska myndigheten och viktiga projekt i det ockuperade palestinska territoriet. Efter Hamas terrordåd i Israel meddelade kommissionen att en brådskande översyn skulle inledas av EU:s bistånd till Palestina. Denna översyn berör inte humanitärt bistånd inom ramen för Echo. Kommissionen har meddelat att den tredubblar det planerade humanitära biståndet till Gaza genom en omedelbar ökning med 50 miljoner euro, vilket innebär att det totala beloppet blir över 75 miljoner euro.

I. Syrien

EU avbröt i maj 2011 allt bilateralt samarbete med Syriens regering efter upptrappningen av våldet och den oacceptabla situationen för de mänskliga rättigheterna. Samtidigt antog EU olika restriktiva åtgärder i form av sanktioner. I linje med [EU-strategin för Syrien](#) av den 3 april 2017 stöder EU inkluderande fredssamtal för en syriskledd politisk övergång. EU är den främsta biståndsgivaren i insatserna med anledning av krisen i Syrien, och EU och medlemsstaterna har tillsammans bidragit med mer än [24,9 miljarder euro](#) till humanitärt bistånd, utvecklingsbistånd, ekonomiskt stöd och stabiliseringsbistånd sedan 2011. Sedan 2017 har EU anordnat årliga Brysselkonferenser tillsammans med FN om stöd till Syriens och dess grannländers framtid. Det övergripande målet för dessa konferenser har varit att stödja det syriska folket och mobilisera det internationella samfundet i att finna en varaktig politisk lösning på krisen i Syrien i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 2254. I alla Brysselkonferenser har man hittills behandlat de mest kritiska frågorna kring humanitära insatser och resiliens som påverkar syrierna och de samhällen som tar emot syriska flyktingar, både i Syrien och i grannregionen.

J. Tunisien

Efter revolutionen i Tunisien 2011 gav EU politiskt, ekonomiskt och tekniskt stöd för landets övergång till demokrati. Associeringsavtalet, som har varit i kraft sedan 1998, utgör fortfarande den rättsliga grunden för de bilaterala förbindelserna. Med tanke på de betydande framsteg som gjorts enades EU och Tunisien 2012 om att inrätta ett "privilegierat partnerskap" med en detaljerad [handlingsplan](#) för 2013–2017. I mars 2014 inledde Tunisien och EU ett partnerskap för rörlighet, vilket ledde till att förhandlingar om avtal om förenklad visering och återtagande inleddes. [Förhandlingar om ett djupgående och omfattande frihandelsavtal](#) godkändes i oktober 2015. Den politiska utvecklingen i Tunisien efter juli 2021 har dock påverkat EU:s stöd till landet. EU är berett att stödja Tunisien alla ansträngningar för att genomföra brådskande strukturreformer och kommer också att fortsätta att stödja det tunisiska folket när de ska möta de stora socioekonomiska och finansiella utmaningar som landet står inför.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Parlamentet är fullt involverat i den europeiska grannskapspolitiken, vars genomförande det övervakar genom sitt utskott för utrikesfrågor, särskilt vad gäller de årliga översynerna och granskningarna. Utskottet följer den politiska situationen i partnerländerna genom regelbundna diskussioner med regeringstjänstemän på hög

nivå, experter och berörda parter från det civila samhället. Budgetbefogenheterna ger parlamentet direkt inflytande över de belopp som avsätts för de relevanta finansieringsinstrumenten. Parlamentets godkännande krävs för ingåendet av alla associeringsavtal med den europeiska grannskapspolitikens sydliga partner. Parlamentet måste även godkänna varje nytt handelsavtal, inbegripet de kommande djupgående och omfattande frihandelsavtalen med Marocko och Tunisien.

Regelbundna bilaterala förbindelser med de sydliga partnernas parlament upprätthålls genom [ständiga delegationer](#). Förbindelserna med Marockos parlament uppgraderades således genom inrättandet av en gemensam parlamentarisk kommitté 2010. Gemensamma parlamentariska kommittéer inrättades även med Tunisien 2016 och med Algeriet 2018. De parlamentariska förbindelserna med Syrien har avbrutits till följd av inbördeskriget, och den nuvarande situationen i Libyen sätter också stopp för interparlamentariska förbindelser. Parlamentet har deltagit i flera av EU:s valobservatörsuppdrag i de sydliga partnerländerna och bistår Tunisien inom ramen för programmet för demokratistöd. På regional nivå deltar parlamentet i den parlamentariska församlingen för unionen för Medelhavsområdet, som håller ett plenarsammanträde och ett flertal utskottssammanträden per år. Det är för närvarande Marockos parlament som innehar det roterande ordförandeskapet i den parlamentariska församlingen.

[Kirsten Jongberg / Christos Trapouzanlis / Camelia Oaida](#)
10/2023

5.6. FÖRBINDELSER MED ANDRA LÄNDER ÄN GRANNLÄNDER

5.6.1. DE TRANSATLANTISKA FÖRBINDELSERNA: USA OCH KANADA

EU, USA och Kanada delar värdena demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och ekonomisk och politisk frihet, och har samma utrikespolitiska och säkerhetsmässiga intressen. Ett nära samarbete och strategiska förbindelser med USA och Kanada är alltjämt en prioritering för EU.

DEN POLITISKA DIALOGEN MELLAN EU OCH USA

Det nära samarbetet och de strategiska förbindelserna mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och USA bygger på en gemensam historia och en gemensam uppsättning demokratiska värden. Dessa är avgörande för båda partners säkerhet och välbefinnande. EU och USA bedriver ett nära samarbete på ett antal utrikespolitiska områden och inom flera geografiska sammanhang, exempelvis säkerhets-, energi- och tekniksamarbete och samarbete när det gäller Ryssland, Ukraina, västra Balkan, terrorismbekämpning och Mellanöstern.

När Joe Biden installerades som USA:s president den 20 januari 2021 blåstes det nytt liv i förbindelserna mellan EU och USA, som hade försämrats under president Trumps mandatperiod. Toppmötet mellan EU och USA i Washington DC den 20 oktober 2023 var ett tillfälle att se över det transatlantiska partnerskapet, inbegripet det gemensamma åtagandet att stödja Ukraina. Ledarna betonade också vikten av handel och investeringar och diskuterade hur man ska lösa återstående frågor. I slutet av toppmötet antogs ett [gemensamt uttalande](#).

Det fjärde mötet i handels- och teknikrådet mellan EU och USA – som inrättades vid [toppmötet](#) mellan EU och USA i juni 2021 – ägde rum i Sverige i maj 2023. Handels- och teknikrådet fungerar som ett forum där de båda parterna kan samordna sina strategier för viktiga globala handels-, ekonomi- och teknikfrågor. Den 10 mars 2023 undertecknade USA:s president Biden och EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen ett [gemensamt uttalande](#) om de gemensamma insatserna för att få ett slut på Rysslands krig mot Ukraina och om samarbetet för att bygga upp framtidens rena ekonomier.

I oktober 2021 antog Europaparlamentet en [resolution om förbindelserna mellan EU och USA](#). I resolutionen uppmanades båda sidorna att stärka multilateralismen och samarbeta om gemensamma utrikespolitiska, säkerhetsrelaterade och ekonomiska mål, bland annat om pandemin, mänskliga rättigheter och globala skattereformer.

INTERPARLAMENTARISK DIALOG – TRANSATLANTISKA LAGSTIFTARDIALOGEN

Förhållandet mellan Europaparlamentet och den amerikanska kongressen, som går tillbaka till 1972, fördjupades och institutionaliserades i och med inrättandet av den transatlantiska lagstiftardialogen 1999. Inom ramen för denna dialog samlas ledamöter av Europaparlamentet och ledamöter av det amerikanska representanthuset till interparlamentariska sammanträden två gånger om året, vilka äger rum växelvis i USA och EU. De lagstiftare som deltar i dessa sammanträden utbyter åsikter

om viktiga politiska frågor av ömsesidigt intresse, såsom handel och ekonomiskt samarbete, utrikespolitiska utmaningar samt säkerhet och försvar. Det är mycket viktigt med en transatlantisk politisk dialog, med tanke på kongressens lagstiftningsansvar och befogenhet att auktorisera USA:s ingripande i globala kriser och forma USA:s deltagande i institutioner för global styrning. Det 86:e interparlamentariska sammanträdet för den transatlantiska lagstiftardialogen mellan EU och USA hölls i Stockholm i juni 2023. De ämnen som diskuterades var transatlantiskt stöd till Ukraina, sanktioner, säkerhet och stabilitet i regionen Indiska oceanen/Stilla havet, EU:s och USA:s politik gentemot Kina, handel och teknik, Natos utvidgning och samarbetet mellan EU och Nato. Ett [gemensamt uttalande](#) undertecknades vid mötets slut.

DE EKONOMISKA FÖRBINDELSERNA MELLAN EU OCH USA

EU och USA är världens största globala [handelspartner och investerare](#). År 2022 var USA världens största ekonomi med 25 % av världens BNP och 8 % av världens varuexport. EU var världens tredje största ekonomi med 25 % av världens BNP och 28,5 % av handeln med varor.

EU samarbetar med USA för att lösa bilaterala handelshinder, inbegripet sådana som uppstod under den föregående förvaltningen, särskilt genom handels- och tekniskrådet. I och med handels- och tekniskrådets första evenemang i september 2021 inledde USA och EU en rad specifika dialoger för att ta itu med onlineplattformars och teknikjättars ansvar, inklusive artificiell intelligens och dataflöden, att samarbeta när det gäller rättvis beskattning och marknadssnedvridningar och utveckla en gemensam strategi för att skydda kritisk teknik. [Dialogen om incitament för ren energi](#) inleddes i mars 2023 för att samordna EU:s och USA:s incitamentsprogram. Den syftar till att göra dessa program ömsesidigt förstärkande och kommer också att bli en del av handels- och tekniskrådet.

Sedan oktober 2022 har EU:s och USA:s arbetsgrupp för lagen om minskning av inflationen också arbetat med att identifiera utmaningarna när det gäller att anpassa strategierna för att stärka och säkra leveranskedjor, tillverkning och innovation på båda sidor av Atlanten. Till följd av detta har förhandlingar inletts om ett riktat avtal om kritiska mineraler för att göra det möjligt att räkna in relevanta kritiska mineraler som utvinns eller bearbetas i EU i kraven på skatteavdraget för rena fordon enligt Förenta staternas lag om minskning av inflationen.

När det gäller ett annat dödläge som uppkommit till följd av USA:s införande av tullar på import av stål och aluminium enligt avsnitt 232 i Trade Expansion Act (import som hotar den nationella säkerheten) har EU och USA enats om att tillfälligt avskaffa tullarna enligt avsnitt 232 på historiska volymer av EU:s export av stål och aluminium. De två blocken enades också om att söka en överenskommelse för att underlätta utfasningen av fossila bränslen i stål- och aluminiumindustrin samt att angripa problemet med den överkapacitet inom dessa industrier som är en följd av förekomsten av icke-marknadspraxis i vissa ekonomier. Vid toppmötet mellan EU och Förenta staterna den 20 oktober 2023 uppgav båda sidor att betydande framsteg hade gjorts för att identifiera källorna till överskottskapacitet till följd av icke-marknadspraxis och att de såg fram emot att fortsätta att göra framsteg under de kommande två månaderna.

USA var EU:s främsta exportmarknad 2022 och tog emot 19,8 procent av den totala [varuexporten](#) från EU (att jämföra med Kinas andel på 9 procent). USA kom på andra plats bland EU:s importkällor och tillhandahöll 11,9 procent av EU:s importerade varor. Under 2022 ökade EU:s export till USA med 27,5 procent och nådde en rekordhög

nivå på 509,4 miljarder euro, medan importen från USA ökade med 53,4 procent, vilket motsvarar 358,7 miljarder euro. EU:s handelsöverskott med USA minskade med 15,3 miljarder euro till 2019/2020 års nivåer.

USA är EU:s viktigaste partner när det gäller internationell [handel med tjänster](#). Sammantaget uppgår de båda territoriernas ekonomier till mer än 40 procent av världens BNP och mer än 40 procent av den globala handeln med varor och tjänster. Sedan 2016 har handelsbalansen dock övergått till ett handelsunderskott för EU när det gäller tjänster, som uppgick till 87,9 miljarder euro 2021.

EU och USA är varandras största investerare, och USA:s totala investeringar i EU är fyra gånger större än i Asien och Stilla-havsområdet. EU:s investeringar i USA är ungefär tio gånger större än EU:s investeringar i Indien och Kina tillsammans. Under de senaste åren har det dock förekommit vissa avbräck, med negativa investeringsflöden både från USA till EU och från EU till USA under 2018. Detta ledde till en ombalansering av utländska direktinvesteringars (FDI) investeringsbalans, som uppvisade ett underskott för EU på 16,4 miljarder euro 2021, jämfört med ett överskott för EU på 284,5 miljarder euro 2018. Under 2021 var EU:s totala volym utländska direktinvesteringar i USA återigen högre (med 47,2 miljarder euro) än de amerikanska utländska direktinvesteringarna i EU. Det kan hävdas att bilaterala direktinvesteringar – som till sin natur är ett långsiktigt åtagande – är själva drivkraften bakom de transatlantiska handelsförbindelserna. Detta intryck förstärks av att handeln mellan moder- och dotterbolag i EU och USA står för mer än en tredjedel av hela den transatlantiska handeln. Uppskattningar ger vid handen att företag från EU och USA som är verksamma på den andra partens territorium sysselsätter över 14 miljoner människor.

DEN POLITISKA DIALOGEN MELLAN EU OCH KANADA

Kanada är ett av EU:s äldsta och närmaste partnerländer. Samarbetet mellan EU och Kanada, som grundar sig på gemensamma värden, en lång historia av nära samarbete och starka band mellan människor, har stärkts avsevärt under de senaste åren.

Bilaterala förbindelser inleddes på 1950-talet på ekonomiska grunder och har sedan dess utvecklats till ett nära strategiskt partnerskap. EU och Kanada har ett nära samarbete i fråga om globala utmaningar som miljö, klimatförändringar, energitrygghet och regional stabilitet, och är nära partner inom ramen för G7 och G20.

EU och Kanada reagerade beslutsamt på Rysslands oprovocerade och brutala militära aggression mot Ukraina genom samordnade sanktioner och genom att tillhandahålla omfattande säkerhetsmässigt, ekonomiskt, materiellt och humanitärt stöd till Ukraina.

På energiområdet har Kanada bidragit till att förbättra EU:s försörjningstrygghet på energiområdet och få ett slut på EU:s beroende av rysk energi. När det gäller covid-19 spelade EU en avgörande roll för att säkerställa en konsekvent och stadig tillgång till vaccin för Kanada. I ett tidigt skede av vaccinationerna kom de flesta vacciner som distribuerades i Kanada från EU-baserade anläggningar.

Kanada ger regelbundet bidrag till EU:s [uppdrag inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik](#) och har deltagit i 24 av EU:s [valobservatörsuppdrag](#) sedan 2005. Kanada [inbjöds officiellt att delta](#) i de [permanenta strukturerade samarbetsprojekten](#) om militär rörlighet (december 2021) och i projektet [Network of Logistic Hubs in Europe and Support to Operations](#). Det [strategiska](#)

[partnerskapsavtalet mellan EU och Kanada](#), som ersatte [ramavtalet från 1976](#), är den mest omfattande politiska överenskommelsen och syftar till att stärka det [bilaterala samarbetet på ett antal utrikespolitiska och sektoriella områden](#), bland annat internationell fred och säkerhet, kampen mot terrorism, krishantering, sjöfartsskydd, global styrning, energi, transport, forskning och utveckling, hälsa och sjukvård, miljö och klimatförändringar och Arktis.

Det strategiska partnerskapsavtalet undertecknades av Kanada och EU vid det gemensamma toppmötet den 30 oktober 2016 och fick Europaparlamentets stöd i februari 2017. Stora delar av avtalet har varit i kraft provisoriskt sedan den 1 april 2017. Avtalet måste ratificeras i alla medlemsstater (väntar [för närvarande](#) på Italien, Frankrike och Irland) innan det kan tillämpas fullt ut. För att underlätta samarbetet inom denna ram har ett antal gemensamma institutioner inrättats och en intensiv dialog har förts på tjänstemannanivå och ministernivå. Det tredje mötet i den gemensamma ministerkommittén EU–Kanada ägde rum i Bryssel den 16 maj 2022 under ledning av EU:s utrikeschef Josep Borrell och Kanadas utrikesminister Mélanie Joly (se [det gemensamma uttalandet](#)). Det senaste [toppmötet EU–Kanada](#) mellan Kanadas premiärminister och ordförandena för Europeiska rådet och Europeiska kommissionen ägde rum på plats i Bryssel den 14 juni 2021 (se [det gemensamma uttalandet](#) och [presskonferensen](#)). Den 6–8 mars 2023 besökte EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen Kanada. Hon [talade](#) inför ett gemensamt sammanträde med det kanadensiska parlamentet och träffade premiärminister Justin Trudeau. Deras [gemensamma uttalande](#) fokuserade på frågor som Ukraina, desinformation, klimat, hållbar energi och hållbara råvaror, ekonomi och teknik samt forskning och jämställdhet.

INTERPARLAMENTARISK DIALOG

I mer än 40 år har ledamöter av Europaparlamentet och deras kanadensiska motparter varje år sammanträtt i [interparlamentariska sammanträden](#), växelvis i EU och Kanada, för att diskutera den politiska utvecklingen i Kanada och EU och diskutera frågor av ömsesidigt intresse, såsom handel, klimatförändringar och migration.

På grundval av det strategiska partnerskapsavtalet antog det 38:e interparlamentariska sammanträdet ett [gemensamt uttalande](#) där båda parlamenten åtog sig att omvandla det interparlamentariska sammanträdet till en kontinuerlig dialog genom regelbundna extra sammanträden och enades om att det skulle fungera som en motpart till de andra organ som inrättats inom ramen för det strategiska partnerskapsavtalet. Det [42:a interparlamentariska sammanträdet](#), som ägde rum i Bryssel i juni 2023, handlade om handel och samarbete mellan EU och Kanada på områdena AI-reglering, energi, utländsk inblandning samt säkerhet och försvar (se [gemensamt uttalande](#)). Medlemmarna i delegationen för förbindelserna med Kanada träffar berörda parter regelbundet under året för att förbereda sig inför de interparlamentariska sammanträdena. De senaste mötena har ägnats åt det femåriga genomförandet av Ceta, försörjningstrygghet för kritiska mineraler och förbindelserna mellan Kanada och USA.

DE EKONOMISKA FÖRBINDELSERNA MELLAN EU OCH KANADA

[Ceta](#) har avsevärt förbättrat [de ekonomiska förbindelserna, handels- och investeringsförbindelserna](#) mellan EU och Kanada och öppnat marknaderna för

varandras [varor, tjänster och investeringar](#), inbegripet offentlig upphandling. Ceta har också skapat möjligheter till hållbar tillväxt och speglat gemensamma värden genom sitt kapitel om handel och hållbar utveckling och sitt [breda spektrum av dialoger](#), inbegripet det regelbundet återkommande forumet för det civila samhället. Ceta är det första av EU:s bilaterala ekonomiska avtal som innehåller ett särskilt system med investeringsdomstolar för lösning av investeringstvister mellan investerare och stater.

Avtalet undertecknades vid toppmötet mellan EU och Kanada den 30 oktober 2016 och godkändes av Europaparlamentet den 15 februari 2017. Den provisoriska tillämpningen av de delar som ligger inom EU:s behörighet inleddes den 21 september 2017. Ceta måste ratificeras av alla medlemsstater och väntar [för närvarande](#) på att ratificeras av 10 medlemsstater innan det kan tillämpas fullt ut.

Under det [tredje](#) mötet i Gemensamma Ceta-kommittén, som hölls i Ottawa den 2 december 2022, underströk båda sidor att de positiva ekonomiska resultaten inom ramen för Ceta är avgörande i den nuvarande globala situationen med ökande geopolitiska spänningar och Rysslands krig mot Ukraina, störningar i leveranskedjan, osäker livsmedelsförsörjning, den globala energikrisen och den framväxande ekonomiska recessionen.

Med utgångspunkt i de närmare förbindelser som skapats genom Ceta undertecknade EU och Kanada också [det strategiska partnerskapet om råvaror mellan EU och Kanada](#) den 21 juni 2021 för att ytterligare främja integreringen av värdekedjorna för råvaror och stärka samarbetet om vetenskap och teknik och innovationssamarbetet samt de miljömässiga, sociala och förvaltningsmässiga kriterierna och standarderna mellan parterna. I mars 2022 slutförde Kanada och EU förhandlingarna om ett [avtal om ömsesidigt erkännande](#) av yrkeskvalifikationer för arkitekter, EU:s första avtal någonsin med ett land utanför EU om yrkeskvalifikationer. I slutet av 2022 inleddes förhandlingar om Kanadas anslutning till EU:s forskningsprogram [Horisont Europa](#).

Både Kanada och EU drabbades av de amerikanska tullarna på stål och aluminium, och delade uppfattningen att de varken var ekonomiskt rättfärdigade eller förenliga med Världshandelsorganisationens regler. Som en följd av detta har EU och Kanada, tillsammans med andra som försvarar den regelbaserade handelsordningen, intensifierat sin dialog om handelsfrågor.

Varuhandeln mellan EU och Kanada ökade med 66 % mellan 2016 och 2022, medan handeln med tjänster mellan EU och Kanada ökade med 46 %, vilket överträffar annan handel med länder utanför EU.

2022 var EU Kanadas [näst största handelspartner](#) efter USA och stod för omkring 8,2 procent av Kanadas totala kombinerade export och import av varor. År 2022 exporterade EU varor till Kanada till ett värde av 47,4 miljarder euro och importerade varor från Kanada för 29,7 miljarder euro. Kanada var 2021 på tolfte plats bland EU:s internationella handelspartner. Maskiner, mineralprodukter, transportutrustning och kemikalier tillhör de viktigaste varorna i handeln mellan de båda parterna.

Handeln med tjänster är en viktig del av handelsförbindelserna mellan EU och Kanada. År 2021 ökade värdet av EU:s export av tjänster till Kanada till 17,4 miljarder euro, medan EU:s tjänsteimport från Kanada ökade till 13,7 miljarder euro. Transporter, resor, försäkringar och kommunikationer är några exempel på tjänster som ofta är föremål för handel mellan EU och Kanada. Till följd av covid-19-pandemin minskade handeln

med tjänster från Kanada till EU och från EU till Kanada under 2020 med 21 respektive 33 procent.

När det gäller utländska direktinvesteringar investerade EU och Kanada nästan lika stora belopp i varandras ekonomier under 2018. EU är Kanadas näst största partner för direktinvesteringar i båda riktningarna efter USA. Under 2019 och 2020 bedömdes de kanadensiska direktinvesteringarna i EU, mot bakgrund av covid-19-pandemin, ha minskat med 30 procent till 257,7 miljarder euro, medan EU:s direktinvesteringar i Kanada minskade med 22 procent under 2020. Under 2021 inträffade det motsatta. Medan de kanadensiska utländska direktinvesteringarna i EU ökade med 6 procent under 2021, minskade EU:s direktinvesteringar i Kanada med ytterligare 4 procent.

Leon Peijnenburg / Tuula Turunen
10/2023

5.6.2. LATINAMERIKA OCH KARIBIEN

Europeiska unionens förbindelser med Latinamerika och Karibien är mångfacetterade och arbetet bedrivs på olika nivåer. Med utgångspunkt i den nya dagordningen för förbindelserna mellan EU och Latinamerika och Karibien strävar EU efter att stärka och modernisera det biregionala strategiska partnerskapet. EU samverkar med hela regionen genom toppmöten för stats- och regeringschefer och genom parlamentarisk diplomati, samtidigt som överenskommelser och politisk dialog förenar EU med Karibien, Centralamerika, Andinska gemenskapen, Mercosur och enskilda länder.

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V (unionens yttre åtgärder) i fördraget om Europeiska unionen.
- Avdelningarna I–III och V (gemensam handelspolitik, utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

FÖRBINDELSER PÅ REGIONNIVÅ

EU, Latinamerika och Karibien är naturliga partner som är förbundna genom starka politiska, ekonomiska och kulturella band. EU har ett omfattande nätverk av överenskommelser med 27 av de 33 länderna i regionen. Även de ekonomiska banden är starka. EU är den största investeraren i regionen och är regionens tredje största handelspartner och den ledande bidragsgivaren vad gäller utvecklingssamarbete.

Den 7 juni 2023 antog unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och kommissionen ett [gemensamt meddelande](#) om en ny dagordning för förbindelserna mellan EU och Latinamerika och Karibien med målet att stärka förbindelserna och förnya partnerskapet mellan EU och Latinamerika och Karibien. Dagordningen är inriktad på sex centrala områden: ett förnyat politiskt partnerskap, stärka en gemensam handelsagenda, investeringsstrategin Global Gateway för att påskynda en rättvis grön och digital omställning och motverka ojämlikheter, tillsammans verka för rättvisa och allmän säkerhet och bekämpa internationell organiserad brottslighet, arbeta tillsammans för att främja fred och säkerhet, demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och humanitärt bistånd, och bygga ett vitalt partnerskap mellan människor i EU och Latinamerika/Karibien.

I meddelandet erkänns parlamentarisk diplomati som en viktig komponent i den biregionala förbindelsen, och där nämns i synnerhet den roll som spelas av den parlamentariska församlingen EU–Latinamerika (Euro-Lat).

A. Toppmöten

Vid det första toppmötet mellan EU, Latinamerika och Karibien, som hölls i Rio de Janeiro i juni 1999, inrättades ett biregionalt strategiskt partnerskap. Det sjätte och sista toppmötet mellan EU och Latinamerika och Karibien ägde rum i Madrid 2010. Då inrättades stiftelsen EU–LAC, vars uppgift är att stärka och främja det biregionala strategiska partnerskapet.

Gemenskapen för Latinamerikas och Karibiens stater (Celac), som grundades 2010, är en regional allians bestående av 33 länder i Latinamerika och Karibien. Regionala toppmöten mellan EU och Celac utgör nu det främsta forumet för dialog och samarbete för att gemensamt hantera globala utmaningar. Det tredje toppmötet mellan statschefer från EU och Celac ägde rum i Bryssel den 17 och 18 juli 2023, åtta år efter det föregående toppmötet. EU:s och Celacs ledare åtog sig att förnya och institutionalisera sitt långvariga partnerskap. Temat för toppmötet var att förnya det biregionala partnerskapet för att stärka fred och hållbar utveckling. En rad frågor diskuterades, bl.a. stärkt samarbete i multilaterala forum, världsfred och säkerhet, handel och investeringar, bekämpning av klimatförändringar, rättvisa och säkerhet. Länderna i EU, Latinamerika och Karibien utgör tillsammans mer än en tredjedel av medlemmarna i FN och är en kraft att räkna med för ett starkt regelbaserat multilateralt system. I slutet av toppmötet antogs en [förklaring](#) som godkändes av alla EU–Celac-länder utom ett. Ledarna bekräftade ånyo att grunden för partnerskapet mellan EU och Celac är ett gemensamt åtagande för demokratin, de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, rättsstatsprincipen, inkluderande multilateralism och internationellt samarbete, i linje med principerna i FN-stadgan och folkrätten. Under toppmötet offentliggjordes även [EU:s och Celacs färdplan för 2023–2025](#), och ledarna kom överens om att i framtiden anordna möten vartannat år. Nästa möte förväntas äga rum i Colombia 2025. EU och Celac möts även på ministernivå. Det senaste av dessa ministermöten ägde rum i Buenos Aires, Argentina, i oktober 2022.

B. Den parlamentariska dimensionen

För EU och länderna i Latinamerika och Karibien är parlamentarisk diplomati en central kanal för dialog, meningsutbyten och utbyte av bästa praxis. Den interparlamentariska konferens som ägde rum 1974 var inledningen på de regelbundna kontakterna mellan Europaparlamentet och de latinamerikanska parlamenten. Sammanlagt har det anordnats sjutton interparlamentariska konferenser, som ägde rum vartannat år.

2006 inrättades den parlamentariska församlingen EU–Latinamerika ([EuroLat](#)), som är det biregionala strategiska partnerskapets parlamentariska institution. EuroLat fungerar som ett forum för att diskutera, övervaka och se över alla frågor som rör partnerskapet.

EuroLat har 150 ledamöter: 75 från Europaparlamentet och 75 från olika subregionala parlament i Latinamerika, inklusive det latinamerikanska parlamentet, det andinska parlamentet, det centralamerikanska parlamentet, Mercosurs parlament samt Chiles och Mexikos lagstiftande församlingar.

Sedan 2006 har EuroLat hållit 15 plenarsammanträden, och det senaste ägde rum i [Madrid, Spanien, i juli 2023](#). Några av de frågor som diskuterades var hatpropaganda, regleringen av digitala plattformar, de utmaningar för utbildningen och hälso- och sjukvården som orsakats av covid-19, tillgång till vatten samt bekämpning av organiserad brottslighet.

FÖRBINDELSER MED DELREGIONERNA

A. Andinska gemenskapen (Bolivia, Colombia, Ecuador och Peru)

I december 2003 ingick EU och den andinska regionen ett avtal om politisk dialog och samarbete. Detta avtal breddade ytterligare samarbetets omfattning, men det har ännu inte trätt i kraft. I juni 2007 inleddes förhandlingar om ett associeringsavtal

som slutligen ledde till ett [flerpartsavtal om handel](#) med Peru och Colombia i mars 2010. Handelsavtalet, som undertecknades i juni 2012 och ratificerades av Europaparlamentet i december 2012, trädde i kraft med Peru den 1 mars 2013 och med Colombia den 1 augusti 2013. I avtalet fastställs det att handeln med industri- och fiskeriprodukter helt ska liberaliseras under en tioårsperiod (de flesta tullar avskaffades i samband med att avtalet trädde ikraft) och att marknadstillträdet för jordbruksprodukter ska öka. Avtalet omfattar offentlig upphandling, investeringar, mänskliga rättigheter samt arbets- och miljönormer. Ecuador anslöt sig till handelsavtalet den 1 januari 2017. Innan avtalet kan tillämpas fullt ut måste det ratificeras av medlemsstaterna.

B. Karibien

Förbindelserna mellan EU och Karibien grundar sig på flera olika överlappande institutionella ramar, bl.a. avtalet efter Cotonouavtalet, som omfattar 16 länder i Karibien^[1], och den gemensamma partnerskapsstrategin för EU och Karibien, som innehåller en strukturerad ram för bredare och djupare dialog och samarbete. EU är Karibiens största handelspartner. Cariforum är den viktigaste regionala partnern för ekonomisk dialog med EU. Det omfattar medlemmar från Karibiska gemenskapen plus Dominikanska republiken och Kuba. 2008 undertecknade de det [ekonomiska partnerskapsavtalet mellan EU och Cariforum](#), ett omfattande frihandelsavtal och ekonomiskt avtal.

Förhandlingar om ingående av ett avtal om politisk dialog och samarbete med Kuba inleddes i april 2014 och slutfördes framgångsrikt i mars 2016. Avtalet har tillämpats provisoriskt sedan den 1 november 2017. Det kan träda i kraft i alla sina delar så snart det har ratificerats av alla EU:s medlemsstater. Avtalet innehåller tre huvudkapitel om politisk dialog, samarbete och sektorspolitisk dialog samt handel.

C. Centralamerika (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama)

Ett associeringsavtal med Centralamerika – det första associeringsavtal som EU ingått med en annan region – undertecknades i juni 2012 och ratificerades av Europaparlamentet i december 2012. Det består av tre pelare – politisk dialog, samarbete och handel – och fastställer målet att utveckla ett privilegierat politiskt partnerskap som bygger på värden, principer och gemensamma mål. Det syftar även till att stärka mänskliga rättigheter, minska fattigdomen, bekämpa ojämlikheter, förebygga konflikter och främja goda styrelseformer, säkerhet, regional integration och hållbar utveckling. Genom associeringsavtalet liberaliseras även handeln med industri- och fiskeriprodukter, och de flesta tullar på jordbruksprodukter avskaffas. Sedan 2013 har enbart avtalets handelskapitel tillämpats provisoriskt. Avtalet kan inte tillämpas i alla sina delar eftersom en EU-medlemsstat ännu inte har ratificerat det. Det pågår förhandlingar om att inrätta en parlamentarisk associeringskommitté som ska övervaka genomförandet av avtalet.

D. Mercosur (Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay)

Förhandlingar om ett associeringsavtal med Mercosur, som omfattar politisk dialog, samarbete och frihandel, inleddes 1999. Efter 20 år av förhandlingar (förutom mellan 2004 och 2010, när förhandlingarna tillfälligt avbröts) nådde EU och Mercosur en politisk överenskommelse om associeringsavtalets handelskapitel i juni 2019 och om

---

[1]Antigua och Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Dominica, Dominikanska republiken, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaica, Kuba, Saint Kitts och Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent och Grenadinerna, Surinam, Trinidad och Tobago.

de sista olösta frågorna i avtalets politiska kapitel och samarbetskapitel i juni 2020. EU:s uppmaning till sina Mercosur-partner att gå med på att ytterligare åtaganden om miljöfrågor fogas till avtalet har hejdat antagningsförfarandet, men förhoppningsvis kommer det snart att återupptas. Om avtalet träder i kraft kommer EU:s export till Mercosur att gynnas av borttagna tullar på 91 procent av produkterna och lägre tullar på ett flertal produkter. EU skulle i sin tur ta bort tullarna på 92 procent av de produkter som importeras från Mercosur, men skulle behålla tullkvoterna för känsliga jordbruksprodukter.

FÖRBINDELSER MED ENSKILDA LÄNDER

A. Brasilien

2007 inrättade EU och Brasilien ett strategiskt partnerskap. Inom ramen för detta partnerskap samarbetar EU och Brasilien och för en politisk dialog inom fler än 30 områden av ömsesidigt intresse, bl.a. internationell fred och säkerhet, mänskliga rättigheter, offentlig förvaltning, ekonomiska och finansiella frågor, innovation, socialpolitik, utbildning, miljö och regional integration. Det strategiska partnerskapet mellan EU och Brasilien omfattar även en [regelbunden dialog](#) mellan Brasiliens kongress (Congresso Nacional) och Europaparlamentet. 2022 valdes Lula da Silva till president i Brasilien, och efter att han tillträtt sitt ämbete i januari 2023 tog förbindelserna mellan EU och Brasilien ny fart, vilket bl.a. har omfattat en rad besök på hög nivå från båda sidor. Under 2023 besökte så många som fyra delegationer från Europaparlamentet^[2] Brasilien. Ett toppmöte mellan EU och Brasilien är planerat till 2024.

B. Chile

EU ingick ett associeringsavtal med Chile 2002. Avtalet omfattar tre delar: ett kapitel om politisk dialog, ett samarbetskapitel samt inrättandet av ett frihandelsområde för varor och tjänster. [Den gemensamma parlamentarikerkommittén EU–Chile](#) har övervakat genomförandet av associeringsavtalet sedan 2003.

Förhandlingar om att modernisera associeringsavtalet och ersätta det med ett [avancerat ramavtal](#) inleddes i november 2017 och avslutades i december 2022. Det moderniserade avtalet stärker handels- och investeringsförbindelserna mellan EU och Chile. Det innehåller åtaganden om handel och hållbar utveckling och förenklar tillgången till mineralresurser och förnybar energi. Avtalet håller för närvarande på att ratificeras.

C. Mexiko

Mexiko är det enda land med vilket EU har både ett associeringsavtal och ett strategiskt partnerskap. Avtalet om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete (det övergripande avtalet) trädde i kraft 2000. Det institutionaliserade den politiska dialogen, breddade samarbetsområdena, inbegripet demokrati och mänskliga rättigheter, och skapade ett frihandelsområde mellan EU och Mexiko. Förhandlingar med Mexiko om att modernisera det övergripande avtalet inleddes i maj 2016. I april 2018 nåddes en principöverenskommelse om handelskapitlen och i april 2020 enades man om de sista återstående delarna. Avtalet håller för närvarande på att ratificeras.

---

[2] Delegationen för förbindelserna med Förbundsrepubliken Brasilien, utskottet för utrikesfrågor, utskottet för internationell handel samt utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet.

Det strategiska partnerskapet inrättades 2009 och hade två mål: dels att förbättra samarbetet och samordningen i fråga om globala frågor mellan EU och Mexiko på multilateral nivå, dels att ge politisk kraft åt bilaterala förbindelser och initiativ. Tre toppmöten mellan EU och Mexiko har hållits inom ramen för det strategiska partnerskapet, det senaste i juni 2015. Det förs en regelbunden dialog på hög nivå mellan EU och Mexiko om många frågor, bl.a. mänskliga rättigheter, säkerhet och brottsbekämpning, ekonomiska ärenden samt miljö och klimatförändringar. Den [gemensamma parlamentariskommittén EU–Mexiko](#) har övervakat genomförandet av det övergripande avtalet sedan 2005. Den gemensamma parlamentariskommittén sammanträder vanligtvis två gånger om året och är ett viktigt diskussionsforum. Dess arbete har varit mycket viktigt för genomförandet av det globala avtalet.

Clotilde Chantal Claudie SEBAG / Jonas Kraft
10/2023

5.6.3. RYSSLAND

Sedan 2014 har förbindelserna mellan EU och Ryssland varit utsatta för stora påfrestningar på grund av Rysslands olagliga annektering av Krim, stödet till separatistgrupper i östra Ukraina, dess politik i grannskapsområdet, desinformations- och inblandningskampanjer och de inhemska människorättskränkningarna. Efter det att Ryssland inledde sin fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 avbröts det återstående politiska, kulturella och vetenskapliga samarbetet.

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V i [fördraget om Europeiska unionen](#): Externa åtgärder.
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i [fördraget om Europeiska unionens funktionssätt \(EUF-fördraget\)](#).
- Partnerskaps- och samarbetsavtal (bilaterala förbindelser).

FÖRBINDELSERNA MELLAN EU OCH RYSSLAND

Fram tills Majdan-rörelsens protester i Ukraina i november 2013 hade EU och Ryssland byggt upp ett ”strategiskt partnerskap” som bland annat omfattade handel, ekonomi, energi, klimatförändring, utbildning, kultur och säkerhetsfrågor, inbegripet terrorismbekämpning, icke-spridning av kärnvapen och konfliktlösning i Mellanöstern. EU var en varm förespråkare av Rysslands anslutning till Världshandelsorganisationen (WTO) som fullbordades 2012. Rysslands olagliga annektering av Krim i mars 2014 och bevisen för att Ryssland stödde stridande separatister i östra Ukraina och de ryska försöken att hindra tillträdet till Azovska sjön blev startskottet för en genomgripande översyn av EU:s politik gentemot Ryssland.

Sedan mars 2014 har EU, liksom USA, Kanada, Australien och andra västländer, successivt infört restriktiva åtgärder mot Ryssland. Till en början omfattade 2014 års EU-sanktioner mot Ryssland individuella restriktiva åtgärder såsom frysning av tillgångar och viseringsförbud riktade mot medlemmar av den ryska eliten, ukrainska separatister och de organisationer som är associerade med dem, samt diplomatiska sanktioner, vilket innebar att toppmötena mellan EU och Ryssland ställdes in och att det nya samarbetsavtalet mellan EU och Ryssland upphävdes samt att Ryssland uteslöts från G8. Mer omfattande ekonomiska sanktioner mot Ryssland följde senare, efter de inledande restriktionerna för handeln med Krim och sektoriella sanktioner mot vapenhandel, energi och finansiellt samarbete med Ryssland. Som svar på detta antog Ryssland i augusti 2014 [motsanktioner](#) och förbjöd många jordbruksbaserade livsmedelsprodukter från EU (motsvarande 43 % av EU:s totala export av jordbruksbaserade livsmedel till Ryssland och 4,2 % av EU:s totala export av jordbruksbaserade livsmedel till omvärlden 2013). Trots sanktionerna och motsanktionerna stod EU kvar som Rysslands största handelspartner och Ryssland var EU:s femte största handelspartner fram till 2021.

Dessutom omprövade EU sina förbindelser med Ryssland genom EU:s globala säkerhetsstrategi från 2016, där de betecknades som ”en central strategisk utmaning”.

I mars 2016 fastställde Europeiska unionens råd fem vägledande principer som ska tillämpas på EU:s förbindelser med Ryssland: 1) Genomförande av Minskavtalet om konflikten i östra Ukraina som en grundläggande förutsättning för alla betydande förändringar i EU:s hållning gentemot Ryssland. 2) Stärkta förbindelser med EU:s östliga partnerländer och andra grannländer, inbegripet Centralasien. 3) Stärkande av EU:s motståndskraft (t.ex. energitrygghet, hybridhot eller strategisk kommunikation). 4) Selektivt engagemang med Ryssland om frågor av intresse för EU. 5) Behovet av att upprätta direkta personkontakter och stödja det civila samhället i Ryssland.

Sedan Ryssland fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har landet fördömts för aggressionen mot Ukraina och EU har omorienterat sin strategi mot Ryska federationen.

I mars 2022 antog EU sin [strategiska kompass för säkerhet och försvar](#), och erkände att Ryssland utgjorde "ett långsiktigt och direkt hot mot den europeiska säkerheten", vilket var ett uttryck för en betydande förändring av förbindelserna mellan EU och Ryssland sedan 2016. Denna strategi underbyggdes ytterligare i Natos strategiska koncept, som antogs i juni 2022, där det anges att "Ryska federationen är det mest betydande och direkta hotet mot de allierades säkerhet och mot freden och stabiliteten i det euroatlantiska området".

Sedan 2022 har därför EU:s politik gentemot Ryssland utformats med följande vägledande principer: 1) Ryssland måste isoleras internationellt och sanktioner införs mot landet för att förhindra det att föra krig. 2) Det internationella samfundet måste säkerställa ansvarsskyldighet genom att hålla Ryssland, enskilda förövare och medhjälpare ansvariga för brott mot folkrätten och krigsförbrytelser som begåtts i Ukraina. 3) EU:s grannländer måste stödjas, bland annat genom EU:s utvidgningspolitik, och partner världen över behöver få hjälp att hantera konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. 4) Ett nära samarbete med Nato och partner i hela världen bör stödjas för att försvara den regelbaserade världsordningen. 5) EU:s motståndskraft måste stärkas, särskilt när det gäller energitrygghet och kritisk infrastruktur, och Rysslands cyber- och hybridhot, informationsmanipulering och inblandning måste motverkas. 6) Det civila samhället, människorättsförsvarare och oberoende medier måste stödjas inom och utanför Ryssland, samtidigt som man tar itu med hot mot säkerheten och den allmänna ordningen i EU.

Efter att ha inlett sin fjärde mandatperiod som president 2018 iscensatte Vladimir Putin konstitutionella ändringar som antogs 2020 och som kommer att göra det möjligt för honom att stanna kvar vid makten efter 2024, då hans nuvarande mandatperiod löper ut, och teoretiskt fram till 2036).

Under Vladimir Putin, och framför allt från och med 2012, har utrymmet för individuella och kollektiva åtgärder gradvis men systematiskt minskat genom rättsliga restriktioner och riktade hot mot kritiker. Under årens lopp har de ryska myndigheterna infört omfattande rättsliga restriktioner för "utländska agenter" och "oönskade" och "extremistiska" organisationer, riktade mot hundratals icke-statliga organisationer, samtidigt som censuren av medier, internet och sociala medier har ökat avsevärt. Allt fler aktörer i det civila samhället, människorättsförsvarare och oberoende journalister har stämplats som "utländska agenter", trakasserats och fängslats, människorättsorganisationer har stängts ned och yttrandefriheten, friheten att delta i fredliga sammankomster och föreningsfriheten har inskränkts. Undersökande och

datadriven journalistik har också blivit en måltavla, medan de statskontrollerade medierna oförtröttligt har fört fram en bild av en "belägrad fästning" under angrepp från "det kollektiva väst". Dessutom hölls parlamentsvalen 2016 och 2021, liksom de lokala och regionala valen i september 2022, i en restriktiv politisk och mediemässig miljö, vilket ledde till en stor seger för Putins parti Enade Ryssland. Valobservatörerna och de oberoende medierna fann att valen inte på långa vägar uppfyllde internationella normer och att de präglades av bedrägerier, mobilisering på arbetsplatser, systematisk utestängning av oppositionen och andra oegentligheter. [Experterna](#) noterade att de regionala val som ägde rum i september 2023 var [ännu mindre rättvisa och fria](#) än de föregående valen. Ryska medborgares möjligheter att utöva sin rösträtt har försämrats till den grad att dessa val kan anses vara helt frikopplade från genuina demokratiska principer. Ryssland kommer också att hålla nästa presidentval i mars 2024.

I oktober 2020 tillkom också, på grundval av en särskild EU-rättslig grund – sanktionssystemet för kemiska vapen – sex ryska personer och en enhet på den relevanta förteckningen över reseförbud och frysning av tillgångar till följd av mordförsöket på oppositionspolitikern och antikorrupsionsaktivisten Aleksej Navalnyj i augusti 2020 med hjälp av ett nervstridsmedel. Detta är samma rättsliga instrument som användes för att bestraffa de ansvariga för Skripal-fallet i Salisbury i Förenade kungariket i mars 2018.

I mars 2021 använde sig rådet av EU:s nyligen antagna globala system för sanktioner på människorättsområdet för att bestraffa fyra ryska medborgare på grund av deras roll i godtyckliga gripanden, åtal och domar mot Navalnyj samt kväsning av fredliga protester i samband med den olagliga behandlingen av honom.

Sedan augusti 2014 har Ryssland vidtagit motåtgärder mot EU:s sanktioner och har infört motsanktioner för jordbruksprodukter, råvaror och livsmedel genom påstådda överträdelse av livsmedelssäkerhetsstandarder. Detta har förstärkt Rysslands importsubstitutionspolitik inom jordbrukssektorn. Ryssland tillämpar också en spärlista för EU- och USA-medborgare som uttryckt kritik mot landets handlande och nekar dem rätten att resa in på ryskt territorium. Denna förteckning är inte offentliggjord officiellt, vilket stänger vägen till ett möjligt överklagande, till skillnad från EU:s reseförbud. På förteckningen fanns flera ledamöter av Europaparlamentet och den 30 april 2021 fanns där också Europaparlamentets nu bortgångne talman David Sassoli och EU-kommissionens viceordförande Věra Jourová med ansvar för värderingar och transparens och ytterligare sex befattningshavare från EU-länderna.

Den 21 februari 2022 erkände Ryska federationens statsduman officiellt de självutnämnda "folkrepublikerna" Donetsks och Luhansks oberoende. Den 24 februari 2022 inledde Ryska federationen sin fullskaliga invasion av Ukraina.

Sedan invasionen har EU i starkast möjliga ordalag fördömt Rysslands olagliga, oprovocerade och orättfärdiga militära aggression mot Ukraina och dess attacker mot civila personer och civil infrastruktur, och har efterlyst ett omedelbart och ovillkorligt tillbakadragande av alla ryska trupper från hela Ukrainas territorium inom landets internationellt erkända gränser. EU har påpekat att detta anfallskrig utgör en flagrant och grov kränkning av FN-stadgan och av de grundläggande principerna i internationell rätt, och att Ryska federationen bär fullt ansvar för detta. Europeiska rådets ordförande Charles Michel har också belyst dess återverkningar på världsordningen och förklarade följande den 1 mars 2022: "Det är inte bara Ukraina som attackeras. Folkkrätten, den regelbaserade världsordningen, demokratin och människans värdighet är också

under attack. Detta är ren och skär geopolitisk terrorism". Dessutom har EU:s ledare betonat att Ryssland, Belarus och alla som är ansvariga för krigsförbrytelser och andra ytterst allvarliga brott kommer att ställas till svars för sina handlingar i enlighet med internationell rätt. EU har också fördömt Rysslands användning av livsmedel som vapen i kriget mot Ukraina och den globala livsmedelskris som Ryssland därmed har utlöst. EU ansåg också att skenfolkomröstningarna i september 2022 och de så kallade valen som Ryssland anordnade i september 2023 i de ockuperade områdena i Ukraina var olagliga och illegitima och avvisade kraftfullt Rysslands försök att legitimera eller normalisera sin olagliga militära kontroll och försöket till annektering av delar av ukrainska territorier.

Som svar på Rysslands invasion antog EU:s medlemsstater snabbt hårdare sanktioner i nära samarbete med partner, däribland Förenta#staterna, Förenade#kungariket, Kanada, Australien och Japan. Sedan den 24 februari 2022 har EU kraftigt utvidgat de restriktiva sektorsåtgärderna genom [11 på varandra följande sanktionspaket](#) (fram till april 2023) och lagt till ett betydande antal personer och enheter på sanktionsförteckningen i syfte att ytterligare öka trycket på Ryssland för att få slut på kriget. Syftet med de restriktiva åtgärderna är att försvaga Rysslands ekonomiska grund, beröva landet viktig teknik och viktiga marknader och avsevärt minska landets förmåga att föra krig.

Den snabba följd av 11 paket med [EU-sanktioner](#) som redan har betecknats som en "sanktionsrevolution" har lett till en unik uppsättning åtgärder riktade mot nyckelsektorerna i den ryska ekonomin och landets politiska eliter. Varje paket har stegvis ändrat och utvidgat tillämpningsområdet för de sanktionssystem som antagits från och med 2014, med tillägg av en ny ordning som förbjuder import av varor med ursprung i de olagligt annekterade territorierna Donetsk, Luhansk, Cherson och Zaporizjzja till EU. Sanktionspaketen är tänkta att slå hårt och ha omfattande effekter inom finans-, energi-, transport-, teknik-, rådgivnings- och mediesektorerna samt för metall, lyx och andra varusektorer.

Utöver de individuella och ekonomiska sanktionerna har därefter ett antal diplomatiska sanktioner införts, bland annat upphävande av viseringslättnader mellan EU och Ryssland. Tillsammans med andra medlemmar i Världshandelsorganisationen (WTO) enades EU om att neka behandling som mest gynnsam nation för ryska produkter och tjänster på EU:s marknader.

I juni 2023 omfattade sanktionsförteckningarna [1 572 enskilda personer och 244 enheter](#). Bland de personer som är föremål för sanktioner finns Ryska federationens president Vladimir Putin, Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov, de 351 ledamöter av statsduman som ställde sig bakom erkännandet av de tillfälligt ockuperade territorierna i regionerna Donetsk och Luhansk, högt uppsatta tjänstemän och militär personal, desinformationsaktörer, de ansvariga för missilangrepp mot civila, kritisk civil infrastruktur och för kidnappningar och sedan olagliga adoptioner av ukrainska barn, och många andra. Flera högt uppsatta medlemmar av Wagnergruppens legosoldatororganisation fördes upp på sanktionsförteckningen, däribland den dåvarande ledaren Jevgenij Prigozjin. I september förlängde rådet alla sanktionspaket fram till mars 2024.

Det elfte sanktionspaketet är inriktat på att intensifiera kampen mot kringgående av restriktionerna mot Ryssland genom import via tredjeländer eller skuggenheter och innehåller ett verktyg för att motverka kringgående som är särskilt utformat för att

hindra kringgående av sanktioner genom tredjeländer. De individuella sanktionerna (reseförbud och frysning av tillgångar) riktar sig mot personer som stöder, finansierar eller genomför åtgärder som undergräver Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende eller som drar nytta av dessa åtgärder. Efter att ha lagt till "överträdelsen av restriktiva åtgärder" i förteckningen över "EU-brott" enades rådet den 9 juni 2023 om att införa brott och påföljder för överträdelser av EU:s sanktioner och att göra det lättare att utreda, lagföra och bestraffa brott mot påföljdsåtgärderna i hela EU.

Som repressalier mot EU och internationella sanktioner mot Ryssland efter landets invasion av Ukraina i februari 2022 offentliggjorde den ryska regeringen en förteckning över "fiendliga" främmande länder, som omfattar EU:s medlemsstater, Förenade kungariket, USA och andra länder med ett sanktionssystem mot Ryssland. Människor från dessa nationer är nu föremål för ett allt mer invecklat system med motåtgärder, som påverkar olika affärsmässiga och finansiella uppgörelser med en rysk koppling. Den 31 mars 2022 beslutade de ryska myndigheterna också att avsevärt utvidga sin spärrlista till att omfatta EU:s högsta ledning, ett antal EU-kommissionärer och chefer för EU:s militära organ samt lejonparten av Europaparlamentets ledamöter. Den ryska svarta listan omfattar även högt uppsatta tjänstemän från vissa av EU-medlemsstaternas regeringar och ledamöter av nationella parlament samt personer från allmänheten och medierna.

Europeiska kommissionen fortsätter att stödja Internationella brottmålsdomstolens arbete men har också förklarat sig beredd att samarbeta med det internationella samfundet för att inrätta en ad hoc-domstol eller en specialiserad "hybriddomstol" för att utreda och lagföra Rysslands aggressionsbrott mot Ukraina, begångna av den politiska och militära ledningen i Ryska federationen och dess allierade, särskilt Belarus. Den 30 maj 2023 fick Eurojust nya befogenheter att bevara, analysera och lagra bevis för att underlätta ytterligare utredningar av krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten som begåtts på Ukrainas territorium. Den stöder EU:s gemensamma utredningsgrupp som inrättats tillsammans med Polen, Lettland, Estland, Slovakien, Rumänien, Litauen och Ukraina.

Efter ett årtionde av en krympande offentlig sfär under Vladimir Putin inleddes en ny spiral av inhemskt politiskt förtryck efter Aleksej Navalnyjs återkomst till Ryssland i januari 2021, och den har ökat dramatiskt sedan Rysslands fullständiga invasion av Ukraina inleddes i februari 2022. Alla skiljaktiga åsikter eller avvikelser från den officiella versionen av händelserna är föremål för sanktioner, och kritiska röster i samhället har marginaliserats ytterligare.

Sedan den 24 februari 2022 har 20 000 demonstranter mot kriget frihetsberövats i Ryssland. EU har fördömt de systematiska tillslagen mot icke-statliga organisationer, civilsamhällsorganisationer, människorättsförsvarare och oberoende journalister både inom och utanför Ryssland och fortsätter att stödja ryssar som har uttalat sig eller protesterat mot kriget i Ukraina. Den 5 juni 2023 vidtog rådet [sanktioner mot nio personer](#) för att ha dömt den ryska oppositionspolitikern, demokratiaktivisten och Kreml-kritikern Vladimir Kara-Murza till 25 års fängelse på grundval av politiskt motiverade åtalspunkter och falska anklagelser. EU har upprepade gånger bekräftat sin solidaritet med Vladimir Kara-Murza, Aleksej Navalnyj, Ilja Jasjin och alla ryssar som har åtalats, fängslats eller hotats för att ha fortsatt att kämpa för mänskliga rättigheter och säga sanningen om regimens olagliga handlingar.

Den 12 september 2022 [upphävde](#) EU:s medlemsstater helt och hållet 2007 års avtal om förenklade viseringsförfaranden mellan EU och Ryssland, men kommissionen antog [riktlinjer](#) för att se till att upphävandet inte inverkar negativt på dem som behöver skydd och personer som reser till EU för viktiga ändamål, såsom journalister, oliktankande och företrädare för det civila samhället.

GÄLLANDE AVTAL

Den rättsliga grunden för förbindelserna mellan EU och Ryssland är det partnerskaps- och samarbetsavtal som undertecknades i juni 1994. Avtalet gällde ursprungligen för tio år och har därefter förlängts automatiskt varje år. I avtalet anges de huvudsakliga gemensamma målen och fastställs den institutionella ramen för bilaterala kontakter (däribland regelbundna samråd om de mänskliga rättigheterna och presidenttoppmöten vartannat år, vilka för närvarande är lagda på is).

Vid toppmötet i Sankt Petersburg 2003 stärkte EU och Ryssland sitt samarbete genom att införa fyra "gemensamma områden": ett område för ekonomi, ett område för frihet, säkerhet och rättvisa, ett område för yttre säkerhet och ett område för forskning, utbildning och kultur. På regional nivå inrättade EU och Ryssland, tillsammans med Norge och Island, den nordliga dimensionen 2007, med fokus på gränsöverskridande samarbete i Östersjö- och Barents-områdena. I juli 2008 inleddes förhandlingar om ett nytt avtal som skulle gälla "rättsligt bindande åtaganden" på områden som politisk dialog, rättvisa, frihet, säkerhet, ekonomiskt samarbete, forskning, utbildning, kultur, handel, investeringar och energi. Ett partnerskap för modernisering upprättades 2010. Förhandlingar om ett avtal om förenklade viseringsförfaranden ingicks under 2011. Rysslands intervention i Krim ledde dock till att alla dessa samtal avbröts. Under 2014 frös Europeiska rådet samarbetet med Ryssland (med undantag för gränsöverskridande samarbete och kontakter människor emellan) liksom EU:s finansiering till förmån för Ryssland genom internationella finansiella institutioner. Förbindelserna mellan EU och Ryssland har varit ansträngda sedan Rysslands olagliga annektering av Krim och staden Sevastopol 2014 och dess destabiliserande åtgärder i östra Ukraina. Efter det att Ryssland inledde sin invasion av Ukraina den 24 februari 2022 avbröts det återstående politiska, kulturella och vetenskapliga samarbetet.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Europaparlamentet godkände partnerskaps- och samarbetsavtalet 1997 inom ramen för samtyckesförfarandet.

Parlamentet har antagit en rad resolutioner om Ukraina, i vilka man tydligt fördömer Rysslands olagliga annektering av Krim och Rysslands roll för att destabilisera östra Ukraina. I juni 2015 och mars 2019 antog parlamentet resolutioner om läget avseende förbindelserna mellan EU och Ryssland där parlamentet ställde sig bakom EU:s sanktioner och betonade behovet av att ge ett mer ambitiöst finansiellt EU-stöd till det ryska civilsamhället och främja direkta personkontakter, trots de problematiska förbindelserna. I resolutionen från 2019 uttrycktes stor oro över Rysslands internationella agerande, särskilt i länderna i det östliga partnerskapet. Resolutionen kritiserade också försämringen av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i Ryssland och föreslog att Ryssland inte längre skulle betraktas som en "strategisk partner" till EU. I september 2021 antog parlamentet en [rekommendation](#) om inriktningen på de politiska förbindelserna mellan EU och

Ryssland, enligt vilken "EU måste se till att allt ytterligare engagemang gentemot Kreml kommer att ske på villkoret att Kreml lovar att sluta med sin inhemska aggression mot sitt eget folk, stoppa det systematiska förtrycket av oppositionen, ... politiska fångar ... och ... civilsamhällesorganisationer, att avskaffa eller ändra alla lagar som är oförenliga med internationella normer, såsom de om 'utländska agenter' ... och att upphöra med sin yttre aggression mot grannländer". EU uppmanas att ha klart definierade röda linjer och att avstå från att fortsätta samarbetet med Ryssland bara för att hålla dialogkanalerna öppna. Man efterlyser också en vision och en strategi för EU:s framtida förbindelser med ett fritt, välmående, fredligt och demokratiskt Ryssland.

Före 2014 ville parlamentet se ett nytt och heltäckande avtal med Ryssland baserat på gemensamma värderingar och intressen. Parlamentet har dock vid upprepade tillfällen uttryckt sin oro över respekten för de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen och den demokratiska situationen i Ryssland, till exempel när det gäller lagar mot "hbtqi-propaganda", avkriminaliseringen av ringare former av familjevåld, tillslagen mot oberoende icke-statliga organisationer eller sådana som får finansiering från andra länder än Ryssland, etc. Parlamentet har i synnerhet fördömt de exempellösa kränkningarna av de mänskliga rättigheterna för befolkningen i Krim, särskilt tatarerna. Under 2018 krävde parlamentet att den ukrainska filmregissören Oleg Sentsov, som motsatte sig den olagliga annekteringen av Krim, skulle frigges. Han tilldelades Sacharovpriset samma år. Sentsov släpptes 2019 som en del av ett utbyte av fångar mellan Ryssland och Ukraina. Parlamentet fördömde kraftfullt mordförsöket på Aleksej Navalnyj 2020.

Sedan Rysslands anfallskrig mot Ukraina inleddes har parlamentet antagit [flera resolutioner](#) som fördömer den ryska aggressionen och de brott som begåtts i dess kölvatten och har uttryckt sitt starka stöd för Ukrainas oberoende, suveränitet och territoriella integritet inom landets internationellt erkända gränser.

Under det senaste ett och ett halvt året har [Europaparlamentet varit en stark anhängare av kraftfulla och effektiva EU-sanktioner](#) som ett viktigt instrument mot Ryska federationen, Belarus och Ryska federationens allierade. Parlamentet har begärt att ryska tillgångar som frysts av EU ska förverkas och att de ska användas för att hantera återuppbyggnaden av Ukraina och som ersättning till offren för Rysslands aggression. När det gäller samarbetet om sanktioner runt om i världen har Europaparlamentet uppmanat partnererna att anpassa sig till dessa sanktioner och är oroat över att flera tredjeländer samarbetar med Ryssland för att hjälpa landet att kringgå sanktioner.

I sin [resolution av den 23 november 2022](#) kategoriserade parlamentet Ryssland som en statlig sponsor av terrorism och som en stat som använder terroristmetoder, och uppmanade det internationella samfundet att stå enade när det gäller att fastställa ansvarsskyldighet för krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och aggressionsbrott. I flera resolutioner har parlamentet efterlyst att president Putin, andra ryska ledare och deras belarusiska allierade ska ställas till svars för de aggressionsbrott som de har begått. I detta sammanhang stöder parlamentet inrättandet av en särskild internationell tribunal för att lagföra det aggressionsbrott mot Ukraina som begåtts av den politiska och militära ledningen i Ryska federationen och dess allierade, särskilt Belarus. Parlamentet uttrycker också sitt fulla stöd för den pågående utredning av situationen i Ukraina som Internationella brottmålsdomstolens (ICC) åklagare har inlett, inbegripet påstådda krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. I mars 2023, när det tillkännagavs att ICC:s arresteringsorder hade utfärdats för Vladimir Putin och Maria Lvova-Belova, den ryska presidentens kommissarie för barns rättigheter, på

grund av de olagliga deportationerna av ukrainska barn till ryskt territorium, välkomnade Europaparlamentet beslutet under en debatt i kammaren.

I [sin rekommendation av den 8 juni 2022 om EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik efter det ryska aggressionskriget mot Ukraina](#) uppmanade parlamentet vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, Josep Borrell, att verka för en helhetssyn på Ryska federationen och överge alla selektiva kontakter med Moskva med anledning av de grymheter och krigsförbrytelser som iscensattes av ryska politiska eliter och som begåtts av ryska trupper, deras proxyaktörer och legosoldater i Ukraina och på andra håll.

I sin [resolution av den 16 februari 2023](#) erkände parlamentet att Rysslands anfallskrig i grunden har förändrat den geopolitiska situationen i Europa, och uppmanade därför EU att fatta djärva, modiga och övergripande politiska, säkerhetsmässiga och finansiella beslut och fortsätta Ryska federationens internationella isolering.

Samtidigt anser parlamentet också att kommissionen, Europeiska utrikestjänsten och medlemsstaterna bör börja reflektera över hur man kan samarbeta med Ryssland i framtiden och hur man kan bistå landet med en framgångsrik övergång från en auktoritär regim till ett demokratiskt land som avstår från revisionistisk och imperialistisk politik, i enlighet med sin [resolution av den 6 oktober 2022](#).

Innan anfallskriget inleddes hade parlamentet redan i årtal fördömt den ryska regimens inhemska förtryck och den ökande försämringen av människorättssituationen. När Ryssland inledde sitt anfallskrig mot Ukraina upprepade parlamentet sitt starkaste fördömande, särskilt av de allvarliga begränsningarna av åsikts- och yttrandefriheten, rätten till fredliga sammankomster och föreningsfrihet samt de systematiska tillslagen mot organisationer i det civila samhället, människorättsförsvarare, oberoende medier, advokater och den politiska oppositionen. Europaparlamentet har också djupt beklagat den grovt repressiva ryska lagstiftningen, bland annat om "utländska agenter" och "oönskade organisationer", ändringarna av strafflagen samt massmedielagen, vilka används för att begå rättsliga trakasserier mot avvikande åsikter i landet och utomlands och för att undergräva oberoende medier. EU har dessutom fördömt den kontinuerliga och ökande censuren i Ryssland.

I synnerhet har parlamentet upprepade gånger fördömt Ryssland för domen mot Aleksej Navalnyj, som tilldelades [Europaparlamentets Sacharovpris](#) 2021. Då fler aktivister greps och fängslades antog parlamentet två resolutioner – den [7 april 2022](#) och [20 april 2023](#) – där man fördömde det ökande förtrycket i Ryssland, särskilt fallen Vladimir Kara-Murza och Aleksej Navalnyj. Som ett led i kampanjen "Free Navalnyj" installerade parlamentet den 26–30 juni 2023 framför parlamentets byggnad i Bryssel en fullskalig kopia av isoleringscellen (sjizo), där Aleksej Navalnyj avtjänar sitt 9,5-åriga straff. Evenemanget, som anordnades inom ramen för verksamheten inom gruppen för demokratistöd och valsamordning, syftade till att uppmärksamma Aleksej Navalnyjs svåra situation och informera allmänheten om förtrycket av den politiska oppositionen i Ryssland. I ett gemensamt uttalande från ordföranden för underutskottet för mänskliga rättigheter i september 2023 uttryckte ordföranden för delegationen för förbindelserna med Ryssland och Europaparlamentets ständiga föredragande för Ryssland sin oro över Vladimir Kara-Murza, som hade överförts till isoleringscell i ett högsäkerhetsfängelse i Sibirien.

I sin resolution av den [5 oktober 2023 uttryckte parlamentet oro över Zarema Musajeva](#), en människorättsförsvarare från Tjetjenien. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Tjetjenien har konsekvent och kraftfullt fördömts av parlamentet.

Parlamentet har uttryckt sin solidaritet och sitt stöd för de människor i Ryssland och Belarus som protesterar mot Rysslands anfallskrig mot Ukraina och har krävt att medlemsstaterna ska skydda och bevilja asyl till ryssar och belarusier som förföljs för att ha uttalat sig mot kriget samt till ryska och belarusiska desertörer och vapenvägrare. Parlamentet har också uppmanat EU-institutionerna att samarbeta med ryska demokratiska ledare och det civila samhället och stöder inrättandet av ett nav för demokrati för Ryssland, med Europaparlamentet som värd. Europaparlamentets talman träffade några företrädare för den ryska oppositionen 2022, och underutskottet för mänskliga rättigheter håller regelbundna diskussioner med ryska oberoende journalister, det civila samhället och företrädare för oppositionen. Enskilda ledamöter av Europaparlamentet anordnade också ett rundabordssamtal om framtiden för ett demokratiskt Ryssland den 5–6 juni 2023 med företrädare för EU-institutionerna, ledamöter av Europaparlamentet och framstående företrädare för olika strömningar av ryska fria medier och den politiska oppositionen.

Förbindelserna med ryska lagstiftare utvecklades framför allt i den parlamentariska samarbetskommittén (PCC), ett interparlamentariskt forum som inrättats genom partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Ryssland. Mellan 1997 och början av 2014 fungerade den parlamentariska samarbetskommittén EU–Ryssland som en stabil plattform för att utveckla samarbetet och dialogen mellan delegationer från Europaparlamentet och det ryska parlamentet. Sedan mars 2014 har parlamentet emellertid låtit de interparlamentariska förbindelserna med det ryska parlamentet ligga nere, i enlighet med de EU:s restriktiva åtgärder till följd av den ukrainska krisen. Parlamentets delegation till den parlamentariska samarbetskommittén EU–Ryssland fortsätter dock att sammanträda regelbundet för att analysera och hålla debatter om hur Rysslands anfallskrig mot Ukraina påverkar världen och den inhemska världen, särskilt de ryska myndigheternas upptrappade tillslag mot det ryska civila samhället. I detta sammanhang diskuterar delegationen regelbundet med företrädare för den ryska oppositionen, människorättsförsvarare, det civila samhället, icke-statliga organisationer och oberoende journalister samt med internationella experter.

Parlamentet har inte bjudits in till Ryssland för att övervaka val sedan 1999.

Vanessa Cuevas Herman
11/2023

5.6.4. CENTRALASIEN

Centralasien, som förbinder den enorma asiatiska kontinenten med Europa, har stor strategisk betydelse för EU. 2019 uppdaterade EU sin strategi för Centralasien så att den nu fokuserar på resiliens (på områden som mänskliga rättigheter, gränssäkerhet och miljön), välbefinnande (med stark tonvikt på konnektivitet) och regionalt samarbete. Parlamentet lyfter fram betydelsen av mänskliga rättigheter, goda styrelseformer och social utveckling, och understryker den roll som parlamentarisk diplomati spelar. Parlamentet stöder helhjärtat demokratin och rättsstaten med konkreta initiativ såsom demokratisering i Centralasien. Mot bakgrund av talibanernas övertagande i Afghanistan i augusti 2021 har Centralasien blivit avgörande för säkerhet och stabilitet. Tadzjikistan har uttryckt reservationer, men Turkmenistan och Uzbekistan har nyligen börjat ha kontakter med talibanerna. Upploppen i Kazakstan i januari 2022 (som upphörde efter att Organisationen för fördraget om kollektiv säkerhet skickat in ryskleda trupper) och de pågående sammandrabbningarna mellan Tadzjikistan och Kirgizistan visar på risken för instabilitet i en region under Rysslands inflytande. I och med den ryska invasionen av Ukraina och koncentrationen av trupper i frontlinjen där försvagas Moskvas inflytande i Centralasien. Ryssland är dock fortfarande en viktig säkerhetsgarant i regionen, med anläggningar i tre av de fem centralasiatiska länderna, och landet kontrollerar två tredjedelar av vapenimporten och stöder regionens regeringar.

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget): "yttre åtgärder".
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).
- Partnerskaps- och samarbetsavtal som omfattar bilaterala relationer, med undantag för Turkmenistan, som det finns ett interimsavtal om handel med. Det nya fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet med Kazakstan trädde i kraft fullt ut den 1 mars 2020. Det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet med Kirgizistan paraferades i juli 2019, och förhandlingar pågår med Uzbekistan. Tadzjikistan har också uttryckt ett intresse för ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal.

DE CENTRALASIATISKA LÄNDERNA OCH FÖRBINDELSERNA MELLAN EU OCH CENTRALASIEN

I årtal var relationerna mellan de centralasiatiska länderna i allmänhet dåliga till följd av gräns- och resurstvister. Situationen har dock förändrats dramatiskt sedan ledarskapsskiftet i Uzbekistan 2016, som öppnade för nya möjligheter till regionalt samarbete. Det första toppmötet mellan centralasiatiska ledare om regionalt samarbete sedan 1990-talet hölls i Astana i mars 2018, och ett andra toppmöte hölls i november 2019 i Tasjkent. Förnybara energikällor är ett annat fokusområde mot bakgrund av den enorma potentialen för regionalt samarbete och investeringar. Den regionala ekonomin minskade kraftigt under 2020 på grund av covid-19-pandemin och expanderade sedan

2021 med en tillväxt på 3,9 %, men de nuvarande utsikterna är osäkra på grund av Rysslands invasion av Ukraina, den globala inflationen och de stigande råvarupriserna.

Samtliga länder i Centralasien bedriver en utrikespolitik med flera riktningar, där man försöker balansera banden till framför allt Ryssland, Kina, EU och USA. Förbindelserna med Turkiet och Iran är också viktiga. Turkmenistan har varit i stort sett stängt för omvärlden, och landets "permanent neutralitet" erkänns till och med av FN. EU:s handel med Kazakstan, främst med mineralresurser, är omfattande, och handeln med Uzbekistan är på uppåtgående, inte minst efter antagandet av textilprotokollet mellan EU och Uzbekistan, som parlamentet godkände 2016. EU har också välkomnat Kirgizistans, Tadzjikistans och Kazakstans anslutning till Världshandelsorganisationen (WTO). Kazakstan och Kirgizistan är medlemmar i Eurasiska ekonomiska unionen.

[2016](#) gav parlamentet sitt stöd till EU:s strategi för Centralasien, men begärde att den skulle vara mer specifikt inriktad. [EU:s strategi för Centralasien](#) godkändes av rådet i [juni 2019](#). Räckvidden för EU:s förbindelser är kopplad till de enskilda centralasiatiska ländernas beredvillighet att genomföra reformer och stärka demokratin, de mänskliga rättigheterna, rättsstaten och rättsväsendets oberoende, liksom att modernisera och diversifiera ekonomin, bland annat genom att stödja den privata sektorn och i synnerhet små och medelstora företag, i en fri marknadsekonomi.

Betydelsen av en regional strategi och regionalt samarbete har också betonats vid ministermötena mellan EU och Centralasien. Det sjuttonde ministermötet mellan EU och Centralasien ägde rum i november 2021 för att stödja en grön och hållbar återhämtning efter covid-19-pandemin och för att uppmuntra samarbete för att bemöta några av de utmaningar som kommer med utvecklingen i Afghanistan.

Parlamentets verksamhet avseende Centralasien bedrivs huvudsakligen av utskottet för utrikesfrågor (AFET), utskottet för internationell handel (INTA), underutskottet för säkerhet och försvar (SEDE), underutskottet för mänskliga rättigheter (DROI), delegationen för förbindelserna med Centralasien (D-CAS) samt genom de parlamentariska samarbetskommittéerna och delegationen för förbindelserna med Afghanistan (D-AF), bland andra organ. De parlamentariska samarbetskommittéerna med de flesta centralasiatiska länderna möts varje år. Ledamöter av Europaparlamentet granskar genomförandet av avtalen och fokuserar på människorättsfrågor, den politiska situationen, ekonomiskt samarbete och utvecklingssamarbete samt valprocesser.

Sedan 2013 har politiska dialoger och säkerhetsdialoger på hög nivå mellan EU och Centralasien regelbundet ägt rum om viktiga politiska frågor och säkerhetsfrågor som berör EU och de centralasiatiska länderna. Dessa dialoger har lett till diskussioner om prioriteringarna i EU:s strategi för Centralasien samt främjandet av konnektivitet mellan EU och Asien.

Det finns EU-delegationer i alla centralasiatiska länder, sedan delegationen till Turkmenistan öppnades i juli 2019. EU:s delegation till Mongoliet öppnades 2017.

2020 uppgick den ömsesidiga varuhandeln till 22,3 miljarder euro med ett handelsöverskott på 4,1 miljarder euro till Centralasiens fördel. De centralasiatiska länderna tog emot 1,02 miljarder euro i finansiering för perioden 2014–2020 från finansieringsinstrument för utvecklingssamarbete, vilket inkluderar både bilateralt stöd och regionala program (360 miljoner euro). Stödet inriktades på utbildning, regional säkerhet, hållbar förvaltning av naturresurser och socioekonomisk utveckling. Kazakstan och Turkmenistan är inte längre berättigade till stöd inom ramen för de

bilaterala delarna av instrumentet sedan de fått status som högmedelinkomstländer, men de har fortfarande tillgång till de regionala programmen. Det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDMR) är verksamt i alla centralasiatiska stater förutom Turkmenistan, där det civila samhällets organisationer är för få, för dåligt organiserade och för hårt kontrollerade. Horisont Europa är EU:s nya centrala finansieringsprogram för forskning och innovation, med en budget på 95,5 miljarder euro för hela världen under en sjuårsperiod inom ramen för det fleråriga vägledande programmet 2021–2027.

EU har uppgraderat de äldre partnerskaps- och samarbetsavtalen med de centralasiatiska partnererna.

Det 10:e mötet i arbetsgruppen EU–Centralasien för miljö och klimatförändringar ägde rum den 4 och 5 oktober 2021. Forumet för det civila samhället i EU och Centralasien hölls i Almaty, Kazakstan, den 6 oktober 2021 och fokuserade på temat "Bygga en bättre framtid: en hållbar återhämtning efter covid-19-krisen".

Efter talibanernas övertagande i augusti 2021 har situationen i Afghanistan inte bara blivit en global fråga utan också den främsta källan till oro för de centralasiatiska regeringarna. Hela den centralasiatiska regionen har blivit ett viktigt område för att bekämpa religiös extremism och terrornätverk, tillsammans med narkotikasmugglingen inom regionens gränser. Enskilda centralasiatiska republiker (och i synnerhet Tadzjikistan) är fortfarande motvilliga till att ha några väsentliga kontakter med talibanerna, trots att talibanerna samtidigt verkar ha inlett en diplomatisk offensiv som syftar till att lugna de centralasiatiska grannländerna. På grund av den humanitära krisen i Afghanistan har Centralasien blivit en destination för ett stort antal afghanska flyktingar, som därmed är potentiella mottagare av ytterligare EU-stöd, med bilaterala och regionala program som en del av EU:s fleråriga vägledande program 2021–2027.

A. Kazakstan

Parlamentet gav sitt godkännande till det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet med Kazakstan [2017](#), och betonade då att principen "mer för mer" är viktig för att stimulera till politiska och socioekonomiska reformer.

Före detta president Nursultan Nazarbajev avgick i mars 2019 efter tre decennier vid makten, men som "högste ledare" och "nationens fader" har han behållit ett betydande inflytande och formella befogenheter under den nye presidenten Tokajev, bland annat som ordförande för det nationella säkerhetsrådet. Kazakstan höll parlamentsval i januari 2021 för att välja de 107 ledamöterna i underhuset Mäjzilis. Det styrande partiet Nur Otan behöll sin majoritet, medan oppositionspartiet OSPD (det landsomfattande socialdemokratiska partiet) bojkottade valet och hävdade att den politiska eliten gjort sig skyldig till valfusk.

Parlamentet antog en [resolution om situationen i Kazakstan](#) i januari 2022, efter att protester bröt ut i landet till följd av en oväntad ökning av priserna på kondenserad gas, som hade fixerats av den kazakstanska regeringen. Protesterna trappades upp efter att våldshandlingar provocerades fram av okända, välutbildade och organiserade beväpnade personer. President Tokajev beordrade att säkerhetsåtgärder skulle antas och utlyste undantagstillstånd. Som svar på president Tokajevs begäran enades [Organisationen för fördraget om kollektiv säkerhet](#), en militär allians under ledning av Ryssland, om att sända soldater (så kallade fredsbevarande styrkor) till Kazakstan från Ryssland, Belarus, Tadzjikistan, Armenien och Kirgizistan.

President Tokajev har utnyttjat krisen för att skylla på den tidigare förvaltningen, befästa sin makt och sätta stopp för det arrangemang med delad makt som Nazarbajev tvingade på honom. Han har övertagit ordförandeskapet för säkerhetsrådet och utnämnt en ny premiärminister. Viktiga medlemmar av Nazarbajevs familj har förlorat sitt inflytande. I september 2022 [döpte Kazakstans parlament om nationens huvudstad från Nur-Sultan till Astana](#), det senaste initiativet för att distansera landet från den tidigare Sovjetrepublikens förste president, Nursultan Nazarbajev.

Den 11 januari 2022 tillkännagav president Tokajev ett paket med omfattande reformer. Kazakstan har tidigare haft en stor ekonomisk tillväxt och övergick 2006 till att vara ett högre medelinkomstland. Dessa ekonomiska framsteg utmanades av de stora konsekvenserna av covid-19-pandemin och av landets växande politiska och ekonomiska beroende av Kina. I april 2021 presenterade Kazakstan sitt eget covid-19-vaccin, QazVac, och gjorde sig redo att öka produktiviteten för att göra det tillgängligt för alla medborgare. BNP-tillväxten förväntas minska under 2022 på grund av den ryska invasionen av Ukraina. 2022 är det också 30 år sedan som Kazakstan och Kina upprättade diplomatiska förbindelser, och kazakstanierna har nyligen protesterat mot Kinas ökande inflytande och ekonomiska makt.

I januari 2021 avskaffade Kazakstan dödsstraffet efter att ha ratificerat FN:s andra fakultativa protokoll till den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, och blev därmed den 88:e signatären till konventionen. Europeiska utrikestjänsten lovordade detta steg i ett [uttalande](#). Kazakstan anslöt sig 2020 till FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, ett multilateralt fördrag som ingår i det internationella regelverket för mänskliga rättigheter.

Den 5 juni 2022 höll Kazakstan en konstitutionell folkomröstning som innebar betydande förändringar av den befintliga institutionella maktbalansen, bland annat genom att presidentens makt minskade och parlamentets roll stärktes. Det officiella valdeltagandet var högt (68 %), och 77,1 % av dem som röstade var för ändringarna.

Det [19:e mötet i samarbetsrådet EU–Kazakstan](#) ägde rum i juni 2022 för att se över de framsteg som gjorts i genomförandet av det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Kazakstan. Under mötet välkomnade EU de långt framskridna ekonomiska förbindelserna mellan EU och Kazakstan. EU är Kazakstans främsta handelspartner och utländska investerare, och Kazakstan förblir EU:s viktigaste handelspartner i Centralasien. 2021 uppgick handelsbalansen till 12 miljarder euro i Kazakstans favör. EU välkomnade också det framgångsrika samarbetet inom ramen för den företagsplattform på hög nivå mellan EU och Kazakstan som lanserades 2019, och i synnerhet den konstruktiva anda som Kazakstan visat när det gäller att bemöta farhågor från EU-investerare.

Parlamentet har inte övervakat val i Kazakstan sedan 2005. Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE/ODIHR) har skickat valobservatörer till Kazakstan. Dessa fann brister i parlamentsvalet i januari 2021, bland annat brist på genuin opposition till partiet Nur Otan samt bristande efterlevnad av OSSE/ODIHR:s rekommendationer i fråga om bland annat grundläggande friheter, valförvaltningens opartiskhet och valbarhet. Även utrikestjänsten konstaterade att valet var ett förlorat tillfälle för Kazakstan att visa att de viktiga politiska reformerna i landet faktiskt har genomförts.

I sin resolution av den 11 februari 2021 om den alarmerande människorättssituationen i Kazakstan efterlyste parlamentet respekt för de rättsliga ramarna för hållandet av val.

Parlamentet underströk OSSE:s rekommendationer om att garantera grundläggande friheter, upphöra med det godtyckliga frihetsberövandet av människorättsaktivister och medlemmar av politiska oppositionsrörelser, säkerställa hbtqi-personers rättigheter och garantera säkerheten för kazaker och andra etniska minoritetsgrupper. Dessutom efterlystes eventuella individuella sanktioner mot kazakstanska tjänstemän som är direkt ansvariga för kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

B. Kirgizistan

Ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal med Kirgizistan undertecknades i juli 2019. EU är en av de största sponsorerna av hållbar utveckling och reformer i Kirgizistan. Mellan 2014 och 2020 anslog EU 174 miljoner euro i bidragsbaserat utvecklingsbistånd till tre huvudsektorer och stödåtgärder: rättsstaten, integrerad landsbygdsutveckling och utbildning. Dessutom stöder EU en övergång till demokrati och demokratiska val genom ett rättsstatsprogram och har anslagit 20 miljoner euro till stöd för stabilisering och demokratisering. [Det fleråriga vägledande programmet för 2021–2027](#) är ett svar på Kirgizistans nationella utvecklingsstrategi för 2040, som innehåller en långsiktig färdplan för att bli ett starkt, självförsörjande och välmående land senast 2040.

OSSE/ODIHR övervakar regelbundet parlamentsval och presidentval. Det senaste parlamentsvalet hölls i Kirgizistan i oktober 2020 och ogiltigförklarades därefter efter massprotester mot oegentligheter och röstköp. Kirgizistans president, Sooronbay Jeenbekov, avgick i oktober 2020, och landet höll presidentval i januari 2021, varefter Sadyr Japarov tillträdde som Kirgizistans sjätte president. EU noterade det låga valdeltagandet, bristen på lika villkor för kandidater, överträdelser av kampanjförfaranden och misshushållning med administrativa resurser, enligt rapporter från OSSE/OIDHR. EU uppmanade också presidenten att förbinda sig att uppfylla de universella skyldigheterna i fråga om grundläggande friheter och mänskliga rättigheter och krävde respekt för konstitutionen och parlamentsvalet i samarbete med OSSE/OIDHR. Parlamentsvalet ägde rum i november 2021. Europaparlamentets delegation för förbindelserna med Centralasien (D-CAS) besökte landet.

I en folkomröstning den 11 april 2021 godkände väljarna en ny konstitution för att minska parlamentets storlek med 25 % till 90 platser. Presidenten fick också befogenhet att utnämna domare och ledare för brottsbekämpande organ, och den lag som begränsade presidenten till en mandatperiod ersattes så att presidenten nu kan väljas om för en andra mandatperiod. EU gjorde ett [uttalande](#) om den konstitutionella reformen i Kirgizistan den 22 april 2021 och beklagade bristen på en inkluderande dialog med det civila samhället. EU insisterade dock på att unionen skulle fortsätta sitt stöd för att föra reformagendan framåt.

I juni 2021 [anlände EU:s särskilda representant för Centralasien, Peter Burian, till Kirgizistan](#) för att hålla bilaterala möten med president Japarov och andra relevanta ledare för att diskutera bilateralt samarbete, läget när det gäller människorättsfrågor och utmaningar i genomförandet av EU:s strategi för Centralasien.

Vid det artonde mötet i samarbetsrådet EU–Kirgizistan den 4 juni 2021 diskuterades stärkandet av rättsstaten, framsteg i reformer av rättsväsendet och valreformer, god samhällsstyrning, samarbete med det civila samhället och mänskliga rättigheter. Den elfte årliga människorättsdialogen mellan EU och Kirgizistan ägde rum den 6 september 2021 i Bryssel. EU uttryckte sin oro över covid-19-restriktionerna, som har lett till ökat könsrelaterat våld, restriktioner för oberoende medier och

kontroversiella lagstiftningsinitiativ. Kirgizistan stod värd för det första ekonomiska forumet mellan EU och Centralasien den 5 november 2021 i Bisjkek.

[2015](#) uttryckte parlamentet oro över lagförslagen om "hbt-propaganda" i Kirgizistan. I [januari 2019](#) utfärdade parlamentet rekommendationer för förhandlingarna om ett nytt bilateralt avtal. Efter sammandrabbningar vid gränsen mellan Kirgizistan och Tadzjikistan i april 2021 gjorde David McAllister, ordförande för parlamentets utrikesutskott, och Fulvio Martusciello, ordförande för D-CAS, [ett uttalande](#) den 3 maj 2021 där de välkomnade vapenvilan och uppmanade båda parter att hålla diplomatiska diskussioner i stället för att ge sig in i militära sammandrabbningar. Vapenvilan har inte respekterats, och den pågående gränskonflikten mellan Kirgizistan och Tadzjikistan har dödat och sårat hundratals människor och drivit tusentals på flykt. Konflikten intensifierades ytterligare i september 2022.

Parlamentet är djupt oroat över de mänskliga rättigheterna i Kirgizistan. I juli 2020 avled människorättsförsvararen Azimjon Askarov i häkte, och en utredning av dödsfallet avslutades först, för att sedan återupptas. Flera utländska människorättsaktivister och utländska mediekorrespondenter är fortfarande bannlysta från Kirgizistan. Våld i hemmet är fortfarande utbrett.

C. Uzbekistan

Uzbekistan blev det nionde mottagarlandet när landet anslöt sig till EU:s särskilda stimulansordning för hållbar utveckling och gott styre (GSP+) i april 2021. Genom att ansluta sig till denna ordning får Uzbekistan ytterligare ekonomiska fördelar till följd av upphävandet av tullar för två tredjedelar av de produktgrupper som omfattas av GSP+. Instrumentet stimulerar landets export och dess förmåga att locka till sig utländska investeringar. Uzbekistan förväntas å sin sida genomföra 27 grundläggande internationella konventioner om gott styre, mänskliga rättigheter och arbetstagar rättigheter samt miljö- och klimatskydd.

I sin rekommendation från mars 2019 [om det nya övergripande avtalet mellan EU och Uzbekistan](#) begärde parlamentet att få utöva vederbörlig granskning av förhandlingsprocessen.

Den 6 juli 2022 paraferade EU och Uzbekistan det nya fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet, som kommer att utgöra ett nytt, modernt och ambitiöst ramverk för att stärka partnerskapet mellan EU och Uzbekistan. Dessutom höll EU och Uzbekistan sitt artonde årliga möte i samarbetskommittén. De båda sidorna gick igenom utvecklingen av sina bilaterala förbindelser under det senaste året och utsikterna för det kommande året. EU tog upp den senaste tidens våldsamma händelser i Karakalpakstan och efterlyste en oberoende utredning av omständigheterna kring protesterna så snart som möjligt. EU betonade vikten av att försvara rätten till fredliga demonstrationer.

Det artonde årliga mötet i samarbetskommittén gav tillfälle att diskutera handelsförbindelser och ekonomiska förbindelser, inbegripet Uzbekistans medlemskap i EU:s GSP+-ordning. Diskussionen omfattade också tekniskt samarbete, EU:s stöd till Uzbekistans utvecklingsstrategi, samarbete inom energisektorn, med tonvikt på hållbarhet och den gröna omställningen. mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, särskilt med avseende på konstitutionella reformer och reformen av Uzbekistans strafflag, samt den regionala situationen i Centralasien, inbegripet situationen i Afghanistan. De båda sidorna såg framåt mot konferensen om hållbar

konnektivitet mellan EU och Centralasien, som ska hållas i november 2022 i Samarkand, Uzbekistan.

Sedan den uzbekiske presidenten Shavkat Mirziyoyev tillträdde 2016 har omfattande och snabba demokratiska förändringar pågått, bland annat flera ambitiösa reformer och interna förändringar, såsom frigivningen av ett antal politiska fångar, vilket återspeglar en viss positiv utveckling. Grunderna för dessa förändringar fastställdes i Uzbekistans nationella utvecklingsstrategi för 2017–2021.

I februari 2021 undertecknade Mirziyoyev en lag om att flytta presidentvalet till oktober 2021. OSSE/ODIHR upprepade sina rekommendationer om finansiering av politiska partier, påskyndande av rösträkningen och nedskärning av statliga resurser till valkampanjer. Inför valet i oktober 2021 fanns det farhågor om att det inte skulle finnas någon verklig opposition. De uzbekistanska myndigheterna har nekat till att registrera ett nytt parti, Haqiqat va Taraqqiyot (det socialdemokratiska partiet Sanning och framsteg), med motiveringen att många av de underskrifter som samlats in av oppositionspolitikern Xidirnazar Olloqulov var ogiltiga.

I maj 2021 dömde en uzbekisk domstol bloggaren Otabek Sattoriy till sex års fängelse för förtal och utpressning. Sattoriys videor kritiserade ofta de högsta regeringstjänstemännen i hans provins Termez och lyfte fram korruptionsärenden. Intressegrupper för rättigheter och journalister har kallat domen ett försök av ledarskapet att skrämja pressen inför valet.

Uzbekistan har nyligen börjat ha kontakter med talibanerna. I oktober 2021 träffade Uzbekistans vice premiärminister talibanernas delegater i den uzbekiska gränsstaden Termez för att diskutera handelsfrågor och ekonomisk samverkan, säkerställa gränssäkerhet och samarbete inom energi, transport och internationell frakt samt det järnvägsprojekt som förbinder Termez med den pakistanska staden Peshawar via de afghanska städerna Mazar och Kabul.

Parlamentet godkände textilprotokollet mellan EU och Uzbekistan i december 2016 efter att landet, i nära samarbete med ILO, hade gjort ett verkligt åtagande om att stoppa barnarbete i samband med den årliga bomullsskörden. I [mars 2019](#) utfärdade parlamentet rekommendationer för förhandlingarna om det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet.

Parlamentet bjöds in att övervaka parlamentsvalet i Uzbekistan för första gången i december 2019, men valet övervakades endast av OSSE/ODIHR. Parlamentet vägrade att övervaka valet med motiveringen att valet varken var fritt eller rättvist och påpekade att ledamöterna av Uzbekistans parlament endast kom från regimvänliga partier.

Parlamentet godtog dock inbjudan att övervaka presidentvalet den 24 oktober 2021 trots att de fem kandidater som godtagits och registrerats av den centrala valkommissionen påstods vara regeringsvänliga, medan två trovärdiga oppositionskandidater från det liberaldemokratiska partiet och det socialdemokratiska partiet Sanning och framsteg hade nekats registrering.

Förbindelserna mellan Uzbekistan och Ryssland har stärkts under president Mirziyoyev. De båda länderna har undertecknat ett avtal om utvidgning av det militära och tekniska samarbetet med ett åtagande att gemensamt upphandla militära varor, militär utrustning, forskning och assistans och att förnya föråldrade vapen. Ryssland är en av Uzbekistans största handelspartner och ryska investerare är särskilt

intresserade av Uzbekistans olje- och gassektor. Ryska Gazprom samarbetar med kolväteproducenten Uzbekneftegaz om gasproduktion i uzbekiska gasfält och köper även uzbekisk gas. Den 15 september 2022 stod Uzbekistan värd för det bilaterala mötet mellan Kinas president Xi Jinping och Rysslands president Vladimir Putin i Samarkand.

D. Turkmenistan

Turkmenistan är fortfarande ett repressivt land under president Berdimuhamedows auktoritära styre. Den senaste tidens händelser visar att den demokratiska utvecklingen inte har gått framåt och att människorättssituationen inte har förbättrats. Turkmenistan införde 2021 vissa konstitutionella reformer, bland annat inrättandet av ett överhus. Det turkmenistanska parlamentets roll är dock fortfarande ytterst kringskuren.

Formella förbindelser mellan EU och Turkmenistan upprättades 1997, och de två parterna undertecknade ett partnerskaps- och samarbetsavtal 1998. Även om alla EU-medlemsstater och Turkmenistan redan har ratificerat partnerskaps- och samarbetsavtalet sedan 2004 är Europaparlamentets ratificering det sista återstående kravet för att slutföra det. Parlamentet har upprepade gånger vägrat att godkänna ratificeringen av partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Turkmenistan på grund av sin djupa oro över de kortsiktiga riktmärkena för Turkmenistan framsteg när det gäller mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Därför styrs de bilaterala förbindelserna mellan EU och Turkmenistan för närvarande av [interimsavtalet om handel](#) från 2010.

Utöver de regionala ramverken för EU och Centralasien håller EU och Turkmenistan årliga bilaterala dialoger: människorättsdialogen mellan EU och Turkmenistan och den gemensamma kommittén EU–Turkmenistan. Den tjugonde gemensamma kommittén sammanträdde i oktober 2021 för att vidareutveckla partnerskap och samarbete, i synnerhet när det gäller ekonomisk utveckling, handel och investeringar samt för att utveckla gemensamma projekt om miljö, jordbruk, utbildning och hälsoskydd.

EU har bekräftat att rättsstaten och respekten för de mänskliga rättigheterna är väsentliga aspekter av relationen mellan EU och Turkmenistan.

Den trettionde årliga människorättsdialogen mellan EU och Turkmenistan ägde rum den 6 juli 2021. Diskussionerna fokuserade på Turkmenistans fullgörande av sina internationella rättsliga förpliktelser, i synnerhet respekten för mänskliga rättigheter, socioekonomiska frågor och samarbete på multilaterala plattformar. Parlamentet har konsekvent uttryckt sin oro över bristen på mänskliga rättigheter i Turkmenistan och har därför hittills blockerat ikraftträdandet av partnerskaps- och samarbetsavtalet. I [mars 2019](#) lade parlamentet fram rekommendationer som måste beaktas för att parlamentet ska överväga att ge sitt godkännande. Parlamentet har aldrig bjudits in att övervaka val i Turkmenistan. Det sjätte interparlamentariska mötet mellan EU och Turkmenistan planeras hållas i december 2022.

I och med Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 försöker EU-länderna öka gasresurserna från Turkmenistan för att trygga sin energiförsörjning. Till följd av detta arbetar Turkmenistan och EU för närvarande med en gasöverenskommelse, eftersom Turkmenistan vill diversifiera sin energiexport, samtidigt som EU vill diversifiera sin energiimport. I november 2014 undertecknade Turkmenistan ett ramavtal med Turkiet om leverans av gas genom den transanatoliska gasledningen, som nu tar emot gas från det azerbajdzjanska Shah Deniz-fältet i Kaspiska havet. 2021 presenterade

Trans Caspian Resources sitt projekt för den transkaspiska sammanlänkningen, en mindre gasledning (jämfört med den transkaspiska gasledningen) från Turkmenistan till Azerbajdzjan. När den är klar kommer den att leverera mellan 10 och 12 miljarder kubikmeter naturgas per år.

E. Tadzjikistan

EU:s samarbete med Tadzjikistan har utvecklats avsevärt sedan landet blev självständigt från Sovjetunionen 1992. De nuvarande rättsliga ramarna för förbindelserna mellan EU och Tadzjikistan utgörs av det [partnerskaps- och samarbetsavtal](#) som undertecknades i oktober 2004 och trädde i kraft i januari 2010. Parlamentet godkände ingåendet av partnerskaps- och samarbetsavtalet 2009, men efterlyste förbättringar avseende mänskliga rättigheter, korruption, hälsa och utbildning. Partnerskaps- och samarbetsavtalet bidrog till att utöka det bilaterala samarbetet och höjde EU:s profil i Tadzjikistan, erbjöd en plattform för politisk dialog och syftade till att främja bilaterala handelsförbindelser och ekonomiska förbindelser. Det innehåller också artiklar om samarbete om migration och om bekämpning av penningtvätt, narkotika och terrorism.

Tadzjikistan är en viktig EU-partner som för närvarande står inför flera utmaningar, såsom konsekvenserna av internationella sanktioner och återvändandet av många tadjjikiska migranter från Ryssland efter det landets invasion av Ukraina, den kritiska människorättssituationen och ett starkt intresse för att ansluta sig till handelspreferenssystemet GSP+. Efter talibanernas övertagande i Afghanistan har Tadzjikistan tagit emot tusentals afghanska flyktingar. Landet är fast beslutet att bekämpa spridningen av extremism och radikalisering i Centralasien.

Vid [det nionde mötet i samarbetsrådet EU–Tadzjikistan](#), som hölls i februari 2021 inom ramen för partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Tadzjikistan, diskuterades olika sätt att uppgradera förbindelserna. Sedan dess har kontakter tagits för att inleda förhandlingar om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal, i likhet med andra centralasiatiska länder. Utöver diskussionerna om effekterna av covid-19-pandemin uppmuntrade EU också Tadzjikistan att förbättra situationen avseende grundläggande friheter och respekt för de mänskliga rättigheterna. Den tolfte människorättsdialogen ägde rum i november 2020, och farhågor uttrycktes då om kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

I mars 2020 hölls parlamentsval i Tadzjikistan. Det styrande Folkets demokratiska parti vann med överväldigande majoritet. Presidentvalet hölls i oktober 2021, mitt i covid-19-pandemin. Som förväntat vann Emomali Rahmonov (Rahmon) enkelt valet och säkrade ytterligare sju år som president.

I juni 2016 antog Europaparlamentet en mycket kritisk [resolution om situationen för samvetsfångar i Tadzjikistan](#) och uttryckte djup oro över försämringen av de mänskliga rättigheterna, det ökade antalet frihetsberövanden och gripanden av människorättsaktivister, politiska motståndare och deras familjemedlemmar samt stränga restriktioner för oberoende medier.

Parlamentet har upprepade gånger uttryckt oro över sammandrabbningarna vid gränsen mellan Kirgizistan och Tadzjikistan, och välkomnade det avtal om eldupphör som nåddes i april 2021. I september 2022 ökade dock våldet mellan gränsbevakningstjänstemän på olika platser längs gränsen. En sådan upptrappning skadar den regionala stabiliteten.

F. Mongoliet

Trots att Mongoliet inte omfattas av EU:s strategi för Centralasien klassificeras landet av parlamentet som en del av regionen inom ramen för parlamentets ständiga delegationer. Mongoliet delar många kulturella, historiska och ekonomiska aspekter med de före detta sovjetrepublikerna i Centralasien. Under de senaste tre årtiondena har Mongoliet utmärkt sig som en ”demokratisk oas” med en stadig ekonomisk tillväxt, även om utvecklingen under 2019 väckte farhågor om att demokratin håller på att urholkas. [2017](#) godkände parlamentet partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Mongoliet.

Mitt under covid-19-pandemin höll Mongoliet sitt ordinarie parlamentsval, och Uchnaagiin Chürelsüch valdes till president. Eftersom presidenten enligt den nya, ändrade konstitutionen inte får vara ansluten till ett politiskt parti ersattes Uchnaagiin i juni 2021 som ledare för Mongoliets folkparti av den sittande premiärministern, Luvsannamsrain Ojuun-Erdene. Mongolisk politik domineras för närvarande av att Mongoliets folkparti befäster sin makt; partiet har en supermajoritet i parlamentet och kontrollerar presidentämbetet.

Det årliga mötet i den gemensamma kommittén EU–Mongoliet hölls i juni 2022 för att bekräfta partnerskapet på grundval av gemensamma värden som demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstaten och respekt för principerna i FN-stadgan. Mongoliet och EU enades om behovet att bekämpa klimatförändringarna och skydda miljön, och stöder fullt ut genomförandet av Parisavtalet. EU gratulerade Mongoliet till att vara ett av de fem prioriterade länder med vilka EU för närvarande håller på att inrätta ett skogspartnerskap, eftersom Mongoliet och EU har ett gemensamt intresse av att främja hållbar grön utveckling, vilket är ett centralt mål i det fleråriga vägledande programmet för 2021–2027. Tidigare hade arbetsgruppen EU–Mongoliet för utvecklingssamarbete sammanträtt i mars 2022 för att diskutera utvecklings- och investeringsprioriteringar samt det fleråriga vägledande programmet för 2021–2027. Underkommittén EU–Mongoliet för handel och investeringar hölls i mars 2022 och identifierade potentiella samarbetsområden, inledandet av förhandlingar om ett avtal om skydd av geografiska beteckningar och möjligheter på området förnybar energi och geologi.

Parlamentets uttalanden om Mongoliet har huvudsakligen gällt ekonomiska frågor, men också landets utvecklingsbehov och humanitära behov i samband med extrema väderförhållanden. En delegation från parlamentet övervakade Mongoliets presidentval 2017 och dess parlamentsval i juni 2016, och konstaterade att en solid demokrati håller på att växa fram i landet. Parlamentet övervakade dock inte parlamentsvalet i juni 2020 på grund av covid-19-pandemin, och inte eller presidentvalet i juni 2021.

Det femtonde interparlamentariska sammanträdet mellan EU och Mongoliet ägde rum i juni 2022 i Bryssel.

[Jorge Soutullo / Niccolò Rinaldi](#)
10/2022

5.6.5. GULFSTATERNA, IRAN, IRAK OCH JEMEN

EU har samarbetsavtal med Gulfstaternas samarbetsråd (en regional organisation bestående av Bahrain, Förenade Arabemiraten, Kuwait, Oman, Qatar och Saudiarabien) och med Jemen samt ett partnerskaps- och samarbetsavtal med Irak. EU har för närvarande inga avtalsgrundade förbindelser med Iran och det finns inte någon EU-delegation i Teheran. De nuvarande förbindelserna mellan EU och Iran bygger på upprätthållandet av den gemensamma övergripande handlingsplanen (JCPOA eller kärnavtalet med Iran), som undertecknades i Wien i juli 2015.

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V (yttre åtgärder) i fördraget om Europeiska unionen.
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

A. Gulfstaternas samarbetsråd (GCC)

GCC inrättades i maj 1981. Gruppen består än i dag av de ursprungliga medlemsländerna, nämligen Bahrain, Förenade Arabemiraten, Kuwait, Oman, Qatar och Saudiarabien, och tjänar som den huvudsakliga kanalen för EU:s förbindelser med de sex länderna. Vid ett antal tillfällen har EU och GCC antagit gemensamma ståndpunkter om problem i Mellanöstern.

De oljerika Gulfstaterna genomgår betydande socioekonomiska och politiska förändringar, även om reformerna framskrider i olika takt. Den arabiska vårens inverkan på monarkierna i Gulfregionen har dämpats genom förebyggande strategier – bidrag och ökad sysselsättning inom den offentliga sektorn – och genom repressiva åtgärder, särskilt i Bahrain och Saudiarabiens östra provins. GCC-länderna har spelat en aktiv roll i Mellanösterndiplomatin, i vissa fall i konkurrens med varandra. Detta har bidragit till den pågående diplomatiska krisen mellan Qatar och några av de andra GCC-länderna, som anklagar Qatar för att stödja terroristgrupper och sekteristiska grupper (inbegripet Muslimska brödrskapet), finansiera grupper med kopplingar till Iran, kränka sina grannars suveränitet och mana till politiskt oliktankande i grannländerna.

Även om EU hoppas kunna utveckla sina politiska förbindelser i regionen – bl.a. genom människorättsdialoger – har förbindelserna mellan EU och GCC till stor del utgjorts av ekonomiska och handelsmässiga band. Handelsvolymerna mellan de båda parterna har ökat stadigt under årens lopp, och EU har registrerat ett betydande handelsöverskott.

EU och GCC undertecknade ett samarbetsavtal 1988. Avtalet har till syfte att förbättra stabiliteten i en region som är av strategisk betydelse, underlätta de politiska och ekonomiska förbindelserna, bredda det ekonomiska och tekniska samarbetet samt fördjupa samarbetet om energi, industri, handel och tjänster, jordbruk, fiske, investeringar, vetenskap, teknik och miljö. Avtalet föreskriver årliga gemensamma råds-/ministermöten och gemensamma samarbetskommittéer bestående av höga tjänstemän. Avtalet föreskriver inte något parlamentariskt organ. I april 2016 enades den gemensamma samarbetskommittén EU–GCC om att inrätta en mer strukturerad informell dialog om handel och investeringar. Detta följdes i juli 2016 av ett gemensamt

råds- och ministermöte mellan EU och Gulfstaternas samarbetsråd. Den diplomatiska kris som bröt ut i juni 2017 mellan Qatar och de andra Gulfstaterna har gjort att man inte har kunnat sammankalla till nya möten.

EU och GCC kom överens om ett gemensamt handlingsprogram för 2010–2013, som innehåller en färdplan för närmare samarbete på områden såsom informations- och kommunikationsteknik, kärnsäkerhet, ren energi, forskning och ekonomisk dialog. Förlängningen av detta program har dock försenats, främst på grund av bristen på framsteg i olika handelsfrågor. Förhandlingar om ett frihandelsavtal inleddes 1990 men har legat nere sedan 2008 på grund av fortsatt oenighet i frågan om exporttullar. Sedan den 1 januari 2007 har medel från partnerskapsinstrumentet (liksom dess föregångare, finansieringsinstrumentet för samarbete med industriländer och andra höginkomstländer och territorier) kunnat användas för att finansiera genomförandet av samarbetsavtalet mellan EU och GCC. GCC-länderna kan också delta i Erasmus Mundus-programmet.

Europaparlamentets roll

Parlamentet antog en resolution om EU:s förbindelser med GCC den 24 mars 2011^[1], i vilken det efterlyste ett strategiskt partnerskap med GCC och dess medlemsstater. Denna ståndpunkt upprepades i parlamentets resolution av den 9 juli 2015 om säkerhetsutmaningarna i Mellanöstern och Nordafrika och utsikterna till politisk stabilitet^[2].

Parlamentets delegation för förbindelserna med Arabiska halvön håller regelbundna interparlamentariska möten med parlamenten i regionen och övervakar hur förbindelserna mellan EU och GCC utvecklar sig.

Under de senaste åren har parlamentet antagit resolutioner i vilka det gett uttryckt för konkreta farhågor om situationen för de mänskliga rättigheterna i vissa GCC-länder, bland annat Saudiarabien^[3] och Bahrain^[4], och om dödsstraffets återinförande i Kuwait och Bahrain^[5]. Efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi på Saudiarabiens konsulat i Istanbul antog parlamentet en resolution^[6] som fördömde mordet och efterlyste en internationell, oberoende och opartisk utredning av hans försvinnande och det utomrättsliga dödandet av honom och uppmanade Saudiarabiens myndigheter att omedelbart och villkorslöst frige alla människorättsförsvarare.

Parlamentet har vid flera tillfällen efterlyst ett EU-vapenembargo mot Saudiarabien på grund av de allvarliga anklagelserna om att Saudiarabien ska ha brutit mot internationell humanitär rätt i Jemen^[7].

Parlamentets Sacharovpris för tankefrihet gick 2015 till den saudiske bloggaren Raif Badawi.

B. Jemen

Förbindelserna mellan EU och Jemen grundas på det samarbetsavtal som undertecknades 1997 och som omfattar handel, utvecklingssamarbete, kultur, kommunikation och information, miljö och förvaltning av naturtillgångar samt politisk

[1] [EUT C 247 E, 17.8.2012, s. 1.](#)

[2] [EUT C 265, 11.8.2017, s. 98.](#)

[3] [EUT C 449, 23.12.2020, s. 133](#), [EUT C 76, 9.3.2020, s. 142](#) och [EUT C 310, 25.8.2016, s. 29.](#)

[4] [EUT C 101, 16.3.2018, s. 130](#), [EUT C 35, 31.1.2018, s. 42](#), [EUT C 265, 11.8.2017, s. 151](#) och [EUT C 316, 30.8.2016, s. 178.](#)

[5] [EUT C 252, 18.7.2018, s. 192.](#)

[6] [EUT C 345, 16.10.2020, s. 67.](#)

[7] [EUT C 363, 28.10.2020, s. 36](#), [EUT C 337, 20.9.2018, s. 63.](#)

dialog. I mars 2015 inledde en saudiskedd internationell militärkoalition ett angrepp mot rebeller som störtat den sittande presidenten. EU stöder FN:s medling för att nå en politisk lösning på konflikten.

Den 18 februari 2019 antog rådet [slutsatser om Jemen](#), i vilka det bekräftade sitt engagemang för Jemens enighet, suveränitet, oberoende och territoriella integritet. EU stöder Stockholmsöverenskommelsen som nåddes mellan företrädarna för de jemenitiska parterna under FN:s överinseende i december 2018 och den FN-ledda politiska processen i syfte att få slut på konflikten och främja en förbättrad regional miljö.

EU har ökat sitt stöd för att hantera den allvarliga situation som uppstått i landet, där mer än 80 procent av befolkningen är i behov av humanitärt bistånd. Sedan 2015 har EU anslagit sammanlagt 554 miljoner euro i humanitärt bistånd till Jemen. Detta belopp ska läggas till de 318 miljoner euro i långsiktigt stöd som EU hittills har tillhandahållit. EU:s sammanlagda bidrag till Jemen inom alla stödområden har sedan 2015 överstigit en miljard euro. I samband med den växande oron för utbrottet av covid-19 i det krigshärjade landet har EU också finansierat nödgärder i syfte att minska pandemins effekter i Jemen med totalt 70 miljoner euro (9 september 2020).

EU:s delegation i Republiken Jemen arbetar för närvarande från Amman i Jordanien.

Europaparlamentets roll

Den 9 juli 2015, den 25 februari 2016, den 15 juni 2017, den 30 november 2017 och den 4 oktober 2018^[8] antog parlamentet resolutioner om Jemen, i vilka det uttryckte djup oro över den alarmerande humanitära och säkerhetsmässiga situationen samt efterlyste en verklig vapenvila. Den 13 september 2017 antog parlamentet en resolution om vapenexport^[9], i vilken det djupt beklagar att den militära teknik som exporteras av medlemsstaterna används i konflikten i Jemen.

Parlamentets delegation för förbindelserna med Arabiska halvön ansvarar för förbindelserna med Jemen och övervakningen av situationen i landet.

C. Irak

EU har varit en viktig bidragsgivare för Irak sedan kriget 2003. Ett partnerskaps- och samarbetsavtal undertecknades mellan EU och Irak i maj 2012. Det tillhandahåller en ram för dialog och samarbete inom många områden, bland annat politiska frågor, terrorismbekämpning, handel, mänskliga rättigheter, hälsa, utbildning och miljö. Det första mötet någonsin för samarbetsrådet mellan EU och Irak hölls i januari 2014 inom ramen för partnerskaps- och samarbetsavtalet och ett andra möte ägde rum den 18 oktober 2016. För perioden 2014–2020 har kommissionen lovat att tillhandahålla Irak 75 miljoner euro för samarbete inom områdena mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen, utbildning och hållbar energi.

EU antog en ny [strategi för Irak](#) i januari 2018. Strategins fokus är att EU ska fortsätta att ge det irakiska folket humanitärt bistånd och underlätta stabiliseringen av områden som befriats från Islamiska staten (IS), där tre miljoner fördrivna irakier fortfarande inte kunnat återvända hem. I strategin tar man även upp de reform-, återuppbyggnads- och försoningsinsatser på längre sikt som landet måste gå vidare med för att befästa freden och bygga upp ett enat, demokratiskt land där alla medborgare fullt ut kan utöva sina rättigheter och leva i större välstånd.

---

[8] [EUT C 265, 11.8.2017, s. 93](#), [EUT C 35, 31.1.2018, s. 142](#), [EUT C 331, 18.9.2018, s. 146](#), [EUT C 356, 4.10.2018, s. 104](#) och [EUT C 11, 13.1.2020, s. 44](#).

[9] [EUT C 337, 20.9.2018, s. 63](#).

Sedan 2014 har EU tillhandahållit Irak över 1 miljard euro, inklusive 469 miljoner euro i humanitärt bistånd till fördrivna irakier och syriska flyktingar i Irak. 2020 anslogs ytterligare medel för att hjälpa det lokala hälso- och sjukvårdssystemet att hantera covid-19-pandemin.

Europaparlamentets roll

Under de senaste åren har parlamentet antagit åtskilliga resolutioner om situationen i Irak^[10], bland annat om IS offensiv, könsrelaterat våld, förföljelsen av minoriteter, situationen i norra Irak/Mosul, massgravar, utbildning, IS förstörelse av kulturplatser och vapenexport.

Parlamentets delegation för förbindelserna med Irak håller interparlamentariska möten med Iraks representantråd. Parlamentets Sacharovpris gick 2016 till Nadia Murad Basee Taha och Lamiya Aji Bashar som under en tid var sexslavar hos IS och som har blivit talespersoner för kvinnor som fallit offer för IS sexuella våld. De ger en röst åt den yazidiska folkgruppen i Irak, en religiös minoritet som har utsatts för en folkmordskampanj av militanta IS-anhängare.

D. Iran

EU:s främsta prioritering i de nuvarande förbindelserna med Iran är att upprätthålla den gemensamma övergripande handlingsplanen (JCPOA eller kärnavtalet med Iran), som undertecknades i Wien i juli 2015. JCPOA är en viktig del av det internationella systemet för icke-spridning av kärnvapen. Det ger befogenheter åt Internationella atomenergiorganet (IAEA), FN:s kärntekniska väktare, som utför de striktaste inspektioner som förekommit i samband med icke-spridningen av kärnvapen. IAEA tar fullt ansvar för att övervaka huruvida Iran fortsatt följer de skyldigheter som föreskrivs i JCPOA. I utbyte mot Irans åtaganden återinför JCPOA Iran i det globala systemet.

USA:s tillbakadragande från JCPOA 2018 och landets antagande av en politik för att utöva största möjliga påtryckningar har gjort att Iran trappat ned sina avtalsenliga åtaganden. Avtalet fastställer ett övergripande och strikt system i form av inspektioner och tillsynsbesök som ska göras av IAEA. EU arbetar tillsammans med E3-gruppen (Tyskland, Frankrike och Storbritannien) samt Ryssland och Kina för att upprätthålla JCPOA och därmed Irans åtaganden.

I enlighet med JCPOA löpte vapenembargot mot Iran ut den 18 oktober 2020. EU framförde reservationer mot att embargot skulle upphöra att gälla, men förkastade samtidigt hotet från USA:s regering om att återinföra alla FN-sanktioner (s.k. snapback). EU kommer att hålla fast vid sitt eget vapenembargo fram till 2023. EU:s sanktioner är inte knutna till JCPOA utan är kopplade till kränkningar av de mänskliga rättigheterna, fientlig verksamhet mot EU och uppskjutande av ballistiska robotar och kryssningsrobotar.

Irans befolkning väntar ännu på de ekonomiska fördelar som en lättnad i sanktionerna hade kunnat medföra i utbyte mot att landet respekterar JCPOA. EU:s instrument till stöd för handelsutbyten med Iran, Instex, har inte kunnat kompensera för de svåra

---

[10] [EUT C 310, 25.8.2016, s. 35](#), [EUT C 224, 21.6.2016, s. 25](#), [EUT C 234, 28.6.2016, s. 25](#), [EUT C 334, 19.9.2018, s. 69](#), [EUT C 289, 9.8.2016, s. 46](#), [EUT C 35, 31.1.2018, s. 77](#), [EUT C 316, 30.8.2016, s. 113](#), [EUT C 215, 19.6.2018, s. 194](#), [EUT C 238, 6.7.2018, s. 117](#), [EUT C 366, 27.10.2017, s. 151](#), [EUT C 346, 21.9.2016, s. 55](#) och [EUT C 337, 20.9.2018, s. 63](#).

konsekvenser som USA:s sanktioner medfört. Denna situation förvärrades ytterligare av covid-19-utbrottet, som också stärkte de iranier som vill ha en mer hårdför politik.

E3 har träffats sedan april 2021 eftersom Iran och USA vägrar att samtala direkt med varandra. JCPOA-förhandlingarna i Wien avbröts efter att Ebrahim Raisi valts till president i juni 2021. I juli 2021 varnade IAEA för att Teheran hade planer på att använda uran som anrikats upp till 20 procent U-235 i tillverkningen av bränsle för Teherans forskningsreaktor.

Eftersom Iran inte är medlem i Världshandelsorganisationen och det inte finns något bilateralt avtal mellan EU och Iran är det EU:s allmänna importordning som gäller för handeln mellan de två parterna. EU är Irans näst största handelspartner och stod för 12,3 procent av landets totala varuhandel 2020. Innan de nuvarande sanktionerna infördes var EU Irans största handelspartner.

2020 anslog EU 20 miljoner euro i humanitärt bistånd till Iran för att mildra följderna av covid-19. I juli 2021 anslog EU ytterligare 15 miljoner euro till de mest utsatta grupperna i Iran, vilket innebär att EU sedan 2016 har gett Iran över 76 miljoner euro i humanitärt stöd.

Den 21 februari 2020 hölls det val till det iranska parlamentet (Majlis). De iranska hökarna vann valet, och landets redan svåra ekonomiska situation och det faktum att JCPOA inte har gett någon utdelning påverkade presidentvalet den 18 juni 2021, som vanns av Ebrahim Raisi, en konservativ religiös ledare och tidigare chef för domstolsväsendet. I det nuvarande kabinettet, som godkändes av det iranska parlamentet i slutet av augusti 2021, ingår flera ministrar som är föremål för internationella sanktioner.

EU åtagande för JCPOA är fortsatt intakt och EU spelar fortfarande en viktig roll för att samla alla parter och uppmuntra dem att följa avtalet. Vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik stod värd för ett möte i oktober 2021 för att med Iran diskutera ett återupptagande av Wienförhandlingarna.

Som en reaktion på EU:s bestämda ståndpunkt om mänskliga rättigheter meddelade Iran i april 2021 att man avbröt alla samtal om mänskliga rättigheter och allt samarbete med EU om terrorism, narkotika och flyktingar. I januari 2022 dömde en iransk domstol den iranska människorättsförsvararen Narges Mohammadi till åtta år i fängelse plus 70 piskrapp. Som en följd av detta fall uppmanade EU i januari 2022 Iran att följa internationell rätt.

Till följd av spänningar med väst, i synnerhet med USA, efter Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 har takten avtagit i de pågående förhandlingarna i Wien, som bygger på att USA på nytt anslutit sig till JCPOA och att Iran åter respekterar sina åtaganden enligt kärnavtalet och som har pågått i flera månader. I september 2022 föreföll förhandlingarna ha nått ett dödläge.

Europaparlamentets roll

Parlamentet har varit mycket engagerat i förbindelserna med Iran. Delegationen för förbindelserna med Iran inrättades 2004 och fungerar som en direkt kanal för kontakter med Majlis. Sedan 2015 har delegationen spelat en avgörande roll vad gäller JCPOA och för att sammanföra EU och Iran. Sedan 2005 har det hållits sju interparlamentariska möten, och det senaste hölls i Bryssel i september 2018. Europaparlamentet har alltid stött EU:s åtagande för en diplomatisk lösning på Irans kärnvapenprogram. Även om

Europaparlamentet är en stor förkämpe för JCPOA och EU:s senaste förbindelser med Iran övervakar det aktivt situationen för politiska motståndare, religiösa minoriteter, människorättsförsvarare, kvinnor och hbtqi-personer i Iran. Dessutom säger det bestämt nej till dödsstraff, tortyr, godtyckliga rättegångar, polisvåld och frihetsberövande av politiska motståndare.

Europaparlamentet beklagar djupt Mahsa Aminis död. Mahsa Amini var en ung kurdisk kvinna som dog i polisförvar den 16 september 2022 efter att gripits anklagad för att inte ha burit sin hijab på rätt sätt. I samband med de uppror och protester som bröt ut i hela landet uppges minst 50 personer ha dödats och hundratals demonstranter ha gripits (Irans nedstängningar av Internet gör det svårt att bekräfta siffrorna).

Sedan 2019 har Europaparlamentet gjort följande insatser och antagit följande resolutioner om Iran:

- 17 februari 2022: [Europaparlamentets resolution om dödsstraffet i Iran](#), i vilken parlamentet skarpt motsätter sig dödsstraffet under alla omständigheter och uppmanar Irans regering att införa ett omedelbart moratorium för användningen av dödsstraff.
- 9 augusti 2021: Nio ledamöter av Europaparlamentet skrev ett öppet brev till vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, i vilket de uttryckte sina farhågor och beklagade att Europeiska utrikestjänsten närvarade vid installationsceremonin för den nya iranska presidenten, Ebrahim Raisi.
- 8 juli 2021: [Parlamentets resolution om gripandet av den svensk-iranska läkaren Ahmadreza Djalali](#), i vilken parlamentet uppmanade den nya iranska administrationen att inte verkställa dödsdomen som bygger på anklagelser om spioneri.
- 17 december 2020: [Parlamentets resolution om fallet med Sacharovpristagaren Nasrin Sotoudeh](#), en advokat och människorättsaktivist som fängslats för att ha företrätt kvinnor och oppositionsaktivister som gripits för att ha avlägsnat sina huvuddukar. Den 13 december 2018 [antog parlamentet en liknande resolution](#) med en uppmaning om att hon skulle frigges.
- 19 december 2019: [Parlamentets resolution om det våldsamma tillslaget mot protesterna i Iran](#) efter att myndigheterna hade chockhöjt bränslepriserna för att kompensera för effekterna på ekonomin av USA:s sanktioner. Flera civila och medlemmar av säkerhetsstyrkorna dödades. Parlamentet uppmanade myndigheterna att släppa människorättsaktivister och fördömde stängningen av internet i Iran.
- 19 september 2019: [Parlamentets resolution om situationen för kvinnorättsförsvarare och fängslade EU-medborgare med dubbla medborgarskap](#). Den 31 maj 2018 hade parlamentet [antagit en liknande resolution](#) om situationen för personer med medborgarskap i både ett EU-land och Iran som sitter fängslade i Iran.
- 14 mars 2019: [Parlamentets resolution om människorättsförsvarare, samvetsfångar och journalister som frihetsberövats och dömts enbart för att de utövat sin rätt till yttrandefrihet och fredliga sammankomster när det iranska underrättelse- och säkerhetsministeriet och andra myndigheter slog till hårt mot det civila samhället.](#)

Jorge Soutullo / Walter Masur / Roberto Bendini
10/2022

5.6.6. AFRIKA

EU:s samarbete med afrikanska länder och Afrikanska unionen (AU) bygger på två skilda ramar, nämligen a) partnerskapsavtalen med stater i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (AKS) och b) den gemensamma strategin Afrika-EU. Partnerskapsavtalet, som undertecknades i Cotonou (Benin) 2000 mellan EU och AKS-staterna och som har utgjort den rättsliga grunden för partnerskapets politiska, ekonomiska och utvecklingsmässiga aspekter i över 20 år, håller på att ersättas av ett helt nytt avtal som undertecknades i Samoa den 15 november 2023. Ursprungligen skulle Cotonouavtalet ha löpt ut i slutet av 2020, men det har förlängts, senast till december 2023, eftersom undertecknandet av ett nytt avtal som förhandlats fram för att modernisera och uppgradera partnerskapet har blockerats i Europeiska unionens råd i flera år.

Den gemensamma strategin Afrika–EU har genomförts genom fleråriga färdplaner och handlingsplaner som antagits vid varje toppmöte mellan Afrika och EU. Vid det senaste [toppmötet mellan EU och Afrikanska unionen](#) i Bryssel i februari 2022 enades EU och afrikanska ledare om en gemensam vision för ett förnyat partnerskap som bygger på solidaritet, säkerhet, fred, hållbar utveckling och delat välstånd.

EU är Afrikas största givare av utvecklingsbistånd, som tillhandahålls genom [instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen](#).

I sitt tal om tillståndet i unionen i september 2023 meddelade kommissionens ordförande Ursula von der Leyen att EU bör utveckla ett ömsesidigt fördelaktigt partnerskap som fokuserar på gemensamma frågor för Europa och Afrika och arbeta för en ny strategi för Afrika.

RÄTTSLIG GRUND

- Artiklarna 217 och 218 i [fördraget om Europeiska unionens funktionssätt](#) (EUF-fördraget).
- Cotonouavtalet mellan AKS-staterna och Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater (Cotonouavtalet) – som ska ersättas av Samoa-partnerskapsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och medlemmarna i Organisationen för stater i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (Osaks), å andra sidan, från och med januari 2024.
- Förordning (EU) 2021/947 om inrättande av instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen.

AVS–EU-PARTNERSKAPSAVTALET

Förbindelserna mellan EU och Afrika söder om Sahara har bekräftats framför allt av Cotonouavtalet, som lade grunden för förbindelserna mellan EU och de 79 länder som utgör Osaks.

Cotonouavtalet undertecknades 2000 och skulle ha löpt ut 2020, men har förlängts flera gånger, nu senast till den 31 december 2023. Ett centralt mål för Cotonouavtalet är att bidra till att fattigdomsutrotning och främja AKS-ländernas integrering i världsekonomin. Avtalet innehåller tre pelare (politiskt samarbete, ekonomiskt samarbete och

handelssamarbete) och genomförs med hjälp av gemensamma AKS–EU-institutioner, däribland ett ministerråd, en ambassadörskommitté och en gemensam parlamentarisk församling.

Förhandlingarna om avtalet efter Cotonouavtalet mellan EU och Osaks slutfördes i december 2020, men det nya avtalet undertecknades först i november 2023 på grund av interna EU-meningsskiljaktigheter om det nya avtalets karaktär och reservationer från två EU-medlemsstater. I det nya partnerskapsavtalet fastställs strategiska prioriterade samarbetsområden, däribland mänskliga rättigheter, demokrati och styrelseformer, fred och säkerhet, mänsklig och social utveckling, miljöhållbarhet och klimat, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt och utveckling samt migration och rörlighet. I det nya avtalet, som ofta kallas avtalet efter Cotonouavtalet, betonas också vikten av samarbete i internationella forum och av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och målen för hållbar utveckling.

Samarbetet är strukturerat i tre regionala protokoll som återspeglar de olika prioriteringarna i Afrika, Karibien och Stilla-havsområdet. EU–Afrika-protokollet har blivit den centrala rättsliga ramen för förbindelserna mellan EU och Afrika söder om Sahara. Protokollet ger också dialogen och samarbetet med Afrikanska unionen en större roll. De regionala prioriterade områdena omfattar hållbar ekonomisk tillväxt för alla, mänsklig och social utveckling, miljö och naturresurser, fred och säkerhet, rättsstatlighet, rättvisa, demokrati och styrelseformer, mänskliga rättigheter och jämställdhet samt migration och rörlighet.

Det nya Samoa-partnerskapsavtalet föreskriver gemensamma institutioner, särskilt ett Osaks–EU-ministerråd och fyra parlamentariska församlingar bestående av en övergripande gemensam parlamentarisk Osaks–EU-församling och tre regionala parlamentariska församlingar (Afrika-EU, Karibien-EU och Stilla-havsområdet-EU) (se Europaparlamentets utredningstjänsts briefing [After Cotonou: towards a new agreement with the African, Caribbean and Pacific states](#)). Som läget är i november 2023 planeras de konstituerande sammanträdena för de fyra församlingarna äga rum i februari 2024 i Luanda, Angola. Var och en av de fyra församlingarna kommer att hålla ett ordinarie årsmöte, som kommer att växla mellan en plats i EU och en i AKS. De regionala församlingarna får också hålla ytterligare möten i samband med den årliga gemensamma parlamentariska Osaks-EU-församlingen.

DEN GEMENSAMMA STRATEGIN AFRIKA–EU

Den första gemensamma strategin Afrika–EU antogs av europeiska och afrikanska ledare vid det andra toppmötet mellan EU och Afrika (i Lissabon 2007) och den fastställer den politiska visionen för partnerskapet mellan Afrika och EU. Syftet med strategin är att

- gå utöver ett samarbete bestående i en givare-mottagarrelation och öppna förbindelserna mellan Afrika och EU för frågor av gemensamt politiskt intresse,
- utvidga samarbetet genom att ta itu med globala gemensamma utmaningar såsom migration, klimatförändringar, fred och säkerhet och att stärka samarbetet i internationella forum,
- stödja Afrikas ambitioner att uppmuntra till regionövergripande och kontinentala reaktioner på dessa betydande utmaningar,

- arbeta i riktning mot ett partnerskap med människorna i centrum och öka medborgarnas deltagande i Afrika och Europa.

Inför det senaste (sjätte) toppmötet mellan EU och AU har kommissionen och utrikestjänsten utfärdat meddelandet [Mot en övergripande strategi för Afrika](#). I meddelandet föreslås ett förstärkt samarbete på fem områden: grön omställning och tillgång till energi, digitalisering, hållbar tillväxt och sysselsättning, fred och goda styrelseformer, samt migration och rörlighet. Den 25 mars 2021 antog Europaparlamentet en [resolution](#) om en ny EU–Afrika-strategi – ett partnerskap för hållbar och inkluderande utveckling. I sin resolution upprepar och förstärker parlamentet delar av den föreslagna strategin, såsom hållbar tillväxt för alla, och efterlyser samtidigt ökat fokus på andra, såsom mänsklig utveckling, social delaktighet, mänskliga rättigheter, kvinnors och ungdomars egenmakt och motståndskraftigt jordbruk. I fråga om migration anser parlamentet i resolutionen att ett framgångsrikt partnerskap kommer att vara beroende av en avsevärd förbättring av möjligheterna till rörlighet och att vägar för laglig migration bör vidareutvecklas.

Vid det sjätte EU–AU-toppmötet (i Bryssel den 17–18 februari 2022) enades EU:s och AU:s stats- och regeringschefer om en [gemensam vision för ett förnyat partnerskap](#), vilket ska främja gemensamma prioriteringar, gemensamma värderingar och internationell rätt samt bevara intressen och gemensamma kollektiva nyttigheter. Däri ingår bland annat följande: medborgarnas säkerhet och välbefinnande, skydd av mänskliga rättigheter för alla, jämställdhet och kvinnors egenmakt på alla områden i livet, respekt för demokratiska principer, god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen, åtgärder för att bevara klimatet, miljön och den biologiska mångfalden, hållbar ekonomisk tillväxt för alla, kampen mot ojämlikhet, stöd för barns rättigheter och inkludering av kvinnor, ungdomar och de mest missgynnade. Vid toppmötet enades man om ett investeringspaket mellan Afrika och Europa på 150 miljarder euro i syfte att främja diversifierade, hållbara och resilienta ekonomier.

UTVECKLINGSSAMARBETE

EU och dess medlemsstater är fortfarande Afrikas största givare av offentligt utvecklingsbistånd.

Som ett resultat av förhandlingarna om den nya fleråriga budgetramen 2021–2027 (se separat faktablad [1.4.3](#) om den fleråriga budgetramen) omfattas utvecklingssamarbetet av det övergripande instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen, som fullt ut ingår i EU:s budget. Tidigare tillhandahölls merparten av utvecklingsbiståndet till afrikanska länder från Europeiska utvecklingsfonden, som är skild från EU:s budget.

Utöver Europeiska utvecklingsfonden samlar instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen tio separata instrument och fonder från den fleråriga budgetramen 2014–2020. Det har en sammanlagd budget på 79,5 miljarder euro (i 2020 års priser) och består av tre huvudkomponenter: geografisk komponent, tematisk komponent och komponent gällande snabbinsatser. Den största andelen, som reserverats för den geografiska komponenten, uppgår till 60,4 miljarder euro och nästan hälften har öronmärkts för Afrika.

HANDELSFÖRBINDELSER

Cotonouavtalet ger EU och AKS-länderna möjlighet att förhandla fram utvecklingsorienterade frihandelsavtal, så kallade avtal om ekonomiskt partnerskap. Handel mellan EU och afrikanska länder – tillsammans med regional och kontinental ekonomisk integration – anses vara en grundläggande faktor för att främja hållbar utveckling i Afrika. Dessutom ger unilaterala ordningar de flesta länder söder om Sahara förmånstillträde till EU (se separat faktablad [5.2.3](#) om handelsordningar som är tillämpliga på utvecklingsländer). De främsta instrumenten för att främja handeln mellan EU och regioner i Afrika är de ekonomiska partnerskapsavtalen, som betraktas som fullt förenliga med WTO:s regler. Förhandlingarna om dessa ekonomiska partnerskapsavtal, som inleddes 2002, har dock visat sig vara svårare än väntat och har mötts av betydande motstånd från vissa afrikanska regeringar, lokala företrädare för civilsamhället och fackföreningar. Därför tillämpas flera ekonomiska partnerskapsavtal, som var avsedda att omfatta hela afrikanska regioner, endast provisoriskt med länder som går med på det, såsom Elfenbenskusten, Ghana, Kamerun och Kenya (för mer information, se Europaparlamentets utredningstjänsts briefing [EU economic partnership agreements with ACP countries](#)).

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Ingåendet av Samoa-avtalet kräver enligt lag parlamentets godkännande (artikel 218 i EUF-fördraget), även om avtalet kan tillämpas delvis och provisoriskt innan godkännande ges och innan medlemsstaterna har ratificerat det. Parlamentets godkännande krävs också för ekonomiska partnerskapsavtal som ingår med AKS-länder. Dessutom har parlamentet aktivt bidragit till utformningen av det nya instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen och är aktivt involverat i genomförandet av det.

Europaparlamentet har flera ständiga interparlamentariska delegationer för förbindelserna med länder och institutioner i Afrika. Det huvudsakliga organet där parlamentet samarbetar i dessa frågor har varit den [gemensamma parlamentariska AKS-EU-församlingen](#), som består av ledamöter av Europaparlamentet och parlamentsledamöter från AKS-stater, och som spelar en viktig roll när det gäller att stärka förbindelserna mellan EU och dess AKS-partner, i enlighet med artikel 14 i Cotonouavtalet. Utöver de nya regionala parlamentariska församlingarna var ett av parlamentets viktigaste krav under förhandlingarna att behålla en gemensam parlamentarisk församling i det nya avtalet, vilket parlamentet ansåg vara en nödvändig förutsättning för dess godkännande.

Europaparlamentet har också utvecklat formerna för parlamentariskt samarbete med AU genom sin [delegation för förbindelserna med Panafrikanska parlamentet](#), som inrättades 2009. Parlamentariska toppmöten brukar åtfölja mellanstatliga toppmöten, där de parlamentariska toppmötena utfärdar en gemensam förklaring direkt till stats- och regeringscheferna i början av varje mellanstatligt toppmöte.

EU har också privilegierade parlamentariska förbindelser med [Sydafrika](#), som stärktes 2007 genom det [strategiska partnerskapet mellan EU och Sydafrika](#), EU:s enda bilaterala strategiska partnerskap med ett afrikanskt land. Detta återspeglas också i parlamentets särskilda ständiga [delegation för förbindelserna med Sydafrika](#).

Christian Meseth
10/2023

5.6.7. SYDASIEN

Regionen Indiska oceanen/Stilla havet utvecklas snabbt och håller på att bli den viktigaste geostrategiska regionen, där mer än 50 % av världens befolkning bor. Två tredjedelar av världens containerhandel passerar genom regionen Indiska oceanen/Stilla havet, vars farleder är de viktigaste vägarna för handel och energiförsörjning. [EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet](#) antogs i september 2021 för att öka EU:s närvaro i regionen, bygga upp partnerskap, stärka den regelbaserade världsordningen och hantera globala utmaningar. EU anpassar sina nuvarande instrument som en del av sitt [strategiska oberoende](#). [EU:s strategiska kompass för säkerhet och försvar](#), som formellt godkändes av rådet i mars 2022, främjar en öppen och regelbaserad regional säkerhetsstruktur, inbegripet säkra kommunikationsleder till havs, kapacitetsuppbyggnad och ökad närvaro till havs i regionen Indiska oceanen/Stilla havet. EU verkar för närmare förbindelser med länderna i Sydasien, eftersom EU är en stark ekonomisk aktör och en av de viktigaste aktörerna när det gäller att bidra med utvecklingsstöd och bistånd. EU främjar institutionsuppbyggnad, demokrati, god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, men är också bekymrat över säkerheten, exempelvis när det gäller konflikten i Kashmir och situationen i Afghanistan. Europaparlamentet har ställt sig bakom EU:s stödåtgärder för att hantera covid-19-krisen och dess inverkan på regionen, med riktat stöd till de mest utsatta befolkningsgrupperna.

I detta faktablad beskrivs regionen Sydasien. Se även faktabladerna om Östasien (se faktablad [5.6.8](#)) och Sydostasien (se faktablad [5.6.9](#)).

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V (unionens yttre åtgärder) i fördraget om Europeiska unionen.
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.
- Partnerskaps- och samarbetsavtal (bilaterala förbindelser).

SYDASIATISKA SAMMANSLUTNINGEN FÖR REGIONALT SAMARBETE (SAARC)

EU uppmuntrar regional integration och stöder Sydasiatiska sammanslutningen för regionalt samarbete (SAARC). Medlemsländerna i SAARC är Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverna, Nepal, Pakistan och Sri Lanka. EU, Kina, Iran, Japan, Sydkorea, Mauritius, Myanmar och Förenta staterna har observatörsstatus. På grund av interna meningsskiljaktigheter, särskilt mellan Indien och Pakistan, har SAARC:s arbete avstannat.

Utvecklingsarbetet mellan EU och länderna i Sydasien omfattar finansiellt och tekniskt bistånd samt ekonomiskt samarbete. De prioriterade områdena inbegriper regional stabilitet, fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter, hållbar utveckling, god samhällsstyrning och arbetstagares rättigheter. Samarbetet mellan EU och SAARC

syftar till att främja en harmonisering av standarder och underlätta handel samt öka medvetenheten om fördelarna med regionalt samarbete.

INDIEN

Det strategiska partnerskapet mellan EU och Indien, som inrättades 2004, främjar politisk dialog och samarbete, utveckling av ekonomiska förbindelser, handel och investeringar samt fler mellanmännsliga kontakter. Europeiska unionens råd antog [slutsatser den 10 november 2018](#) för att försöka få djupare och vidare förbindelser med Indien under de kommande åren.

EU är Indiens tredje största handelspartner, och värdet av varuhandeln var 88 miljarder euro 2021 (10,8 % av Indiens totala handel), med en handelsbalans på cirka 4,3 miljarder euro för Indiens del. EU är den största utländska investeraren i Indien, och de utländska investeringarna i landet har ökat från 8 % till 18 % under det senaste årtiondet. EU:s stock av utländska direktinvesteringar i Indien uppgick 2021 till ca 80 miljarder euro. Det finns omkring 6 000 europeiska företag i Indien, som direkt tillhandahåller 1,7 miljoner arbetstillfällen och indirekt 5 miljoner arbetstillfällen inom ett stort antal sektorer. Indien åtnjuter för närvarande unilaterala förmånstullar inom ramen för EU:s allmänna preferenssystem (GSP) som binder unilaterala handelsförmåner till respekten för mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter.

Under de senaste åren [har Indien blivit en allt viktigare aktör på den internationella arenan](#). Indien har ett växande intresse av att förbättra sina handelsförbindelser med EU, som för närvarande i huvudsak följer Världshandelsorganisationens regler. För EU är det strategiskt viktigt att förbättra de bilaterala handels- och investeringsförbindelserna mellan Indien och EU, liksom att stärka de ekonomiska och geopolitiska banden med tanke på att regionen Indiska oceanen/Stilla havet blir alltmer betydelsefull. De områden som för närvarande är relevanta för handelsförbindelserna mellan EU och Indien är jordbruk, tjänster, digital handel, patentskydd, miljö och arbetstagares rättigheter.

Det [16:e toppmötet mellan EU och Indien hölls i maj 2021](#). Det viktigaste resultatet var åtagandet att återuppta samtalen om ett tidigare strandat frihandelsavtal och inleda förhandlingar om ett avtal om investeringsskydd och ett avtal om geografiska beteckningar. Ett första möte mellan chefsförhandlarna ägde rum den 16 mars 2022. Båda sidor enades om att sikta på att gå längre än sina nuvarande WTO-åtaganden om handel med varor och tjänster. Kommissionen har också angett att det övergripande målet för handeln med varor bör vara att uppnå en liberalisering på mer än 94 % inom sju år från frihandelsavtalets ikraftträdande.

I maj 2021 inleddes också partnerskapet för konnektivitet mellan EU och Indien i syfte att främja en stabil och hållbar konnektivitet. Dessa åtgärder är viktiga mot bakgrund av spänningarna med Kina. Indien håller också på att se över sin dataskyddslagstiftning efter ett avgörande i Högsta domstolen för att föra lagstiftningen närmare EU:s lagstiftning. Några dagar före det 16:e toppmötet mellan EU och Indien offentliggjorde EU och Indien sin strategi för regionen Indiska oceanen/Stilla havet i vilken man förespråkade en multilateral regelbaserad internationell ordning i regionen, särskilt som en styrkeuppvisning gentemot Kina. Indien har åtagit sig att garantera en säker cyberrymd och förbättra sjöfartsskyddet för att skydda viktiga farleder.

Som en del av insatserna för en anpassning till strategiska aspekter gjorde EU och Indien i maj 2021 [ett gemensamt uttalande](#) där de bekräftade sina gemensamma

åtaganden. I september 2021 tillkännagav EU sin strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet, där Indien skulle spela en nyckelroll. Strategin syftar bland annat till att påskynda genomförandet av partnerskapet för konnektivitet, hjälpa Indien att upprätta ett lämpligt regelverk och underlätta mobiliseringen av nödvändig finansiering för att förbättra konnektiviteten på plats mellan Europa och regionen Indiska oceanen/Stilla havet.

Vid sitt möte i april 2022 lanserade kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och Indiens premiärminister Narendra Modi [handels- och teknikrådet mellan EU och Indien](#), vilket är en strategisk samordningsmekanism som syftar till att underlätta samarbete inom handel, tillförlitlig teknik och säkerhet.

I april 2022 reste en delegation från parlamentets utskott för internationell handel till Indien för att utvärdera förhandlingarna om frihandelsavtalet.

[I juni 2022 antog Europaparlamentet en resolution om EU och säkerhetsutmaningarna i regionen Indiska oceanen/Stilla havet](#), där man välkomnade åtagandena om ökat samarbete mellan EU och Indien på säkerhets- och försvarsområdet och betonade att Indien är en viktig partner för sjöfartsskydd i regionen Indiska oceanen/Stilla havet. I samma resolution beklagade parlamentet att Indien inte öppet hade fördömt Rysslands invasion av Ukraina.

[I juli 2022 antog Europaparlamentet en resolution om det framtida handels- och investeringssamarbetet mellan EU och Indien](#), där man välkomnade åtagandet att arbeta för att ingå ett ambitiöst, värdebaserat, balanserat, heltäckande och ömsesidigt fördelaktigt handelsavtal mellan EU och Indien.

Samarbetet mellan Indien och EU inom vetenskap, teknik och innovation håller också på att stärkas som en del av Horisont Europa (2021–2027). Den nuvarande indiska utbildningspolitiken syftar till att utveckla fler internationella partnerskap med europeiska universitet för att arbeta tillsammans med Horisont-program.

EU har uttryckt sin solidaritet med Indien i samband med den hälsokris som landet har drabbats av till följd av covid-19 och har betalat ut 100 miljarder euro tillsammans med viktiga läkemedel och medicinsk utrustning inom ramen för sin civilskyddsmekanism.

Över 900 miljoner människor hade rätt att rösta i Indiens allmänna val som ägde rum i sju etapper i maj 2019. Narendra Modis hinduiska och nationalistiska Indiska folkpartiet (Bharatiya Janata Party, BJP) vann 303 av de 545 platserna i Lok Sabha, med det bästa valresultatet i partiets historia, och besegrade Kongresspartiet (Indian National Congress, INC) och dess allierade. I juli 2022 valdes partiet BJP:s kandidat Droupadi Murmu till Indiens president genom ett indirekt val. Nästa allmänna val planeras äga rum 2024. BJP har fått ökat väljarstöd även utanför sin traditionella högborg i norra Indien. Partiet har gjort framsteg också i de nordöstra delstaterna och fått platser i Västbengalen. Däremot har BJP:s framsteg varit klart mindre i områdena i söder där stödet historiskt sett inte har varit så stort. I delstaten Uttar Pradesh återvaldes den regering som leds av BJP med en minskad majoritet.

Indien håller på att genomföra politiska och ekonomiska reformer som inriktar sig på en modernisering av förvaltningen, god samhällsstyrning, bekämpning av korrupktion med program för demonetarisering och insyn, åtgärder för att ta itu med sociala problem, utveckling av ekonomin i och med initiativen "Make in India" och "Invest India", och införande av en landsomfattande skatt på varor och tjänster.

Indien är en kärnvapenmakt, liksom grannländerna Pakistan och Kina, och landet står inför problem som rör säkerhet, terrorism och väpnade sammandrabbningar i gränsområdena, särskilt med Pakistan i den självstyrande delstaten Jammu och Kashmir och i mindre utsträckning med Kina. I augusti 2019 upphävde den indiska regeringen den särskilda statusen för Jammu och Kashmir. Detta beslut ledde till våldsamma protester och äventyrade den politiska stabiliteten i regionen. Det indiska kastsystemet är en av världens äldsta former för organisering av samhällsklasser, något som väcker farhågor om fortsatt diskriminering på grund av kasttillhörighet. Landet är också en etnisk och språklig mosaik, med spänningar i flera delstater och rapporter om kränkningar av de mänskliga rättigheterna och kvinnors och barns rättigheter.

Frågan om mänskliga rättigheter i Indien är fortfarande en källa till oro. Den 29 april 2021 antog Europaparlamentet en [rekommendation](#) om förbindelserna mellan EU och Indien som tog upp rätten till mötesfrihet mot bakgrund av de kraftiga protester från jordbrukare som har pågått sedan slutet av 2020.

[Enligt Internationella arbetsorganisationen \(ILO\) är barnarbete utbrett](#) i Indien, trots att premiärminister Modi har godkänt en rad åtgärder som förbjuder barn under 14 år att utföra farliga arbetsuppgifter, med stränga påföljder för arbetsgivare som bryter mot lagen. Antalet barnarbetare i Indien uppskattades under 2020 till 33 miljoner, och 56 % av de tonåringar som arbetar går inte längre i skolan.

År 2020 antog den nordindiska delstaten Uttar Pradesh en antikonverteringslag. Lagen förbjuder religiösa konverteringar genom tvång och "bedrägliga löften", och överträdelser medför fängelsestraff. Kritiker har fördömt lagen som en sammansvärjning från hårdföra hinduiska grupper sida för att slå ned på religiösa minoriteter. Det har redan gjorts gripanden enligt denna lag.

PAKISTAN

Förbindelserna mellan EU och Pakistan går tillbaka till 1962 och grundar sig för närvarande på samarbetsavtalet från 2004. EU är en av de viktigaste aktörerna när det gäller att bidra med utvecklingsstöd och bistånd och stöder främjandet av demokrati och institutionsuppbyggnad i Pakistan.

Pakistan åtnjuter i hög grad unilaterala handelsförmåner från EU:s sida inom ramen för GSP+ som återinfördes 2014. Som ett led i processen övervakar Europaparlamentets utskott för internationell handel efterlevnaden av GSP+-kraven. Pakistans GSP+-status skulle kunna ses över eftersom det rör sig om skyldigheter såsom att garantera mänskliga rättigheter och religionsfrihet.

EU är Pakistans näst viktigaste handelspartner efter Kina och stod för 14,3 % av Pakistans totala handel 2020 och uppgick till 28 % av Pakistans totala export. År 2020 var Pakistan EU:s 42:a största handelspartner när det gäller varor och stod för 0,3 % av EU:s handel. Under 2020 uppgick den ömsesidiga varuhandeln mellan parterna till 9,3 miljarder euro. I handeln med EU hade landet ett överskott på 1,7 miljarder euro.

EU bidrar i betydande utsträckning med utvecklingsstöd och humanitärt bistånd till Pakistan. Medlen från finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete för perioden 2014–2020 uppgick till 653 miljoner euro. Pakistan har drabbats hårt av covid-19-pandemin, och EU har beviljat 150 miljoner euro för att hantera hälsokrisen. Inom ramen för det [fleråriga vägledande programmet 2021–2027](#) har 265 miljoner euro

öronmärkts för Pakistan med tre prioriterade områden, nämligen grön tillväxt för alla, humankapital och samhällsstyrning/rättsstatsprincipen. Även om detta stödbelopp är mindre än under den föregående perioden är det fortfarande ett betydande bidrag. Medlen kommer förmodligen att beviljas i form av budgetstöd. EU har erkänt de utmaningar som Pakistan står inför när det gäller mottagandet av tre miljoner flyktingar och är berett att överväga att bevilja ytterligare stöd, bland annat för flyktingars frivilliga återvändande till Afghanistan.

Det [16:e mötet för den gemensamma kommittén EU–Pakistan hölls den 16 juni 2021](#). Då diskuterades det fullständiga och effektiva genomförandet av den strategiska åtagandeplanen mellan EU och Pakistan från 2019, de socioekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin och Pakistans insatser för att åstadkomma en hållbar ekonomisk återhämtning. Vid mötet diskuterades också klimatförändringar, konnektivitet och digitalisering samt samarbete inom utbildning, kultur, vetenskap och teknik. EU uttryckte uppskattning för Pakistans mottagande av miljontals afghanska flyktingar under de senaste två årtiondena. EU försäkrade Pakistan om sin vilja att samarbeta och fortsätta de pågående insatserna för en varaktig lösning, bland annat genom att bistå och främja afghanska flyktingars säkra och värdiga återvändande till sitt hemland.

I sin resolution av den 27 april 2021 uppmanade parlamentet kommissionen att ompröva Pakistans berättigande till GSP+-programmet med tanke på den försämrade människorättssituationen. Parlamentet övervakar de åtgärder som kommissionen och Europeiska utrikestjänsten vidtar för att utöva påtryckningar på premiärminister Shehbaz Sharifs regering att ta itu med människorätsfrågorna, inbegripet hädelselagarna, som medför hårda straff, inbegripet dödsstraff. De pakistanska myndigheterna har genomfört reformer för att förbättra situationen när det gäller god samhällsstyrning och grundläggande friheter, och de har lagt fram förslag för att stärka landets straffrättsliga system, där militärdomstolarna i Pakistan sedan mars 2019 inte längre är behöriga i ärenden som gäller civila.

Det [13:e interparlamentariska sammanträdet mellan EU och Pakistan](#) ägde rum i mars 2022. Diskussionerna fokuserade på den politiska utvecklingen i Pakistan, Rysslands aggression mot Ukraina, handel, GSP+ och mänskliga rättigheter. Vid det interparlamentariska sammanträdet kom man fram till att det är mycket viktigt att parlamentariker på båda sidor bedömer framstegen, utövar parlamentarisk kontroll och tillhandahåller vägledning i bilaterala förbindelser.

[I juni 2022 bedömde man vid EU:s övervakningsuppdrag det faktiska genomförandet av 27 internationella konventioner](#). Att så har skett är ett obligatoriskt krav för att Pakistan ska få behålla GSP+-statusen, vilket har varit mycket fördelaktigt för landet. Pakistanska företag har ökat exporten till EU:s marknad med 65 % sedan landet anslöt sig till GSP+ 2014. Den europeiska inre marknaden, med över 440 miljoner konsumenter, är Pakistans viktigaste marknad. Resultaten av övervakningsuppdraget kommer att ingå i nästa GSP-rapport som ska läggas fram för parlamentet och rådet i slutet av 2022.

Pakistans roll i den afghanska fredsprocessen var ett avgörande bidrag till säkrandet av avtalet mellan USA och talibanerna i februari 2020, enligt vilket Washington gick med på att dra tillbaka alla amerikanska trupper och Nato-trupper från Afghanistan. Pakistans geostrategiska roll i regionen Indiska oceanen/Stilla havet kommer att öka, särskilt efter talibanernas maktövertagande i Afghanistan i augusti 2021. Ett

stabil, demokratisk och välmående Pakistan är av avgörande betydelse för EU. Som en viktig samtalspartner i kontakten med talibanerna och som det främsta målet för afghanska flyktingar håller landet på att förändra sin bild på det internationella planet. Det råder ständig politisk oro i Pakistan. Armén är fortfarande involverad i inrikes- och utrikespolitiken och har ett brett mandat i frågor som rör säkerhet och terrorismbekämpning. En ny regering bildades i april 2022 efter en omröstning om en misstroendeförklaring i mars 2022, vilket ledde till att premiärminister Imran Khan avsattes. Ledaren för Pakistans muslimska förbund (Nawaz) – PML-N, Shahbaz Sharif, valdes till ny premiärminister. Han är bror till den längst sittande tidigare premiärministern Nawaz Sharif. Nästa allmänna val kommer enligt planerna att hållas i mitten av 2023.

Högsta domstolen i Islamabad åtalade i september 2022 den tidigare premiärministern, Imran Khan, för korruption efter det att domarna hade avvisat hans förklaringar. Khan står också inför rätta i den särskilda domstolen för terrorismbekämpning eftersom anklagelserna mot honom är kopplade till vad som enligt polisen har utgjort ett hot mot polischefen i Islamabad och en kvinnlig domare. Khan anklagas även för uppvigling för att enligt uppgift ha uppviglat till myteri inom militären. Sedan Khan avsattes har han riktat skarp kritik mot regeringen och landets armé och fortsätter att räkna med stöd från många pakistanska väljare.

AFGHANISTAN

Samarbetsavtalet mellan EU och Afghanistan om partnerskap och utveckling undertecknades den 18 februari 2017 och godkändes av Europaparlamentet den 13 mars 2019. Förbindelserna med EU anpassades till situationen under och efter kriget. Tack vare betydande bidrag från Europaparlamentet deltog Afghanistan delvis och gradvis i EU-strategin för Centralasien. Afghanistan har varit den största mottagaren av EU:s utvecklingsbistånd i Asien och har också dragit nytta av EU:s mest förmånliga handelsordning, "Allt utom vapen". I den dåvarande budgeten anslog EU 1,4 miljarder euro till Afghanistan för perioden 2014–2020. Vid den konferens om Afghanistan och dess väg mot fred, välstånd och självförsörjning som hölls i Genève i november 2020 utlovade EU 1,2 miljarder euro i långsiktigt bistånd och katastrofbistånd för perioden 2021–2025.

Det senaste presidentvalet ägde rum i september 2019, då Ashraf Ghani fick majoriteten av rösterna (50,64 %), jämfört med antalet röster för Abdullah (39,52 %). Den 29 februari 2020 undertecknade USA och talibanerna i Doha Afghanistans och USA:s gemensamma fredsuttalande, vilket var ett bilateralt [fredsavtal](#) som inte omfattade den afghanska regeringen. USA och Nato åtog sig att stegvis dra tillbaka sina trupper och frige fångar. USA åtog sig också att inleda en diplomatisk dialog med andra medlemmar av FN:s säkerhetsråd och Afghanistan för att avföra talibaner från FN:s sanktionsförteckning.

Fredsförhandlingar inleddes i Doha i september 2020 mellan den afghanska regeringen och talibanerna med syftet att skapa förutsättningar för en omfattande vapenvila och en politisk lösning. Flera fredskonferenser har ägt rum i Doha, Moskva och Istanbul under 2021, men utan positiva resultat. Samtalen strandade och situationen förvärrades av interna motsättningar inom regeringen, konsekvenserna av covid-19-pandemin och en försämrad humanitär situation.

Från och med maj 2021 tog talibanerna snabbt kontroll över allt fler områden. Det försumbara [motståndet](#) från afghanska säkerhetsstyrkor gjorde det möjligt för talibanerna att få kontroll över landet på mindre än fyra månader. Den 15 augusti 2021 tog talibanerna makten över Kabul, bara timmar efter det att president Ghani hade flytt landet i exil till Dubai. Den 7 september 2021 tillkännagav talibanerna en övergångsregering bestående av enbart män, i motsats till tidigare löften om att den nya regeringen skulle vara inkluderande. Sedan dess har talibanerna oavbrutet gjort sig skyldiga till allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna, särskilt mot kvinnor, flickor och minoriteter.

Den 30 augusti 2021 avslutade USA och Nato sitt tillbakadragande från Afghanistan tidigare än förväntat enligt principen ”tillsammans in, tillsammans ut”, vilket markerade slutet på kriget 2001–2021 i Afghanistan men lämnade landet i humanitärt kaos. Tillbakadragandet av USA:s och Natos trupper har ökat säkerhetsproblemen i Afghanistan.

Talibanerna har oklara kopplingar till al-Qaida och den så kallade Islamiska staten (Daish), och landet är delat i stads- och landsbygdssamhällen. Afghanistans unga stadsbefolkning skulle föredra att fortsätta att leva i det relativt öppna samhälle som de är förtrogna med, och de etniska minoriteterna tadjiker, uzbeker och hazarer vill inte styras av talibanerna.

Efter talibanernas övertagande inrättade EU en särskild krisenhet med över 100 anställda, eftersom man ser med stor oro på repressalierna mot afghansk säkerhetspersonal och personer som arbetar för EU:s ambassader. I augusti 2021 gav denna enhet stöd för evakuering av över 17 500 personer från Kabul, varav 4 100 EU-medborgare och 13 400 afghanska medborgare. EU:s delegation kunde evakuera hela sin personal.

Afghanistan är ett av de länder som är mest beroende av stöd. Landet närmar sig en humanitär katastrof som innebär att hälften av befolkningen inte får sina grundläggande behov tillgodosedda, såsom tillgång till livsmedel, vatten och läkemedel. Med över tre miljoner internflyktingar och över två miljoner flyktingar och asylsökande i Pakistan och Iran har den humanitära situationen förvärrats. Vid FN:s konferens om Afghanistan, som hölls i Genève den 13 september 2021, utlovades 1,2 miljarder US-dollar, varav 677 miljoner US-dollar utlovades av EU och dess medlemsstater. Vid G20-toppmötet den 12 oktober 2021 aviserade kommissionens ordförande Ursula von der Leyen ett stödpaket till Afghanistan på 1 miljard euro. Situationen är fortfarande dramatisk och har förvärrats av den senaste tidens jordbävningar och översvämningar under 2022. Som en reaktion på dessa naturkatastrofer anslog kommissionen 1 miljon euro i humanitärt bistånd för att hantera de mest akuta behoven. EU samarbetar med talibanerna i praktiska frågor som evakueringar och humanitära insatser och samordnar sina kontakter genom en delegation i Kabul som leds av utrikestjänsten.

EU är djupt oroat över återupprättandet av ett islamiskt emirat med ett radikalt rättssystem grundat på sharia. Det ger upphov till allvarliga frågetecken kring EU:s framtida engagemang i Afghanistan, vilket är beroende av hur de resultat som uppnåtts under de senaste 20 åren kan upprätthållas. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt den potentiella ökningen av internationell terrorism och migration samt den ökade narkotikahandeln.

Den 3 september 2021 enades EU:s utrikesministrar om att EU inte skulle erkänna talibanerna men att man skulle föra en dialog med dem. Omfattningen av denna

dialog kommer att bero på den nya afghanska regeringens agerande, dess åtagande att förhindra att Afghanistan blir en fristad för terrorism och att landet respekterar mänskliga rättigheter, särskilt kvinnors rättigheter, rättsstatsprincipen och mediefrihet. EU:s engagemang kommer också att vara beroende av att det inrättas en inkluderande övergångsregering, att biståndsarbetare beviljas fritt tillträde till landet och att talibanerna håller sitt löfte och låter utländska medborgare och afghaner lämna landet.

Sedan talibanernas maktövertagande återinfördes en rad restriktioner för kvinnor i Afghanistan i slutet av 2021 och under 2022. Bestämmelser om klädsel för kvinnor har införts liksom lagar som förbjuder kvinnor att få tillträde till offentliga platser utan manlig förmyndare. Vissa offentliga universitet öppnade visserligen igen för både män och kvinnor i februari 2022 och skolorna öppnade igen för ett nytt skolår i mars 2022, men talibanerna tog tillbaka ett tidigare löfte om att tillåta flickor att gå i gymnasiet, vilket har påverkat uppskattningsvis 1,1 miljoner elever. Enligt Världsbanken har andelen förvärvsarbetande kvinnor ökat från 15 % till 22 % under det senaste årtiondet. Sedan talibanerna återtog makten har denna andel emellertid minskat, eftersom de har infört fler restriktioner för hur kvinnor får röra sig utanför hemmet.

Parlamentet har ställt sig bakom inkluderande inhemska förhandlingar i Afghanistan som en förutsättning för att få ett slut på fyra årtionden av död och förstörelse, och anser att alla politiska grupper och det civila samhället måste involveras. Sedan hösten 2020 har parlamentet vid upprepade tillfällen fördömt våldsamheterna. I en [resolution från juni 2021 om situationen i Afghanistan](#) uttryckte parlamentet oro över konsekvenserna av att trupperna dras tillbaka och efterlyste en omfattande strategi för EU:s framtida samarbete med Afghanistan. I juli 2021, en månad före talibanernas maktövertagande, höll Europaparlamentets delegation för förbindelserna med Afghanistan det 6:e interparlamentariska sammanträdet mellan EU och Afghanistan med företrädare för Afghanistans nationalförsamling. Sammanträdet inbegrep två paneldebatter – en om fredsprocessen och situationen i Afghanistan efter tillbakadragandet av de utländska trupperna och den andra om kvinnornas roll i fredsprocessen och framtida kontakter med EU.

[I september 2021 antog parlamentet en resolution om situationen i Afghanistan](#), i vilken man beklagade talibanernas våldsamma maktövertagande, uttryckte stark oro inför landets framtid och ställde sig bakom EU:s beslut att inte erkänna talibanernas regering. Parlamentet medgav också att operativa kontakter med talibanernas regering skulle behövas av logistiska, operativa och humanitära skäl, och uppmanade till ytterligare evakuering av EU-medborgare och riskutsatta afghaner och till en ytterligare ökning av det humanitära biståndet. Parlamentet, särskilt delegationen för förbindelserna med Afghanistan, har uttryckt oro över den humanitära och ekonomiska krisen och flyktingkrisen, som kräver humanitära korridorer och en strategi för hela regionen, inbegripet Pakistan, Iran och Centralasien.

Inom ramen för högnivåkonferensen *Afghan Women Days* i februari 2022 anordnade parlamentet en rad evenemang. Den 10 mars 2022 inrättades *Afghan Women Leaders Forum* (forumet för afghanska kvinnliga ledare) genom ett virtuellt möte med nästan 50 afghanska kvinnliga ledare från Afghanistan och andra delar av världen.

EU har gjort många uttalanden till förmån för kvinnors rättigheter. Till exempel gjorde vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, Josep Borrell, ett uttalande i mars 2022, i vilket han krävde att högstadieskolor och gymnasieskolor omedelbart skulle öppnas igen för flickor. Samma

uppmaning upprepades i ett uttalande av G7-ländernas utrikesministrar. I [april 2022 antog parlamentet en resolution om situationen i Afghanistan, särskilt situationen för kvinnors rättigheter](#). I resolutionen fördömde parlamentet talibanernas beslut att förlänga förbudet för flickors skolgång efter sjätte klass och beklagade talibanernas orubbliga önskan att stänga ute kvinnor från det offentliga livet och frånta dem deras mest grundläggande rättigheter, inbegripet rätten till utbildning, arbete, fri rörlighet och hälso- och sjukvård.

EU fortsätter att samarbeta med talibanerna, vilket understryks i [Europeiska utrikestjänstens uttalande i augusti 2022](#) om situationen ett år efter talibanernas maktövertagande, där EU:s engagemang för det afghanska folket betonas.

BANGLADESH

Förbindelserna mellan EU och Bangladesh går tillbaka till 1973. Samarbetsavtalet från 2001 omfattar handel, ekonomisk utveckling, mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning och miljö. Som ett av de minst utvecklade länderna (MUL) omfattas Bangladesh av EU:s ordning "Allt utom vapen", som är den mest förmånliga handelsordning som finns tillgänglig inom ramen för EU:s allmänna preferenssystem. Bangladesh förväntas avancera från den grupp länder som hör till de minst utvecklade senast 2026. Efter en övergångsperiod skulle landet då inte längre ha tillgång till ordningen "Allt utom vapen".

Inom det fleråriga vägledande programmet för perioden 2014–2020 anslog EU upp till 690 miljoner euro. Unionen har betonat att Bangladesh är i behov av politiska reformer för att förbättra landets företagsklimat och locka till sig en större handel och fler investeringar. I juli 2019 startade EU två program i Bangladesh med inriktning på offentlig ekonomisk förvaltning och nationella socialförsäkringsreformer. Som en del av Team Europes insatser mot covid-19 anslog EU 113 miljoner euro för att skydda försörjningsmöjligheterna för arbetstagare inom den exportriktade beklädnads- och läderindustrin i Bangladesh. EU:s programplanering för perioden 2021–2027 är anpassad till den 8:e femårsplanen för 2020–2025.

Bangladesh är en parlamentarisk demokrati där makten växlar mellan två partier, Awamiförbundet (AL) och Bangladeshs nationalistparti (BNP). Awamiförbundet vann valet i december 2018. Bangladesh är ett av de få länder som har uppnått millennieutvecklingsmålen. Arbetstagarnas rättigheter och arbetsvillkor utgör emellertid fortfarande ett allvarligt problem i landet, särskilt i konfektionsindustriområdena kring Dhaka. Covid-19-pandemin har haft en betydande inverkan på den ekonomiska och politiska stabiliteten. Awamiförbundet vann en tredje mandatperiod i följd, som löper ut 2023. Bangladeshs bruttonationalprodukt (BNP) förväntas minska under 2022 på grund av krisen efter Rysslands invasion av Ukraina, de stigande råvarupriserna och inflationen. Landet har därför begärt ekonomiskt stöd från Internationella valutafonden (IMF). Bangladeshs klädexport har mångdubblats de senaste åren. Olyckor och bränder i fabriker och på andra arbetsplatser är vanliga i Bangladesh, vilket har lett till att så många som 1 310 arbetstagare har omkommit och 3 883 skadats under det senaste årtiondet.

Sedan augusti 2017 har minst 800 000 rohingyaflyktingar flytt till Bangladesh undan förföljelser i Myanmar. EU har följt rohingyaflyktingkrisen noga och betalat ut mer än hälften av de 280 miljoner euro som samlats in efter FN:s givarkonferens i oktober 2017. EU anslog till en början över 150 miljoner euro i humanitärt bistånd, följt av

41 miljoner euro 2018, 35 miljoner euro 2019 och 31 miljoner euro 2020, främst till stöd för rohingyaflyktingar i Cox's Bazar. Den 23 februari 2021 aviserade EU ytterligare ett [anslag på 39 miljoner euro i humanitärt bistånd](#) till Bangladesh och Myanmar. Medlen syftar till att tillgodose behoven hos konfliktdrabbade och fördrivna befolkningsgrupper, särskilt rohingyafolket, vars situation har förvärrats under covid-19-pandemin. Med tanke på utvecklingen i Myanmar är det osannolikt att rohingyaflyktingar kommer att vara villiga att återvända på eget initiativ. Rohingyaakrisen är en viktig inhemsk fråga inför valet i Bangladesh 2023. Bangladeshs regering anstränger sig för att återsända rohingyerna, men deras återvändande hindras fortfarande av förhållandena i Myanmar.

SRI LANKA

Förbindelserna mellan EU och Sri Lanka går tillbaka till samarbetsavtalet från 1975, som uppdaterades 1995 genom ett samarbetsavtal om partnerskap och utveckling. Sri Lanka beviljades tillträde till EU för sin export inom GSP+ i maj 2017 som ett incitament för politiska reformer och efterlevnad av internationella konventioner om mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter, miljöskydd och god samhällsstyrning.

Europaparlamentet följer noga Sri Lankas framsteg när det gäller att uppfylla kriterierna för GSP+. Utsikterna för övergångsrättvisa och nationell försoning, vilket är två grundläggande villkor för Europaparlamentet när det gäller Sri Lankas rätt att omfattas av GSP+, har undergrävs avsevärt.

EU har gett Sri Lanka 760 miljoner euro i utvecklingsbistånd under det senaste årtiondet. EU är Sri Lankas näst största handelspartner efter Kina och den näst viktigaste destinationen för landets export, med en ömsesidig varuhandel som uppgick till ett värde på 3 miljarder euro under 2020, och ett handelsbalansöverskott på 1,2 miljard euro för Sri Lankas del.

EU och Sri Lanka höll sitt [24:e sammanträde i den gemensamma kommittén i februari 2022](#) i Bryssel. Sri Lanka gav en uppdatering om framstegen när det gäller försoning och landets oberoende institutioner, särskilt byrån för försvunna personer, byrån för gottgörelse, byrån för nationell enhet och försoning samt Sri Lankas människorättskommission. EU uppmanade med kraft Sri Lanka att fortsätta att samarbeta och föra en dialog med människorättsrådet och dess mekanismer. Den gemensamma kommittén utvärderade slutsatserna från arbetsgruppen för handel och ekonomiskt samarbete, som hade sammanträtt i januari 2022. Sri Lanka uppskattade det värdefulla bidraget från GSP+ till landets hållbara utveckling. Båda sidorna granskade Sri Lankas efterlevnad av 27 internationella konventioner om mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter, miljöskydd och god samhällsstyrning som omfattas av GSP+. Den gemensamma kommittén diskuterade också slutsatserna från arbetsgruppen för utvecklingssamarbete, som sammanträdde den 2 februari 2022 för att diskutera prioriteringarna i EU:s fleråriga vägledande program för 2021–2027.

I Sri Lanka pågick ett inbördeskrig från 1983 till 2009 mellan den singalesdominerade regeringen och Tamilska Eelams befrielsekämpar (LTTE). Gotabaya Rajapaksa vann presidentvalet i november 2019 och utnämnde sin bror, den tidigare presidenten Mahinda Rajapaksa, till ny premiärminister. Presidentens partiallians, Sri Lanka People's Freedom Alliance (SLPFA), vann en jordskredsseger i parlamentsvalet i augusti 2020. Mahinda Rajapaksa svors in av sin bror Gotabaya Rajapaksa. I september 2020 lade man fram det kontroversiella 20:e lagförslaget, som stärkte

presidentens verkställande befogenheter och försvagade premiärministerns och parlamentets roller.

Den allvarligaste ekonomiska kris som landet någonsin har drabbats av ledde till massiva demonstrationer under 2022. Höga råvarupriser och brist på basvaror och energi resulterade i upplopp utan motstycke. Protesterna inleddes i april 2022, då hundratusentals människor deltog i de till största delen fredliga protester som krävde president Rajapaksas avgång. I juli 2022 stormade tusentals människor presidentens officiella bostad, och han flydde sedan i ett militärplan först till Maldiverna och sedan till Singapore. Både president Gotabaya Rajapaksa och premiärminister Mahinda Rajapaksa avgick.

Ranil Wickremesinghe valdes till ny president den 20 juli 2022. Han utsåg sedan den 22 juli 2022 Dinesh Gunawardena till sin nya premiärminister. Sedan Wickremesinghe blev president har människorättsgrupper anklagat regeringen för att slå ner på demonstranter. Polisen har på senare tid gripit dussintals demonstranter. De flesta har sedan dess frigetts mot borgen.

Sri Lanka har för första gången i landets historia kunnat betala tillbaka på sina skulder och har enats med IMF om ett nytt program för att stödja makroekonomisk stabilitet och hållbar skuldsättning. Den tidigare presidenten Gotabaya Rajapaksa har återvänt till landet. Srilankeserna håller sin regering ansvarig för den värsta ekonomiska krisen någonsin i landet. Ett fall i den utländska valutareserven ledde till en allvarlig brist på livsmedel och bränsle. I september 2022 nådde Sri Lankas regering en preliminär överenskommelse med IMF om ett lån på 2,9 miljarder US-dollar. Detta skulle vara avhängigt av flera faktorer, bland annat skattereformer och omläggningen av Sri Lankas skuld på 51 miljarder US-dollar, som landet är skyldigt sina borgenärer. Regeringen står också inför utmaningen att övertyga människor om att det som en del av insatserna för att öka intäkterna vore bra att privatisera viktiga tjänster inom den offentliga sektorn.

NEPAL

Förbindelserna mellan EU och Nepal går tillbaka till 1973 och grundar sig på samarbetsavtalet från 1996. Nästan en fjärdedel av befolkningen lever på mindre än två US-dollar per dag, och därför är Nepal beroende av externt bistånd, som uppgår till 25 procent av landets budget. EU är en av Nepals största givare av utvecklingsbistånd och unionen har tredubblat sitt utvecklingsbistånd till 360 miljoner euro för perioden 2014–2020. EU har också upprepat vikten av att Nepal i större utsträckning utnyttjar de handelsförmåner som landet får inom ramen för ordningen "Allt utom vapen".

Den [gemensamma kommittén EU–Nepal sammanträdde senast i november 2021](#). Vid detta möte diskuterade Nepal och EU i underkommittén för utvecklings-samarbete sitt nuvarande samarbete. Tillsammans med Nepals [nationella utvecklingsplan för 2019–2024](#) stöder EU för närvarande Nepal inom ramen för det nya fleråriga vägledande programmet 2021–2027, med tre prioriterade samarbetsområden: grön tillväxt för alla, utveckling av humankapital och god samhällsstyrning. Dessa prioriterade områden är också anpassade till EU:s globala strategier, såsom [strategin för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet](#), [initiativet för global återhämtning](#) och [handlingsplanen för jämställdhet och kvinnors egenmakt i EU:s yttre åtgärder 2021–2025 \(GAP III\)](#). Ett totalt belopp på 209 miljoner euro har anslagits för perioden 2021–2024.

I april 2020 utarbetade EU ett stödpaket på 75 miljoner euro till Nepal för att mildra covid-19-pandemins effekter och stimulera den nepalesiska ekonomin och efterfrågan

på arbetskraft, och därigenom stödjade individuella inkomster i ett land som kännetecknas av en utbredd ojämlikhet mellan de övre och nedre kasten samt marginaliserade grupper som madheshifolken.

Den 23 januari 2020 höll Nepal val till nationalförsamlingen. Det styrande Nepals kommunistiska parti fick 16 platser och Rastriya Janata Party (RJP-N) vann två platser. Nepal har sedan december 2020 präglats av politisk instabilitet, då presidenten, på rekommendation av premiärministern, upplöste parlamentet för att utlysa ett tidigarelagt val. Högsta domstolen återinsatte parlamentet i februari 2021, men regeringen förlorade i omröstningen om ett förslag om misstroendeförklaring i maj 2021. Den politiska oron fortsatte, och en period av stor politisk instabilitet följde 2022 då parlamentet upplöstes och återinsattes på nytt av Högsta domstolen. Enligt planerna skulle det hållas allmänna val den 20 november 2022.

De höga olje- och råvarupriserna i världen under 2022 har påverkat konsumentpriserna i Nepal och utgör en risk för den politiska stabiliteten, eftersom detta kan leda till oroligheter och protester, däribland krav på återinförande av hindumonarkin. Detta har efterlysts av det hinduiska Rastriya Prajatantra Party (RPP), som skulle kunna förbättra sitt valresultat vid de allmänna valen i november 2022. I Nepals blandade valsysteem kombineras majoritetsval i enmansvalkretsar och en proportionell valmetod, vilket gör det svårt att få ett majoritetsmandat. De politiska partierna kommer därför sannolikt att behöva bilda en koalition med maktodelningsöverenskommelser, vilket är brukligt i Nepal.

Kina och Indien tävlar om att få inflytande i landet. De största utmaningarna är att få till stånd en fredlig lösning på det politiska dödläget genom en reform av konstitutionen, som måste ändras för att ta hänsyn till daliternas och de etniska minoriteternas intressen, särskilt madheshifolkens intressen i Terai-provinsen, och garantera nepalesiska migranternas rättigheter utomlands.

Regeringen lyckades inte skipa övergångsrättvisa för offren för människorättskränkningar under inbördeskriget. I april 2020 rekommenderade Högsta domstolen att mandatet för den nepalesiska sannings- och försoningskommissionen bör ändras för att förhindra straffrihet. [Sannings- och försoningskommissionen](#), som inrättades genom en lagstiftningsakt 2014, har hittills misslyckats, och det råder fortsatt ett klimat av straffrihet. Amnesti har beviljats för brott som tortyr, sexuellt våld och misshandel. Under 2014 inrättade regeringen också [kommissionen för påtvingade försvinnanden](#) i syfte att utreda påtvingade försvinnanden av människor under den väpnade konflikten och informera allmänheten om vad som hänt i fredsavtalets anda. I februari 2015 beordrade Högsta domstolen en ändring av lagen, men regeringen begärde att detta avgörande skulle upphävas. Den 26 april 2020 avvisade Högsta domstolen denna begäran och bekräftade därmed vikten av rättvisa mekanismer för övergångsrättvisa. Människorättsorganisationer välkomnade beslutet av Nepals Högsta domstol från april 2020 om behovet av att ändra lagen om övergångsrättvisa. I juli 2022 [lade regeringen fram ett lagförslag om ändring av befintliga lagar](#), men Amnesty International och Human Rights Watch anser inte att lagförslaget är i linje med Högsta domstolens beslut och fortfarande skulle göra det svårt eller omöjligt att lagföra gärningsmän.

Parlamentets delegation för förbindelserna med länderna i Sydasiens besökte Bhutan i september 2022 för att bedöma förbindelserna mellan Nepal och EU, som är den största givaren av bistånd till utvecklingssamarbete. Eftersom Nepal kan komma

att avancera från den grupp länder som hör till de minst utvecklade senast 2026 välkomnar parlamentet att Nepal redan har ratificerat de flesta av de 27 grundläggande konventioner som krävs för att ansöka om att få omfattas av GSP+.

BHUTAN

Bhutan, som har varit isolerat från omvärlden i århundraden, håller på att anpassa sig till globaliseringen och stärka sin ekonomi, samtidigt som man vill bevara sina gamla traditioner. Landet genomgick en fredlig övergång till parlamentarisk demokrati genom den författning som antogs 2008 och som garanterar en fördelning av makten i form av en konstitutionell monarki. EU stöder Bhutans fullständiga självständighet i förhållande till sina mäktiga grannar – Indien och Kina – och är fortsatt övertygat om att landet bör kunna utforma sin egen säkerhets- och utrikespolitik, men erkänner samtidigt den fortsatta oron för en suveränitetsförlust med tanke på Bhutans geografiska läge.

I EU:s fleråriga vägledande program för perioden 2014–2020 anslogs 49,3 miljoner euro i bistånd till Bhutan. EU har haft en stark närvaro i Bhutan sedan 1982 och arbetat för att minska fattigdom, främja demokratisering och god samhällsstyrning samt stödja hållbart jordbruk och förnybara naturresurser. Den 24 maj 2018 sjösattes ett nytt ”handelsstödsprojekt mellan EU och Bhutan” med syftet att förbättra värdeökningen, marknadsförbindelserna och regelverket för handel och investeringar.

Under perioden 2017–2022 har cirka 21,5 miljoner euro avsatts för att stödja hållbart jordbruk och skogsbruk samt hantera klimatförändringarna. Som svar på de behov som uppstått under covid-19-pandemin anslog EU dessutom ytterligare 4,5 miljoner euro 2020.

Det nuvarande fleråriga vägledande programmet för 2021–2027 fortsätter att stödja Bhutan och är anpassat till den 12:e femårsplanen 2018–2023, med fokus på tre prioriterade områden: klimatförändringar och grön tillväxt för ett motståndskraftigt Bhutan, god samhällsstyrning för en inkluderande socioekonomisk utveckling och digital omställning, som en drivkraft för förändring inom utbildning och offentliga tjänster. Ett totalt belopp på 31 miljoner euro har anslagits för den inledande perioden 2021–2024.

[I februari 2022 höll EU och Bhutan för tionde gången formella samråd i Bryssel](#) och såg över sitt pågående samarbete. Bhutan redogjorde för de centrala åtgärder som landet vidtar för att säkerställa en smidig och framgångsrik uppgradering från kategorin minst utvecklade länder, som enligt planerna skulle äga rum 2023. EU och Bhutan uttryckte tillfredsställelse över ratificeringen av ramavtalet mellan Bhutan och Europeiska investeringsbanken (EIB) för att bana väg för en subventionerad finansiering från EIB av utvecklingsprojekt i Bhutan. EU upprepade att man stöder Bhutans utvecklingsplaner och erbjöd sig att bevilja Bhutan ökat förmånstillträde till EU:s marknader inom ramen för GSP+ så snart Bhutan uppfyller de nödvändiga villkoren. EU redogjorde för Global Gateway-strategin, som är EU:s nya plan för stora investeringar i infrastrukturutveckling runtom i världen. Global Gateway lanserades i december 2021 och uppdaterar EU:s strategi från 2018 för förbindelserna mellan Europa och Asien. Strategin har en världsomfattande geografisk täckning och fastställer ett investeringsmål på 300 miljarder euro fram till 2027. EU lovordade landet i Himalaya för dess åtgärder för att säkerställa en hållbar, koldioxidsnål och klimattålig utveckling. EU noterade också att Bhutan har gjort avgörande insatser för att skydda

barns och kvinnors rättigheter och främja jämställdhet. Det bör särskilt framhållas att Bhutans parlament avkriminaliserade homosexualitet i december 2020.

Bhutan är en ung demokrati som leds av en kungafamilj och där den demokratiska processen måste befästas. Bhutans isolering och känsla av utsatthet har bidragit till att skapa en utpräglad nationell identitet som bygger på bevarandet av landets religion, miljö och kultur. Att skydda landets kultur betraktas som mycket viktigt. Bhutans kulturarv kommer till uttryck i konceptet bruttonationallycka (BNL), i linje med dess buddhistiska andliga kultur. BNL främjar värdena fred, icke-våld, medkänsla och tolerans. Enligt 2008 års konstitution är BNL en utvecklingsfilosofi som använder ett index för att mäta landets ekonomiska utvecklingsnivå tillsammans med nivån på befolkningens välfärd och lycka. [BNL erkändes i en FN-resolution 2011](#) och omfattar flera områden: psykologiskt välbefinnande, levnadsstandard, god samhällsstyrning, hälsa, utbildning, samhällsgemenskapens vitalitet, kulturell mångfald, tidsanvändning, ekologisk mångfald och resiliens. Parlamentet stöder Bhutans miljöpolitik, som syftar till att dels bevara landets biologiska mångfald – som är mycket sårbar för klimatförändringar – dels förhindra alla former av miljöförstöring i linje med konceptet BNL.

Parlamentets delegation för förbindelserna med länderna i Sydasiien besökte Bhutan i september 2022 för att bedöma den socioekonomiska utvecklingen i landet, som kommer att avancera från den grupp länder som hör till de minst utvecklade senast i december 2023. Detta innebär att Bhutan inte längre kommer att omfattas av EU:s ordning "Allt utom vapen". Bhutan överväger att ansöka om GSP+, men det förefaller osannolikt att Bhutan kommer att kunna underteckna och ratificera alla de 27 grundläggande internationella konventioner som krävs i tid.

MALDIVERNA

Trots att det fortfarande inte finns något formellt samarbetsavtal med Maldiverna tillhandahåller EU samarbetsstöd för landsbygdssamhällen, turism och åtgärder för att begränsa klimatförändringarna. I juli 2018 antog rådet (utrikes frågor) en ram för riktade restriktiva åtgärder mot personer och enheter som är ansvariga för att undergräva rättsstatsprincipen eller hindra en inkluderande politisk lösning i Maldiverna, samt mot dem som är ansvariga för allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. I april 2021 beslutade rådet att inleda förhandlingar om ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Maldiverna, vilket utgör en viktig milstolpe i de bilaterala förbindelserna med Maldiverna. I september 2021 hölls det andra mötet mellan högre tjänstemän i EU och Maldiverna i Bryssel för att stärka parternas förbindelser, bland annat genom samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet.

Maldiverna är sårbara för klimatförändringar och utsätts för stigande havsnivåer och kusterosion, som utgör allvarliga hot mot landets livskraft. Maldivernas parlament planerar att utarbeta sin första klimatlag någonsin, som kommer att fastställa gränser för föroreningar, och vidta åtgärder för att skydda och hjälpa till att återställa miljön. Data från de senaste tjugo åren har visat på en stigande havsnivå med nästan fyra millimeter per år i huvudstaden Malé och en förväntad stigning med cirka 40–50 centimeter fram till år 2100. Detta leder till stranderosion, översvämningar, ökad försaltning av grundvattnet och oförutsägbart väder, som redan orsakar översvämningar och torka. Med tanke på att 80 procent av maldiverna bor inom ett avstånd på 100 meter från havet utgör de fysiska konsekvenserna av dessa förändringar ett existentiellt hot.

Landet lider också under den höga ungdomsarbetslösheten, gängvåld och narkotikamissbruk. Politiska och sociala oroligheter har tilltagit sedan oppositionsledaren Ibrahim Mohamed Solih besegrade den tidigare presidenten Abdulla Yamin Abdul Gayum i september 2018. I april 2019 hölls ett parlamentsval i Maldiverna. Resultatet blev en jordskredsseger för Mohamed Solih's Maldiviska demokratiska partiet (MDP), som vann 65 av de 87 platserna i Folkets Majlis. I maj 2021 skadades den tidigare presidenten Mohammed Nasheed, nära vän till president Solih och talman i parlamentet, allvarligt i en bombattack. Parlamentet har sett positivt på Maldivernas demokratiska konsolideringsprocess. President Ibrahim Mohamed Solih kommer att ställa upp i valet 2023 – med två skilda fraktioner i det regerande Maldiviska demokratiska partiet. Regeringens ansträngningar är för närvarande inriktade på att stärka ekonomin, särskilt turismsektorn, och förbättra förbindelserna med Indien när det gäller infrastruktur och ekonomiskt stöd.

Maldiverna avancerade 2011 från den grupp länder som hör till de minst utvecklade (MUL) och klassades 2013 som ett högre medelinkomstland. Landets ekonomi bygger huvudsakligen på turism och fiske. EU är Maldivernas fjärde största handelspartner och står för ungefär 10 procent av den sammanlagda handeln med varor (2019).

Turismen utgör 70 procent av Maldivernas BNP, och därför har landets ekonomi drabbats hårt av covid-19-pandemin. EU tillhandahöll 3 miljoner euro i april 2020 för att stödja åtgärder för att mildra de svårartade följderna av covid-19 på turismsektorn. EIB har aviserat ett lån på 20 miljoner euro till stöd för återhämtningsåtgärder.

I augusti 2021 enades EU om att tillhandahålla 2 miljoner euro i gratis stöd för att bygga ut den sektor som erbjuder pensionatsboende och dyksafari ("liveaboard") i Maldiverna. Detta stöd ingår i projektet *EU Support for a Resilient Recovery of SME Tourism Industry in the Maldives*, och ges för att hjälpa Maldivernas små och medelstora företag inom turistnäringen att bygga upp en motståndskraftig ekonomi efter covid-19-pandemin.

Jorge Soutullo / Stefania Gazzina / Walter Masur / Cristina Stanculescu
10/2022

5.6.8. ÖSTASIEN

Regionen Indiska oceanen/Stilla havet genomgår snabba förändringar, och som hem för mer än hälften av världens befolkning håller den på att bli en viktig geostrategisk region. Två tredjedelar av världens containerhandel passerar genom regionen, vars farleder är de viktigaste vägarna för handel och energiförsörjning. [EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet](#) antogs i september 2021 för att öka EU:s engagemang, bygga upp partnerskap, stärka den regelbaserade världsordningen och hantera globala utmaningar. EU anpassar sina nuvarande instrument för att stödja sitt [strategiska oberoende](#). Unionens [strategiska kompass för säkerhet och försvar](#), som formellt godkändes av rådet i mars 2022, främjar en öppen och regelbaserad regional säkerhetsstruktur, inbegripet säkra sjöfartsleder, kapacitetsuppbyggnad och ökad närvaro till havs i regionen Indiska oceanen/Stilla havet. Det finns orosmoment kring säkerheten i Östasien, till exempel kärnvapenutmaningen från Nordkorea och de maritima tvisterna i Öst- och Sydkinesiska havet samt Taiwanfrågan. EU är en stark ekonomisk aktör i Östasien och arbetar för rättvis handel, multilateralism, institutionsuppbyggnad, demokrati, god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter.

I detta faktablad beskrivs regionen Östasien. Se även faktabladen om Sydasiens (se faktablad [5.6.7](#)) och Sydostasien (se faktablad [5.6.9](#)).

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V (unionens yttre åtgärder) i fördraget om Europeiska unionen.
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).
- Partnerskaps- och samarbetsavtal (bilateral förbindelser).

ÖSTASIEN

A. Kina

EU och Kina upprättade formella diplomatiska förbindelser 1975. Efter att protesterna på Himmelska fridens torg våldsamt slogs ned av militären 1989 avbröts förbindelserna. EU återupptog förbindelserna först 1994, men unionens vapenembargo från 1989 är fortfarande i kraft.

Under president Xi Jinping har Kinas politiska situation förändrats avsevärt sedan 2012. 2018 antogs en översyn av konstitutionen som gjorde det möjligt för Xi Jinping att inneha ämbetet på obestämd tid, utan någon begränsning av mandattiden för posten som generalsekreterare för det kinesiska kommunistpartiet, statschef och arméchef. Kinas utrikespolitik har blivit mer aggressiv, med ett större inslag av tvångsmedel, och landet har världens största tillgängliga aktiva militära personal. Kina lade näst mest i världen på militären 2021, efter USA, och stod för omkring 14 % av världens totala utgifter, med en beräknad budget på 293 miljarder US-dollar. Den 17 juni 2022 sjösatte Kina officiellt sitt tredje hangarfartyg, Fujian (uppkallat efter provinsen mitt emot Taiwan), som en del av en pågående insats för att bygga upp en fullständigt modern militärmakt som kan matcha den amerikanska militären senast 2027. Ett

fjärde hangarfartyg håller också på att byggas i Kina, och enligt rapporter kan det vara atomdrivet. Kinas flottstyrkor bygger örlogsfartyg i snabbare takt än alla andra stormakter tillsammans. Kina expanderar och mångdubblar sin militära närvaro i Sydkinesiska havet, i Taiwansundet och i Malaccasundet, som är vitalt för den internationella handeln och särskilt den kinesiska.

Det allt större ömsesidiga ekonomiska och geopolitiska beroendet mellan EU och Kina återspeglas i den gemensamma [strategiska agendan för samarbete mellan EU och Kina fram till 2020](#), som lett till ett fördjupat och breddat samarbete inom många olika områden såsom utrikes- och säkerhetspolitik, ekonomisk utveckling, globalt styre och multilateralt samarbete kring handel och investeringar, sociala frågor och miljöfrågor samt andra områden, såsom direkta personkontakter. De bilaterala förbindelserna mellan EU och Kina har dock försämrats under 2022, särskilt till följd av Kinas inställning till Rysslands aggression i Ukraina, landets motåtgärder mot EU:s sanktioner avseende mänskliga rättigheter och nyligen dess ekonomiska tvång och aggression i Taiwansundet.

Kinas ståndpunkt i fråga om Rysslands aggression mot Ukraina har skapat ytterligare spänningar mellan de västliga allierade och Kina. Även om Kina inte har godkänt kriget i sig är landets "neutralitet" gentemot Ryssland ett exempel som andra asiatiska länder följer. Kina har inte anslutit sig till sanktionerna mot Ryssland, och det militära samarbetet mellan Kina och Ryssland har fördjupats sedan den ryska invasionen av Ukraina, då Kina har beslutat att tyst stödja Putin. Även om Kina och Ryssland inte har något formellt militärt avtal har de båda länderna utökat vapenförsäljningen och de gemensamma militärövningarna. I september 2022 deltog Kina i övningarna "Vostok 22" på Rysslands östkust, med omkring 50 000 trupper och 5 000 enheter militär utrustning.

För första gången har Nato betraktat Kina som en utmaning i sitt [tioåriga strategiska koncept](#), som antogs i Madrid i juni 2022. I det strategiska konceptet erkänns det växande hot som Kina utgör med tanke på landets ökande ekonomiska och militära inflytande och allt större stridslystnad i regionen Indiska oceanen/Stilla havet, som bland annat tar sig uttryck i illasinnade hybrid- och cyberoperationer och konfrontativ retorik, liksom det faktum att landet sprider desinformation för att undergräva den regelbaserade internationella ordningen, även på rymd-, cyber- och sjöfartsområdena.

Kina har kränkt Taiwans vatten och luftrum (vilket trappades upp sommaren 2022) och byggt upp artificiell mark och militära anläggningar i Sydkinesiska havet. EU verkar för global styrning och multilateralt samarbete kring tvisten i Sydkinesiska havet, vilket innebär att EU inte blandar sig i territoriella anspråk och betraktar fri sjöfart och överflygning som en viktig angelägenhet. EU uppmuntrar parterna i tvisten att söka fredliga, framförhandlade lösningar och att följa internationell rätt, i linje med [FN:s havsrättskonvention \(Unclos\)](#). Sydkinesiska havet har en enorm ekonomisk och strategisk betydelse: det genomkorsas av ungefär en tredjedel av världens sjöfart och innehåller rika fiske- och energitillgångar. Kina gör anspråk på runt 90 % av Sydkinesiska havet med stöd av den så kallade niopunktslinjen.

Kina är en ekonomisk konkurrent till EU och rentav en systemrival med sitt allt större politiska inflytande som omformar strukturerna för internationell styrning. Kinas initiativ "Nya sidenvägen" når ut till världens alla hörn och främjar en globalisering med kinesiska förtecken, vilket innebär brist på insyn i avtal, kinesiska arbetsnormer och kinesisk skuldpolitik. Kina strävar efter att bli världsetta inom högteknologisk industri

och digitalteknik, inbegripet artificiell intelligens och 5G. Kina har systematiskt utvecklat påverkansstrategier med hjälp av desinformationskampanjer.

Mötet mellan EU:s och Kinas ledare den 30 december 2020 var inriktat på att slutföra förhandlingarna om ett övergripande investeringsavtal. EU intog en kritisk syn på förhandlingsprocessen och på den brist på balans och ömsesidighet som rådde på många områden, framför allt i handels- och investeringsförbindelserna. Det övergripande investeringsavtalet måste ratificeras av Europaparlamentet, som hittills har nekat sitt godkännande på grund av Kinas inställning till Rysslands aggression mot Ukraina, landets stridslystnad mot Taiwan och de sanktioner som det införde i mars 2021 mot fem ledamöter av Europaparlamentet och fyra europeiska enheter, som vedergällning för rådets sanktioner mot Kina vilka i sin tur var ett svar på det utbredda godtyckliga fängslandet av uigurer i Xinjiang.

Det 23:e toppmötet mellan EU och Kina ägde rum i april 2022. EU och Kina diskuterade då ingående Rysslands aggression mot Ukraina. EU uppmanade Kina att stödja ansträngningarna för att få ett omedelbart slut på blodbadet i Ukraina, i överensstämmelse med Kinas roll i världen som ständig medlem av FN:s säkerhetsråd och landets unikt nära kontakter med Ryssland. En annan diskussionspunkt var återhämtningen från covid-19-pandemin, som är en gemensam prioritet. EU bekräftade sitt åtagande att samarbeta med Kina och andra medlemsländer i Världshälsoorganisationen om ett nytt avtal om förebyggande, beredskap och insatser vid pandemier. Klimatförändringar och ekonomiskt samarbete diskuterades också. EU bekräftade sitt engagemang för sin politik för ett enat Kina, men uttryckte samtidigt oro över de ökade spänningarna över Taiwansundet.

Den nionde högnivådialogen mellan EU och Kina om ekonomi och handel ägde rum i juli 2022, med fokus på globala ekonomiska utmaningar, störningar i leveranskedjorna till följd av covid-19-pandemin och effekterna av Rysslands invasion av Ukraina, till exempel på livsmedels-, energi- och finansmarknaderna.

EU och Kina är viktiga handelspartner. 2021 var Kina den tredje viktigaste destinationen för EU:s varuexport (10,2 %) och den främsta källan till import av varor till EU (22,4 %). EU:s import från Kina uppgick till 363 miljarder euro 2019 och 472 miljarder euro 2021. EU:s export till Kina uppgick till 198 miljarder euro 2019 och 223 miljarder euro 2021. Detta motsvarar cirka 1,3 miljarder euro per dag av import och 600 miljoner euro per dag av export, vilket gör handeln mellan EU och Kina värd totalt 1,9 miljarder euro per dag.

Parlamentet är allvarligt oroad över människorättssituationen i Kina och har påtalat Kinas kränkningar av de mänskliga rättigheterna, bland annat i form av godtyckliga fängslanden, arbetsläger och dödsstraff. Parlamentet har antagit resolutioner som fördömer Kinas förtryck av den politiska oppositionen och demokratiaktivister i Hongkong, i vilka det uttrycks oro över den nationella säkerhetslagen för Hongkong med uppmaningar till EU att försvara Hongkongs höga grad av autonomi.

Parlamentet har också uttryckt oro över Xinjiang och uigurernas situation och fördömer tvångsarbete och exploateringen av den uiguriska minoriteten. Parlamentet har också antagit resolutioner om Tibet, närmare bestämt om situationen för religiösa och etniska minoriteter.

De senaste resolutionerna från parlamentet om Kina är de följande:

- [Resolutionen av den 20 maj 2021 om kinesiska motsanktioner mot EU-enheter, ledamöter av Europaparlamentet och nationella parlamentsledamöter.](#)

- [Resolutionen av den 16 september 2021 om en ny EU–Kina-strategi.](#)
- [Resolutionen av den 20 januari 2022 om kränkningar av grundläggande friheter i Hongkong.](#)
- [Resolutionen av den 5 maj 2022 om rapporterna om fortsatt organskörd i Kina.](#)
- [Resolutionen av den 9 juni 2022 om människorättssituationen i Xinjiang, däribland polisdokumenterna från Xinjiang.](#)
- [Resolutionen av den 7 juli 2022 om gripandet av kardinal Zen och förvaltarna av 612 Humanitarian Relief Fund i Hongkong.](#)

B. Taiwan

EU står fast vid politiken för "ett Kina" och hänvisar till Taiwan som ett separat tullområde och inte som en suverän stat. EU erkänner Taiwan som en ekonomisk och kommersiell enhet och stöder Taiwans deltagande i multilaterala forum. EU stöder fredlig konfliktlösning mellan Taiwan och Kina och motsätter sig användning av eller hot om våld. EU har utvecklat en välstrukturerad dialog med Taiwan om ekonomiska och handelsrelaterade frågor inom sådana sektorer såsom bilindustrin, läkemedel, kosmetika och medicintekniska produkter. 2021 var Taiwan EU:s tolfte största handelspartner, medan EU var Taiwans femte största handelspartner, efter Kina, USA, Hongkong och Japan. Sydostasiatiska nationers förbund (Asean) var också en av Taiwans främsta handelspartner. Den totala varuhandeln mellan EU och Taiwan uppgick 2021 till omkring 64 miljarder euro, med ett handelsunderskott på 7,1 miljarder euro från EU:s sida. Den bilaterala handeln mellan EU och Taiwan ökade med 17,8 % mellan 2020 och 2021. EU:s export till Taiwan uppgick 2021 till 28,41 miljarder euro, medan EU:s import från Taiwan uppgick till 35,57 miljarder euro.

EU och Taiwan håller också årliga samråd om olika icke-handelsrelaterade frågor. Det tredje samrådet om arbetsrätt mellan Taiwan och EU och det fjärde samrådet om mänskliga rättigheter ägde rum i februari respektive juli 2021. Båda parter är fast beslutna att främja och skydda mänskliga rättigheter och demokratiska principer, liksom rättsstaten. Ett brett spektrum av frågor diskuteras också i de årliga samråden, såsom migrerande arbetstagares rättigheter, särskilt för hushållsanställda och inom fiskerinäringen, dödsstraffet, jämställdhet och rättvis behandling av hbtqia+-personer. Dessutom hölls det första mötet mellan EU och Taiwan om samarbete kring hälsa och säkerhet på arbetsplatsen i maj 2021 och det andra i maj 2022, där båda parter diskuterade hanteringen av risken för cancerframkallande ämnen på arbetsplatsen och säkerhetshanteringen för Industri 4.0.

Taiwan höll presidentval i januari 2020, där Tsai Ing-wen, ledare för Demokratiska framstegspartiet, återvaldes för en andra mandatperiod med 57,1 % av rösterna, före Han Kuo-yu från Kuomintang (Kinesiska nationalistpartiet), som fick 38,6 %. Självständighet från Fastlandskina är det viktigaste ämnet för taiwanesisk politik, samtidigt som Kina utövar diplomatiska, ekonomiska, militära och psykologiska påtryckningar på Taiwan.

Spänningarna över sundet har trappats upp sedan Taiwans president Tsai Ing-wen vann valet 2016. Kina har agerat aggressivt och ökat frekvensen och omfattningen av patrullerande bombflyg, jaktflyg och övervakningsflyg runt Taiwan. Den 31 maj 2022 hade Taiwan rapporterat 465 intrång, en ökning med nästan 50 % jämfört med 2021. 2022 rapporterade Taiwan dessutom omkring fem miljoner cyberattacker från Kina varje dag, riktade mot landets statliga organ, halvledarföretag och finansinstitut.

Parlamentet har upprepade gånger uppmuntrat till närmare bilateralt samarbete mellan EU och Taiwan på områden som handel, forskning, kultur, utbildning, klimatförändringar och miljöskydd, och uttrycker sitt stöd till inledandet av förhandlingar om ett bilateralt investeringsavtal mellan EU och Taiwan. Parlamentet antog i september 2021 en [resolution](#) där det efterlyste framsteg med ett investeringsavtal mellan EU och Taiwan. Parlamentet har också gett sitt stöd till ett meningsfullt deltagande från Taiwans sida i internationella organisationer såsom Världshälsoorganisationen och Internationella civila luftfartsorganisationen. Parlamentet har också upprepade gånger kraftfullt uppmanat Kina att avhålla sig från militära provokationer mot Taiwan och framhållit att alla konflikter kring Taiwansundet bör lösas på fredlig väg och på folkrättslig grund.

Taiwan är avgörande för EU som global leverantör inom viktiga högteknologiska sektorer, särskilt halvledare. På initiativ av utskottet för utrikesfrågor antog parlamentet i oktober 2021 en särskild [rekommendation om EU:s förbindelser med Taiwan](#), där man efterlyste ett brådskande inledande av arbetet med ett bilateralt investeringsavtal med de taiwanesiska myndigheterna för att fördjupa de bilaterala ekonomiska banden. Parlamentet vill att Taiwan ska inkluderas i EU:s strategi för regionen Indiska oceanen/Stilla havet och uppmuntrar till dialog och samarbete med Taiwan inom alla industrisektorer och leveranskedjor, i synnerhet strategiskt viktiga industrier såsom halvledarteknik (Taiwan producerar två tredjedelar av världens halvledare och 90 % av dess halvledare av hög kvalitet).

[Det särskilda utskottet för frågor om utländsk inblandning i alla demokratiska processer i Europeiska unionen, inbegripet desinformation \(INGE\) besökte Taipei den 3–5 november 2021](#), parlamentets första officiella besök i Taiwan. INGE-utskottet ville studera taiwanesiska erfarenheter av att hantera inblandnings- och manipulationskampanjer och diskuterade Taiwans innovativa system för att bekämpa desinformationskampanjer och andra typer av hybridattacker.

Besöket av talmannen i USA:s representanthus, Nancy Pelosi, i Taiwan i augusti 2022 var det amerikanska statsbesöket på högsta nivå i Taiwan på 25 år. Många andra högnivåbesök från väst följde. Kina ansåg att dessa utländska besök på ön var inblandning i landets angelägenheter och ett de facto-erkännande av Taiwans suveränitet. Peking svarade med militärövningar i en aldrig tidigare skådad omfattning i sju olika områden runt hela Taiwan, och avfyra upp till elva ballistiska robotar, varav minst fem flög över Taiwan och därmed utgjorde en virtuell blockad av Taiwans havs- och luftrum. Fem av Kinas ballistiska robotar landade i Japans exklusiva ekonomiska zon, och de fullskaliga militärövningarna åtföljdes av intensiva cyberattacker mot Taiwan.

Kommissionens talesperson har förklarat att EU är intresserat av att bevara freden och status quo i Taiwansundet. Spänningarna bör lösas genom dialog, och lämpliga kommunikationskanaler bör upprätthållas för att minska riskerna för felberäkningar.

Parlamentet antog i september 2022 en resolution om [situationen i Taiwansundet](#) och kritiserade Kinas militära upptrappning och förkastade Kinas ekonomiska tvång. Parlamentet välkomnade Litauens planer på att öppna ett handelsrepresentationskontor i Taipei och uppmanade de andra medlemsstaterna att följa detta exempel och stärka sina förbindelser med Taiwan.

C. Hongkong

EU fäster stor vikt vid Hongkongs höga grad av autonomi, som måste bevaras i enlighet med grundlagen och internationella åtaganden. Fortsatt respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna, liksom för rättsväsendets oberoende, kvarstår som väsentlig för Hongkongs utveckling. Förbindelserna mellan EU och Hongkong omfattar handel, ekonomisk utveckling, tullsamarbete, innovation och teknologi, konkurrens, livsmedelssäkerhet, miljöfrågor och utbildning. EU är Hongkongs näst största handelspartner efter Fastlandskina. 2021 var minst 1 614 EU-företag verksamma i Hongkong, och många av dem använde Hongkong som regionalt huvudkontor. Den bilaterala handeln med varor uppgick till 30,5 miljarder euro, en ökning med 2,5 % jämfört med 2020. EU:s export av varor till Hongkong uppgick till 23,5 miljarder euro, medan importen från Hongkong uppgick till totalt 7 miljarder euro, vilket resulterade i ett handelsöverskott på 16,5 miljarder euro. EU var Hongkongs tredje största handelspartner för varor 2021, efter Fastlandskina och Taiwan.

EU strök Hongkong från bevakningslistan över [icke samarbetsvilliga skattejurisdiktioner](#) i mars 2019, efter förbättringar i fråga om god förvaltning. EU är allvarligt oroat över den nationella säkerhetslag som Kina införde den 30 juni 2020. Vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik uttryckte oro över huruvida den nationella säkerhetslagen var förenlig med Hongkongs grundlag, den kinesisk-brittiska gemensamma förklaringen från 1984 och Kinas internationella åtaganden. Säkerhetslagen har använts för att undertrycka Hongkongs demokratirörelse, då alla uttalanden som uppfattas som stridande mot regeringens linje kan leda till gripanden och fängslanden. En ytterligare källa till oro är att lagen är tillämplig utanför Hongkongs territorium.

I juli 2020 upprepade EU och dess medlemsstater sitt stöd till Hongkongs höga grad av autonomi enligt principen "ett land, två system", samtidigt som de lade fram ett samordnat paket med åtgärder på områden som asyl-, migrations-, viserings- och vistelsepolitik, framför allt medlemsstaternas avtal om utlämning. I paketet ingår exporten av särskild känslig utrustning och teknik för slutanvändning i Hongkong, stipendier och akademiska utbyten för studerande från Hongkong samt stöd till det civila samhället. Regeringen sköt upp valet 2020 för den sjunde valperioden för Hongkongs lagstiftande råd, med spridningen av covid-19 som motivering till sitt beslut. Valet ägde rum i december 2021 och vanns, helt utan överraskning, av prokinesiska kandidater. Vice ordföranden/den höga representanten Josep Borrell förklarade att EU ser detta val, i kombination med de pågående påtryckningarna på det civila samhället, som ytterligare ett steg i avvecklingen av principen "ett land, två system". Dessutom röstade de 1 500 ledamöterna i valnämnden i maj 2022 för en enda kandidat, John Lee Ka-chiu, som ny chefsminister. Stödet för Lee var 99 %, jämfört med 66 % för hans föregångare, Carrie Lam, som hade lett Hongkong sedan 2017.

I Europaparlamentets [rekommendation från december 2017](#), 20 år efter inrättandet av den särskilda administrativa regionen Hongkong, betonades att respekten för grundlagen var av avgörande betydelse för att förbindelserna med EU ytterligare skulle kunna stärkas. Parlamentet fördömde Kinas inblandning i Hongkongs inre angelägenheter, vilket på lång sikt kan äventyra hållbarheten för modellen "ett land, två system". I en [resolution från juni 2020](#) kallade parlamentet det ensidiga införandet av lagstiftning om nationell säkerhet ett omfattande angrepp på Hongkongs autonomi, rättsstaten och de grundläggande friheterna. Enligt den gemensamma förklaringen,

som registrerades hos FN som ett rättsligt bindande fördrag, måste Kina upprätthålla Hongkongs höga grad av autonomi samt dess fri- och rättigheter.

I en [resolution från januari 2021](#) om ingripandena mot den demokratiska oppositionen i Hongkong krävde parlamentet ett omedelbart och villkorslöst frigivande av dem som gripits i Hongkong under de två första veckorna 2021, och av alla dem som gripits tidigare för anklagelser enligt den nationella säkerhetslagen. Parlamentet uppmanade kraftfullt myndigheterna att respektera rättsstatsprincipen i Hongkong, mänskliga rättigheter, demokratiska principer och ett omfattande självstyre och att omedelbart sluta använda den nationella säkerhetslagen för att undertrycka yttrande-, mötes- och föreningsfriheten.

I juli 2021 antog parlamentet en [resolution om Hongkong, särskilt fallet Apple Daily](#), med ett fördömande av begränsningarna av yttrandefriheten och en kraftfull uppmaning till Hongkongs myndigheter att omedelbart och villkorslöst frige alla journalister och andra aktivister som gripits i enlighet med den nationella säkerhetslagen och dra tillbaka alla anklagelser mot dem.

I januari 2022 antog parlamentet ytterligare en [resolution om kränkningar av grundläggande friheter i Hongkong](#) och fördömde kraftfullt de riktade angreppen mot oppositionen i stort, vare sig det handlar om icke-statliga organisationer, medier eller privatpersoner. I resolutionen föreslogs att det skulle skapas akademiska möjligheter av humanitära skäl för människor i Hongkong som drabbas av Kinas tvångsmedel.

D. Japan

EU och Japan, som varit strategiska partner sedan 2003, har gemensamma grundläggande värden, såsom respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstaten och har dessutom kraftfullt gått in för hållbar utveckling, multilateralism och ett regelbaserat system inom ramen för Världshandelsorganisationens (WTO). Japan har åtagit sig att praktiskt genomföra Parisavtalet om klimatförändringar och andra multilaterala miljöavtal. Det finns dock vissa frågor som oroar EU, nämligen att Japan tillämpar dödsstraffet och bedriver valfångst samt att barn från EU bortförs av föräldrar i Japan.

EU och Japan uppgraderade sina bilaterala strategiska förbindelser i februari 2019 genom att avtalet om strategiskt partnerskap började tillämpas provisoriskt och avtalet om ekonomiskt partnerskap trädde i kraft. Avtalet om ekonomiskt partnerskap är det viktigaste bilaterala handelsavtal som EU någonsin ingått, då det omfattar nästan en tredjedel av världens bruttonationalprodukt (BNP), närapå 40 % av världshandeln och över 600 miljoner människor. Det ekonomiska partnerskapsavtalet innehåller också åtaganden avseende både varuhandeln och tjänstehandeln och ger en ram som främjar bilaterala investeringar. Det fastställer också ambitiösa mål för hållbar utveckling, och för första gången ingår ett särskilt åtagande gällande Parisavtalet om klimatförändringar. Den 22 juni 2020 undertecknade EU och Japan ett [avtal om civil luftfartssäkerhet](#). Ömsesidighet i fråga om visumfria resor för EU-medborgare till Japan är fortfarande en öppen fråga i de bilaterala förbindelserna, eftersom japanska medborgare inte behöver visum för att resa till EU.

Japan är EU:s näst största handelspartner i Asien, efter Kina, med en total handel på 109 miljarder euro 2020. EU:s export till Japan uppgick till 54,9 miljarder euro 2020. EU hade inom varuhandeln ett överskott på 0,5 miljarder euro. Tjänstehandeln omfattade 2018 export från EU till Japan på 35 miljarder euro, och import från Japan

till EU på 18 miljarder euro, vilket innebar ett överskott på 16,3 miljarder euro för EU i tjänstehandel.

De båda parterna står fast vid sitt åtagande att stärka investeringsförbindelserna genom att längre fram ingå ett separat investeringsavtal som skulle omfatta standarder för investerings- och investeringsskydd och en tvistlösningsmekanism. EU och Japan avslutade i juli 2018 förhandlingarna om en adekvat nivå för dataskydd och antog i januari 2019 beslut om att erkänna varandras system för dataskydd som "likvärdiga", vilket skapade världens största område med säkra dataflöden.

Till följd av covid-19-pandemin kom toppmötet i Tokyo 2020 mellan EU och Japan att omvandlas till mötet mellan EU:s och Japans ledare den 26 maj 2020. Ledarna bekräftade sitt åtagande att med gemensamma krafter hantera effekterna av pandemin och samarbeta för att utveckla vacciner. Inom ramen för G7 har EU och Japan också åtagit sig att påskynda den globala ekonomiska återhämtningen. De förband sig också att samarbeta kring klimatförändringar och forskning, och såg den gröna given och den digitala agendan som ett sätt att ytterligare stärka samarbetet. EU och Japan bekräftade än en gång sitt samarbete för fred och säkerhet och för bekämpning av desinformationskampanjer.

Den 25 januari 2021 förde Europeiska unionens råd diskussioner med Japans utrikesminister, Toshimitsu Motegi, om deras respektive synsätt på Indiska oceanen/ Stilla havsområdet, och enades om att det skulle bli till nytta med ett ökat engagemang från EU:s sida i regionen, liksom ett fördjupat samarbete med Japan och andra likasinnade partner. Det fanns ett ömsesidigt intresse av att växla upp samarbetet kring konnektivitet, sjöfartsskydd, miljöfrågor och klimatförändringar, handel och investeringar, digitala frågor, främjande av multilateralism och upprätthållande av den internationella regelbaserade ordningen.

Det 28:e toppmötet mellan EU och Japan hölls i Tokyo i maj 2022 för att bekräfta parternas åtaganden enligt avtalet om ekonomiskt partnerskap mellan EU och Japan och det strategiska partnerskapsavtalet, grundade på gemensamma intressen och de gemensamma värdena frihet, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatlighet, öppen, fri och rättvis handel, verklig multilateralism och en regelbaserad världsordning. EU:s och Japans ledare krävde att Ryssland omedelbart upphör med sin militära aggression mot Ukraina, villkorlöst drar tillbaka alla sina styrkor och fullt ut respekterar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende inom landets internationellt erkända gränser. Ledarna stödde Ukraina i samarbete med G7 och andra likasinnade länder med ytterligare sanktioner mot Ryssland. Europeiska rådets ordförande, Charles Michel, sade att Japan är EU:s närmaste strategiska partner i regionen Indiska oceanen/Stilla havet och att Rysslands krig mot Ukraina har visat att ett fördjupat samarbete är en absolut nödvändighet. EU och Japan antog också ett gemensamt uttalande och lanserade det digitala partnerskapet för att främja samarbete och bidra till en framgångsrik digital omställning som skapar solidaritet, välstånd och hållbarhet. Ledarna diskuterade också hur man kan samarbeta för att hålla de globala energimarknaderna stabila och bidra till att säkerställa diversifiering av energiförsörjningskällor och försörjningstrygghet. När det gäller säkerhet och försvar utfäste sig EU och Japan att ytterligare stärka sina nära samråd, bland annat om icke-spridning och nedrustning och om motverkande av hybridhot. EU och Japan kommer att fortsätta att genomföra den gröna alliansen mellan EU och Japan, som lanserades vid

toppmötet 2021. Man bekräftade vikten av samarbete på områden som renare vätgas, kärnsäkerhet, förnybar energi och återvinning av kol.

Som ett led i uppgraderingen av de bilaterala strategiska förbindelserna mellan EU och Japan arbetar också Europaparlamentet och Japans parlament med att förstärka sin interparlamentariska dialog. Detta ledde till att parlamentet antog två resolutioner i december 2018: en [resolution som åtföljde ingåendet av det strategiska partnerskapsavtalet mellan EU och Japan](#) och en [resolution som åtföljde ingåendet av det ekonomiska partnerskapsavtalet mellan EU och Japan](#). I juli 2020 antog parlamentet en [resolution](#) om internationella och inhemska bortföranden av barn med EU-medborgarskap i Japan, där parlamentet lyfte fram situationen för barn som förts bort av föräldrar i Japan och underströk att relevanta lagar och rättsliga avgöranden inte verkställs. Andra viktiga resolutioner om förbindelserna med Japan som nyligen antagits är resolutionerna av den 21 januari 2021 om [konnektivitet och förbindelserna mellan EU och Asien](#), av den 7 juni 2022 om [EU och säkerhetsutmaningarna i regionen Indiska oceanen/Stilla havet](#) och av den 5 juli 2022 om [strategin för regionen Indiska oceanen och Stilla havetsområde på området för handel och investeringar](#).

Efter att Japans längst regerande premiärminister, Shinzo Abe, avgått tillträdde den nye premiärministern, Yoshihide Suga, i september 2020 och efterträddes av Fumio Kishida i början av oktober 2021. Allmänna val hölls i Japan den 31 oktober 2021 för att välja ledamöter till representanthuset för fyra år. Det styrande liberaldemokratiska partiet (LDP) behöll en bekväm majoritet, även om de förlorade några platser.

Japan och hela världen blev djupt chockerade av mordet på den tidigare premiärministern Shinzo Abe den 8 juli 2022 i Nara, där han kampanjade inför valet till det japanska parlamentet 2022. Valet hölls bara två dagar senare, den 10 juli 2022, för att fylla hälften av platserna i överhuset för en period på sex år. LDP fick ett fåtal fler platser och ett nytt rekord slogs genom att 28 % av platserna vanns av kvinnliga kandidater.

E. Sydkorea (Republiken Korea)

Förbindelserna mellan EU och Sydkorea sträcker sig tillbaka till avtalet från 1997 om samarbete och ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor.

Sydkorea är en av EU:s tio främsta strategiska partner, och det strategiska partnerskapet mellan EU och Sydkorea bygger på tre huvudpelare som stöds av tre viktiga avtal:

- [Ramavtalet mellan EU och Sydkorea](#), som trädde i kraft i juni 2014, ger den övergripande strukturen för det strategiska partnerskapet och det övergripande bilaterala samarbetet. Den gemensamma kommittén säkerställer och övervakar genomförandet av avtalet.
- [Frihandelsavtalet mellan EU och Sydkorea](#), som ratificerades i december 2015. Sydkorea var det första asiatiska landet som undertecknade ett frihandelsavtal med EU, och detta frihandelsavtal är ett av EU:s mest ambitiösa handelsavtal, som går längre än tidigare avtal. Frihandelsavtalet syftar till att undanröja hinder för bilateral handel, skapa en utvidgad och säker marknad för varor och tjänster och skapa en stabil investeringsmiljö.
- [Ramavtalet om deltagande i krishantering mellan EU och Sydkorea](#), som trädde i kraft 2016 och som stärker det strategiska partnerskapet för säkerhetsfrågor genom att göra det möjligt för Sydkorea att delta i EU:s civila och militära

krishanteringsinsatser. Ramavtalet underlättar också Sydkoreas deltagande i EU:s uppdrag och insatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) i syfte att förbättra krishanteringsinsatsernas effekt.

Det artonde mötet i den gemensamma kommittén EU–Sydkorea hölls i Seoul i juni 2022. Kommittén fördömde Rysslands invasion av Ukraina och instämde i att Ryssland måste respektera Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende inom landets internationellt erkända gränser. EU och Sydkorea lovade också att med gemensamma krafter stärka genomförandet av Parisavtalet, bland annat inför COP27 i Sharm el-Sheik, och att verka för antagandet av en starkt ambitiös global ram för biologisk mångfald efter 2020 inför COP15 i Montreal, med stöd av en övergång till en cirkulär ekonomi och ren energi. De utforskade också möjligheterna att inrätta ett grönt partnerskap mellan EU och Sydkorea.

I maj 2021 stod Sydkorea värd för 2021 års (miljö)toppmöte i Seoul, P4G, där man utfärdade Seouldeklarationen som förespråkade att den globala temperaturökningen från förindustriella nivåer skulle hållas under 2 °C i stället för 1,5 °C. Ledarna uppmanade till större nationella utgifter för att minska utsläppen av växthusgaser, påskyndade insatser för att övergå från icke-förnybara energikällor och samarbete för att lösa problemet med plastavfall i marina ekosystem.

Sedan 2011 har den bilaterala handeln fortsatt att växa, även under covid-19-pandemin, och uppgick till nästan 90 miljarder euro 2020. Den sammanlagda varuhandeln ökade med 45,9 % mellan 2010 och 2020. 2020 var EU Sydkoreas tredje största importkälla (11,8 %) och den fjärde största destinationen för exporten (9,3 %). På vissa områden kvarstår dock utmaningar, och EU uppmanar Sydkorea att undanröja kvarvarande hinder för import av animaliska produkter från EU och att ratificera Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 105 om tvångsarbete.

Sydkorea har en av världens mest avancerade vetenskaps- och tekniksektorer. Landet försöker fokusera på innovation och har gjort aktningsvärda framsteg med robotteknik och artificiell intelligens, vilket öppnar nya möjligheter till intensivare samarbete med EU i frågor om vetenskap och teknik. Ett närmare samarbete kring cyberhot har redan inletts, eftersom Sydkorea har en starkt digitaliserad ekonomi och håller på att utveckla en nationell cybersäkerhetsstrategi efter hackande och attacker som drabbat miljoner människor och officiella webbplatser. Nordkorea har anklagats för att ligga bakom de flesta av de större cyberangreppen. I november 2020 höll EU och Sydkorea sin sjätte cyberdialog, som utmynnade i gemensamt stöd till inrättandet av ett handlingsprogram. Programmet kommer att bidra till att sprida ansvarsfullt uppträdande i cyberrymden och till att hantera cyberfrågor i samband med internationell säkerhet inom ramen för FN. Presidentvalet i mars 2022 vanns av den konservativa Yoon Suk-yeol efter ett mycket jämnt val. President Yoon säkrade en smal seger över det demokratiska partiets Lee Jae-myung efter att ha lovat att ta itu med klassklyftorna. Det åttonde lokalvalet hölls i juni 2022 och sammanföll med fyllnadsvalet till de lediga platserna i nationalförsamlingen. Det var det första landsomfattande valet under president Yoon Suk-yeol efter att denne tillträdde sitt ämbete den 10 maj 2022. President Yoon Suk-yeols regeringsparti tog hem tolv av sjutton val till borgmästare i storstäderna och provinsguvernörer, vilket ytterligare ökade Yoons konservativa inflytande mindre än tre månader efter att han vunnit presidentvalet.

I april 2021 slutförde Sydkorea ratificeringen av tre av de viktigaste ILO-konventionerna, nämligen konventionen om föreningsfrihet och skydd för

organisationsrätten, konventionen om organisationsrätten och kollektivförhandlingar samt konventionen om tvångsarbete, men konventionen om avskaffande av tvångsarbete har ännu inte ratificerats.

Sydkorea hävdar att Japan fortfarande är skyldigt landet att betala skadestånd efter andra världskriget. Relationerna är fortfarande ansträngda, trots att man försökte återknyta banden med hjälp av ett fördrag 1965. En särskilt omstridd fråga är "tröstekvinnorna" (kvinnor som var sexslavar mellan 1932 och 1945). Sydkorea har också uttryckt oro över Japans planer på utsläpp i Stilla havet av kontaminerat vatten från kraftverket i Fukushima, något som kommer att inverka negativt på det marina livet och därmed på fiskerinäringen. President Yoon Suk-yeols utrikespolitiska strategi har inneburit ett närmande till Japan i syfte att lösa rådande tvister och handelshinder. Efter flera års uppehåll på grund av covid-19-pandemin återupptog Sydkorea och USA sina gemensamma militärövningar i augusti 2022, efter president Yoon Suk-yeols beslut om förstärkt avskräckning. Tidigare deltog USA, Sydkorea och Japan i en övning för försvar mot ballistiska robotar utanför Hawaii's kust våren 2022, vilket visade på de förbättrade förbindelserna mellan Seoul och Tokyo.

Parlamentet är ytterst oroat över förbindelserna mellan de båda Korea. Mellan april och september 2018 hölls det tre toppmöten om kärnvapenedrustning mellan de båda Korea, men dialogen och samarbetet råkade in i ett dödsläge efter toppmötet mellan USA och Nordkorea i Hanoi 2019 och försämrades åter i augusti 2019 efter en gemensam militärövning mellan USA och Sydkorea. Spänningen drevs till sin spets när Nordkorea avfytrade kortdistansrobotar i mars 2020. Till detta kom explosionen på förbindelsekontoret för de båda Korea i Kaesong i juni 2020 och att en sydkoreansk medborgare dödades på nordkoreanskt territorium. Sydkoreas president, Yoon Suk-yeol, meddelade den 15 augusti 2022 att han skulle erbjuda Pyongyang ett omfattande biståndspaket i utbyte mot kärnvapenedrustning, vilket avsevärt skulle förbättra Nordkoreas ekonomi om landet inleder en genuin och konkret process för kärnvapenedrustning. EU stöder en diplomatisk lösning på den koreanska kärnvapenkrisen och avser att fortsätta sin strategi med kritiskt engagemang. Parlamentet är den enda EU-institution som har formella diplomatiska förbindelser med Nordkorea.

F. Nordkorea (Demokratiska folkrepubliken Korea)

EU för en politik av "kritiskt engagemang" visavi Nordkorea, där påtryckningar i form av sanktioner och andra åtgärder förenas med öppna kommunikationskanaler. De bilaterala förbindelserna är begränsade och inga bilaterala politiska fördrag eller handelsavtal är i kraft. Med undantag för det humanitära biståndet omfattas EU:s utvecklingssamarbete, som huvudsakligen rör livsmedelstrygghet, också av politiska överväganden, FN-sanktioner och andra inskränkningar. EU har inget program för bilateralt utvecklingsbistånd till Nordkorea. Sex EU-medlemsstater har ambassad i Pyongyang, jämte Frankrikes kontor för kulturellt samarbete. Ett betydande antal EU-medlemsstater har ordnat det så, att deras ambassadörer i Seoul också är ackrediterade i Nordkorea. Efter att Nordkorea stängde gränserna i januari 2020 har det blivit svårt för personalen att ta sig in och ut ur landet, och den diplomatiska närvaron har minskat.

EU:s sanktioner mot Nordkorea, som antogs som svar på landets aktiviteter med utveckling av kärnvapen och ballistiska robotar, är de strängaste som finns mot något land. EU har genomfört alla relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd

och har infört ett eget system för autonoma sanktioner, som kompletterar och förstärker FN:s sanktioner. I september 2020 genomförde EU en fjärde omgång av kontakttagande med tredjeländer för att uppmuntra dem att fullt ut genomföra FN:s säkerhetsråds resolutioner. Den 22 mars 2021 [tillkännagav EU för första gången människorättsrelaterade sanktioner mot Nordkorea](#) inom ramen för EU:s globala system för sanktioner avseende mänskliga rättigheter. På förteckningen finns två ministrar samt den centrala åklagarmyndigheten, och sanktionerna föranleds av medhjälp till förtryck.

Nordkorea trappade upp sitt kärnvapenprogram under 2017 och ökade spänningarna med USA och Sydkorea. Även om USA:s politik har varit att utöva maximalt tryck engagerade sig Sydkoreas före detta president, Moon Jae-in, för nedtrappning och träffade den nordkoreanske ledaren Kim Jong-un tre gånger under 2018. Efter det misslyckade toppmötet i Hanoi 2019 mellan president Trump och Kim Jong-un ökade dock spänningarna och misstron. Sedan juli 2021 har Internationella atomenergiorganet rapporterat om ökad kärnteknisk aktivitet vid centrumet för kärnforskning i Yongbyon, med en experimentreaktor på fem megawatt. Nordkorea fördömde USA och Sydkorea i augusti 2021 för deras gemensamma militärövningar, och meddelade att landet skulle förlänga sitt kärntekniska program om USA inte upphör med sin sanktionspolitik. Sedan september 2021 har Nordkorea genomfört tester med nya långdistanskryssningsrobotar som kan flyga på lägre höjd och med mycket flacka banor, vilket gör det svårt att hejda dem. Landet har genomfört sina mest omfattande tester av ballistiska robotar under 2022, vilka visade att dess interkontinentala robotar kunde nå USA. Spänningarna ökade i mars 2022 på grund av Nordkoreas uppskjutning av en ny typ av interkontinental ballistisk robot (ICBM), Hwasong-17, landets största robot hittills, vars flyghöjd överträffar alla tidigare testade interkontinentala ballistiska robotar och nådde upp till 6 000 km. Den nordkoreanske ledaren Kim Jong-un höll ett tal där han flaggade för fler kärnsprängningar under 2022. Sydkorea stärker sin försvarsförmåga och sitt militära samarbete med USA, bland annat genom att delta i storskaliga gemensamma militärövningar och sätta in ytterligare amerikanska robotluftförsvarssystem. Nordkoreas strategi är att tvinga USA att återuppta förhandlingarna om sanktioner och humanitärt bistånd. Spänningarna har påverkat förbindelserna mellan de båda Korea och ökat de regionala säkerhetsriskerna. Nordkoreas återgång till robottester 2022, tillsammans med Rysslands invasion av Ukraina, utgör en stor utmaning för Sydkoreas president, Yoon Seok-yeol, som nu intar en hårdare hållning.

EU har fördömt robotuppskjutningarna och har uppmanat Nordkorea att uppfylla sina skyldigheter enligt FN:s säkerhetsråds resolutioner och att avstå från alla åtgärder som undergräver förutsättningarna för att bedriva diplomati och dialog. EU är fast beslutet om kärnvapennedrustning. Fram till dess att Nordkorea uppfyller sina skyldigheter enligt säkerhetsrådets resolutioner kommer EU att fortsätta att strikt genomföra sanktioner och samtidigt uppmuntra det internationella samfundet att göra detsamma. Parlamentet har antagit flera resolutioner där Nordkorea fördöms för sina kärnvapen- och robotprogram, och har uttryckt stark oro över den försämrade människorättssituationen i landet.

I september 2022 antog Nordkoreas högsta folkförsamling en lag som gör landets kärnvapenstatus oåterkallelig och tillåter förebyggande kärnvapenanfall om en nära förestående attack upptäcks.

Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Stefania Gazzina / Airis Meier
10/2022

5.6.9. SYDOSTASIEN

Regionen Indiska oceanen/Stilla havet genomgår snabba förändringar, och som hem för mer än hälften av världens befolkning håller den på att bli en viktig geostrategisk region. Två tredjedelar av världens containerhandel passerar genom regionen, vars farleder är viktiga vägar för handel och energiförsörjning. EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet antogs i september 2021 för att öka EU:s engagemang och bygga upp partnerskap för att stärka den regelbaserade världsordningen och hantera globala utmaningar. EU anpassar sina nuvarande instrument för att stödja sitt [strategiska oberoende](#). Unionens [strategiska kompass för säkerhet och försvar](#), som formellt godkändes av rådet i mars 2022, främjar en öppen och regelbaserad regional säkerhetsstruktur, inbegripet säkra sjöfartsleder, kapacitetsuppbyggnad och ökad närvaro till havs i regionen Indiska oceanen/Stilla havet.

EU knyter tätare band med sydostasiatiska länder och främjar regional integration genom Sydostasiatiska nationers förbund (Asean). Regionen har geostrategiska problem, såsom tvisten om Sydkinesiska havet och Taiwanfrågan, och miljöproblem, särskilt i delregionen Mekong. EU är en stark ekonomisk aktör i Sydostasien och en stor givare av utvecklingsbistånd och verkar för institutionsuppbyggnad, demokrati, god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. EU har mobiliserat ett paket på över 800 miljoner euro för att hantera covid-19-pandemin i regionen och mildra dess socioekonomiska konsekvenser.

I detta faktablad beskrivs regionen Sydostasien. Se även faktabladerna om Sydasien (se faktablad [5.6.7](#)) och Östasien (se faktablad [5.6.8](#)).

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V (unionens yttre åtgärder) i fördraget om Europeiska unionen.
- Artiklarna 206–207 (handel) och artiklarna 216–219 (internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.
- Partnerskaps- och samarbetsavtal (bilaterala förbindelser).

A. Sydostasiatiska nationers förbund (Asean)

Vid det första Asean-toppmötet, som hölls på Bali i februari 1976, deltog Indonesien, Malaysia, Filippinerna, Singapore och Thailand. Brunei, Vietnam, Laos, Kambodja och Myanmar/Burma anslöt sig till förbundet senare. Asean har en strikt policy om icke-inblandning i medlemmarnas inre angelägenheter.

EU och Asean är likasinnade partner i ett utmanande geopolitiskt sammanhang, och båda tror på regelbaserad multilateralism. Under [45 år av samarbete](#) har Asean och EU byggt upp en stark relation, främst inom handel och ekonomiska förbindelser, och är för närvarande strategiska partner. EU är Aseans näst största handelspartner med en andel på 13 % av Aseans totala handel med omvärlden. Asean är EU:s tredje största handelspartner utanför Europa (efter USA och Kina). Slutmålet är fortfarande att ingå ett mellanregionalt frihandelsavtal mellan EU och Asean.

Det senaste ministermötet mellan EU och Asean i juli 2021 avslutades med en överenskommelse om att utveckla det strategiska partnerskap som man enades om i december 2020. De två blocken har nu gått in för regelbundna toppmöten på ledarnivå för att stärka sitt samarbete kring ekonomi och säkerhet och för att förbättra förbindelserna på områden som konnektivitet och utveckling. EU och Asean är fast beslutna att intensifiera insatserna för att skapa en praktisk ram för ett mellanregionalt frihandelsavtal. Båda parter utforskar möjligheterna till ett potentiellt partnerskap kring konnektivitet, med hänsyn till EU-strategin för förbindelserna mellan Europa och Asien och generalplanen för konnektivitet inom Asean 2025. De kom också överens om att inrätta en gemensam arbetsgrupp för att bemöta de utmaningar det innebär att uppnå målen för hållbar utveckling inom sektorn för vegetabilisk olja, särskilt palmolja. Det 29:e mötet i den gemensamma samarbetskommittén EU–Asean hölls i februari 2022. Båda sidor underströk den viktiga roll som Asean och EU spelar i regionala och globala frågor, såg över det fjärde året av genomförandet av EU:s och Aseans handlingsplan 2018–2022, där över 88 % av handlingslinjerna antingen har uppnåtts eller håller på att behandlas, och såg fram emot ett slutförande av nästa handlingsplan (2023–2027) i rätt tid.

Det sjuttonde samrådet mellan Aseans ekonomiministrar och EU:s kommissionsledamot med ansvar för handelsfrågor hölls den 14 september 2021. De båda parterna godkände arbetsprogrammet för handel och investeringar mellan Asean och EU för 2021–2022 och bekräftade sin föresats att stärka det ekonomiska samarbetet och formulera parametrarna för det framtida frihandelsavtalet mellan Asean och EU.

Med det nya strategiska partnerskapet mellan EU och Asean strävar EU efter att fortsätta att främja den parlamentariska dimensionen av förbindelserna, till exempel genom att stödja mer strukturella utbyten och främja en gemensam parlamentarisk församling mellan Europaparlamentet och Aseans interparlamentariska församling (AIPA) för att få till stånd demokratisk ansvarsskyldighet och ett forum för multilaterala utbyten för att ta itu med globala frågor. Den 14 juni 2021 höll Europaparlamentets delegation för förbindelserna med Asean en diskussion med Aseanländerna och Europeiska utrikestjänsten om det strategiska partnerskapet mellan EU och Asean och EU:s strategi för regionen Indiska oceanen/Stilla havet. Den 22 juni 2021 hölls den inledande interregionala dialogen mellan EP och AIPA för diskussion dels om framtiden för handelsförbindelserna mellan EU och Asean, dels om covid-19-pandemins följder.

[Det regionala övergripande ekonomiska partnerskapet](#), som undertecknades i november 2020, trädde i kraft i januari 2022. Detta partnerskap, som omfattar de tio Aseanländerna och fem av blockets partner i Asien och Stillahavsområdet, är världens största frihandelsavtal och omfattar mer än hälften av den globala exporten och nästan en tredjedel av den globala bruttonationalprodukten (BNP). Frihandelsavtalet omfattar de flesta ekonomiska sektorer, och omkring 90 % av varorna förväntas vara tullfria. De flesta av dessa varor omfattas redan av denna förmån enligt de befintliga avtalen mellan medlemmarna. Tullsänkningar som inte har genomförts kan komma att ta upp till 20 år. Kambodja, Laos och Myanmar/Burma har längre övergångsperioder. Känsliga sektorer som jordbruket är till största delen undantagna från tullsänkningar. Medlemmarna i partnerskapet ska kunna dra nytta av gemensamma ursprungsregler, avskaffande av exportkvoter, förenklade tullförfaranden och enklare gränsöverskridande tillträde till handelszoner. Råvaror,

maskiner, motorfordon och konsumentprodukter kommer sannolikt att vara viktiga tillväxtområden.

B. Asien–Europa-mötet (Asem) och mötet i det parlamentariska partnerskapet Asien–Europa (Asep)

Asem syftar till att stärka det ekonomiska samarbetet, den politiska dialogen och främjandet av direkta personkontakter mellan EU och Asien. Parterna har nyligen betonat behovet av effektiva och snabba åtgärder när det gäller klimatförändringar, säkerhetssamarbete, handel och mänskliga rättigheter.

I november 2021 övertog Kambodja värdskapet vid det trettonde Asem-toppmötet (ASEM13) och det elfte Asep-toppmötet (ASEP-11). Syftet med (ASEM13) var att stärka multilateralismen för att dela tillväxten, med tonvikt på att hantera globala utmaningar såsom klimatförändringar, hållbar utveckling och terrorism samt att förbättra det multilaterala handelssystemet. I linje med detta övergripande tema anordnades ASEP-11 som ett av sidoevenemangen i ASEM13, med temat att stärka det parlamentariska partnerskapet för fred och hållbar utveckling efter covid-19-pandemin.

C. Indonesien

Indonesien blir en allt viktigare partner för EU som medlem av G20-gruppen, världens tredje största demokrati och det största landet med muslimsk majoritet. Samarbetet mellan EU och Indonesien grundar sig på 2014 års partnerskaps- och samarbetsavtal. Mötet i den gemensamma kommittén EU–Indonesien den 22 juni 2021 innebar ett steg framåt för det pågående bilaterala samarbetet inom ramen för partnerskaps- och samarbetsavtalet. Ledarna framhöll vikten av att stärka och genomföra det internationella samfundets globala agendor i samarbete med länderna i regionen Indiska oceanen/Stilla havet och betonade sin föresats att bekämpa klimatförändringarna och arbeta för en gemensam grön agenda.

[Indonesien och EU höll sitt sjätte möte i den gemensamma kommittén på Bali i juli 2022](#) för att se över de bilaterala förbindelserna. De välkomnade det ömsesidiga erkännandet av deras respektive covid-19-vaccinintyg sedan maj 2022. Tidigare hölls [den sjätte säkerhetspolitiska dialogen i november 2021](#) och den sjätte politiska dialogen i mars 2022. Indonesien uttryckte intresse för förbättrad rörlighet vid inresa till EU genom Schengenvissumliberalisering för indonesiska affärs- och turistbesök. Indonesien och EU bekräftade sitt engagemang för Ukrainas suveränitet, oberoende och territoriella integritet och fördömde Rysslands aggression. Båda lovordade president Joko Widos besök i Kiev och Moskva och stödde [initiativet om säker transport av spannmål och livsmedel från ukrainska hamnar](#) som Ryssland, Ukraina, Turkiet och FN enades om i juli 2022. De förnyade sin föresats att stärka en anda av multilateralism och respekt för internationell rätt i syfte att främja fred och stabilitet. De båda parterna enades om att eftersträva ett partnerskap med ömsesidiga fördelar när det gäller säkerhetssamarbete, inbegripet sjöfartsskydd, fredsbevarande insatser, cybersäkerhet och terrorismbekämpning.

Indonesien uppmuntrade ytterligare utbyte av kunskap och samråd om säkerhets- och försvarssamarbete genom EU:s program för förstärkt säkerhetssamarbete i och med Asien (Esiwa) och för kritiska sjöfartsleder i Indiska oceanen (Crimario). Båda välkomnade planeringen av en framtida gemensam övning till havs och det faktum att Indonesiens försvarsuniversitet hade anslutit sig till Europeiska säkerhets- och försvarsakademins nätverk som associerad medlem. Den gemensamma kommittén

i juli 2022 noterade också mötet i arbetsgruppen för handel och investeringar från april 2022, som behandlade bilaterala handelsförbindelser och investeringar, och bekräftade föresatsen att påskynda arbetet med [de pågående förhandlingarna om ett övergripande avtal om ekonomiskt partnerskap mellan Indonesien och EU](#).

I juni 2021 utfärdade Världshandelsorganisationen (WTO) [ett dokument](#) om tvisten om palmolja som biobränsle mellan EU och Indonesien. I december 2019 hade Indonesien väckt talan mot EU inför WTO angående vissa åtgärder avseende palmolja och palmoljebaserade biobränslen. Landet hävdade att EU:s restriktioner för palmoljebaserade biobränslen var orättvisa och diskriminerande och begärde tvistlösningssamråd inom ramen för WTO. Samråden om åtgärderna hölls den 19 februari 2020, men eftersom man inte lyckades lösa tvisten bad Indonesien WTO:s tvistlösningssamråd i mars 2020 att inrätta en panel för att granska ärendet. WTO:s beslut har ännu inte fattats, och det spekuleras om att ett beslut kommer att fattas före utgången av 2022. Den ryska invasionen av Ukraina har emellertid orsakat en global brist på matolja, vilket kan hjälpa Indonesien att återfå marknadsandelar för palmolja i EU. Oberoende av resultaten av WTO:s beslut är EU angeläget om att stärka sitt anseende och underteckna nya avtal, även till följd av [den energikris som orsakats av kriget i Ukraina](#), och det finns spekulationer om att EU:s import av palmolja kan komma att öka under de kommande åren.

EU är Indonesiens tredje största handelspartner med en total varuhandel till ett värde av 20,6 miljarder euro 2020 och ett överskott på 6,2 miljarder euro till fördel för Indonesien. EU:s utländska direktinvesteringar i Indonesien uppgick till 25,8 miljarder euro.

Indonesien höll presidentval, parlamentsval och regionala val samtidigt i april 2020. Joko Widodo (Jokowi, Indonesiens demokratiska parti) återvaldes för en andra mandatperiod, och hans ledarskap och breda popularitet utmanades av covid-19-krisen. Administrationen har prioriterat infrastrukturutveckling med hjälp av utländska och privata investeringar. Det politiska beslutsfattandet har dock inriktats på återhämtningen efter covid-19-pandemin.

Nästa presidentval ska hållas 2024. President Joko Widodo kommer med stor sannolikhet att kandidera till en tredje mandatperiod. Under det senaste året har det varit flera ombildningar av regeringen.

När president Joko Widodo tillkännagav sina planer på att bygga en ny huvudstad utlovade han en glänsande, grön och högteknologisk metropol. Framtiden för projektet på 30 miljarder euro kommer att vara beroende av utgången av valet i februari 2024. Byggnaden av Nusantara förväntas fortsätta fram till 2045, vilket sammanfaller med hundraårsdagen av Indonesiens självständighet. Staden ligger på Borneo och medför en betydande miljökostnad i en region som är känd för sina vidsträckta regnskogar och vilda djur, bland annat orangutanger och näsapor. Regeringen har lovat att omfördela välståndet och främja utvecklingen i andra delar av Indonesien.

Indonesien innehar ordförandeskapet för G20-gruppen i år. Stor uppmärksamhet ägnas åt klyftan mellan G20-länderna när det gäller frågan om Rysslands rätt att ta plats vid G20-bordet. Ryssland bjöds in till toppmötet på Bali i november 2022, liksom Ukraina. President Putin deltog dock inte, och president Zelenskyj deltog via videolänk.

I oktober 2019 antog parlamentet en [resolution om den föreslagna strafflagen i Indonesien](#) och uttryckte oro över dess bestämmelser om hädelse och äktenskapsbrott och att den nya lagen skulle användas mot minoriteter och tillåta diskriminering på grund av kön, religion och sexuell läggning. Den föreslagna nya lagen utlöste

demonstrationer i landet. Parlamentet välkomnade president Widos beslut att senarelägga antagandet av lagen efter storskaliga protester med deltagande av tusentals människor i hela Indonesien.

D. Myanmar/Burma

EU har varit en aktiv partner i Myanmars övergång till demokrati och stått i spetsen för det internationella samfundets återupptagna kontakter med Myanmar sedan landet började återupprätta demokratin och öppna sig för omvärlden 2015. Det finns inget formellt ramavtal, på grund av årtionden av internationell isolering och sanktioner.

Myanmars konstitution, som skrevs av militärregeringen och antogs genom folkomröstning 2008, begränsar den civila regeringens handlingsutrymme och ger militären exceptionell makt. Exempelvis tilldelas militären 25 % av platserna i parlamentet och kontrollerar de viktigaste ministerierna med ansvar för säkerhet och territoriell förvaltning. I Myanmar pågår fortfarande ett inbördeskrig som bröt ut 1948. Ett avtal om eldupphör ingicks i oktober 2015, men flera etniskt baserade rebellgrupper har inte undertecknat det. Framsteg med demokratiska reformer har gjorts efter valet 2015, då Aung San Suu Kyi tog över posterna som statsrådgivare, utrikesminister och kansliminister vid presidentens kansli. Det senaste allmänna valet ägde rum den 8 november 2020. Aung San Suu Kyis regerande Nationella demokratiförbund (NLD) vann tillräckligt med mandat i parlamentet för att bilda en ny regering.

I februari 2021 tog dock militären makten i en kupp och grep Aung San Suu Kyi, president U Win Myint och andra högt uppsatta personer från NLD som reaktion på påstått valfusk. Försvarsmaktens överbefälhavare, general Min Aung Hlaing, utnämndes till ledare för militärjuntan. Åtal har väckts mot Aung San Suu Kyi och andra inom den högsta ledningen för NLD. Händelserna har föranlett protester till försvar för demokratin, och vid sammandrabbningar med armén har människor mist livet eller skadats svårt.

EU har, tillsammans med andra internationella aktörer, gjort talrika yttranden om Myanmar och infört sanktioner mot juntan och militärägda enheter. I februari 2021 [antog rådet slutsatser](#) där militärkuppen fördömdes och en nedtrappning av krisen efterlystes, tillsammans med krav på att undantagstillståndet skulle hävas, den legitima regeringen skulle återinsättas och alla som har frihetsberövats eller gripits i samband med kuppen omedelbart skulle frigges. I mars, april och juni 2021 införde rådet sanktioner mot personer med ansvar för militärkuppen och utvidgade sanktionerna till företag och enheter under militär kontroll.

I april 2021 gjorde vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ett [uttalande](#) om det [samförstånd i fem punkter](#) som nåddes vid Asean-ledarnas möte i Indonesien, till stöd för Aseans särskilda sändebud. I oktober 2021 uppmanade vice ordföranden/den höga representanten Myanmar att samarbeta konstruktivt med Asean. Myanmar utfärdade dock ett pressmeddelande där man avvisade Aseans särskilda sändebuds begäran om att få träffa Aung San Suu Kyi. I februari 2022 godkände rådet [ett fjärde sanktionspaket](#) mot högt uppsatta (militära) medlemmar och enheter i Tatmadaw, däribland Myanma Oil and Gas Enterprise.

Den totala handeln mellan de två parterna uppgick till 3,1 miljarder euro 2020. Som ett av de minst utvecklade länderna omfattas Myanmar av handelsinitiativet "Allt utom vapen" inom ramen för det allmänna preferenssystemet (GSP). Myanmar är i dagens läge föremål för ett förfarande som kallas stärkt engagemang och säkerställer att landet uppfyller de grundläggande kraven i GSP-förordningen. EU anslog 688 miljoner euro

till Myanmar för perioden 2014–2020. Trots den senaste kuppen har kommissionen hittills inte velat införa handelsrestriktioner eftersom detta skulle få konsekvenser för Myanmar:s befolkning, och inverkan på militären skulle vara begränsad. [EU:s fleråriga vägledande program för 2021–2027](#) bygger på särskilda prioriteringar för Myanmar: samhällsstyrning, rättsstaten, hållbar tillväxt, stöd till fördrivna personer, den gröna given och den digitala agendan.

Landet har upplevt [en alarmerande ökning](#) av antalet dödsdomar som registrerats sedan militärkuppen i februari 2021, men inga avrättningar tros ha verkställts förrän i juli 2022, då Myanmar:s militärjunta rapporterade om avrättningen av fyra män som åtalats enligt Myanmar:s lag om terrorismbekämpning från 2014.

Enligt [uppgifter från FN](#) från maj 2022 har antalet internflyktingar inom Myanmar nått en miljon. Enligt de senaste siffrorna har mer än 1 900 personer dödat av militären sedan kuppen.

Myanmar tvinga även hantera en upptrappning av spänningarna mellan olika folkgrupper. I augusti 2020 återupptogs det fjärde mötet i Fredskonferensen för unionen eller "Panglongkonferensen för 2000-talet". Konferensen utformades för att lösa konflikter mellan militära och etniska rebellgrupper genom att omvandla ett nationellt avtal om eldupphör till en varaktig lösning.

I [2021 års demokratiindex](#) rankades Myanmar på 166:e plats av 167 länder. Det föreligger allvarliga människorättsproblem, framför allt förföljelsen av rohingya-folket i delstaten Rakhine. Sedan augusti 2017 har över 800 000 rohingya-flyktingar tagit sin tillflykt till Bangladesh för att undkomma förföljelser i Myanmar. I augusti 2019 vägrade tusentals flyktingar, eftersom de fruktade för sin säkerhet, att ge vika för försök från Bangladesh, Myanmar och FN att återsända dem. Parlamentet fördömde kränkningarna av de mänskliga rättigheterna mot rohingya-folket i sin [resolution från september 2019](#). I februari 2021 antog parlamentet [en resolution](#) där man kraftigt fördömde det militära övertagandet och kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och uppmanade juntan att återinstallera den civila regeringen och omedelbart frigge samtliga frihetsberövade personer.

I oktober 2021 antog parlamentet [en resolution](#) som fördömde människorättskränkningarna, den pågående diskrimineringen av etniska minoriteter och juntans användning av våld mot sina medborgare samt militärens angrepp på sjukvårdspersonal och vårdinrättningar. Parlamentet uppmanade också kraftfullt Myanmar att samarbeta med Aseans särskilda sändebud och uppmanade rådet att fortsätta att rikta sanktioner mot dem som är ansvariga för militärkuppen i februari 2021.

I mars 2022 antog parlamentet en [resolution om Myanmar, ett år efter statskuppen](#), och bekräftade sin ståndpunkt om Myanmar. EU tillhandahöll ytterligare 1 miljon euro till FN:s oberoende utredningsmekanism för Myanmar, en grupp som FN:s råd för mänskliga rättigheter inrättade 2018 för att samla in bevis om kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

E. Filippinerna

Partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan Filippinerna och EU undertecknades 2011 och trädde i kraft i mars 2018. Den [första gemensamma kommittén](#) sammanträdde i Bryssel den 28 januari 2020 och inrättade specialiserade underkommittéer, vilket gjorde det möjligt för Filippinerna och EU att utveckla den fulla potentialen för samarbete i syfte att höja de bilaterala förbindelserna till en högre nivå och stärka

banden. I augusti 2021 tog Filippinerna dessutom över rollen som Aseans samordnare för dialogen med EU fram till 2024.

Mötet i den gemensamma kommittén ägde rum i april 2022 för att se över det pågående bilaterala samarbetet inom ramen för partnerskaps- och samarbetsavtalet. När det gäller den regionala säkerhetsutvecklingen, såsom tvisten i Sydkinesiska havet, enades EU och Filippinerna om behovet att hitta fredliga och inkluderande lösningar på konflikter, samtidigt som principerna i internationell rätt och FN-stadgan respekteras. Båda delegationerna diskuterade antagandet av de relevanta resolutionerna vid FN:s generalförsamlings extra session om Ukraina och FN:s råd för mänskliga rättigheter, som fördömde Rysslands aggression mot Ukraina.

EU är en betydelsefull givare till Filippinerna och har gett 325 miljoner euro under perioden 2014–2020. Fokusområden är rättsstatlighet och tillväxt för alla. EU:s [fleråriga vägledande program för 2021–2027](#) kommer att fortsätta det övergripande EU-samarbetet. Den bilaterala handeln med varor mellan EU och Filippinerna uppgick 2020 till 12,3 miljarder euro, och EU är Filippinernas fjärde största handelspartner och svarade för 8,4 % av landets totala handel under 2020. Förhandlingar om ett frihandelsavtal mellan EU och Filippinerna inleddes i december 2015 och en första omgång ägde rum i maj 2016. Förhandlingarna omfattar ett brett spektrum av frågor, bland annat tullar, icke-tariffära handelshinder, handel med tjänster och investeringar samt handelsaspekter av offentlig upphandling, immateriella rättigheter, konkurrens och hållbar utveckling.

I maj 2016 vann Rodrigo Duterte presidentvalet och antog kontroversiella åtgärder motnarkotikahandeln och gav order om att "skjuta för att döda", vilket ledde till människorättskränkningar. Duterte lade också om Filippinernas utrikespolitik och byggde en ny allians med Ryssland och Kina, trots meningsskiljaktigheterna om Sydkinesiska havet, där Filippinerna är en av de rättssökande Asean-staterna i denna tvist. EU har stött fredsprocessen i Mindanao och välkomnat det fredliga genomförandet av folkomröstningen i början av 2019.

EU har blivit alltmer oroat över kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, särskilt de utomrättsliga avrättningarna i samband med "kriget mot narkotika" och det lagförslag mot terrorism som antogs i juli 2020. Eftersom Filippinerna sedan december 2014 har omfattats av EU:s särskilda preferenssystem GSP+ har EU påmint landet om dess åtagande att ratificera och genomföra 27 internationella grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter, i enlighet med GSP+-avtalet.

I en resolution från september 2020 uppmanade parlamentet kraftfullt EU och medlemsstaterna att omedelbart inleda ett förfarande som kan leda till ett tillfälligt upphävande av GSP+-förmåner. I dagens läge har denna begäran inte föranlett några ytterligare uppföljningsåtgärder.

I maj 2022 hölls presidentvalet. Filippinernas nye president är Ferdinand "Bongbong" Marcos, och landets vicepresident, Sara Duterte, är dotter till den avgående ledaren. I sitt inledningsanförande den 30 juni 2022 lovade president Ferdinand Marcos att prioritera politiska mål för jordbruk, infrastruktur och investeringar på kort sikt. Samtidigt kommer konkurrensen mellan Japan och Kina för att stödja de ambitiösa planerna på nya järnvägar sannolikt att intensifieras. Till skillnad från Duterte har Marcos för avsikt att driva en mer balanserad diplomati mellan Peking och Washington. President Ferdinand Marcos förväntas delta i toppmötet mellan EU och Asean i Bryssel i december 2022.

Parlamentet antog en [resolution i februari 2022](#) med ett starkt fördömande av de tusentals utomrättsliga avrättningarna och andra allvarliga kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i samband med president Rodrigo Duterte's krig mot narkotika. Ledamöterna fördömde också alla hot och allt våld mot dem som försöker avslöja anklagelser om sådana övergrepp i landet. [Asean-parlamentariker för mänskliga rättigheter](#) efterlyste också ett omedelbart och villkorslöst frigivande av Filipina Senator Leila De Lima, en av den tidigare presidenten Duterte's mest ihärdiga kritiker.

F. Vietnam

Förbindelserna mellan EU och Vietnam grundar sig på det partnerskaps- och samarbetsavtal som antogs 2016. Sammanlagt 400 miljoner euro anslogs för perioden 2014–2020, med fokus på god samhällsstyrning, energi och klimatförändringar, särskilt i Mekongdeltat. [EU:s fleråriga vägledande program för 2021–2027](#) för Vietnam tar upp centrala frågor och nyckelområden för landet.

EU och Vietnam undertecknade ett frihandelsavtal och ett avtal om investeringsskydd i juni 2019. Parlamentet gav därefter sitt godkännande till de två avtalen i februari 2020, och frihandelsavtalet trädde i kraft i augusti 2020. Frihandelsavtalet innebär ett omedelbart avskaffande av 65 % av tullarna på EU:s export till Vietnam och 71 % av dessa tullar på import från Vietnam. Europaparlamentets utskott för internationell handel följer genomförandet av frihandelsavtalet. Avtalet om investeringsskydd kommer att träda i kraft när det har ratificerats av alla EU:s medlemsstater.

Värdet på varuhandeln mellan EU och Vietnam uppgick till 43,2 miljarder euro 2020, och EU:s utländska direktinvesteringar i Vietnam nådde ett värde av 6,1 miljarder euro 2019.

I oktober 2019 undertecknade EU och Vietnam ett ramavtal om deltagande för att fastställa en rättslig grund för Vietnams deltagande i EU:s krishanteringsinsatser.

Människorättssituationen i Vietnam har överlag försämrats, och detta har accentuerats ytterligare genom covid-19-pandemin. Samma gäller för yttrandefriheten i landet, där antalet tillslag mot oliktänkande ökar, liksom antalet gripanden för "statsfientlig" verksamhet. 2020 åtalades dussintals för aktivism, journalister greps och fängelsestraff utdömdes med stöd av lagarna om nationell säkerhet. Vietnam är en kommunistisk enpartistat utan politisk frihet. I maj 2021, mitt under covid-19-pandemin, höll landet parlamentsval till den femtonde nationalförsamlingen och till folkråden på lokal nivå. Vietnams kommunistparti vann valet, behöll full kontroll över medierna och valprocessen och ingen oberoende övervakning av röstningen förekom. Genom den helt statskontrollerade valprocessen utgallrades 64 av 75 som själva ställt upp som kandidater, och två oberoende kandidater greps.

Vietnam är ett av de mest framgångsrika exemplen på ett land som har övergått från ett fallerat kommunistiskt ekonomiskt system till en öppen och marknadsinriktad ekonomi. Det är ett av de snabbast växande länderna i regionen Asean och har uppnått en genomsnittlig BNP-tillväxt på nära 7 % mellan 2010 och 2020.

I januari 2021 [antog parlamentet en resolution](#) om Vietnam med krav på omedelbar och villkorlös frigivning av alla människorättsförsvare och journalister och fördömande av missbruket av repressiva rättsliga bestämmelser som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna. Regeringen uppmanades också att låta oberoende medier fungera, och inrättandet av en oberoende mekanism för övervakning av mänskliga

rättigheter efterlystes. 2021 låg Vietnam på 175:e plats av 180 länder i [det internationella pressfrihetsindexet](#).

I över ett årtionde har ledaren för Vietnams kommunistparti, Nguyễn Phú Trọng, utvecklat en strikt politik för korruptionsbekämpning. I juni 2022 avskedades och greps landets hälsominister Nguyễn Thanh Long och Hanois borgmästare Chu Ngọc Anh på grund av anklagelser om ett bedrägeri på 169 miljoner euro som rörde covid-19-testkit. Andra högt uppsatta tjänstemän greps också. Vietnams ställning har förbättrats med mer än 30 platser i Transparency Internationals [korruptionsindex för 2021](#), där landet ligger på 87:e plats av 180 länder.

G. Thailand

Partnerskapet mellan EU och Thailand bygger på ramavtalet från 1980, och samarbetet mellan EU och Thailand grundar sig på samarbetsavtalet mellan EU och Asean från 1980. Parterna slutförde förhandlingar om ett partnerskaps- och samarbetsavtal i mars 2013, men processen avbröts efter militärkuppen 2014.

Den 2 september 2022 slutförde EU och Thailand texten till partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Thailand och avslutade därmed förhandlingsprocessen. Partnerskaps- och samarbetsavtalet kommer att stärka den politiska dialogen och samarbetet på ett stort antal politikområden, bland annat miljö, energi, klimatförändringar, transport, vetenskap och teknik, handel, sysselsättning och sociala frågor, mänskliga rättigheter, utbildning, jordbruk, icke-spridning, terrorismbekämpning, kampen mot korruption och organiserad brottslighet samt migration och kultur.

Det arbetas också för ett återupptagande av förhandlingarna om ett ambitiöst och omfattande frihandelsavtal mellan EU och Thailand. Förhandlingarna återupptogs i augusti 2021, efter att samtalen bröt ihop 2014 efter militärkuppen. EU är en av Thailands största exportmarknader, och Thailand är en av EU:s viktigaste handelspartner i regionen Asean. 2020 uppgick den bilaterala handeln till 29 miljarder euro. Thailands handelsminister och EU:s motparter återupptog handelssamtalen i juni 2021.

Sedan 2014 har militären undertryckt oppositionen genom att införa undantagstillstånd, och kränkningar av de mänskliga rättigheterna har rapporterats. Kung Maha Vajiralongkorn kröntes i maj 2019. Det promilitära partiet vann i mars 2019 det allmänna valet, som beledsagades av påståenden om manipulation. Prayuth Chan-ocha, premiärminister redan 2014–2019 under det nationella rådet för fred och ordning, utnämndes i juni 2019 till premiärminister. Trots att juntans styre officiellt upphörde i juli 2019 har militären fortfarande inflytande över regeringen.

Den thailändska [författningsdomstolen](#) hade tidigare beslutat att stänga av premiärminister Prayuth Chan-ocha från sitt ämbete, eftersom han påstods ha överskridit sin mandattid, åtta år efter att ha tillträtt makten i en kupp 2014. I [författningsdomstolens slutliga beslut av den 30 september 2022](#) fastställdes dock att premiärminister Prayuth Chan-ocha inte hade uttömt en mandattid på åtta år.

De thailändska protesterna mot militärregeringen har inbegripit krav på en reform av den thailändska monarkin. I februari 2020 utlöstes den första vågen av protester av författningsdomstolens beslut att upplösa partiet Ny framtid, ett oppositionsparti populärt bland unga som innehade det tredje största antalet mandat i representanthuset efter valet i mars 2019. Den thailändska regeringen

utlyste undantagstillstånd i oktober 2020 och förbehöll sig rätten att införa en lag om utgångsförbud och undantagstillstånd. I september 2021 förlängde Thailands regering undantagstillståndet för fjortonde gången i följd, till och med utgången av november 2021. Trots det stora antalet covid-19-infektioner tillkännagav Thailands premiärminister den 11 oktober 2021 planer på att landet från och med november 2021 skulle öppnas på nytt för vaccinerade besökare från vissa länder. Trots att protesterna bromsats upp till följd av att undantagstillståndet förlängts och allt fler protesterande åtalas för majestätsbrott fortsätter den studentledda rörelsen att med jämna mellanrum mobilisera sig.

I januari 2020 inledde Thailand officiellt en fredsprocess i Kuala Lumpur med rebellgrupper i landets sydliga provinser med muslimsk majoritet. Malaysia agerade som medlare vid förhandlingarna. Trots att det utlystes eldupphör i april 2020 har det fortfarande inträffat bombangrepp under 2021 och 2022.

I september 2021 godkände det thailändska parlamentet inledningsvis ett lagförslag om skydd mot och avskaffande av tortyr och påtvingade försvinnanden, efter att dessförinnan ha försenat införandet av lagen i fjorton år efter att Thailand 2007 undertecknade konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Parlamentet har antagit flera resolutioner om mänskliga rättigheter, migrerande arbetstagare och arbetstagares rättigheter i Thailand.

H. Kambodja

EU:s förbindelser med Kambodja går tillbaka till 1977 års samarbetsavtal. EU är landets största bidragsgivare och anslog 410 miljoner euro för perioden 2014–2020, för förbättring av samhällsstyrningen och rättsstaten, liksom för tribunalen för röda khmerernas brott. I [EU:s fleråriga vägledande program 2021–2027 för Kambodja](#) ges 510 miljoner US-dollar i bistånd till landet för att hjälpa det att stärka sin ekonomiska utveckling. 2020 uppgick den sammanlagda varuhandeln mellan parterna till 4,3 miljarder euro. EU är Kambodjas tredje största handelspartner, efter Kina och USA, och står för 10,6 % av landets totala handel.

Åratal av inbördeskrig har gjort Kambodja till ett av de fattigaste länderna i Sydostasien. Efter 1991 års fredsavtal i Paris antog Kambodja 1993 en statsförfattning som lade grunden till en liberal och demokratisk flerpartistat. I februari 2018 antog rådet slutsatser om Kambodja mot bakgrund av den politiska utvecklingen och den fortsatta försämringen av demokratin.

Premiärminister Hun Sen och hans regerande Kambodjanska folkparti (CPP) vann det allmänna valet i juli 2018, men oppositionen hävdade att valprocessen varken hade varit fri eller rättvis. Kem Sokha, som är ledare för oppositionspartiet Kambodjas nationella räddningsparti (CNRP), greps i september 2017, och den tidigare CNRP-ledaren Sam Rainsy har befunnit sig i frivillig exil sedan 2015. CNRP upplöstes i november 2017. I mars 2021 dömde en distriktsdomstol i Phnom Penh Sam Rainsy till 25 års fängelse för en påstådd komplot för att störta premiärminister Hun Sens regering. Likaså förbjöds han att rösta och ställa upp i val. Åtta andra f.d. politiker från CNRP dömdes i sin frånvaro till långvariga fängelsestraff.

I februari 2020 beslutade kommissionen att dra tillbaka en del av de tullförmåner som beviljats Kambodja inom ramen för handelssystemet "Allt utom vapen", på grund av de allvarliga och systematiska kränkningarna av människorättsprinciperna i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Den tillhörande förordningen trädde i kraft i augusti 2020. Kambodjas ekonomi är

beroende av internationellt bistånd och export av kläder och är mycket känslig för arbetskraftskostnader. De upphävda tullförmånerna och ersättandet av dem med EU:s standardtullar påverkar främst kläder och skodon. Upphävandet motsvarar cirka en femtedel eller 1 miljard euro av Kambodjas årliga export till EU.

I september 2017 antog parlamentet [en resolution](#) med en uppmaning till Kambodjas regering att lägga ned det politiskt motiverade åtalet mot Kem Sokha. I september 2018 antog parlamentet [en andra resolution](#) med krav på att alla åtal mot Kem Sokha skulle läggas ned.

I mars 2021 antog parlamentet [en resolution](#) med fördömande av de tilltagande människorättskränkningarna i Kambodja och de repressiva åtgärder som vidtagits under täckmantel av skydd mot covid-19. Parlamentet uppmanade säkerhetsstyrkorna att avstå från onödigt och överdrivet våld mot dem som deltar i fredliga protester och att upphöra med alla former av trakasserier, bland annat rättsliga trakasserier.

I februari 2022 sköt regeringen upp ikraftträdandet av en kontroversiell "nationell internetportal", som skulle ha dirigerat all internettrafik i landet genom en brandvägg av kinesisk typ. Regeringen skyllde uppskjutandet på pandemirelaterade förseningar och förnekade att den hade påverkats av allvarlig kritik från förespråkare för yttrandefrihet.

En kambodjansk domstol dömde 20 oppositionspolitiker och oppositionsaktivister i en rättegång som av [Human Rights Watch](#) beskrevs som "en häxjakt". De som dömdes i mars 2022 var bland annat oppositionsledarna Sam Rainsy, Eng Chai Eang, Mu Sochua med flera. [Europaparlamentet har krävt att åtalen villkorslöst ska upphävas](#). Parlamentet antog i maj 2022 en [resolution om de fortsatta tillslagen mot den politiska oppositionen i Kambodja](#).

I. Singapore

EU och Singapore samarbetar mycket nära på områdena näringsliv, vetenskap och teknik. I februari 2019 ratificerade EU och Singapore tre avtal av "den nya generationen": avtalet om partnerskap och samarbete mellan EU och Singapore, frihandelsavtalet mellan EU och Singapore och avtalet om investeringsskydd mellan EU och Singapore. Frihandelsavtalet med Singapore trädde i kraft i november 2019. Dessa avtal är utformade för att stärka de politiska, ekonomiska och handelsrelaterade banden och kommer att sänka tullarna avsevärt. Tekniska och icke-tariffära handelshinder för varor undanröjs inom en rad olika sektorer.

2021 uppgick varuhandeln mellan EU och Singapore till 42,9 miljarder euro, vilket är en ökning med 4,5 % jämfört med 2020. EU:s export till Singapore uppgick till 27,3 miljarder euro, medan importen från Singapore uppgick till totalt 15,6 miljarder euro. Singapore rankades globalt som EU:s tjugonde största handelspartner för varor 2021. Handeln med tjänster mellan EU och Singapore uppgick till 50,3 miljarder euro 2020, vilket innebär att Singapore var EU:s femte största partner för handel med tjänster. Den totala handeln mellan EU och Singapore, inklusive både varor och tjänster, uppgick 2020 till 91 miljarder euro, vilket rankade Singapore som EU:s största handelspartner i Asean och unionens elfte största handelspartner i världen.

Singapore är fortfarande en viktig destination för utländska direktinvesteringar från EU. I slutet av 2020 uppgick utländska direktinvesteringar från EU i Singapore till 255,6 miljarder euro, vilket är en ökning med 15,4 % sedan 2019. Singapore rankades globalt som EU:s sjunde största destination för utländska direktinvesteringar och den största investeringsdestinationen i Asean. Omvänt uppgick Singapores innehav av

utländska direktinvesteringar i EU till 150 miljarder euro 2020, vilket är en betydande ökning på 26,6 % jämfört med 2019. I början av december 2021 förde EU och Singapore samtal om att stärka den bilaterala digitala handeln, bland annat genom att främja ett omfattande digitalt partnerskap mellan EU och Singapore och stärka samarbetet om artificiell intelligens och dataförvaltning.

Singapore höll allmänna val i juli 2020. Lee Hsien Loong från People's Action Party (PAP) vann 83 av 93 mandat i parlamentet, medan det största oppositionspartiet, Arbetarpartiet, gjorde sitt bästa resultat hittills och fick tio mandat. PAP har aldrig förlorat ett val och har styrt stadsstaten sedan 1959. Premiärminister Lee Hsien Loong hade länge sagt att skulle lämna ifrån sig makten innan han fyllde 70, vilket inträffade 2022. I april 2021 tillkännagav vice premiärminister Heng Swee Keat, som utsetts till Lee Hsien Loongs efterträdare, sitt beslut att träda tillbaka. Lawrence Wong blev ny chef för det regerande PAP och därmed vice premiärminister, och förväntas efterträda premiärminister Lee Hsien Loong vid nästa allmänna val, som planeras äga rum 2025.

Premiärminister Lee Hsien Loong har prioriterat åtgärder mot covid-19-pandemin, de ekonomiska utmaningar den innebär och landets återhämtning. I oktober 2021 meddelade regeringen att Singapore från och med den månaden skulle stå öppet för inresa utan karantän för fullvaccinerade personer från åtta länder, däribland vissa EU-länder.

Också i oktober 2021 antog Singapores parlament lagen om (motåtgärder mot) utländsk inblandning, avsedd att bekämpa främmande makters inblandning i inrikespolitiken. Samtidigt som Europaparlamentet stöder det civila samhällets arbete har det begärt att dödsstraffet ska avskaffas.

I juni 2022 tillkännagav finansminister och vice premiärminister Lawrence Wong ett stödpaket på 1,1 miljarder US-dollar för att mildra trycket från levnadsomkostnaderna. Wong upp gav att initiativet hade utformats särskilt för att hjälpa låginkomstgrupper, eftersom Singapore lider av hög inflation. De viktigaste faktorerna bakom prisuppgången är bland annat störningar i de globala leveranskedjorna, höga råvarupriser och Rysslands invasion av Ukraina. Singapore har skärpt sin penningpolitik tre gånger sedan oktober 2021.

J. Brunei

Sultanen av Brunei, Hassanal Bolkiah, styr staten, samtidigt som prins Billah Bolkiah tar på sig större ansvar. Det har inte genomförts någon som helst politisk liberalisering. Strafflagen reformerades 2014 så att nya principer baserade på sharia införlivades. I april 2019 antogs en strafflag som införde nya former av straff som bland annat inbegriper stening för homosexuella handlingar och för äktenskapsbrott samt amputation av kroppsdelar för stöld. Till följd av internationella protester har Brunei infört ett moratorium för dödsstraffet.

EU arbetar aktivt för att fördjupa sina förbindelser med Brunei, men har inget ramavtal med landet. Ett partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Brunei håller på att förhandlas fram och kommer att omfatta en rad politiska och ekonomiska områden. 2020 uppgick den sammanlagda varuhandeln mellan Brunei och EU till 153 miljarder euro, med ett överskott på 142 miljarder euro till EU:s förmån. Handeln mellan EU och Brunei omfattar främst maskiner, motorfordon och kemikalier.

Förbindelserna mellan EU och Brunei hanteras huvudsakligen via Asean. 2021 övertog Brunei ordförandeskapet för Asean, under mottot "We Care, We Prepare, We Prosper".

I augusti 2021 utnämndes Bruneis biträdande utrikesminister Erywan Yusof till Aseans särskilda sändebud för Myanmar, med uppgift att medla med juntan i Myanmar.

Parlamentet [antog i april 2019 en resolution](#) som starkt fördömde ikraftträdandet av shariastrafflagen. Parlamentet upprepade sitt fördömande av dödsstraffet och underströk att bestämmelserna i shariastrafflagen strider mot Bruneis skyldigheter enligt internationell människorättslagstiftning.

Spänningarna mellan Kina och de sydostasiatiska rättssökande i de territoriella tvisterna i Sydkinesiska havet har ökat under 2022. Brunei har hittills inte yttrat sig, men gjorde sitt första ensidiga uttalande någonsin om Sydkinesiska havet i juli 2022, som ett land med konkurrerande anspråk. Bruneis politik är dock att undvika en konfrontation med Kina om tvisten i Sydkinesiska havet, eftersom man är rädd att skada de bilaterala ekonomiska banden.

Sultanen av Brunei tillkännagav en tidig ombildning av regeringen i juni 2022. Sultanen behåller posten som premiärminister, tillsammans med försvars-, utrikes- och finans- och ekonomiportföljerna. För första gången utsågs en kvinna till minister (för utbildning).

K. Laos

Förbindelserna mellan EU och Laos grundar sig på samarbetsavtalet från 1997. EU gav över 500 miljoner euro för perioden 2016–2020 till stöd för Laos åttonde nationella socioekonomiska utvecklingsplan, som fokuserar på att uppnå hög ekonomisk tillväxt med ett övergripande mål om att landet senast 2020 ska uppgraderas från sin status som minst utvecklat land. I mars 2021 anslog EU, i partnerskap med WHO, 2,8 miljoner euro till hälso- och sjukvården i Laos för att stärka dess kapacitet för beredskap inför och insatser mot covid-19 och andra pandemier.

I oktober 2021 lanserade landet sin första nationella plattform för digital undervisning och digitalt lärande, tack vare stöd från EU, Unicef och det globala partnerskapet för utbildning för att underlätta distansundervisning för studerande och lärare under covid-19-pandemin. I [EU:s fleråriga vägledande program för 2021–2027 för Laos](#) föreskrivs ett totalt vägledande anslag på 83 miljoner euro för den första fasen 2024–2021.

EU är Laos fjärde största handelspartner (efter Thailand, Kina och Vietnam) och står för 3,6 % av landets totala handel. Den sammanlagda handeln mellan EU och Laos uppgick till 436 miljoner euro 2020. Trots ekonomiska reformer är landet fortfarande fattigt och beroende av internationellt bistånd. Som ett av de minst utvecklade länderna omfattas Laos av EU:s handelssystem ”Allt utom vapen”.

Laos är en enpartistat. Laotiska folkets revolutionära parti (LPRP), som sitter vid makten sedan inbördeskrigets slut 1975, styr landet med järnhand och utan någon opposition som kan utmana det. Laos höll parlamentsval i februari 2021 till sin nionde nationalförsamling med 164 platser, varav 158 gick till det styrande LPRP och sex till oberoende kandidater. I mars 2021, när nationalförsamlingen öppnades, valde Laos till president Thongloun Sisoulith, generalsekreterare för det regerande LPRP, som tidigare hade tjänstgjort som premiärminister sedan april 2016.

Laos fördjupar sina förbindelser med Kina och Asean, i syfte att locka mer investeringar. Ekonomiska reformer har lett till en stadig ekonomisk tillväxt på över 7 % sedan 2014. Covid-19-pandemin har medfört nya utmaningar för denna agenda, vilket allvarligt

påverkat den ekonomiska tillväxten, som sjönk till ett uppskattat intervall på mellan -0,6 och -2,4 % 2020.

EU fäster särskild vikt vid människorättssituationen, inbegripet den svåra situationen för människor som fördrivits på grund av enorma dammbyggen i Mekong. För nästan en tredjedel av Laos årliga BNP öppnades i början av december 2021 en ny järnvägslinje på 414 kilometer mellan Kina och huvudstaden Vientiane som en del av Pekings initiativ Nya sidenvägen.

Vid Internationella arbetsorganisationens konferenser i Genève uppmanade EU Laos att ta upp frågan om sexuellt utnyttjande av barn. I juli 2022 uttryckte EU oro över bristen på framsteg med att koma till rätta med långvariga kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Laos, och uppmanade myndigheterna att uppfylla landets skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter enligt Internationella federationen för mänskliga rättigheter (FIDH) och dess medlemsorganisation Lao-rörelsen. De båda organisationerna släppte ett informationsdokument med en sammanfattning av utvecklingen på människorättsområdet i Laos. Den senaste [människorättsdialogen mellan EU och Laos](#) hölls i juli 2022.

L. Malaysia

EU och Malaysia avslutade förhandlingarna om ett partnerskaps- och samarbetsavtal i december 2015. Förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och Malaysia sköts i april 2012 upp på Malaysias begäran, efter sju förhandlingsrundor. I mars 2017 uppmanade rådet kommissionen och den höga representanten att revidera det föreslagna avtalet och ändra det till ett "blandat" avtal. EU och Malaysia diskuterade införandet av nya bestämmelser och gjorde en principöverenskommelse, så avtalet förväntas undertecknas inom kort. Förhandlingar pågår om två avtal, ett frihandelsavtal och ett frivilligt partnerskapsavtal om efterlevnaden av skogslagstiftningen samt förvaltning av och handel med skog. I maj 2022 offentliggjorde kommissionen [slutrapporten](#) från bedömningen av konsekvenserna för hållbar utveckling, till stöd för förhandlingarna om frihandelsavtalet.

EU är en viktig handelspartner och en stor investerare i Malaysia, vars tillväxtekonomi erbjuder EU attraktiva handelsmöjligheter. Handeln mellan EU och Malaysia ökar och har vuxit med över 50 % sedan 2010. 2020 var Malaysia EU:s tjugonde största handelspartner, medan EU var Malaysias femte största handelspartner. Malaysia är EU:s tredje största Asean-marknad efter Singapore och Vietnam.

EU stod för 8,1 % av Malaysias totala handel 2021. EU:s import från Malaysia har gradvis ökat och uppgick till 29,2 miljarder euro 2021, medan EU:s export till Malaysia uppgick till 11,8 miljarder euro. Malaysias totala handelsöverskott med EU har ökat stadigt under åren och uppgick 2021 till 17,4 miljarder euro. Till följd av Malaysias liberaliseringspolitik och utsikterna till ett frihandelsavtal ökade de utländska direktinvesteringarna från EU i Malaysia till 27,8 miljarder euro 2020. Den bilaterala handeln mellan EU och Malaysia domineras av industriprodukter, som står för mer än 90 % av handeln. I mars 2019 tillkännagav kommissionen att användningen av palmolja i transportbränsle bör fasas ut på grundval av direktivet om förnybar energi, som fastställer ett mål för hållbar bioenergi på 32 %. Indonesien och Malaysia protesterade och lämnade in klagomål till Världshandelsorganisationen (WTO). Malaysia, som är världens näst största palmoljeproducent, följde i januari 2021 Indonesiens exempel genom att lämna in ett klagomål till WTO om EU:s regler om biobränslen. I januari 2021 tillkännagav Malaysias regering att den var i färd med att vidta rättsliga åtgärder

mot EU-medlemsstaterna Frankrike och Litauen för att de infört begränsningar mot palmoljebaserade biobränslen. Trots EU:s avvisande av Malaysias begäran om att inrätta en panel för tvisten om biobränslen i april 2021 godkände WTO slutligen Malaysias begäran i maj 2021 om att inrätta en panel som skulle granska EU-lagstiftningen. I oktober 2021 antog rådet [slutsatser](#) om EU:s reviderade förteckning över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet. För första gången lades Malaysia till på den gråa listan i bilaga II. Även om palmoljan anses vara en stor fråga i förhandlingarna om frihandelsavtalet mellan EU och Malaysia står den faktiskt för mindre än 5 % av EU:s import från Malaysia, och statistik från Malaysias palmoljeråd 2019 visade också att EU:s begränsning av palmolja endast kommer att påverka 0,04 % av Malaysias årsproduktion. Den ryska invasionen av Ukraina har emellertid orsakat en global brist på matolja, vilket kan hjälpa Malaysia att återfå marknadsandelar för palmolja i EU. Som Malaysias minister för växtodlingsindustrier och råvaror påpekade i maj 2022 förväntas EU:s efterfrågan på global matolja öka inom en nära framtid på grund av den knappa tillgången på solrosolja och sojaolja.

Den malaysiska koalitionen Barisan Nasional, som inbegriper United Malays National Organisation (UMNO), besegrades för första gången någonsin i det allmänna valet i maj 2018. Premiärminister Mahathir Mohamad, ledare för Hoppets allians, ersatte Najib Razak, som riskerade tolv års fängelse i väntan på överklagande. I november 2019 vann oppositionskoalitionen Barisan Nasional ett fyllnadsval, och premiärminister Mahathir Mohamads regering föll. Med stöd av UMNO avlade Muhyiddin Yassin, ordförande för United Indigenous Party (PPBM), i mars 2020 ämbetseden inför kung Abdullah, som premiärminister för en ny koalition med namnet Perikatan Nasional (PN). I oktober 2020 mötte emellertid oppositionsledaren Anwar Ibrahim kung Sultan Abdullah Sultan Ahmad Shah i ett försök att visa att han har en övertygande parlamentarisk majoritet, och uppmanade premiärminister Muhyiddin Yassin att avgå.

Kungen avvisade Ibrahims förslag, men mitt i en djup politisk kris beslutade premiärminister Muhyiddin Yassin i augusti 2021 att avgå efter att ha förlorat majoritetsstödet i parlamentet. Kungen ingrep för att ordna med en efterträdare till premiärministern, och gjorde än en gång bruk av sina författningsenliga befogenheter. I augusti 2021 utnämnde han Ismail Sabri till Malaysias nionde premiärminister och den tredje premiärministern under innevarande valperiod på fem år. Nästa allmänna val i Malaysia kommer att hållas 2023.

I sina resolutioner har parlamentet fördömt dödsstraffet, bristen på respekt för hbt-personers rättigheter och nedtystandet av allmänhetens missnöje samt bristen på fredliga åsiktsyttringar, inbegripet offentlig debatt.

I juni 2022 tillkännagav den malaysiska regeringen att den kommer att avskaffa det obligatoriska dödsstraffet. Detta är ett steg framåt och ett beslut värt att efterföljas i regionen. EU har uppmanat landets myndigheter att vidta konkreta åtgärder för att snabbt införliva avtalet i lag.

[Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Cristina Stanculescu / Airis Meier](#)
10/2022

5.6.10. STILLAHAVSOMRÅDET

EU:s förbindelser med StillaHavsområdet har politiska, ekonomiska och utvecklingsmässiga dimensioner. EU är StillaHavsområdets näst största handelspartner.

Australien och NyaZeeland är EU:s likasinnade partner. De står inför gemensamma geostrategiska utmaningar och främjar multilateralism och en global regelbaserad ordning. I juni 2018 inleddes förhandlingar om ett omfattande frihandelsavtal mellan EU och Australien och den femtonde förhandlingsrundan ägde rum i april 2023. EU undertecknade ett frihandelsavtal med Nya Zeeland i juli 2023.

EU har ett partnerskap med femton oberoende östater i Stilla havet, där fokus ligger på utveckling, fiske och klimatförändringar, samt med tre utomeuropeiska länder och territorier i StillaHavsområdet och med StillaHavsöarnas forum.

RÄTTSLIG GRUND

- Avdelning V (unionens yttre åtgärder) i fördraget om Europeiska unionen (FEU);
- avdelningarna I–III och V (gemensam handelspolitik; utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd; internationella avtal) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF);
- ramavtalet mellan Europeiska unionen och Australien;
- partnerskapsavtalet om förbindelser och samarbete mellan EU och Nya Zeeland;
- partnerskapsavtalet mellan gruppen av stater i Afrika, Karibien och StillaHavsområdet (AKS) och Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater.

EU OCH STILLAHAVSREGIONEN

Samarbetet mellan EU och StillaHavsregionen har långvariga anor och kännetecknas av gemensamma värderingar och starka ekonomiska och handelsmässiga förbindelser. EU har utvecklat partnerskap i regionen med Australien, NyaZeeland, de femton oberoende östaterna i Stilla havet, de tre utomeuropeiska länderna och territorierna samt StillaHavsöarnas forum.

EU, Australien och Nya Zeeland är likasinnade partner med gemensamma värden och intressen. EU har utvecklat nära förbindelser mellan den offentliga och privata sektorn med båda länderna. De spänner över ett brett spektrum av frågor, såsom klimatförändringar och katastrofriskreducering, regelstyrd världshandel, säkerhet och utveckling, teknisk forskning och mänskliga rättigheter.

EU:s förbindelser med StillaHavsöarna har traditionellt baserats på utvecklingssamarbete inom ramen för partnerskapet mellan EU och länderna i Afrika, Karibien och StillaHavsområdet (AKS-länderna). Under de senaste åren har dessa förbindelser utvidgats till andra sektorer såsom miljö, god samhällsstyrning, energi, klimatförändringar, fiske och mänskliga rättigheter.

A. Australien och Nya Zeeland

1. Australien

EU och Australien har ett sedan länge etablerat partnerskap som sträcker sig tillbaka till 1960-talet. Grunden för de aktuella förbindelserna är 2017 års [ramavtal mellan EU och Australien](#). Detta avtal är inriktat på politisk dialog, säkerhetsfrågor, internationellt samarbete, ekonomi och handel, rättvisa, kultur och utbildning, energi och miljö. Avtalet trädde i kraft i oktober 2022.

Australien är en viktig handelspartner för EU. 2022 var EU Australiens [tredje största partner inom handel med varor i båda riktningarna](#). Denna handel uppgick till totalt 56,4 miljarder euro. Australien är EU:s 18:e största handelspartner, och EU:s viktigaste exportkategorier är maskiner och kemikalier. Australiens viktigaste export till EU är mineraler, råmaterial och förädlade föremål.

Sedan 2018 har EU och Australien förhandlat om ett omfattande frihandelsavtal som skulle underlätta det kommersiella utbytet mellan de båda parterna. Den femtonde och senaste omgången ägde rum i april 2023 i Bryssel. [Mötet mellan Australiens och EU:s ledare ägde rum i november 2022](#), med fokus på Rysslands anfallskrig mot Ukraina, de föränderliga strategiska utsikterna i regionen Indiska oceanen/Stilla havet, främjandet av demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och en regelbaserad multilateral ordning, klimatförändringarna, miljö och biologisk mångfald, uppnåendet av målen för hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter, energi, digital omvandling och andra bilaterala frågor.

2. Nya Zeeland

Förbindelserna mellan EU och Nya Zeeland styrs för närvarande av [partnerskapsavtalet om förbindelser och samarbete](#) (PARC), som undertecknades i oktober 2016 och [trädde i kraft i juli 2022](#). Partnerskapsavtalet underlättar bilaterala kontakter genom att stärka den politiska dialogen och förbättra samarbetet i ekonomiska och handelsrelaterade frågor och på många andra områden, från innovation, utbildning och kultur till migration, terrorismbekämpning, kampen mot organiserad brottslighet och it-brottslighet samt rättsligt samarbete. Det första mötet i [gemensamma kommittén](#) efter det att partnerskapsavtalet hade trätt i kraft ägde rum i februari 2023 och fokuserade på utrikespolitik, särskilt mot bakgrund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och Kinas expansion, säkerhet, handel, forskning och innovation, hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och rättsliga frågor. Ledarna välkomnade slutförandet av förhandlingarna om frihandelsavtalet och Nya Zeelands associering till forskningsprogrammet Horisont Europa och undertecknandet av ett avtal om utbyte av personuppgifter. Nya Zeeland och EU enades om att fördjupa sitt samarbete om klimatförändringar, bland annat genom en högnivådialog om klimat och jordbruk, inom ramen för den internationella strategiska jordbruksdialogen.

EU är Nya Zeelands tredje största handelspartner efter Kina och Australien. 2022 uppgick [handeln med varor i båda riktningarna mellan EU och Nya Zeeland](#) till 9,1 miljarder euro. Nya Zeelands huvudsakliga export till EU bestod av livsmedel och råmaterial, medan EU:s viktigaste export till Nya Zeeland var maskiner och transportutrustning.

Efter en process bestående av 12 förhandlingsrundor, vilken inleddes 2018, [undertecknade EU ett ambitiöst frihandelsavtal med Nya Zeeland i juli 2023](#). Avtalet, som syftar till att skapa ekonomiska möjligheter och upprätthålla klimat- och

arbetsnormer, väntar på Europaparlamentets godkännande. [Utskottet för internationell handel \(INTA\) gav grönt ljus för Europaparlamentets godkännande i oktober 2023](#), och Europaparlamentets slutliga beslut i plenum kommer att fattas i november 2023 i Strasbourg.

B. Andra Stillahavsländer

De 15 oberoende östaterna i Stilla havet^[1] har en sammanlagd yta på 528 000 km² och ingår i gruppen av stater i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (AKS). EU:s förbindelser med dem är inriktade på utvecklingssamarbete, fiske och klimatförändringar.

EU:s strategi för de femton östaterna, beskrivs i det gemensamma meddelandet från 2012 med titeln [Mot ett förnyat utvecklingspartnerskap mellan EU och Stillahavsområdet](#), vilket uppdaterades genom [EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet](#) den 16 september 2021. Den bygger på ramen för [Cotonouavtalet](#) med AKS-länderna. I december 2020 nådde EU och organisationen för stater i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (OACPS), som ersatte AKS-gruppen, en politisk överenskommelse om texten till ett nytt [partnerskapsavtal](#) som kommer att ersätta Cotonouavtalet. De viktigaste aspekterna i det nya avtalet kommer att vara samarbete om handel och investeringar, utveckling och regionalisering. Det kommer att omfatta ett stort antal områden såsom hållbar utveckling och tillväxt, mänskliga rättigheter samt fred och säkerhet, i syfte att främja regional integration. När avtalet har ratificerats av alla berörda parter kommer det att utgöra den nya rättsliga ramen och styra de politiska, ekonomiska och samarbetsrelaterade förbindelserna mellan EU och 79 OACPS-medlemmar under de kommande 20 åren.

Undertecknandet förväntas äga rum i Samoa den 15 november 2023, i närvaro av kommissionsledamot Jutta Urpilainen.

Det nya partnerskapsavtalet bygger på en gemensam grund som fastställer de värderingar och principer som sammanför båda parter. Dessutom införs tre särskilda regionala protokoll för Afrika, Karibien och Stillahavsområdet, i syfte att främja regional integration. De regionala protokollen gör det möjligt att inrätta autonoma strukturer som på ett oavhängigt sätt kommer att upprätthålla förbindelserna med EU och de tre olika berörda regionerna. Avtalet innehåller också en stark parlamentarisk dimension med en permanent gemensam parlamentarisk församling som har en tydlig rådgivande roll. För att återspegla den starka regionala dimensionen i det nya avtalet omfattar avtalet dessutom tre regionala parlamentariska församlingar, som kommer att arbeta självständigt och ha en tydlig rådgivande roll. Europaparlamentets ståndpunkt har uttryckts i tre resolutioner ([4 oktober 2016](#), [14 juni 2018](#) och [28 november 2019](#)). Europaparlamentet välkomnade den föreslagna generella strukturen för det framtida samarbetet mellan AKS-länderna och EU samt upprepade betydelsen av att stärka partnerskapets parlamentariska dimension. EU-27 är AKS-Stillahavsregionens [femte största handelspartner](#) med en handel vars värde uppgick till 4 miljarder euro 2022. [Avtalet om ekonomiskt partnerskap](#) mellan EU och Stillahavsområdet ratificerades av Europaparlamentet i januari 2011 och av Papua Nya Guinea i maj 2011. Fijis regering började tillämpa avtalet i juli 2014. Samoa anslöt sig till avtalet i december 2018 och tillämpar det sedan dess. Salomonöarna anslöt sig också och började tillämpa avtalet

---

[1]De 15 östaterna är följande: Fiji, Papua Nya Guinea och Östtimor, som tillsammans står för 90 % av regionens landmassa och befolkning, samt tolv små östater under utveckling: Cooköarna, Kiribati, Mikronesien, Nauru, Niue, Palau, Marshallöarna, Samoa, Salomonöarna, Tonga, Tuvalu och Vanuatu.

i maj 2020. Tonga förklarade 2018 sin avsikt att ansluta sig till avtalet om ekonomiskt partnerskap. Förhandlingarna pågår fortfarande.

EU är den tredje största givaren av [utvecklingsbistånd](#) till AKS-länderna i Stillahavsområdet efter Australien och Japan. EU:s utvecklingsbistånd till Stillahavsområdet för åren 2021–2027 uppgår till cirka 750 miljoner euro (inklusive utomeuropeiska länder och territorier (ULT)).

Det nya instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete (Europa i världen) har blivit det viktigaste finansieringsinstrumentet för EU:s samarbete och utveckling med partnerländer inom ramen för den fleråriga budgetramen för 2021–2027. Det har bland annat integrerat EUF, som tidigare låg utanför EU:s budget. EUF:s integrering i unionens budget stärker parlamentets kontrollbefogenheter och bidrar till att stärka den offentliga legitimiteten och den politiska synligheten för EU:s externa bistånd som helhet.

De oberoende östaterna i Stillahavet står inför stora utmaningar på utvecklings- och klimatområdet. När det gäller klimatförändringar ställde sig EU och Stillahavsområdets små östater under utveckling bakom Parisavtalet vid FN:s 21:a klimatkonferens 2015 (COP21). Det 23:e mötet (COP23), under Fijis ordförandeskap, hölls i Bonn i Tyskland den 6–17 november 2017.

Stillahavsöarnas forum (PIF), en politisk gruppering med 18 stater, är en samtalspartner för EU i samband med EU:s utvecklingsfinansiering och handelsförhandlingar. Där ingår Australien, Cooköarna, Mikronesien, Fiji, Kiribati, Nauru, Nya Zeeland, Niue, Palau, Papua Nya Guinea, Marshallöarna, Samoa, Salomonöarna, Tonga, Tuvalu, Vanuatu, Nya Kaledonien och Franska Polynesien. De två sistnämnda utgör tillsammans med Wallis- och Futunaöarna EU:s tre utomeuropeiska länder och territorier i regionen.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Europaparlamentets förbindelser med parlamenten i Australien och Nya Zeeland härrör från 1979, då [delegationen för förbindelserna med Australien och Nya Zeeland](#) inrättades. Sedan dess har delegationen deltagit i regelbundna interparlamentariska sammanträden med parlamenten i Australien och Nya Zeeland för att främja förbindelserna med de båda länderna och diskutera frågor av gemensamt intresse, såsom jordbruk, energi, miljö och klimatförändringar, utveckling och ekonomiskt samarbete, vetenskap och teknik, handel, främjande av global och regional säkerhet i Asien och Stillahavsområdet, kampen mot terrorism samt mänskliga rättigheter. Det [42:a och senaste interparlamentariska sammanträdet mellan EU och Australien ägde rum i december 2020](#), i Bryssel. Dessutom stod Bryssel värd för det [27:e interparlamentariska sammanträdet mellan EU och Nya Zeeland i februari 2023](#).

I sina förbindelser med övriga länder i Stillahavsområdet företräds Europaparlamentet av [delegationen till den gemensamma parlamentariska AKS–EU-församlingen](#). Denna delegation ansluter sig till sin AKS-motpart i den gemensamma parlamentariska AKS–EU-församlingen, som består av lika många företrädare för EU och AKS-länderna. Den viktigaste uppgiften för delegationen är att förbereda den gemensamma parlamentariska AKS–EU-församlingens sammanträden, att utvärdera och följa upp Europaparlamentets verksamhet, att anordna möten med högt uppsatta personer i AKS-länderna och att diskutera aktuella frågor som rör genomförandet av Cotonouavtalet och, i framtiden, Samoa-avtalet. Den [gemensamma parlamentariska](#)

[AKS-EU-församlingens 42:a plenarsammanträde](#) hölls i Maputo, Moçambique, den 29 oktober–2 november 2022, och följdes av det [43:e plenarsammanträdet](#) i Bryssel i juni 2023. Den gemensamma parlamentariska församlingens första sammanträde i samband med Samoa-avtalet planeras äga rum i Luanda i Angola i februari 2024.

Jonas Kraft
10/2023

